

פ א ר
גאון
ענגלאנד

רשימות שיחות בין הרה"ח ר' נחמן סודאק ע"ה
למזכיר כ"ק אדמו"ר זי"ע הרב חדקוב ע"ה

תשורה משמחת הנישואין של
לוי יצחק וח' מושקא שמוטקין
כ"א אדר ה'תשפ"ו

פ א ר
גאון
עונגלאנד

רשימות שיחות בין הרה"ח ר' נחמן סודאק ע"ה
למזכיר כ"ק אדמו"ר זי"ע הרב חדקוב ע"ה

תשורה משמחת הנישואין של
לוי יצחק וחי' מושקא שמוטקין
כ"א אדר ה'תשפ"ו

נסדר והוכן לדפוס ע"י הת' מנחם מענדל שי' טרייטעל

פתח דבר

לזכרון טוב, ליום כלולת החתן התמים הרב **לוי יצחק** שי' עם ב"ג הכלה המהוללה מרת **חי' מושקא** ת' בעזה"י ביום כ"א לחודש אדר - הננו בזה לכבד את הנוטלים חלק בשמחתינו, מקרוב ומרחוק, בתשורה זו¹ (מיוסד על ההנהגה בשמחת נישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע), המכילה צרור הוראות מיוחדות (והשקפת עולם נפלאה), כפי שנמסרו ע"י איש אמונו של כ"ק אדמו"ר - יו"ר ועד אגודת חסידי חב"ד העולמית, מנהל ה"מרכז לעניני חינוך" ו"מחנה ישראל", וראש מזכירות כ"ק אדמו"ר, הרה"ח ר' חיים מרדכי אייזיק חדקוב ע"ה.

במשך עשרות שנים, לעיתים קרובות מאוד, ה' הרב חדקוב מוסר טלפונית לזקנה של הכלה, השליח הראשי למדינת אנגלי' הרה"ח הרה"ת ר' נחמן סודאק ע"ה, שלל הוראות בענינים שונים בעבודת השליחות ועסקנות הכלל, הן כאלו השייכים בפרטיות למדינת אנגלי' (לפעמים במענה לשאלות השליח), והן כאלו שפן כללי או עולמי להם, כגון חינוך הכשר, חינוך חסידי, יראת שמים, מהות ענין ההתקשרות, הנהגת ועמדת ליובאוויטש בנושאים שונים, ועוד ועוד.

בדרך כלל ה' הרב סודאק מקליט שיחות אלו, ובמשך יום יומיים אחר שיחת הטלפון ה' מעלה את תוכן השיחה על הכתב ושולחו להרב חדקוב ומחכה לאישור, או לתיקונים והבהרות (בכתב או בשיחת טלפון בשבוע הבא).

כפי הסדר הנהוג בקפידה רבתי במזכירות כ"ק אדמו"ר, הנה מלבד במקרים בודדים, לא נחשף להרנ"ס האם הדברים היו למראה עיני כ"ק אדמו"ר, ואיזה מההוראות (וכן התיקונים והוספות על הטיטות ששלח) באו בהוראה מלמעלה.

כיום, שנים רבות מאז, התברר שכל מכתב וכיו"ב שנשלח אל הרב חדקוב, ה' מעבירו לכ"ק אדמו"ר; ולאידך, אף כי כ"ק אדמו"ר ה' מגיב בכתב או בעל פה להרב חדקוב (הרבה) יותר ממה שידעו או שיערו בשעתו, הנה כל זה ה' אך בין

(1) שם התשורה הם דברי קדשו של כ"ק אדמו"ר להרנ"ס בעת חלוקת הדולרים, כשנתן לו דולר נוסף באמרו "פאר גאנץ ענגלאנד".

כ"ק אדמו"ר ועבדו הנאמן הרב חדקוב. אבל במכתב או שיחת המענה של הרב חדקוב להשואל, לא נמסר (בדרך כלל) האם ומה כתב ותיקן כ"ק אדמו"ר (או הורה בע"פ).

בקשר לזה, פעם שאל הרנ"ס את הרב חדקוב מדוע על הרב חדקוב לעבור את כל התהליך והסחבת - שיחת טלפון מעבר לים למסור ההוראות בע"פ, ולאחריו סידור והקלדה, שילוח ל770, עשיית תיקונים, שילוח התיקונים חזרה ללונדון, וכו' (תהליך של כעשרה ימים) - האם אינו יעיל יותר להכתיב ההוראות לכתחילה בניו יורק תחת עינו הפקוחה של הרב חדקוב, והכל יה' ברור ומהיר יותר?

כפי המסופר, השיבו הרב חדקוב²: באם³ יושלחו כל הוראות אלו לכתחילה ממשרד הראשי בנ.י., הרי זה יכול להביא חלישות הדעת ח"ו אצל כמה. כי מחד כל אחד ירצה לקיימם, אבל מאידך, בפועל אין כל הנסיבות (אישים, אופני פעולה והשפעה, וכו') שווים. ע"כ, תמורת זה הנני מוסרם אליך מעבר לים, שיהיו הדברים מונחים סו"ס לפני כולם אבל ע"י (הבדלה מסויימת), כי רצונו הק' של כ"ק אדמו"ר הוא שכל אחד ירצה וישאף לדעת ע"ד ההוראות ולהגיע לידי קיומם.

בקובץ זה מוגש חלק משיחות והוראות אלו **בפעם הראשונה**⁴, שמהווים כרבע מחומר התמלילים הנמצא בארכיון הרנ"ס (ועוד חזון למועד, בעזה"י).

*

בתור הוספה באו בסוף הקובץ איזהו מכתבים שונים מכ"ק אדמו"ר וכ"ק אדמו"ר הריי"צ צוקללה"ה נבג"מ זי"ע, כולל גם שנכתבו בקשר ללידת אמה של הכלה.

*

תודתנו העמוקה נתונה להתמים הנעלה שלמה שי' שמוטקין שנטל על עצמו משימה זו - להביא אוצר בלום זה לאור עולם, והשקיע בזה ימים כלילות בעמל רב להעתיק הכל בדיוק, ות"ל, הצליח בזה, וברוב פאר והדר.

בכל זאת נאמר "שגיאות מי יבין" ובמקום ויימצאו טעויות, האחריות היא על המעתיק בלבד, ובטח יתוקנו בהוצאה הבאה.

*

(2) לע"ע לא הצלחנו לאתר סיפור זה במקור ראשון, היינו בכתביו או בהקלטות של הרנ"ס; ואם לא' מהקוראים יודע מקור כזה (או עוד פרטים בסיפור, ועאכ"כ תיקון טעות) - נא להודיענו, וזכות הרבים תלוי בו.

(3) היינו **תוכנו הכללי** של דברי הרב חדקוב, אך לא מיליו.

(4) כמה הוראות בענייני חינוך נכללו בספר "החינוך והמחנך", אולם כאן מובאים הדברים בשלימותם.

ויהי רצון שפרסום הוראות אלו יוסיף חיזוק והוספה בעבודת השליחות והפצת המעיינות בכלל ובפרט, וזכות זו תעמוד להחז"כ שיחיו "ללכת בדרכיו אשר הורנו נצח סלה ועד", ולבנות "בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות".

בברכת מזל טוב מזל טוב!

משפחת סודאק

סטנמור, אנגליא

משפחת שמוטקין

סטטפורד, קונטיקוט

ימי ההכנה לכ"ה אדר, ה'תשפ"ו
לונדון, אנגליא

תוכן עניינים

22 א' סיון תשד"מ

הקמת סמינר לבנות, העסקת צוות מתאים ותכנית לימודים, שביעות רצון הורים, היבטים רוחניים ושיפור סטנדרטים, התמקדות ב"מחשבה" ובמצוות בשמחה, עבודה על יחסים בין אדם לחברו, גישה ל"עונש מידה כנגד מידה".

23 סיון תשל"ה

המשך הפארעם ה', הצעות כלליות לתכנית לימודים, הכשרת בשר ועופות, דיני חלה ואפייה, שלום בית והדרכה, חינוך ילדים קטנים, שיעור "היגינה", פיתוח כישרונות אישיים, נגינה, תפירה ועבודות בית, עשיית שייטלעך, לימוד שפת רוסי, הדגשת ענייני תפילה יומיומיים, ביאור המשנה אלו דברים, החדרת חיות בלימודים, חיזוק לימוד בעל פה, אי שביעות רצון מ"ספאנסערד וואק".

26 סיון תשל"ה

איתור נכדי חסידים, חיפוש קרובי בית הרב, לימוד דף גמרא עם עשירים, שיקום בתי כנסת שכונתיים, פעולה בקרב נשים, הבאת ילדים לבית הכנסת, קירוב רבנים ומחנכים, מבצע בתי אבות, כשרות לחם, ניצול הזמן ו"בל תשחית", הבדלי גילאים בניצול זמן, שיתוף פעולה עם בעלי עסקים, קשר עם שגרירויות, קביעות עיתים לתורה עם תומכים, פעולה במדינת אירלנד, ניצול אנ"ש במשרות שונות.

30 ט' תמוז תשל"ט

הדגשה בקעמפ'ס כיבוד אב ואם, סדר, בל תשחית.

כ"ה תשרי תש"מ. 31

ראשי פרקים, קביעות עיתים לתורה, לימוד הלכות חינוך ומלמדים, יראת שמים ומידות טובות, יחס בין מלמדים למנהל, יחס בין הנהלה להורים, כיבוד אב ואם כבסיס חינוכי, גישה לתלמידים מבתים שונים, פעולה מיוחדת עם יתומים, יתומים חיים/מבתים שבורים, חינוך לכבוד התורה ות"ח, חיזוק תפילה בציבור, קדושת בית הכנסת וספרים, חינוך לשמו"ת, זהירות בענייני מחשבה, הלכות ניקיון, חינוך לכתיבה יפה, מעלת המחנך, אחריות העסקנים למלמדים.

ח' אייר תש"מ. 37

הכנה לשבת עזרה להורים, השפעה נוספת על ההורים, זמן הדלקת נרות, תמונות מל"ג בעומר, הבדל בין קודש לחול.

י"ז מנחם אב תש"מ. 38

תוכנית פעולה הגעה לכל יהודי, אופנים להשיג המטרה, קמפיין תשובה בחודש אלול.

כ"ו אדר ב' תשמ"א. 39

ניצול ימי חול המועד פסח, שיעורי תורה לבעלי בתים, זמן לימוד לתלמידי ישיבות, תפילה בציבור לילדי המוסדות, נסיעות לפעולה בערי השדה, מסירת ד"ש.

ט' ניסן תשמ"א. 40

חזרה על ניצול חוה"מ, כינוס מורים ואנשי חינוך, יסוד עניין ספירת העומר כהכנה למ"ת, הטבת מידות מפרשת יצחק ויעקב, צורך במידות טובות ודרך ארץ.

סיון תשמ"א. 41

מחנה שעות לילדים, צניעות בימי החופש, חומר איסור "מחטיא את הרבים", חיזוק לימוד בעל פה, איסור הרהורים רעים, תפילה בציבור בקיץ, פרק א' שחרית וערבית, שיעורים אחרי התפילה בבוקר, פרצה קוראת לגנב בצניעות, ילדות קטנות בבית כנסת גברים. בחינוך מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, עניין השאיפה והמטרה בחיים, עבודה במחשבה ובדיבור, הבדל בין "עומד" ל"קיים", ניקיון גופני ורוחני, כתיבה יפה, יוקר הזמן, כיבוד או"א, פתגם בכל

יום, לנצל כשרונות הילדים, אהבת ישראל וגמילות חסד, עשיית גמ"ח בגופו, סיפורי קידוש השם, חיזוק עניין התשובה באלול, דאגה מיוחדת ליתומים, סיוע מוחשי ליתומים, פעולה בענין ביקור חולים, קורס טהרת המשפחה לכלות, בענין "אנו רוצים משיח עכשיו".

ג' מנחם אב תשמ"א 48

מצב מקוואות וכשרות בארה"ב, תוכניות לימודים, "טים" של הקעמפ, שלימות החינוך והאווירה, שיתוף פעולה עם הבית, עניין בין אדם לחברו.

תשרי תשמ"ב 50

חיזוק ישן והתעוררות תקופתית, גישת המלמד לתלמיד, חשיבות ויוקר החינוך, ענין תוכחה, התעסקות עם הורים, מסירות נפש במצב הטבע, פנים חדשות ושלוחים, זהירות במחשבה, בדיקת מצב תלמידים בחופש, קשר עם בוגרים, ציצית לסטודענטים, לקחת נקודות מתשרי בנ"י, שמירת הזמן אצל התלמידים, דוגמא חי' בזה ממלמדים, נקודות בנוגע צניעות לבנות.

ב' מר-חשון תשמ"ב 56

הבאת עניין תפילה לידי פועל, לימוד הלכות הכנה לתפילה, הדגשת הכנה לתפילה בשבת, הדגשת הכנה לתפילה, טעם שהתקשר רגע לפני שבת, התבוננות ברוממות השם.

י"ט מר-חשון תשמ"ב 56

לימוד בעל פה ויתרונותיו, ידיעה כללית בתנ"ך, לימוד משנה בעל פה, יסוד קבלת עול בחינוך, חב"ד קב"ע והבנה, מהפכה בעניין קבלת עול, הלכה כבסיס לחיי היהודי, חזרה על הלכות חינוך ומלמדים, לימוד הלכות לפני פעולה, הלכות חינוך להורים ותלמידים, תרגום והוצאה לאור חומר חינוכי, התעסקות ב"ביקור חולים".

ד' טבת תשמ"ב 60

ועידה לתרגום חומר לאנגלית, חינוך ילדים קטנים ע"י אמהות, צעצועים חינוכיים ועד גננות ואמהות, חוברות לבריאות רוחנית, להסיבר עניין שבת מברכים.

כ' סיון תשמ"ב 61

תחילת החופש באנגליה, הדגשה בקיץ תורה, עבודה, גמ"ח, לימוד אחרי

תפילה, דיוק בתפילה בציבור, נתינת צדקה יומית, קריאת שמע שעל המטה, לימוד ברכות אחרונות בע"פ, אסיפות מחנכים לשיפור, לימוד תנ"ך, ידיעה כללית בדברי ימי ישראל, שגיאות כתיב בלה"ק, מלמדים ילמדו בעצמם בחופש, הורים יעזרו לילדים.

64 כ"ח אלול תשמ"ב

ועידה לתרגום חומר לאנגלית, בניית מקוואות, חוברת הלכות תשובה, לימוד הלכות תשובה, החזרת אוירת אלול, ביקור בישוים חדשים, נסיעות זוגיות של אנ"ש, פעולה בקרב נשים לשמירת שבת, מיעוט חילול שבת, פעולה במידות טובות, הונאת דברים.

67 תשרי תשמ"ג

לחזור על הישנות, לימוד הפטורה שבועית, ניצול זמן מוצש"ק, הצגת בעל הטורים, לימוד תרגום התפילה, חיזוק האמונה, סיפורי מסירות נפש, לימוד ע"ד אמונה, יוקר הזמן וניצולו, דוגמא חיה מהורים ומלמדים, "כל מעשיך יהיו לשם שמים", עניין השאיפה והתכלית, התבוננות בפרק א' ול"ב בתניא, שאיפה אצל מלמדים, ענין כיבוד או"א, מצוות התלויות בלב, לימוד דיני ייחוד לנוער, מינוי ממונים ל-5 נקודות, כשרות לחם בערי השדה, בדיקת מצב בערי השדה, לימוד גמרא לסטודנטים, כשרות אצל הסטודנטים, הסטודנטים לפעול באחרים, לסדר שיעורים, לנצל נשי הרבנים, מחקר בסיבות לגיטין, אחדות ישראל'ג' דרכים, חובת אמירת "מתי יגיעו מעשי", הידור שנתי במצוות, זוגות לימוד למקצועות שונים, הסבר בענין תשובה בתניא, הסבר בענין התקשרות'ג' דרגות.

77 כ"ד מרחשון תשמ"ג

מצב הישיבה הגדולה, מצב המקוואות, הצעת מומחים למקצועות בתורה, בדיקת המצב ב"ישיבה היותר קטנה", השרשת יראת שמים, לימוד ספרי יראה, פעילות ילדים בלילות שבת, לימוד שמו"ת, פעילות ילדים במוצש"ק, הוראה מסיפור הרבי הרי"צ.

79 ט"ו כסלו תשמ"ג

לימוד אומנות למי שלא ממשיך לישיבה, דוגמאות למלאכות סופרות, חייטים, אופים ועוד, לימוד ספרי יראה לא בשיעור רשמי, קיצור שולחן ערוך לימוד הלכה יומית, שבין אדם לחברו הדגשה בחינוך, ועד לטהרת המשפחה בניית

מקוואות, חיזוק השבת אווירה בבית, לימודי חול בהתאם למצב, לימוד חומש על הסדר.

83 **ו' טבת תשמ"ג**

מצב מקוואות התקדמות בבנייה, ערבות ישראל אחריות משותפת, ניצול הזמן "טיים איז לייף", ועד לניצול זמן חשיבה משותפת, לימוד פירוש תפילת הקרבנות, לימוד ליקוטי שיחות תמצית למעשה, משנה בעל פה יסוד לגמרא, הסבר מאמרים בחיות, מסירת ד"ש.

86. **כ"ו טבת תשמ"ג**

חיזוק טהרת המשפחה אחריות גדולה, מקוואות פרטיות ערי שדה, הוצאות נסיעה למקוה סיוע כספי, בחור רב סידור לערי שדה, קורס הכנה לבר מצוה בלונדון, שנים מקרא ותרגום בדיקה וידיעה, הלכות ייחוד הוראה נסתרת, צניעות והתנהגות זהירות במח, ראייה.

87 **י"ט שבט תשמ"ג**

פעולת הריי"צ גם באמריקה, מכתב הריי"צ פנימיות התלמיד, חינוך לפי גיל התפתחות הילד, שינוי בר מצוה מהות חדשה, גישה למחונך אחרי הבר מצוה, זהירות מחבר רע "מחטיאו", קידוש השם התנהגות ברחוב, השתתפות בבניית מקוואות סיוע כספי.

91 **אדר תשמ"ג**

תוכן התוועדויות הוצאת נקודה, כמות ואיכות בלימוד התורה, שאלון חברותא דעת התלמידים, לימוד לפני שינה הרגל מגיל צעיר, יגיעה בלימוד חיות וקאך בתורה, רוח התורה חסר הרגש, מנהגי ישראל תורה היא, מזומן ומים אחרונים דיוק במנהגים, שנים מקרא ותרגום סקר מצב, "ויתן לך" אמירה במוצ"ש, פורץ גדר סכנת הזלזול, זהירות בברכות ידיעת הפרטים, הלכות שבת בקיאות נחוצה, כבוד ספרים וביכ"ס דוגמא מאד"ש, תפילה בציבור חשיבות וקביעות, עיון תפלה לפחות חלק, נקיון בדיבור סגנון יעקב, זהירות במחשבה מחשבה פועלת, איסור ייחוד חמור ביותר, דוגמא חיה הורים ומלמדים, חוסר שאיפה סימן למחלה, פיתוח שאיפה סיומים וחגיגות, קיום מצוות מעשיות יוקר המצוה, חיזוק אמונה משיח וקידוש השם, לימוד הרמב"ם הלכות דעות, ערבות הדדית אחריות לזולת, שילוח תלמיד כגלות, מגליץ רבו עמו, אהבת ישראל יסוד בחינוך, מעשה טוב כפי השו"ע, הכנה לשבת סיוע בבית, כל

מעשיך לשם שמים, ביטול תורה חובת גברא, פרקי אבות לימוד והנהגה, ספירת העומר ולימוד הלכות פסח, ילדים יתומים התעניינות מיוחדת, גמ"ח גם בערי השדה, מעקב אחר בוגרים קשר ותמיכה, ביקור בבתי כנסת עידוד שיעורים, מושב זקנים שיעורים הדדיים, נשי חב"ד ארגון למען טה"מ.

102 ער"ח ניסן תשמ"ג

הכנות לפסח הלכות ת"ת, גודל ענין תפילה בציבור, פרקי אבות וכיבוד או"א, דיני ספיה"ע.

103 יו"ד ניסן תשמ"ג

פעולות טה"מ התקדמות נחוצה, ועד מנשים חשובות לטה"מ, הכנות לפסח הלכות החג, דוגמא אישית הורים ומלמדים, מבצע תורה התעוררות ללימוד, מושב זקנים לימוד ותיקון, פעולה על הבנים ע"י הזקנים, שיעורים בבתי כנסת, ביקור בערי השדה.

106 ז' אייר תשמ"ג

פעולות בטה"מ, זהירות ברכוש הזולת איסור גניבה, השקפה על משיח הכנה בפועל, ללימוד כבימות המשיח, תפילה בציבור חשיבות וזכות, עזרה לאחב"י ברוס'י, מצוות מעשיות חיזוק והתלהבות, צורך להדגיש אהבת ישראל, עניינים שונים באהבת ישראל, המצב בערי השדה במקוה מילה וכשרות, שיעור מנשים באפי', חוברת ברכות עם ציורים, מצב הקידושין, עשיית שאלון.

112 בדר"ח אלול תשמ"ג

מקוואות בפועל לא רק הכנות, פעילות קיץ סדר לימודים, חובת תלמוד תורה תמידית לכל, שיעורים בימי החופש, האם ישאיר בנו הפקר?, תפילה בציבור, מצב כספי של המוסד, הדפסת חומר סיוע בהוצאות.

114 תשרי תשד"מ

חיזוק אמונה בפשיטות ובחיות, כח מסירות נפש סיפורים, כבוד תלמיד חכם לימוד הלכה, ראש חודש יום מיוחד ושמח, קידוש לבנה בציבור, לימוד בשמחה חגיגות והישגים, לעורר בענין שמו"ת, קשעה"מ, להראות בעל הטורים, השפעה על הבתים, ענין שנה שלימה, זהירות במחשבה.

117 תשרי תשד"מ

לימוד הלכות הצריכות, לעורר ענין התפילה, דוגמא ח' בתפילה, ענין היר"ש.

118 י"ב טבת תשד"מ

הדגשת חביבות ויוקר התורה, ללמוד ביאור התפילה, לציין לתלמידים יינה של תורה, הכנות לשבת עזרה בבית, בדיקת תלמידים שמו"ת והתנהגות, גמ"ח בערי השדה.

120 יו"ד ניסן תשד"מ

מצב אוניברסיטאות כשרות בפסח, הכנת הילדים לפסח ולספירה, מ"ח דברים לימוד יומי, עבודת הספירות מאמר "וספרתם", מידות טובות בין אדם לחברו, אונאת דברים איסור חמור, אחדות ישראל מעבר לאהבה, חיזוק שמירת שבת אווירה בבית, ועד לסדר ולדבר בזה בבתי כנסת, ועד של נשים בזה, פרק א' שחרית חובת גברא, שאיפה לעלות תמיד יותר, אחריות הנציגים כל העיר.

123 ה' מנ"א תשד"מ

עד לבדיקה שיפור המוסדות, להרבות בתלמידים בקיץ, אהבת רעים אווירה בביכנ"ס, להוכיח על מצב ביהכ"נ.

125 י"ד אלול תשד"מ

טענות והצעות: לשמוע גם מקטנים, העמדה על האמת שלימות במ"ח, השתלמות בחינוך כמו אומנות ורפואה, צריכים להתקדם כמו אומנות, תורה היא חיות דוגמת אוכל, ילד שאינו לומד טובע, לא ליתן "דאמי", אחריות המלמד כלפי תלמידו, אחריות להגיע מוכן בזמן, מלאכת ה' ברמיה עבודה איטית, צריך לקבל האוכל המתאים, כינוס מחנכים לדון בבעיות, לימוד חומש עם הסבר והבנה, חומש קודם באנגליש, דוגמא ח' להתלמיד, תעמולה ותרופה עזרת השם, תשובה לימוד הלכות, זהירות במחשבה שלא תהיה פנויה, הכנה לחגים זהירות מראיה בבית, הורים לא לדבר נגד מלמדים.

133 ח' מר-חשון תשמ"ה

סטודנטים לימוד תורה, לימוד יומי קצור שו"ע ועין יעקב, חופשת חורף שיעורים והשפעה בבית, סטודנטים חדשים זהירות בכשרות, שם יהודי קביעה וברכה, שעטנז בדיקה וסיוע כספי, הוספה במצוות ציצית ופדיון הבן, ברית מילה השתדלות בזה ובמקוה.

כ"ו אדר תשמ"ה 135

ניצול ימי חול המועד, שמירה מהשפעות הרחוב, ביקורי צעירים בערי השדה, חינוך ילדים והשפעת הבית, אוירת בית התלמידים, סדר והתנהגות בבית הכנסת, סטודנטים וכשרות בפסח, ספירת העומר לילדים, סיומי לימוד הרמב"ם, מקוואות בקיימברידג' ואדווער, כינוסי תורה בזמן החופשה, סיום בהשתתפות נשים, ערבי חב"ד ומחיצה, מענה למזכירות (פ'ר), בקשת טובה פרטית, עדכון על זעבא ומשפחתו.

יא אלול תשמ"ה 138

פתיחת שנת הלימודים, תלמידים חדשים בישיבה, ילדים ללא חינוך יהודי, מוסד הכנה לבר מצוה, מרכז חינוך לילדי השדה, השפעה יהודית למשפחה, הצעה להקמת מוסד מיוחד, נחיצות לחזור הל' ת"ת, נחיצות לימוד וחזרה, צניעות הע"ז שבדורנו, התעוררות באיסור יחוד, עם הארצות בחיבוק ונישוק, בין אדם לחבירו, זהירות בלה"ר והדומה, אהבת ישראל גם לאנ"ש, ענין היר"ש, ענין התשובה, להחזיר הערענסקייט ליושנה, בא לטהר אחרים מסייעין אותנו.

ב מר-חשון תשמ"ו 142

ביקור חולים בלונדון, כשרות בבתי חולים, פרסום אוכל כשר לחולים, ניצול ביקורים לחיזוק יהדות, קשר עם ילדי החולים, השארת חומר הסברה.

ד טבת תשמ"ו 143

תוכנית לילדי ערי השדה, הכנה לבר מצוה, תוכניות לחופשה וחגים, פעילות במנצ'סטר, מסגרת לבחורים עובדים, מצב הלימודים בישיבה, לימוד תנ"ך וידיעות יסוד, הבנת תפילה, לימוד מוסר מהרמב"ם, יישום הלכות בחיי היום-יום.

א אדר תשמ"ו 145

ווינטער קעמפ, חיזוק מבצע תפילין, תפילין אישיות לנערים, בדיקת כשרות תפילין, קדושת בית הכנסת, אחריות תלמידי חכמים בקדה"ש, הורים ומבוגרים לא לבלבל, מצב קשעה"מ ושמו"ת, ק"ש בלילה עם סטודענטים, איסור שעטנז, קשר בכל ביכ"נ, טיים איז לייף, זהירות במחשבה וראי', להתחיל פעולות תו"י.

ב' אדר ב' תשמ"ו 149

הכנות לפסח לסטודנטים, אוכל כשר לכל ימי החג, מניעת אכילת חמץ, פרסום איסור חמץ, כשרות בבתי חולים, אוכל כשר לחולי נפש, פעילות והסברה לפסח, פרסום בקאנקארד, שיעורי תורה לבחורים עובדים, שיעורים לבעלי־בתים, עלון שבועי חב"ד, שיעורים לרופאים, פעילות בעדזווער, דו"ח ממיטינג מורים, חיזוק שמירת שבת, תעמולה נגד חילול שבת, אורת שבת בבית, מודעות והתעוררות לפורים.

ב"ב מנחם־אב תשמ"ו 151

מצב הישיבה והקעמפים, לימוד והפקת הוראות, השפעת לימוד התורה, שנת החינוך יונייטד סינאגוג, מודעות בענין חינוך, דוגמה אישית של הורים, השפעת הנהגת ההורים, זהירות בטלוויזיה בבית, זכות אבות וחינוך הבנים, תפקיד האמהות בחינוך, לימוד יומי בבית, שיעורים למבוגרים, עדכונים בענין בערלין, פעילות עם אחב"י בחופשה, חיזוק לימוד גם בזמן חופש, טיפול בילדים יתומים, קשר מתמשך עם יתומים, פעילות אצל לוי, צילומים בתחנות, פרסום פעולות השלוחים, לעורר גם ענינים ישנים, כשרות וטהרה, דאגה לבריאות הגוף והרוח, חינוך להתחדשות בלימוד.

ז' אלול תשמ"ו 155

הוספת תלמידים בישיבה, איכות הלימודים השנה, אורת אלול בישיבה, הכנה לראש השנה, לימוד עניני אלול, תקיעת שופר לילדים, אמירת תהלים לילדים, הסבר חודש אלול, חיזוק אורת אלול, לימוד עניני תשובה, הפקת הוראות מהלימוד, חיזוק מדות בין אדם לחברו, הדרכה פרטית לתלמידים, שיעורים לבעלי־בתים, שיעורים לפני תפילה, הוספת משתתפים בשיעורים, להכין הילדים הנוסעים לתשרי.

כ"ח מנחם־אב תשמ"ז 157

להגיע לשלימות בחינוך, להסביר מהות היהודי, הקשר בין העולם "עומד" ל"קיים", להתעלות בלימוד בכמות ובאיכות, אטוריעט של המלמד, מידות טובות ונימוס, כבוד רבו ות"ח, התענינות וניצול כשרונות ילדים חלשים, ניצול הזמן, דוגמא חי' לזה מהמלמד, גודל מצות מעשיות, חיזוק במחשבה ודיבור, כשרות התפילין 21 ט"ק, הכנות לתשרי, יהדות בבית נוגע לחינוך התלמיד, ידיעת הל' ת"ת, להתחיל עם פאראד, לדעת המשנה קודם, הוספת 5 מינוט לימוד.

ז' אלוּל תשמ"ז 167

מענה, לימודים והרגשים באלול, גודל שמירת וניצול הזמן.

ז' תשרי תשמ"ח 169

דגשת מצות הקהל, ביצוע בפועל, השתתפות אנשים נשים וטף, כינוסי הקהל בכל עיר, קיום במרכזים ציבוריים, לעשות ביום חול ובפירסום, תיקון ענייני ביהכ"נ, אינו מקום משחקים.

תשרי תשמ"ח 171

הבפועל מהאסיפה בקיץ, בפרט שהי' אישור מאד"ש, "טארגייד לאן להגיע", חינוך להביא דא"ח לפועל, לימוד פירוש המילות, להחזיר הציור דליובאוויטש, מבצעים מלא לא מספיק, זהירות בראי', לחזק האמונה, לשוחח עם התלמידים להוציא לפועל, תלמידים יוציאו לפועל, בחזרת דא"ח להביא לפועל, לקבוע יום דא"ח בבתי כנסיות, לעמוד בהרחוב ולדבר, לסדר "קאפי מארנינג" הקהל, רשימה מהמצב בהילדים, לנסוע לערים ביום א', לסדר שיעורים נפרדים.

טבת תשמ"ח 175

המשך האסיפה, דיני שומרים, נימוס ודרך ארץ, תהלים ופירוש המילות, חזרה בבית, הוראה מהפרשה, להוציא לפועל, חשבון נפש לעצמו, להכניס ווארעמקייט, אחריות המחנך, פעולה עם עצמו, מצב הישיבה, חזרה בע"פ שיהי' נוגע, דיוק במנהגים, ביאור ב"פורץ גדר ישכנו...". בלאט שיעור, עין יעקב, ערי השדה.

ט' שבט תשמ"ח 179

הכנות לפסח, צרכי סטודנטים לכל הפסח, לעשות תעמולה בזה, לברר כמה סטודענטים יש, צרכי הסטודענט בבית, הסטודענטים לקרב אחרים, תעמולה לחג בעיתונות, ערי השדה, כשרות בבתי רפואה, חולי רוח, בתי אסורים.

ער"ח אדר תשמ"ח 181

סוגי התלמידים, מזוזות כשרות, חינוך למזוזה, שיהי' סטודענטים עם ציצית.

י"ט אדר תשמ"ח 182

צרכי חג לסטודנטים, הכנת התלמידים, ספירת העומר, הנהגה בחופשה, מ"ח קניינים, דורכארבעטן השיחות, פלפול שבועי, שיעור במידות טובות, כינוסי תורה בהחופש.

183 **כ"ז אדר תשמ"ח**

לסדר ולפרסם סדרים ליתומים, בתי אבות, עוורים, בתי סוהר.

183 **כ"ו תמוז תשמ"ח**

מצב המקוואות, תעמולה לטה"מ, לימודי קיץ, מחנה שעות, חינוך לכיבוד הורים, יש רעבון רוחני, כסף אין תירוץ, טהרת הקעמפ, תורה עבודה גמ"ח, תפילה אמיתית, חינוך לאמת, שלום בחינוך, שיעורים להמון עם, עין יעקב, הפצת החסידות, אסיפת חינוך, דו"ח החלטות.

186 **ז' כסלו תשמ"ט**

תלמידים שלא לומדים, אומנות ופרנסה, אחריות ההנהלה גם להם, רשימה מתלמידים כאלו, ועד למצוא אומנות, אחריות ההנהלה לתלמידים, טובת התלמיד, יראת שמים, יוקר הזמן, חיזוק האמונה, ברכות וקשעה"מ, לילות שבת, זמני חוץ לסדר.

189 **א' דחנוכה תשמ"ט**

גידול פנימי, חסיד חי, מוסדות באיכות, הצטיינות בידיעות, שבעת הדברים, חת"ת ורמב"ם, חלוקת הש"ס, שאלון כללי.

190 **י"ד טבת תשמ"ט**

גידול פנימי, לא לחכות, אחריות אישית, לפעול מיידית, השפעה מביהכ"נ, שינוי מעשי, מתנדבים צעירים.

192 **ח"י שבט תשמ"ט**

חינוך יסודי, מדת האמת, זכרון החסידים, יראת שמים, קריאת רשימות, ביטול הישות, ציור של חסיד, בושה ביהדות, מהו חסיד, משפיעים לכה"פ כפתח, לחזק החסידות, דברי ימי ישראל, חום חסידי, שאיפה רוחנית, אמונה ויר"ש, יוקר הזמן, שירי ערש, תפקיד המלמד, דוגמה חיה, הורים כדוגמה, לדבר ולעורר, אמונה אמת ויראה, תנועת ת"ת, עין יעקב, מילוי הזמן, לימוד היום יום, זקני החסידים לפעול,, הלכות למחנכים, אחריות 24/7, לחנך להביא לפועל, מלמד גדול משליח, טלוויזיה מזיקה, זהירות במחשבה, שיעורים לחוגים, חינוך בערי השדה, חיזוק השבת.

כ"ג אדר תשמ"ט 197

לימוד יום ולילה, דיבור בתורה, לימוד היום יום, משנה לפני גמרא, קשעה"מ וערבית, פירוש התפילה, תפילה בציבור, מאה ברכות, צדקה יומית, ועד השבת מאנ"ש ונשי, ועד מנשי לאלמנות ויתומים, מושב זקנים, עיוורים, הלכות שבת, א' בתשלום לעורר בעין יעקב, חינוך בערי השדה, כשרות ומוהל, דו"ח חודשי.

כ"ג אדר ב', ה', ו"א ניסן תשמ"ט 200

מעקב אחרי ההצעות, שיעורי עין יעקב, פעילות בערי השדה, בתי אבות, פרקי אבות, זריזות, תפילה בציבור, מבצע חינוך, אהבת ישראל, דיבור באמת, ספיה"ע ביום, ועד למען השבת, מסיבות לימוד בחופשת קיץ, השתלמות מורים, תכנית קיץ רחבה לשיעורים, לא לבטל תורה, תורה מעוני, מבצעי תלמידים, ועד גיוס, גיוס נשים לפעולות, כיבוד הורים, אלמנות ויתומים, כשרות בעיירות, תלמידות עובדות, כשרות באירלנד, מועדון תערובת, שיתוף ההורים, מעביר על מידותיו, ילדות בביהכ"נ.

ה' ניסן תשמ"ט 206

ועד חשאי, קונפרענץ קאל, תכנון אסיפה, שיתוף נציגים, דרכי יישום, לפני סוף הזמן.

כ"ו ניסן תשמ"ט 206

אישור קבלה, בדיקת המשך, מה נעשה בפועל.

ב' אייר תשמ"ט 207

מוסדות החינוך, נתוני רופאים, עיצובן לפני ההפקרות במין, נימוס וכיבוד, נקיון והנהגה, עדינות בדיבור, שלום בית, פלג גופא, מעביר על מידותיו, קשעה"מ לילדים, כיבוד או"א, כבוד רבו, קדושת ביהכ"נ.

י"ג אייר תשמ"ט 210

ל"ג בעומר, הכנה לשבועות, לחיות כל יום, כיבוד הורים, פרקי אבות, מורא רבך, תלמידך חביב עליך, שבת, כשרות, ועד להנ"ל, ועד הבאת שלום.

אלול ותשרי תש"נ 213

רשימת בוגרים, קשר עם תלמידים, לחיות עם הזמן, ויעקב הלך, הנהגה

בתפילה, לבביות והרגש, פשוטי עם, בני תורה, אהבה ואחוה, אחדות ישראל, אהבת הזולת אפילו אם פגע, שמיעת טענות, חינוך לשלום, ביטול מחלוקת, לעורר הדברים הישנים, לימוד ביאור התפילה, משניות בע"פ כמתנה, לעשות משהו לימי הולדת, יש חוסר ברבנים, לקחת עסק בערי השדה, מנחה באוניווערסיטעס, עניני הלכה, הבאת אנשים לשיעורים.

218 כ"א אדר תש"נ

לסדר תכניות לפסח, לא לדחות מצות, לעשות "סעריס" בענינים שונים, פרקי אבות.

222 חורף תש"נ

לבוש יהודי, לבושי הנפש, סדר בביהכ"נ, יוקר הזמן, פירוש המילות, ברכי נפשי, תפילה בציבור, מנחה בציבור. שליחות בכל מקום, ועד מאחדים, כשרות תפילין ומזוזות, בדיקה בבתי תלמידים, בר-מצוה בערי שדה, שאיפה בלי תירוצים, ע"י השפעה מקבל ג"כ, לעשות הדבר בפועל, שיעורים בעיירות, עין יעקב.

226 שבט תש"נ

לא לשכוח ליובאוויטש, לזכור שאנחנו לא במצב רגיל, ציור חסידי, פנימיות של תמים, התוועדות חסידית, ניגונים חסידיים, שילכו להתועד בערי השדה, ענין האמת, הג' אהבות, מוסד לחיזוק הרבנות, מוסד לסדר מחלוקת, מוסד לעזור ללידה, ללחום במחלוקת, שלום בחינוך, גיוס כוחות אנ"ש, ילדים עם קושיים, שאיפה לעלות, כל ילד גדול, להוסיף תלמידים, מחשבה עסוקה, שליטה בדיבור, להתדמות לדרכיו, מנחה באוניברסיטאות, נתוני נוער, לימוד תנ"ך, לשמש את קוני.

234 אייר תשנ"א

קשר עם בוגרים, חינוך לכל ילד, לכה"פ תורה צוה, ברית מילה כהלכה, תורה עבודה גמ"ח, דין אמת ושלום.

236 טבת תשנ"ב

דברי הרבי למעשה, חינוך כל ילדי ישראל, בדיקות בקידושין, עין יעקב, יוקר הזמן, גדול השלום, ג' האהבות, ברכות בע"פ, ריכוז המחשבה, פירוש המילות.

238 מכתבים

NOTE OF DISCUSSION WITH RABBI HODAKOV MAY 1984, 1 Sivan 5744:

N.N.E.B.¹ he was very sympathetic to the idea.

He said that he thought it was time to think about a Seminary.

One should ensure that girls are kept occupied in positive things.

To ensure that the staff are of the correct type.

We should work out our programme, compare it with theirs and show that there is plenty of material available from our own sources. Rabbi Hodakov felt sure that if it was presented properly they would agree provided it was presented in the correct manner.

One should do these things in a manner that parents are satisfied and see that the children can get even more than at home.

The importance of taking consideration of the Ruchnios aspects.

Aim for a standard of graduate that will be better than elsewhere.

GENERAL

He wanted to know what the spiritual standard of the girls was generally and the importance of improving this.

The importance of working on Machshovo that people do not realise the importance of this aspect or the harm.

To encourage the fulfilment of the practical mitzvot with Simcho and that the fulfilment of practical mitzvot brings with it Emunah.

To work on matters between man and his fellow person especially not causing others distress.

Punishment – these should be measure for measure. Just like it is Min Hashomayim. The child should even suggest what punishment he should receive and will therefore understand that it has been done with love and not just in any old haphazard fashion. A child should also be given to understand how it is harmful if he does not receive a punishment (like medicine). If done in this manner there will also be no complaints

1) The NNEB Diploma in Nursery Nursing is a premier, Level 3 "Gold Standard" qualification for childcare professionals in the UK and internationally, focusing on children from birth to age 7 or 8.

from the home.

This idea and attitude should be explained to the parents who will then also adopt different attitudes to the school. It will then also train children to do things with a Cheshbon.

The careful use of time. This should be stressed over and over again as the child gets older they will understand this concept better.

Midois Toivos – respect, table manners, etc.

• סיון תשל"ה

בנידון הפארעם השישי², בהנוגע להמשך מחלקה זו על להבא, לשנה הבאה וכו', הנה באם לא נחלש הטעם שסיבתו החליטו להתחיל מחלקה זו, יש להמשיך בזה, וכן יש להתחשב אם ניתוספו עי"ז תלמידות להכתות הנמוכות, וגם תכנית מחלקה זו תלוי, לאיזה ענין הוא המכוון, וע"י איזה תכנית זה יפעול רושם על הורים וכו' לשלוח התלמידות אלינו.

הצעות לעניני החינוך בכלל, הן למחלקה זו וכן לשאר המחלקות, הגם שחלק מהם כבר כלול בהתכנית:

לכלול בתכנית הלימודים (מהן לכל מחלקות החינוך, בנוסף למח' זו):

- « ענינים מיוחדים מ"חובת הלבבות" שער הבחינה.
- « ענינים שונים הנוגעים להשקפות וכו', משערי תשובה דרבינו יונה חלק ג.
- « לימוד יותר עיוני בפרקי אבות, שהם עניני יר"ש ומדות וכו', והלימוד צריך להיות יותר עיוני ויותר רציני, ולחקוק בזכרון אמרות שונות.
- « לחזור בע"פ קטעים שונים ממשלי, המדברים בענינים שונים, וכן אמרות שונות ממאמרי רז"ל קצרים, לחזור בע"פ ולחנך התלמידות לפי תוכנם.
- « עצם הכשרת הבשר, ועופות פתיחתן וכו', בנוסף ללימוד הדינים, לימוד עצם עשייתם, בדיקת העופות והדומה.
- « דיני חלה, ואפיית חלה.
- « ענינים של שלום בית, הדרכה בזה, גישה וכו'. הרבה מהבעיות השונות

2) Is the Sixth Form. It is the top level of high school which was optional

- בעניני שלום בית באים מחוסר הדרכה, ולכן כדאי ביותר לשים לב להדרכה בעניני בנין בית ישראל, על יסודי הטהרה והקדושה וכו'.
- « להדריך בחינוך ילדים קטנים ביותר, איך לעסוק עם תינוק, וילד קטן כמו גני ילדים ונערסערי והדומה. הן התעסקות והן חינוך דקטנים וקטני קטנים.
- « לסדר גם שיעור ב"העגיענע".
- « להתעניין בכל אחת, למה היא מוכשרת ביותר, ולאיזה ענין יש לה חושים במיוחד, ולפתח אותם, כמו היסטארי, ציור, בוק קיפינג, והדומה בענינים שונים, אשר ישנן כאלו אשר יש להן חוש מיוחד לאיזה ענין, וצריך להתענין בזה ולפתח החוש וכו', אשר במשך הזמן יוכלו גם להיות מורות ומחנכות במקצוע מיוחד זה שמוכשרות ביותר.
- « נגינה.
- « תפירה, וכל מיני עבודות בית שונים.
- « עשיית שייטלעך, במשך הזמן, (באם לא עכשיו).
- « בעניני שפות, אולי כדאי להכניס בהתכנית לימוד שפת "רוסית". במשך הזמן (לזה יש עוד כוונה מיוחדת, שיוכל להיות קשר עם יוצאי רוסיא אי"ה).
- « בכל המחלקות, גם בהצערות ביותר, לשים דגש והסבר ועיון על הענינים שאומרים אותם בכל יום בתפלה והדומה, להסביר פירוש הענין וכן איך להביא הענין לחיי היום יומיים, לדוגמא, ענין של אלו דברים שאדם אוכל פירותים בעוה"ז והקרן קיימת לעוה"ב, אומרים זה בכל יום הנה נוסף לעצם פירוש המשנה, הרי יש בזה גם סדר, ומכוון למה בחרו משנה זו בדוקא, והתחלת היום במשנה זו וכו', לדוגמא:
1. תיכף כשקם משינתו, אחרי אמירת הברכות וכו', דבר הראשון הוא, כיבוד או"א, ענין כיבוד או"א הוא כמרז"ל איזהו כבוד, מאכילו ומשקהו, ולכן עוד לפני שהולך לביהכ"נ להתפלל יחשוב אודות או"א לכבדם, לדוגמא להגיש כוס תה והדומה, או בכלל יחשוב מה הם צריכים שיסדר עבורם, לפני שהולך מהבית לביהכ"נ.
 2. גמ"ח, הולך לביהכ"נ בדרך נפגש עם יהודי וצריך גמ"ח, צריך לתת לו ע"ד הסיפור עם אדמו"ר הצ"צ בענין הגמ"ח לפני התפלה, וזה הכנה לתפלה וכו'.

3. השכמת ביה"מ שחרית וערבית, יכול לחשוב היות והי' עסוק בענינים נחוצים כאלו, או באם יעסוק בזה יבוא לביהכ"נ מאוחר, ויאחר התפלה אומרים לו, אשר למרות שצריך לסדר כל זה מ"מ צריך להיות השכמת ביהמ"ד שלא יאחר, היינו שיקום יותר מוקדם.
4. הכנסת אורחים, בא לביה"כ רואה שם פנים חדשות, יתעניין בו, אולי יהודי זה רק בא עכשיו מהדרך, אולי צריך לאכול ולשתות משהו, או איזה צרכים אחרים אשר מונעים את האורח מלהתרכז בתפלה, ולכן יתעניין בו מה צריך וכו'.
5. וביקור חולים: עומד כבר מוכן להתחיל להתפלל רואה אשר אחד ממכריו שבא בכל פעם לביהכ"נ לא בא היום, ובכן צריך להתעניין בו, אולי הוא חולה ואולי צריך משהו מיוחד, אולי משהוא קרה לו, וכו', כמרז"ל הרגיל לבוא לביהכ"נ ולא בא הקב"ה שואל בשלומו.
6. בביהכ"נ נפגש עם דברים אשר דרושים ביותר להזולת, באים לבקש עזרה להכנסת כלה, או ישנו ר"ל ענין של הלויית המת, אשר צריך לעסוק בו, מת מצוה והדומה, כ"ז צריך עוד לסדר לפני התפלה, לפעמים אי אפשר לדחותם לאח"כ.
7. ועיון תפלה, אחרי שעשה כל זה, והי' עסוק בענינים שונים, ועניני הכלל הנחוצים ביותר, יוכל לחשוב אשר כבר פטור מלהתפלל במתינות והדומה, ואין לו זמן וכו', אומרים לו, שאחרי כל זה מ"מ צריך להיות עיון תפלה.
8. והבאת שלום בין אדם לחברו: אחרי שכבר יוצא מהביהכ"נ, או אחרי התפלה נפגש עם אנשים, ורואה ענין של מריבה ומחלוקת, צריך להביא שלום בין אדם לחבירו.
9. ובין איש לאשתו: שומע איזה ענין של הבאת שלום בין איש לאשתו, בכלל, וכן אצלו בעצמו, עסוק בכל זה, במילא יכול להזניח עניני של שלום בית אצלו בפרט, אומרים לו אשר צריך להיות כל זה אך צריך להיות גם הבאת שלום בין איש ואשתו, אצלו בעצמו עם אשתו.
10. אחרי כל התעסקות הלזו, בכל הענינים הנחוצים, יכול לחשוב אשר עסוק בענינים גדולים, ועניני הכלל וכו', במילא הוא פטור מתפלה, אומרים לו, שידע אשר אחרי כל זה, ות"ת כנגד כולם, אשר בכל רגע פנוי שיש לו צריך לעסוק בלימוד התורה, לא יזניח ולא יפטור עצמו מת"ת אשר צריך להיות בכל רגע פנוי במשך כל היום.

הסבר כזה ועוד הסברים דומים, זה יכול להכניס חיות בהתלמידים, בזה הוא חינוך והדרכה מיט א לעבען במה שלומדים ואומרים בכל יום, וצריך למצוא ענינים כאלו, להסביר להתלמידים בכל דבר שאומרים אותו ברגיל, וזה יוסיף חיות והתעניינות וכו'.

« אותו דבר הוא גם בהנוגע להקעמפ'ס וקבוצות שונות של נוער וסטודנטים ועוד, להסבירם ענינים שונים באופן הנ"ל.

« לעורר ולחזק ביותר הענין דלימוד בע"פ, השירות, הלכות, אימרות חז"ל, משניות שונות, פרקי אבות, ועוד. לקבוע הענין של לימוד בע"פ בכל השטחים השונים בהמחלקות השונות, בסקול וקעמפ וכו'.

« בהדו"ח הוזכר אשר תלמידות הסקול לקחו חלק ב"ספאנסערד וואק"³, בכלל אין זה לשביעות רצון ואינו מתאים עבור ילדות ענינים כאלו, כל כבודה בת מלך פנימה, ולא בענינים כאלו, וכן אותו דבר גם לא ללכת לצרכי איסוף כספים והדומה בבתים שונים, אשר ענינים אלו אינם מתאימים עבור בנות ישראל, אין זה דומה כלל לענין התהלוכה דל"ג בעומר והדומה, שעצם התהלוכה וכו' הוא ענין של חיזוק היהדות ועוד הרבה בזה. משא"כ הליכה סתם או הליכה מבית לבית.

• סיון תשל"ה

« למנות לכה"פ א' מאנ"ש שיעסוק למצוא את נכדי החסידים שבאו לכאן לפני הרבה שנים, לברר מי הם ומה מצבם הרוחני, ולפתח אתם קשר, אשר ישנם כאלו הגרים בערים ובמקומות שונים, ויש בזה הענין של "זרוק חטרא אאורא אעיקרי" קאי", וצריך לעוררם וכו'.

« אפשר להוודע אודותם אולי ע"י הבתי כנסיות, ששם היו מעמבערס הוריהם והדורות הקודמים, ועי"ז להמשיך לחפש אחריהם, וכן מאחד אפשר לברר ע"ד השני.

« לחפש אחרי קרובי בית הרב, מהמשפחה, או השייכים להמשפחה, ולהשתדל לקרבם וכו' לעורר בהם שייכותם.

"משפחת ישעי"..." לברר אודות יהודים שונים הבאים מריגא, ועוד, שהיו להם שם קשרים עם ליובאוויטש ועם הרב חדקוב שי'.

3) A fundraising initiative in which children walk many miles and raise money for Hospital Kosher Meals.

יהודים שונים שהי' להם קשר והשפעה מאנ"ש שי'. כאלו שהיו פעם אצל כ"ק אד"ש או אצל אדמו"ר נ"ע.

עשיר א' הי' לפני מספר שנים בנ"י. (שמו... תלמיד הרב חדקוב, בתחלת התפתחות המוסד בלונדון תרם איזה סכום להמוסד, אביו מריגא, גר ברחוב..). הוא הי' שייך ללמוד דף גמרא, למצוא אותו ולקרבו. משפחת... לטלפן אליהם שהרב חדקוב התעניין בו מה נשמע, למסור לו ד"ש וכו', ולברר מה שלום כל המשפחה, וכן להתקשר עם שאר ה...". לברר איפוא נמצאים עכשיו ילדיו, ולהודיע להרב חדקוב, וכן לברור כל הפרטים אודותם, "...", היו פעם בנ"י. לפני איזה שנים, לברר אודותם, ולומר אשר הרב חדקוב התעניין בהם.

« למצוא כתבן שיהי' מעוניין לפתח ולסדר סידרה של הכתבות שונות על הנושא; ביהכ"נ,

בשנים הקודמות היו הבתי כנסיות על יד הבתים שגרו שם היהודים, יהודי בא מעבודתו, והולך להביהכ"נ, הביהכ"נ הי' מקום כינוס, מקום התאספות שם נפגש עם חבריו ומכריו, שם התיידד, שם הי' מקום התכנסותו, והי' דבר הרגיל, הולך לביהכ"נ, במילא גם לומד שם לעצמו, לומד עם אחרים, כל זמנו הפנוי מעבודתו הי' בביהכ"נ. כשאחד בא שואל האשה איפוא הבעל ידעה לענות אשר בטח הוא בביהכ"נ, מחפשים אותו, יודעים מקום המצאו, בנוסף לעצם הענין הרוחני והלימוד וכו', זה עזר בהרבה בענינים המשפחתיים, בחיזוק המשפחה, ובחיי המשפחה, וגם האוירה בכלל היתה יהודית, ועכשיו (ובפרט כשהבתי כנסיות אינם בסביבת הדירה) האנשים הולכים למקומות אחרים עד גם למקומות זרים לגמרי, מקומות מוזרים ליהודי ויהדות.

שואלים האשה איפוא הבעל עונה שאינה יודעת, ולפעמים גם יותר טוב שהיא לא יודעת איפוא הוא, כי נמצא במקום כזה שיותר טוב שלא תדע, וזה גם מביא לשבירה בחיי המשפחה, וכל גישתו לחיים, בנוסף לעצם עניני יהדות ותומ"צ, חיי המשפחה מתבטלים וכו'.

וכדאי הי' גם לפתח תנועה בין הנשים לפעול בכיוון זה,

1. שהבעל ילך וימצא בביהכ"נ, כנ"ל וזה יעזור לחיי המשפחה,
2. שהילדים יקחום הוריהם, לביהכ"נ, בזה תועלת הן לחינוך הילדים, וכן גם מוסיף רגש וחום ביהדות גם להורים, הילדים כבר מושכים האב לביהכ"נ ועוד,

בשנים קדמוניות, ידעו מענין הנקרא "שול הויף" שם נמצאו הילדים, שחקו שם, וזה הי' מקום שם המצאו, במילא כבר נכנסו גם לתפלת מנחה וערבית והדומה, עבור הילדים הי' הביהכ"נ מקום כינוס, וכן עבור האבות, הכל הי' נעשה בה"שול הויף", בתקופתנו זו אשר הבתי כנסיות במרחק מהבתים, זה שובר כל הענין ונהי' הרס בבית ישראל.

« עיבוד רבנים, כמו שעוסקים בקירוב יהודים שונים כן ועוד הרבה יותר צריך לעסוק לקרב את הרבנים, באארבעטן זיי, למצוא אותיות וענין עבורם שנוכל למשכן יותר אלינו, אשר בכיוון זה כמעט ולא נעשה כלום עדיין, וזה ענין נחוץ ביותר, כי על ידם יוכלו לפעול הרבה יותר ושיהי' השפעה וכו' על הבעה"ב,

וכן הוא גם עם מחנכים ומלמדים, שעל ידם יש קשר עם התלמידים ומוסדי החינוך השונים.

« לסדר מבצע "קאמפיין" לפעולה במושב זקנים, לפעול שם במבצע תורה, וכן בשאר ענינים שונים.

« לפרסם אודות כשרות בלחם, אשר העולם חושבים שבלחם אין בעי' של כשרות, וצריך לפרסם אשר בימינו לחם סתם של פלטר גוי זה לא רק ענין של פת עכו"ם, אלא רוב הלחם אינו כשר, מערבים שמנים שונים, חלב ושומן ועוד, וצריך לפרסם עד"ז, היות והרבה לא יודעים מזה, ונכשלים, וכן להשתדל שיהי' לחם כשר ולחם יהודי במקומות שונים.

« רצוי ביותר לסדר סידרה של הכתבות, בענין הזמן, "לא לבלות זמן לבטלה", בכל הבריאה ישנו המכוון והתכלית, ולזה ישנו איסור של "בל תשחית", שזה שייך בכל הבריאה כולה, כל דבר שנברא הוא לענין ולתועלת, גם בדומם צומח וחי, ומכ"ש במין המדבר אצל האדם, אשר כל ענין שיש לו צריך להשתמש בו ולנצלו ולא לאבדו לבטלה, וכן הוא בענין הזמן שניתן לאדם הוא להשתמש בו ולנצלו לתכלית נרצה, והזמן הוא אבידה שאינה חוזרת ובפרט אשר ענין הבטלה לא לנצל את הזמן, זה מביא כמרז"ל בטלה מביאה לידי שעמום וכו', עד שמביא לכל מיני צרות, העדר ניצול הזמן. ולכן הוא דבר השייך לכל העולם ואפשר גם לכתוב עד"ז בעיתוני הגויים. וכן הוא כללות סדר הבריאה, אשר הכל יש לו סדרו וזמנו, אכילת האדם הוא לפי סדר כמה צריך לאכול והדומה, וכן שאר כל עניני האדם וכל הבריאה כולה האי עם סדר,

סדר הבריאה גיל הפעוטות הוא למשחק שהוא ג"כ בסדר של הפתחות השכל והחושים, ולכן גם בזה צריך סדר עושים משחקים שונים ביחוד לפתח כשרוני וחושי הילד, בסדר מסודר מהקל אל הכבד שהוא בסדר חיי האדם, תקופה של משחקים, ואח"כ כשגודל זה כבר לא עבירו וצריך לעבור לניצול הזמן לענין יותר רציני, וניצול הזמן אצל ילדים למצוא אופנים איך לנצל את הזמן שיהי לתועלת של התפתחות הכשרונות והדומה הוא עוד הרבה יותר קשה ממה שאצל מבוגר, ובאם לא מנצלים את הזמן והשנים של הילד לפיתוח הנה לא רק שחסר אצל הילד, אלא זה עוד מזיק ומקלקל, וכן הוא גם במבוגר.

ולכן החוב על הרבנים והמחנכים לחנך ולפעול בכיוון זה של ניצול הזמן לענין של תועלת, ולא לאבד לבטלה, והי' כדאי לעשות תנועה בכיוון זה.

רעיון זה הוא שייך לכל העולם גם להגויים, וכבר היו כאלו שכתבו אודות זה, אלא אשר עשו חלל ולא מילאוהו, סודרו זמני ושעות עבודה פחות ממה שהי' בשנים קדמוניות, פחות ימי עבודה, וכן שעות עבודה פחות מהקודם, אשר השאיפה בזה היא טובה, להקל על האדם והדומה, אך לא מילאו את החסרון שנעשה בזה אשר האדם אינו מוצא במה לנצל זמנו, ונהי' ענין של בטלה, במילא הנוער והעולם בכלל במצב של שיעמום, אינו יודע מה לעשות עם זמנו, ומנסה באופנים שונים למלאות זמנו בענינים בלתי רצויים גם למין האנושי, אשר זה הביא לכל הצרות של דור זה, שיוצאים מדעתם,

צריך להרחיב הביאור לענין של "לא לתוהו בראה, לשבת יצרה" שהוא לנצל הזמן שניתן להאדם יהודי לענינו ועמי העולם לענינם.

« לסדר תנועה בין בעלי עסק שיש להם פועלים או בין אנשים העובדים ביחד להתעסק עם הפועלים והעובדים, בעניני יהדות שונים, לסדר שיעורים והדומה, בין פועלי ביהח"ר או בין אלו שעובדים ביחד, לסדר תנועה לפעול בהבתי מלאכה השונים,

אדמו"ר זי"ע" אמר פעם, אשר הי' סברה שא' ילך לעבוד בבית מלאכה ועי"ז יהי' לו קשר עם שאר הפועלים העובדים שם ויוכל לפעול עליהם, ומכ"ש כזה שכבר נמצא שם יחד עם שאר הפועלים חובה עליו לעשות לפעול משהוא עם שאר מאחב"י העובדים שם יחד אתו.

« לעמוד בקשר עם השגרירות, והמשלחת הישראלית, ולתכנן פעולות

שונות אתם. בני. בחנוכה נתנו להם חנוכיות, בפורים משלוח מנות, וכן לפסח מצות, נהי' קשר אתם, ועכשיו סודר שם שיעור בגמרא אשר א' מאנ"ש נותן שם שיעור, והי' כדאי לפעול בזה.

« כשעוסקים עם עשירים בענייני תמיכת המוסד לענייני כספים ועוד, עיקר גדול בזה גם לסדר אתם קביעות, עם יחידים ואולי כמה מהם ביחד, אשר בנוסף לעצם העניין של שיעור אתם, זה יביא גם תועלת מרובה לכללות קירובם וכו' ולכה"פ שיהי' קביעות ודיבור מענייני תו"מ מדי פעם בפעם, באם לא קביעות רגילה.

« מדינת אירלאנד, הסמוכה אלינו, לעמוד בקשר ולהשתדל לפעול במדינה ההיא בענייני המבצעים וענייני תומ"צ השונים, להתעניין בכל פרטי המצב. הי' כדאי שמישהוא יבקר שם במדינה בדובלין לכה"פ פעם בחודש לאיזה ימים, ואולי מזמן מזמן לנסוע לשם לפעול בענייני פעולות שונות, ולנסוע לענייני השפעה שם, בנוסף למה שנוסעים לשם לטובת המוסד.

« לנצל את אנ"ש העובדים במשרות שונות, אשר לצרכי פרנסתם נפגשים עם אנשים שונים, ינצלו ההזדמנויות גם לענייני פעולות ושליחויות שונות. כמו "..." בהמסעדה, שיהיו שם ענייני הפצה שונים, עבור המבקרים, והדומה כעין זה,

"...", העובד בסוכנות נסיעות, לנצל ההזדמנויות כשאחד מאחב"י נוסע לאיזה מקום, לתת לו חומר לחיזוק היהדות, ולבקשו לנצל את נסיעתו גם לענייני חיזוק היהדות, בדרך בנסיעתו, וכן במקום לשם נוסע ויפגש שם עם אחב"י לתת להם חומר שונה בעניינים המבצעים וכו'. ועל דרך זה שאר מאנ"ש העובדים במשרות שונות לנצל ההזדמנויות.

● ט' תמוז תשל"ט

« בענייני הקעמפ"ס בשנה זו הוחלט אשר בנוסף לשאר כל הפעולות עם התלמידים ותלמידות בענייני תורה ויר"ש וכו' יהי' שימת לב והדגשה מיוחדת בשנה זו בג' נקודות דלהלן:

1. כיבוד אב ואם, אשר הביאור בזה לא נצרך, ומובן וכו', וגם יכולים להשתמש עם החוברת מהמל"ח בענין כיבוד או"א.

2. סדר. להיות מסודר. בזה הרבה מעלות ונחיצות ותועלת מרובה, ובהרבה עניינים בחיי האדם להסביר מעלות בהחזקת סדר בכל דבר

וענין של התלמיד והתלמידה, סדר במקום, סדר בזמן, אשר מתרגל להיות מסודר בזמנו, במילא מנצל הזמן כראוי, והדומה בזה, עד שנהי' סדר גם בעניני המחשבה, עד שמתרגל ונהי' איש מסודר בכל עניניו עד למוח שליט על הלב וכו'.

3. בל תשחית. שזה מזכיר ומעורר שאין שום דבר בעולם בלי כוונה ותכלית, אשר לכן אסור להשחיתו בלי צורך, זה מזכיר על בורא עולם ומנהיגו, וכל דבר שנברא בעולם הוא חלק מיוכלל של העולם כולו, וזה מחזק האמונה, וכו'.

להזכיר ע"ד שיחת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ זי"ע, כשהלך עם אביו אדמו"ר נ"ע ודברו ענין עמוק בדא"ח ובדרך הילוכו מבלי לחשוב משך עלה (בלעטל) וכו', ואיך שאדמו"ר נ"ע אמר לו והוכיחו על זה. ועוד.

כאשר התלמיד יתרגל במשך זמן היותו בהקעמפ בג' ענינים אלו של כיבוד או"א, סדר, ובל תשחית, הנה בבואו הביתה יורגש עליו זהירות בהנ"ל ויפעול דרך ארץ ויחס טוב וכו', עד שיעשה רושם בכל הבית, וגם שאר ב"ב והוריו ילמדו ממנו.

● כ"ה תשרי תש"מ

בהאסיפה השנתית עם מחנכים ועסקנים ממרחבי תבל

« הורים, וכן מורה ומחנך, צריכים לזכור תמיד אשר הם "דוגמא חי" להילד והמחונך, הנהגת ההורים, וכן הנהגת המחנך גם בינו לבין חברו, פועל הרבה על התפתחות המחונך ותכונת נפשו, וזה בא בפועל גם בהנהגתו בחיי היום יומיים של הילד והמחונך, שנוהג ועושה כפי שראה בהנהגת הוריו ומחנכו, והרבה מחינוכו תלוי במה שרואה ושומע מהם.

« תכונת נפשם של העסקנים והמנהלים, פועל הרבה על המלמד, ועל סדר עבודתו עם התלמידים, עד שזה פועל גם בחינוכו של הילד.

« העסקן והמנהל ענינם להשיג אם המלמד והמחנך ממלא תפקידו במילואו, בחינוך והוראה הן בכמות והן באיכות, וכן בשמירת הזמן ורמת הלימודים, אם מספקים מה שצריך ואפשרי לספק להתלמיד שיגדל בלימודו וחינוכו, אך יחד עם זה על העסקן לספק להמחנך את כל הדרוש לו לעניני החינוך, בכדי שהכל יהי' מוכן להמחנך, אשר אז יוכל המחנך להתמסר להחינוך במילואו בלי שום טרדות ובלבולים מבחוץ, לספק

הן חומר חינוכי, ספרים והדומה, וכן חדרי לימוד, ריהוט, סדר ונקיון והדומה, שהכל יהי' מוכן ואז יוכל המלמד למלאות תפקידו.

« מוכרח להיות שיתוף פעולה בין העסקן והמחנך, ושניהם יחד להתמסר ולדרוש בטובת החינוך, ועל העסקן לספק להמחנך כל צרכיו.

ע"כ ראשי פרקים.

ארז"ל על ג' דברים העולם עומד, וכן ארז"ל על ג' דברים העולם קיים. מארז"ל זה הוא בהנוגע לכללות העולם, וכן הוא גם בהנוגע לעולם קטן זה האדם, ובמיוחד כן הוא בעולמו של חינוך. ובזה כמה ענינים שהם הכרחיים לתועלת החינוך, בנוסף לחשיבותם וענינם מצד עצמם, נוגע זה במיוחד לענין החינוך:

« כל עסקן ומחנך צריך להיות לו קביעות עיתים לתורה, וזה יפעול על המחונך.

« מוכרח ללמוד ברמב"ם ושו"ע הל' חינוך ודיני מלמדים, ולחזור עליהם כל כמה חדשים, אשר כמו שו"ב צריך להיות בקי בהל' שחיטה ולחזור עליהם תמיד, כן ועוד הרבה יותר מזה הוא בהנוגע למחנך ומלמד אשר מוכרח להיות בקי בדינים אלו.

« יסוד בחינוך הוא יראת שמים, אשר המלמדים בעצם מוכרחים להיות יראי שמים ושירוגש זה בהנהגתם וכו', וכן הכרחיות התעסקות במדות טובות, אשר אז יהי' זה גם אצל המחונך, אשר יחקק אצלו הענין של יראת שמים וקנין המדות טובות.

« היחס בין המלמדים אחד להב' והיחס עם המנהל.

לפעמים (וביחוד באם היו חברים מקודם ולמדו יחד בהשיבה לפני בואם להמשרה) לא נזהרים בכבוד חבירו, קוראו בשמו, והדומה, וכן כללות דיבורם ביניהם הוא כמו חברים המדברים א' עם הב' בלי שום כיבודים מיוחדים (אשר היו משתמשים בהם באם הי' זה איש אחר לא חברו, או מבוגר ממנו בשנים),

אך כאשר התלמיד רואה הנהגו כזו, זה פועל על התלמיד רושם לא טוב, אשר גם הוא לא יכבד את מי שגדול ממנו, כי התלמיד אינו מרגיש אשר המדובר כאן הוא ב' חברים אוהבים זא"ז שחונכו יחד, רק התלמיד רואה איך גדולים-אנשים מבוגרים ואחראים שהוא מביט עליהם מלמטה למעלה, והם מדברים כן א' עם הב', נהי' רושם אצל התלמיד אשר אין צורך לכבד את השני (וגם למבוגר ממנו), ולפעמים לא רק שלא יכבד

אלא עוד ההיפך מזה.

לעיתים קרובות-הנהגה זו בין המחנכים-הוא בלי שום כוונה מיוחדת, רק שהורגלו כן עוד מזמן היותם בהישיבה ולכן מדברים כן, ובפרט באם לפעמים ישנו גם דיבור של העדר הכבוד או ביטול, וזה בפני התלמידים בלי התחשבות. מובנות התוצאות, ולכן מוכרח לסדר אשר כאשר מדברים ביניהם בכלל (ובפרט בפני התלמידים) יהי' הדיבור בדרך כיבוד והדומה.

« יחס בין ההנהלה או המלמדים ומחנכים אל ההורים.

לפעמים כאשר ההורים באים בשאלה אודות בניהם, או באים באיזה תערומות או טענות על המוסד או על המחנך, המענה לההורים הוא בדרך ביטול, וחסר מצד המנהל או המחנך הסבלנות וה"סבר פנים יפות" אשר צריך להיות.

בשנים קדמוניות כאשר המלמד קבל שכירותו ישר מההורים, הי' יחס וקשר ביניהם, גם אם הסיבה היתה אז מטעם פרנסה, אבל לפועל הי' יחס טוב, עם סבר פנים יפות, ונעימות. משא"כ עכשיו כאשר המחנכים מקבלים שכירותם לא מההורים חסר היחס והקשר בין ההורים והמחנך, עד אשר לפעמים העדר היחס פועל רושם רע על ההורים כאילו לא מתחשבים אתם כלל, ובפרט מענה שלילי לההורים יכול להגיע עד לפקו"נ של התלמיד.

לדוגמא: ההורים באים הביתה ומדברים ביניהם אודות המלמד (ובפרט אחרי פגישה אי נעימה אתו), מדברים דברי ביטול על המלמד, המלמד לא קבלם בטוב, במילא מוצאים עליו כל מיני חסרונות (אשר הטעם לזה הוא מפני שלא קבלם בטוב) וביניהם מבטלים את המלמד בביטויים שונים, ואינם מרגישים אשר הילד שומע דיבורים אלו שמדברים ביניהם, וכתוצאה מזה הושפע הילד ביחוסו אל המלמד, במילא הסוף הוא אשר הן הילד סובל והן המלמד סובל מזה, וכל זה הותחל רק מחוסר יחס טוב והעדר קירוב הדעת בין המלמד או המנהל וההורים.

כתוצאה מזה, נהי' חוסר אהבה בין התלמיד והמחנך, חוסר משמעת, וחוסר כל הקשר אשר צריך להיות בין המורה המחנך והתלמיד, עד שבא למצב רציני של פקו"נ, כי ע"י חוסר המשמעת לא יצליח התלמיד בלימודו והנהגתו תהי' לא טובה, ולא ירגישו ממה זה הותחל ומה היא הסיבה לכל זה, אבל ההורים בראותם זה יוציאו התלמיד למוסד אחר (ולפעמים מוסד יותר גרוע ביר"ש וכו').

ובכן רואים בזה אשר מדבר קטן לפי ערך (שהוא היחס עם ההורים) יכולים להיות תוצאות עד להעדר יר"ש והעדר חינוך הטוב של הילד, ועוד יותר אשר ההורים יספרו לשכניהם למה הוציאו ילדם ממוסד זה שהי' שם מקודם, או ידברו על המוסד במילא זה יפעול על אחרים אשר לכתחילה לא ישלחו בניהם למוסד זה, ומובן אשר תוצאות כאלו שלא ישוערו עד היכן שיכולים להגיע, באים מהתחלה של חוסר היחס והעדר גישה נעימה.

ובכלל הרי צריך להיות וכן כל אחד רוצה שיהי' רוח המקום נוחה ממנו, אשר זהו רק כמרז"ל כאשר רוח הבריות נוחה ממנו. וענינים אלו הם יסודיים בענין החינוך.

הענינים בחינוך שצריכים להדגיש רבו במאד, אך נציין בזה רק כמה דוגמאות וענינים פרטיים בעניני חינוך שצריך להדגישם, וצריך שימת לב, הגם שהם ענינים פרטיים, אך מסתעפים מזה עוד כמה וכמה ענינים.

« צריך לשים דגש ולחזק ענין כיבוד אב ואם ומורא אב ואם, כי בנוסף לעצם המצוה, אשר גם בזה חובה הוא על המחנך לחנך הילד במצות, הנה זה יעזור הרבה גם בכללות חינוכו של הילד והדרכתו, וגם יביא סיוע מטעם ההורים עד שיתוף פעולה מהם. וכן בנוסף לזה, הנה ישנם הורים שונים שאינם שביעי רצון מחינוך של מוסד חרדי, ומהם שחושבים אשר חינוך חרדי הוא יותר מדאי עבורם ויסתפקו בחינוך לא כל כך חרדי, הנה כאשר יראו אשר מוסד זה מחנך לכיבוד או"א והילד מתנהג אל ההורים באופן של כבוד והדומה, הרי זה ישביע רצונם להשאיר הילד במוסד זה, וגם אחרים יראו הנהגת הילד להוריו בכיבוד או"א, וכן ההורים יספרו לשכניהם, ובמילא לא רק שזה יעזור לילד זה אלא גם עי"ז יתוספו עוד תלמידים להמוסד הלזה.

ועוד ענין בזה, מטעם ההלכה מצות כיבוד או"א הוא אפי' אם האב הוא רשע הבן חייב לכבדו, כי או"א אי אפשר להחליף לאחרים, במילא נשאת עליו תמיד המצוה של כיבוד או"א, (רק בענינים הנוגעים לתומ"צ אין חייב לשמוע אליהם).

« בהמוסדות נמצאים סוגים שונים של תלמידים, מבתים שונים, חרדים, סתם אחב"י, ויש גם ילדים הבאים מבתים כאלו המנגדים להמוסד, או מנגדים ליר"ש, הנה צריך להיות גישה מיוחדת לכל אחד ואחד מהסוגים הנ"ל.

אחריות המחנך בזה הוא למצוא אופנים שונים איך לפעול על ההורים, ביחוד אלו שאינם חרדים עדיין, כמו כן צריך להיות פעולה מיוחדת עם התלמיד ע"י אופני קירוב שונים שלא יהי' מושפע מהשפעת ההורים, רק אדרבא שהתלמיד יפעול על הוריו, וזה אפשרי רק ע"י עניני קירוב.

« צריך להיות גישה מיוחדת לילדים יתומים, אשר חסר אצלם המדריך בבית, במילא האחד מההורים שכן קיים עסוק הוא בעניני פרנסה וכלכלת הבית ואין לו זמן ומוח לחשוב אודות הילד מה נעשה אתו בזמנו הפנוי, וכתוצאה מזה הילד מסתובב בלי השגחה, וגם הרי ארז"ל "הזהרו ביתומים" וכו', אשר עם ילד כזה צריך זהירות יתירה. וכן היתום מחפש תמיד מי שיקרבו, ולכן אפשרי וצריך לקרבו ביותר, ויוכלו לפעול עליו הרבה ע"י הקירוב מאחר שאין מי שינגד, וכן המחנך צריך לחשוב אודותו להזמינו לפעמים לביתו והדומה.

וישנו עוד סוג ילדים מעין סוג של יתומים, והם יתומים חיים, היינו מבתי שבורים, אשר לדאבונינו בדור זה התרבו ביותר מקרים כאלו, ילדים אלו הם כמו יתומים, ולפעמים מצבם עוד יותר גרוע ממצבו של יתום אחר, ילדים אלו צריכים התחשבות וגישה מיוחדת, היות וסדר היום שלהם וכן כל סדר חייהם שונה הוא לגמרי מילד אחר, שיש לו ב' ההורים.

כשישנם ב' ההורים, אז ישנם ב' הקוים של שמאל דוחה וימין מקרבת, מצד האב או האם, כאשר א' מהם הוא בקו השמאל השני הוא בקו הימין להילד במילא ישנו קו המשקל בהנוגע להילד, אבל כאשר חסר א' ההורים הרי נשאר רק קו א' ואיזה קו שיהי' ימין או שמאל אינו טוב, כי חסר קו המשקל, או ריבוי חסדים או ריבוי גבורות, ובפרט כאשר זה מההורים שישנו עוד טרוד בפרנסה ועוד, במילא התוצאות מזה הוא שהילד הוא בכלל כמו מבולבל. וזה פועל עליו לכל היום.

« צריך לחנך את התלמידים ולעורר בהם כבוד התורה, וכן כבוד ת"ח, וחיות וגעשמאק בלימוד, וכשענינים אלו ישנם אצל המחנך הילד יראה זה וילמוד ממנו להתנהג ג"כ ככה.

« צריך לעורר ולחזק ענין "תפלה בצבור" הן אצל הילדים והן אצל ההורים.

« לעורר בדבר קדושת ביהכ"נ, ואימת ביהכ"נ, לא לרוץ בביהכ"נ והדומה, אשר זהו הלכה בשו"ע, בנוסף לעצם הענין של הדרכה ודרך ארץ, וצריכים להשיג על זה המורים, ההורים, וגבאי ביהכ"נ ועוד.

« קדושת הספרים, לחנך איזה ספר יכולים להניח על הב', כמו שכ"ק

- אד"ש הראה זה לדוגמא הרבה פעמים שהתעכב והוריד ספר מהב', אנ"ש צריכים לקחת הוראה מזה ולחנך בזה גם את הילדים וכו'.
- « לחנך הילדים לעבור הסדרה שמו"ת, שהוא דבר הכרחי בחינוך, וכן יהי מזה השפעה גם על ההורים, ויתן להילדים גם בקיאות בחומש וכו'.
- « חובה על המחנך וכן ההורים לחנך הילד גם בזהירות בעניני מחשבה, ולשמור הילד והתלמיד מכל ענין שיכול לעורר אצלו היצה"ר, ע"י רא"י והסתכלות במקומות שונים, ועוד, אשר בזה ישנם הרבה ענינים, סיוע לזהירות במחשבה הוא כמ"ש בלקו"ת⁵ לחזור בע"פ אותיות התורה.
- « ללמוד עם הילדים הלכות נקיון, ולהדריכם שיהיו פשוט נקיים, נקיות בגופם, ונקיות בבגדיהם, וכן לא יהיו מוזנחים הן בעצמם, והן בהלבושים, אשר ענין הנקיות פועל הרבה על הסדר ותכונת הנפש, בחינוך ענין הנקיון הוא הכרחי, וגם הנקיון ישפיע על אחרים למעליותא, ולהיפך כשרואים תלמידים מוזנחים, זה מעכב על אחרים מלבוא למוסד כזה.
- « לחנך הילד בכתיבה יפה ותמה, כפי שאנו רואים בזה הרבה ברשימות כ"ק רבותינו אשר שמו דגש בענין הכתיבה, וגם לזה יש השפעה על תכונת הנפש.
- « צריך לחנך הילדים בלימוד המקרא למגרס, אשר המקרא יהי שגור בפיהם, רואים פסוק יודעים אותו, ובפרט בחומש ותהלים להיות שגורים בהם הטיב ע"י חזרה בפנים הרבה פעמים, ומה שאפשרי לחזור ולדעת גם בע"פ.
- « ענין המלמד בכלל: אין זה שמי שאין לו פרנסה אחרת נהי' מלמד, אלא להיפך בפרט בימינו אלה שענין החינוך הוא ענין של הצלה, רק מי שאינו מתאים לזה הוא יכול לקחת משרה ופרנסה אחרת, כל מי שיכול להיות מלמד ירגיש עליו חוב קדוש להיות מלמד ומחנך.
- צריך להכיר המעלה של מלמדות, אחב"י הם בנים לה"א, המלמד ומחנך הוא זה שמלמד בנו של הקב"ה, מחנך בנו של המלך, אשר זהו חשיבות גדולה ביותר מכל ענין אחר, וכן רואים אנו אצל הבעש"ט ושאר הנשיאים אשר עסקו בענין החינוך, מפני היקרות שישנה בחינוך ילדי בניי בנים למקום, (וכן גם בהנוגע למבוגרים בשנים אך ילדים בידעיה), וצריך להיות התמסרות מלאה מהמלמד לעניני החינוך.

« חובה על העסקנים, להשתדל שיהי' להמלמד כל הדרוש לו, וכן גם שיהי' לו פרנסה כראוי בכדי שיוכל להמסר להחינוך בלי טרדות ובלבולים.

• ח' אייר תש"מ

« בקשר עם פעולות עם ילדים וענין "והשיב לב אבות על בנים ע"י בנים" הציעו באחרונה:

לעורר את הילדים וילדות אודות עשיית משהו וסיוע בתור הכנה לשבת, ע"ד המובא בגמרא מתנאים ואמוראים, אשר היו עושים משהו לכבוד שבת, וזה מובא בשו"ע עד לקיצור שו"ע, הכנת תבשיל, כיבוד הבית, סידור הנרות, והדומה ענינים שונים שיהיו גם סיוע ועזר להאם בהתעסקותה בהכנות להשבת, ועי"ז יהי' עוד ענין (ב) בזה, הענין של כיבוד אם, בנוסף לעצם ענין ההכנה לכבוד שבת, ויהי עוד תועלת (ג) מזה הנח"ר שזה יגרום להאם, אשר הילד מעוניין לעזור וכו' ומתעניין בעניני שבת והדומה.

זה יעזור בהשפעה ופעולה נוספת גם להורים, אשר ישנם אמהות אשר טרודות ביותר עד לרגע האחרון של הדה"נ, ובאם הילד או הילדה יעזרו, תגמור האם עבודתה בכמה רגעים יותר מוקדם במילא הדה"נ יהי' גם יותר מוקדם, ולכה"פ לא באיחור. ולכן לפעול להרגיל הילדים והילדות בזה.

« בענין שבת לעורר גם מבוגרים ואנ"ש ונשי וכו'.

להרגיל גם גברים ונשים, לא להמשיך במלאכה עד סמוך להדה"נ, רק שיהי' נדמה כאילו הדליקו נש"ק בשעה יותר מוקדם,

לפועל רואים אשר בימים הקצרים מצליחים לגמור כל המלאכות בהזמן של הדה"נ, אך כאשר בא לימים הארוכים ג"כ ממשיכים בכל העבודות עד סמוך להדה"נ למרות אשר היום הוא הרבה יותר ארוך,

ולכן צריך להשתדל בתעמולה לפעול שיגמרו כל ההכנות לשבת וכו' בזמן מוקדם יותר,

הנשים יהי' להם קצת זמן לנוח לפני השבת ולא תהינה כ"כ עייפות בבוא השבת, האנשים יהי' להם גם קצת זמן ללמוד וכו' לפני השבת ועוד.

« בענין ל'ג בעומר והתהלכות להשתדל שיהי' מיט א שטורעם, ולעשות תמונות מכל מקום שיהי' שם תהלוכה או מקומות ריכוז, ואם אפשרי גם

"פילים", ולפרסם זה בין ילדי האיזור, ויהי' התמונות לזכרון והתעוררות וכו'.

בעניני המוסד:

« בין הדו"חות שמקבל ראה אשר במחלקות שונות וכתות שונות ישנם תערובת בחול וקודש,

שיטת ליובאוויטש היא אשר חול יהי' רק אחרי הצהריים, אך באם באיזה מקום מסיבות שונות הוא בגדר אונס ואין ברירה לומדים החול בבוקר, אך שיתחיל היום בקודש,

הסברתי שכן הוא בהפריימרי ילדים וילדות מסיבת חוסר מורים והוצאות יתירות, ועורר אך ראה אשר בכתות שונות תכנית הלימודים הוא מעורב לגמרי בלי שום הבדלה של חול וקודש, שעה קודש ושעה חול והדומה,

(התחלתי להסביר לו הסיבה וכו', וענה) אשר אינו אומר הוראה אך מעורר שימת לב, שיהי' לזה הבדלה הרבה יותר, ויהי' מורגש בהחינוך ההבדלה בין חול לקודש, ולא יהי' באופן של משתמשים בערבובי". אפילו במצב של אונס, אבל ישנו החשש מה יאמרו הבריות אשר ליובאוויטש מכשיר ענין כזה של תערובת חול וקודש, והם לא ידעו הסיבה וההכרח שהי' בזה, ולכן מעורר עד"ז.

● ז' מנחם-אב תש"מ

בשאלה מה נשמע בקשר לשיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א בט"ו מנ"א, שכ"ק אד"ש אמר שיעשו אסיפות בכל מקום ותכנית לפעולה וכו'.

שנסדר אסיפה מיוחדת בזמן המתאים שיוכלו לבוא נציגים ובאי כח מכל הסניפים שלנו והעיירות, לבוא לכמה שעות או לחצי יום לערך, והאסיפה תהי' לא באופן של מסירת דו"חות כאו"א ממקומו והדומה, אלא אסיפה זו תהי' מיוחדת רק למטרה לעשות תכנית ולדון בפרטיות איך ובאיזה אופן אפשר להרחיב הפעולות בכמות ובאיכות.

« המטרה היא: להגיע (צו דערגרייכען) לכל יהודי, מכל חוג איזה שיהי', וכן מכל גיל איזה שיהי', מתחיל עוד מלפני שנולד עד לאחרי-120, והחוגים כוללים כל מיני חוגים של שומרי תומ"צ עד לאלו שלע"ע רחוקים

ביותר, בתכנית ומטרה לפעול בהג' קוים של תורה עבודה וגמ"ח, החל מהמינימום, עד להשלימות בזה.

« אופנים להשיג המטרה:

קשרים ע"י רבנים, מורים במוסדות יהודים וגם בבתי ספר של הממשלה אשר גם שם ישנם ילדי ישראל, וכן קשרים עם סוגים ואנשים שונים שיש להם השפעה או קשרים עם עוד אחרים. לדון בכל זה בהתייעצות יחד, ותשועה ברוב יועץ, ולעשות זה בהקדם היותר אפשרי, בימים או שבועות הקרובות.

« עוד נקודה:

צריך להתחיל ב"קאמפיין" בענין של "תשובה" ביחוד בבוא הזמן של חודש אלול ותשרי, אשר בשנים קדמוניות, ה' מורגש אז אור של תשובה, גם ברחוב כשיהודים נפגשו א' עם הב' ה' דיבור של תשובה, עס האט זיך געפילט אלול'דיק, ולא רק בעיירות הקטנות, אלא גם בערים גדולים, כמו"כ בשיבות שלא לומדים דא"ח, ה' ענין לימוד המוסר, ביחוד בזמנים אלו בהוספה, ויש לעורר על דבר זה, לכה"פ שילמדו מוסר, ראשית חכמה, שיערי תשובה דרבינו יונה, ועוד.

• כ"ו אדר ב' תשמ"א

היות והשנה החול המועד דחג הפסח הוא ארוך, באמצע השבוע, במילא לעשות תכניות שונות לנצל את ימי חוה"מ, בכל המדינה לסוגים שונים.

« לעורר בהבתי כנסיות והרבנים וכו' לסדר באיזורים שונים בעיר ובמדינה כולה עבור הבה"ב "מעין ירחי כלה" שיעורי לימוד,

היות וישנם הרבה אנשים שבכלל לא עובדים בחוה"מ, וכן ישנם כאלו אשר העסק שלהם הוא בעניני חמץ במילא העסק סגור, לכן יש להם זמן בחוה"מ יותר משאר ימי השנה,

כמו"כ בהיות והראשי ישיבות מגידי שיעור ומלמדים הם בחופש בחוה"מ, יכולים לנצלם וצריך לנצלם לומר שיעורים וללמוד עם בעה"ב, אשר בשאר ימי השנה אין להם זמן לזה.

« כמו"כ לסדר אשר תלמידי הישיבות הבאים חזרה הביתה לימי החג יה' להם שעות ללימוד במקום ציבורי כמו ביהמ"ד וכו':

1. ישנם אשר מסתובבים, ובמילא ההשפעה שהי' עליהם בזמן הישיבה נחלשת ע"י ההפסק וכו' דבין הזמנים כשבאים העירה, ולכן זה יכול לעזור.

2. כשילמדו במקום ציבורי ובה"ב יראו התלמידים של הישיבות לומדים, זה ישפיע על הבה"ב למעליותא, ללמוד גם לעצמם, וכן לשלוח בניהם להישיבות וכו'.

3. תלמידים שלנו הגרים באיזורים שונים, יסדרו שיעורים כנ"ל באם ישנו איזה מספר של כמה תלמידים באיזור. עבור תלמידים יותר צעירי, לסדר שיהי' הלימוד ברבים עם א' עומד על גבם, להשגיה.

4. ילדי המוסדות, לעורר שיבואו להתפלל בביהכ"נ בציבור שחרית וערבית. להשתדל להפיץ הרעיון בכל המדינה, ויכולים לעורר עד"ז שיבוא לפועל, ולא איכפת אם יהי' שלא על שם ליובאוויטש.

« אנ"ש העוסקים במבצעים, לעורר ולסדר שיסעו לערי השדה, להתועד עם אחב"י שם וכו', אשר חגה"פ הוא יותר קל מחגה"ס, (היות ואין צורך בסוכה) ויכולים לסדר באופן כשר מסיבות שונות בערי השדה, ואולי איזה שיעור והדומה.

« למסור ד"ש לא.ט.ס. ויישר כח על החומר ששלח וההזמנה אודות הקאנפרענץ בעניני חינוך שונים, אשר הי' הוויקענד באמסטערדאם. ואולי ישנה איזה ידיעה מה הי' שם-להודיע, וכדאי להודע בכלל מה נעשה שם, ולהשתדל באם אפשרי להכניס לשם איזה רוח חרדי יותר, שיהי' יותר ברוח התורה וכו'.

● ט' ניסן תשמ"א

« עורר עודה"פ אודות ההוראה מכ"ו אדר ב' בנידון ניצול ימי חוה"מ לשיעורים וכו' לנוער ומבוגרים.

« בהמשך לפעולות חוה"מ לסדר מסיבה מהמלמדים דהמוסדות שלנו, מעין כינוס של המורים ובאירת החג באופן של ידידות וריעות לדון ולהתייעץ באיזה אופנים אפשרי להיטיב ענין החינוך בכלל, לשמוע הצעות שונות (אשר תשועה ברוב יועץ) בהטבת ושיפור מצב החינוך, רמת הלימודים, והנהגה ומדות טובות וכו' וכו'.

« ובתור הצעה, מציע הרב חדקוב שי' א' הענינים שאפשרי לעבוד על זה

בענין החינוך הוא בתור יסוד ענין הספירה, אשר ספירת העומר הוא הכנה למ"ת, במילא צריך לעשות ענינים שהם הכנה למ"ת, וזהו תוכנו של ספיה"ע.

וכמו שמודגש בהנוסח שאומרים "יתקן מה שפגמתי" ענין של תיקון ע"י ספיה"ע, ואפשרי להביא זה גם להסבר באופן פשוט עד גם לתלמידים,

« בענין הטבת המדות, דוגמא להסביר ענין הטבת המדות שאפשר ללמוד מספיה"ע הוא גם במאמר בספר המאמרים אידיש בענין ספירות העומר, (ד"ה וספרתם לכם), וכן גם בתניא באגה"ק הסבר לענין הספירות הוא בלימוד אב עם בנו ורב ותלמיד.

« וכן אפשר לקחת לימוד בענין של מדות טובות נימוס ודרך ארץ וכו' גם מענין ברכת יצחק ליעקב,

יעקב חשש שיצחק יכירו באמרו אולי ימושני אבי, מהמישוש אך לא מהקול שבאם ה' קולו שונה מעשיו הרי ה' צריך לחשוש גם על הקול, אלא צריך לומר שהקול ה' שוה ולא ה' אפשר להכירו בזה, ולכן לא חשש שיכירו ע"י הקול, ויצחק הכיר בזה ששם שמים שגור בפיו וכו',

אך לאידך באם יצחק ידע אשר אצל יעקב שם שמים שגור בפיו משא"כ עשו א"כ הרי ידע שעשו אינו יר"ש ואיך רצה לברכו, אלא צריך לומר אשר יצחק חשב שגם עשו הוא יר"ש רק כן הוא בכלל סגנון דברו אין א פראסטען אופן בלי דרך ארץ וכו',

וגם מזה הוראה אשר בחינוך אינו מספיק רק יר"ש, אלא צריך להיות גם הענין של סבר פנים יפות בין אדם לחברו, ומדות טובות, ודרך ארץ ונימוס, ולשון נקי וכו',

ובהזמן של ספירת העומר אפשר למצוא אופנים וענינים שונים שיהי גם בזה הענין של "לתקן" תיקון בענין המדות, וכו'. וכשידונו על זה בטח ימצאו האופנים איך ומה לנצל, ולהביא להחלטות טובות וכו'.

• סיון תשמ"א

בקשר עם עונת הקיץ במיוחד,

« בנוסף לקעמפ'ס ודעיי קעמפ'ס, היות ולא כל הילדים הולכים לזה, וכן לא תמיד ישנם האפשרויות לסדר עבור כולם דעיי קעמפ'ס, ההצעה אשר בנוסף למה שמסדרים קעמפס ודעיי קעמפ'ס, לסדר:

מחנה שעות, לב' ג' שעות ביום, שהילדים יבואו לאיזה מקום ולתת להם גם לגימה משהו, וללמוד ולפעול ולשחק איתם במשך ב' שעות אלו, דבר זה לא יעלה כ"כ הרבה, ובטח גם בקל אפשר למצוא אנשים שיתרמו רק שעתיים ובכלל לא יעלה הרבה ענין כזה, בארה"ק דובר עד"ז גם עם משרדי החינוך, וגם בשאר המקומות יש אפשריות שונות לפעול בזה.

« לעורר ע"ד צניעות ביחוד בימי החופש, בלבוש, הנהגה, הילוך ועוד. וכן בכלל כשמדברים בעניני אלו, הן בהמוסדות והן מחוץ למוסדות, מחסרים נקודה עקרית בהסברים בהנוגע לעניני אלו והוא: גודל חומר הדבר של "מחטיא את הרבים" אשר בזה גם לא יכול לעשות תשובה, היות וזה שהחטיאו אינו שב,

ע"י חוסר צניעות או לבושים כאלו אשר מעוררים שימת לב והדומה, הרואה מתעורר ובא להרהורים שונים, עד שמי יודע להיכן זה יכול להובילו, וכ"י בא ע"י שאשה או תלמידה לא התנהגה באופן צנוע והדומה, וחטא האחרים שהתעוררו על ידה תלויים בה, הגם שהיא לא כיוונה לזה, וגם לא יודעת מזה, אך הזולת התרגש, וזה גם ע"י בגדי צבעונים והדומה המוזכר בספרים, הגם שהוא בכד צנוע אך מעורר התאוה אצל הרואה, ועוד הרבה בזה, ונקודה זו צריך להסביר ביותר, לפני איזה שנים כ"ק אד"ש הזכיר עד"ז באחת השיחות, לפעמים גם בהילוך לבד מעוררים אחרים.

« לחזק ענין לימוד בעל פה בכלל, וכן גם בקעמפ'ס. וגם במוסדות אחרים אשר עומדים בקשרים אתם, לעורר על גודל המעלה של לימוד בע"פ, אשר גם הם יעשו כן ויעוררו תלמידיהם ותלמידותיהם בענין זה.

« לציין חומר האיסור של הרהורים רעים והדומה, אשר בענין המחשבה קשה ביותר להפטר ממחשבות לא טובות היות ומחשבה משוטטת תמיד, והעיצה למחשבה הוא להחליף במחשבה אחרת, וכאשר התלמיד מתרגל לחשוב בדברי תורה אשר יודע בע"פ אז יוכל לשלוט על עצמו ולהחליף המחשבה לא טובה במחשבה של תורה.

« ביחוד בזמן הקיץ לעורר התלמידים לענין תפלה בציבור, שיבואו להתפלל בביהכ"נ ובמנין, וכן גם למבוגרים לעורר ולפעול בחיזוק וביסוס ענין של תפלה בציבור.

« לעורר בענין החיוב של פרק א' שחרית ופ' א' ערבית שהוא חובה על הכל, ולהרגיל התלמידים בכך ביחוד בזמן הקיץ והחופשה, ומובן גודל החיוב למבוגרים לעורר עד"ז. אשר זהו ענין של מינימום תפלה בציבור ופ"א שחרית ופ"א ערבית, בנוסף לחיוב ת"ת, וענינים אלו מוזנחים.

« לסדר ביחוד בזמן החופש מעבודה שיעורים לשעה שעתיים אחרי התפלה, עם שת' קאפי והדומה, אשר גם מי שבמשך היום רוצה לנסוע לאיזה מקום נופש, הרי תומ"י אחרי התפלה יוכל עוד להשאר לשעה שעתיים ויש לו עוד שאר היום פנוי למה שרוצה, ועל זה יה' יותר קל לסדר תומ"י בבוקר אחרי התפלה.

« בענין הצניעות, כמרז"ל "פירצה קוראה לגנב", ע"י פרצה בצניעות, מתעורר הזולת "הגנב" לגנוב, עצם העדר הנהגה צנועה, המעוררת, תביא אותה אח"כ לידי נסיונות שונות אשר ירצו להתחיל אתה, ע"י קירובים שונים, עד שיביאה לידי סכנה, וכ"ז הותחל מקטנות של חוסר שימת לב להנהגה צנועה המתאימה לבנות ישראל הצנועות.

« בענין זה יש עוד ענין לעורר הורים מביאים ילדות קטנות לביהכ"נ של גברים, גם שהוא מטעמי חינוך, אשר האשה אינה יכולה לבוא לביהכ"נ במילא האב מביא בתו הקטנה, אך חסרון בזה הוא:

1. הילדות מתרגלות להיות בין האנשים.
2. גם הילדה הקטנה ביותר הרי היא יותר גדולה מתמונה הגדולה ביותר, (של אשה) במילא יש לעורר גם עד"ז.

בעניני חינוך:

« צריך להשריש בלבבות התלמידים מה שהמשנה אומרת ה"מ"ח" דברים שהתורה נקנית בהם, אשר יהיו בקיאים בזה, ולעורר אצלם שאיפה (א שטרעבונג) לעלות בקודש,

בשנים קדמוניות ה' אצל כאו"א שאיפה לעלות לדרגה יותר נעלית, שאיפה לקנות ולרכוש ריבוי ידיעות, שאיפה להיות יותר יר"ש, ועוד, האדם והתלמיד ה' חי בחיים של שאיפה, יש לו שאיפה לאיזה ענין, ומטרה אשר לזה מתגעגע, בהוה כל ענין השאיפה חסר, חיים בלי שאיפה ובלי מטרה, וזה הורס את הילד והתלמיד, הורס חושיו וכשרונותיו, כי אין לו שאיפה לאיזה ענין לעלות ולהגיע לזה,

במוסדות צריך לחפש כל מיני עיצות לעורר אצל התלמידים שאיפה

לעלות הן בדרגות ידיעות בתורה וחסידות ויר"ש, והן במדות טובות והנהגות בין אדם לחבירו ובין אדם למקום, צריך להיות התעסקות עם עצמו בנוסף לפעולה עם הזולת,

וכן הוא גם בהנוגע למבוגרים, אשר צריך להיות ענין השאיפה וכו' לעלות מדרגה לדרגה, ולהגיע להשתלמות במדות ויר"ש וידיעת התורה וכו'.

« בהתעסקות בפעולה הן עם תלמידים והן עם מבוגרים, אשר בעיקר שמים הדגש על "מעשה" וצריך לעורר אשר צריכים זהירות ופעולה והתעסקות גם בשיפור וכו' במחשבה ודיבור.

« יש להסביר המשנה של ג' דברים עליהם העולם עומד, וכן המשנה שעל ג' דברים העולם קיים, שהוא לנגד הג' דברים שעליהם העולם עומד, וההבדל בין עומד וקיים הוא עומד הוא היסוד ומעמד, קיום הוא שבלי זה מתבטל, כמו ע"ד דוגמא פרי שבאם אין לו הקיום הוא "נרקב" היינו שאין לו קיום ומציאות כלל בלי זה.

« נקיון, ענין נחוץ ביותר, להרגיל בכל עניני נקיון, החל מנקיון כפשוטו ענין הנקיות, הגוף יהי' נקי, לתפלה צריך נקיות, ונקיות בלבושים ובשאר כל עניני הילד התלמיד ואדם בכלל צריך להיות נקי, וכמאמר המשנה נקיות מביאה לידי כו',

כשמתרגלים לענין של נקיון, אשר אז מבין שיש גם ענין של נקיון בדיבור, דיבור נקי, וגם במחשבה נקי, נקיון מביא לידי סדר ולידי משמעת וכו', נקיון בחדר הלימוד יביא גם לסדר ומשמעת, וההיפך הוא העדר הנקיון, הכל מוזנח, ומתרגל התלמיד להיות מוזנח בהכל, ונהי' בלתי מסודר, ומוזנח גם בהנהגה וכו'. ולכן הנקיון הוא ענין גדול והכרחי ביותר.

« בלימודים צריך ללמוד לכתוב, ולהדגיש לכתובה תמה וכתובה יפה, אשר יופי הכתב, יתן הרגש ליופי וסדר ונקיון, וא' בא מהב', ולכן צריך לשים דגש ליופי הכתיבה.

« בכל המחלקות אפי' במחלקת הגן ילדים, צריך להרגיל ולחנך לייקר הזמן, לא לבטל זמן, לא להיות יושב בטל, לא לבטל הן זמנו, והן זמן של אחר, אשר זה מביא למדות טובות והנהגות ישרות וכו', ויש להתחיל בזה גם מקטנים ביותר להרגילים לנצל הזמן לאיזה ענין שהוא אך לא להיות בטל, ולהשריש יוקר הזמן.

« לחזק יותר ויותר ענין של כיבוד או"א, שהוא ענין של מצוה, וטובה עבור המוסדות, ועוד ועוד בזה.

« בהמוסדות וכן בהקעמפ'ס ודעיי קעמפ'ס להשתמש עם ה"ילקוט יומי" לסדר בכל יום או כל שבוע פתגם או כמה פתגמים משם, אשר יש שם הרבה דברים יקרים ביותר, ולא יודעים מזה ולא משתמשים בזה, וחבל במאד שלא מנצלים חומר זה אשר מוכן לחינוך וכו', ועפ"י ההוראה הודפס מחדש לפני איזה שנים, וישנם משנות תש"ג, ותש"ד.

« תלמידים עם כשרונות לענינים שונים, לנצל את הכשרונות ולפתח אותם שישתמשו בהכשרונות לענינים טובים, בהתפתחות הראוי'.

« לעורר ולחזק ענין של אהבת ישראל אשר כ"ק אד"ש דורש זה במאד, וענין של גמילות חסד לאחר,

לכה"פ במינימום בזה, אשר הלימוד הוא מהלל, כשבא גר, שהוא רחוק מענין ידיעת התו' וכו', ורוצה הידיעה על רגל אחת, הרי באם יאמרו ענין של חיוב דאהבת ישראל מתחילים לחשוב השיעור ומדה עד כמה ובאיזה ענין ואיזה פרט והדומה, אשר ישנם ריבוי פרטים עד למאד, ולכן המענה ה' בענין של שלילה, לא לעשות, במילא בהלאו כבר מודגש הכל, כל דבר שהוא מסופק בזה המענה הוא לאו, השלילה לא לעשות זה להזולת, ובזה כבר נכלל הכל. ויש להאריך בענין זה, וגם להסביר אפי' לילדים.

וכן להרגיל הילדים והתלמידים ותלמידות לפעול בעניני של גמ"ח בגופו, לעשות פעולה של גמ"ח, לעזור לעורים, לזקנים, לבקר במוסדות של זקנים ועורים, לסייעם ולעודדם, ועוד ענין של פועל בגמ"ח בגופו.

« בעניני חינוך, להכניס בהתכנית לימודים, שיחה, והדומה, לספר להתלמידים ענינים שונים של קידוש השם, איך שהי' בדורות הקודמים, ואיך שאחב"י מס"נ על קידוש השם, אשר הרבה בזה בדברי ימי ישראל, בשנים קדמונים הי' ענין זה ידוע ומפורסם, וההרגש הי' גם אצל ילדים, ובזמן האחרון ענין זה כאילו נשכח, וצריך לעורר רגש זה אצל הילדים, מסיפורים בענינים אלו ולציין מאורעות מיוחדות איך שגם ילדים מסרו נפשם, ועי"ז לעוררם ברגש של פעולה בענינים שונים והנהגה וכו' לקדש השם, ביחוד זמן המתאים הוא בזמן של בין המצרים, אך להזהר שלא ישאר רושם של עצבות והדומה, לכן להוסיף בזה ענין של שמחה, שיהי' מס"נ וקידוש השם, ובשמחה,

« בתכניות שונות, ביחוד בזמן אלול, לעשות תכנית לדבר בענין של "תשובה" ולימוד בעניני תשובה, רמב"ם או ספרים אחרים המדברים בעניני תשובה, לעורר רגש של תשובה, אשר כמבואר בשיחות אדמו"ר

זי"ע: בשנים קדמונים האויר ברחוב הי' אויר של תשובה, גם אצל הפשוטי עם, והנשים וכו', היו מדברים על תשובה, וכל האוירה ואטמאספּערא הי' בהגיע חודש אלול ענין של תשובה, משא"כ עכשיו, וצריך לחדש זה, לחפש כל מיני עצות, והתחלה היא בדיבור בענינים אלו, ולימוד הענינים בספרים וכו'. וזה שייך הן לתלמידים והן למבוגרים בסוגים השונים שבהם.

« בענין יתומים, אשר כבר דובר הרבה בזה, חובה על המוסדות לחשוב אודות היתומים, וכן על בעה"ב אנ"ש וכו'.

1. יתומים הנמצאים במוסדות של יתומים, להתעניין בהם, איך הוא שם בהמוסדות שנמצאים, אך זהו כבר ענין של התערבות שם.

2. חצי יתומים, או יתומים חיים: יתום שאין לו אב או אם, ונמצא וגר עם זה שהוא בחיים, ונמצא במוסד רגיל, בזה בעיות שונות, כשישנם ב' ההורים, אז לפעמים כאשר שמאל דוחה מא' ההורים ישנו הימין מקרבת של השני, משא"כ כשישנו רק א' ההורים, אז או שהוא שמאל דוחה או ימין מקרבת, שהוא רק קו א' ואיזה קו שיהי' אינו טוב, במילא מתפתח חסרון אצל הילד שאינו בקו המשקל הנכון רק נוטה לקו א', במילא ישנם גם בעיות בחינוכו וגישתו להלימודים וכו' בהמוסד בו נמצא, ועל זה על המוסדות לחשוב ברצינות הראוי להכנס למצבו של הילד, אשר בילד כזה אי אפשר לעסוק ולגשת כמו גישה של ילד שיש לו ב' ההורים יחד,

גם ילד כזה שאין לו אב לדוגמא, צריך לחשוב מי לוקח אותו לביהכ"נ, ועל המחנכים לחשוב עד"ז, להזמינו לביהכ"נ להתענין בו, מהנעשה אתו בבית, אחרי הלימודים, כי כאשר חסר א' ההורים הנה זה שישנו טרוד בפרנסה ושאר ענינים שונים במילא אינו יכול לתת שימת לב להילדים, גם ילד כזה בטבעו הוא בנפילת רוח, (אראפגעפאלען בא זיך) כי יודע אשר חסר לו מה שאצל אחרים ישנו, וזה מדאיגו תמיד יומם ולילה,

וכן צריך לחשוב אשר מהם ישנם כאלו אשר אפשר להכניסם למוסדות אחרים יותר טובים עבורם, אך אין מי שידאוג אודותם, והחובה היא על מנהלי המוסדות ועל הקהלה בכלל,

וגם לחשוב אודות סיוע מוחשי, לפעמים זה הוצאות קטנות, או ביותר מבוגרים הוצאות אחרות, אשר ברגיל הורים חושבים עד"ז, וגם אפי' אודות שידוך, שידעו שיש מי שדואג עבורם, לסייעם וכו' בשאר צרכי

חיים, ודבר זה לעורר גם מנהלי מוסדות אחרים שיש לנו קשרים אתם.

« בפעולה של אנ"ש ובכלל,

מבין הפעולות השונות צריך לפעול בענין "ביקור חולים", אשר בזה כמה נקודות, יש עיירות שאין שם בכלל חברה של ביקור חולים, ועל זה יש לעורר את האנשים הגרים שם, לבקר החולים וכו', ביקור חולים, עידוד החולה, התענינות במה אפשרי לעזור ולעודדו ועוד הרבה בזה, וגם במקומות שישנה חברה של ביקור חולים, יש הרבה להוסיף בזה.

1. המסיונערים עובדים הרבה בקו זה של ביקור החולים, האדם אשר נמצא בבית חולים הוא בנפילת הרוח, ואפשרי לפעול עליו, והם באים לבקרם ומדברים על לבם ופועלים עליהם, ולכן צריך שמירה מיוחדת בבתי חולים ממסיונערים.

2. בצד החיובי אפשר לפעול עליהם הרבה אז בעת המצאם בבית החולים, ואז אחרי שיבאו יהיו מכירי תודה, וגם יתקרבו לעניני יהדות ותומ"צ וכו', והוא דבר הצריך לפעול בזה, וגם נשי חב"ד יכולות לפעול בזה בין הנשים, לארגן מהם קבוצה לפעול בביקור חולים, וכן בין אנ"ש ישנם בטח שיכולים לתרום איזה זמן לפעולה בזה, רק צריך לארגן זה ובמיוחד בערי השדה אשר מען ווערט פארפאלען שם.

« בעניני טהרה"מ האם ישנם שיעורים "קורס" לכלות, וגם במקומות שישנם שיעורים אלו, השיעורים לפני החתונה הם בקיצור, ולא מבינות כ"כ, וגם המוח טרוד בעוד ענינים, וראו במוחש, אשר ישנם הרבה ענינים שלא הבינום לפני החתונה ולא חשבו עליהם,

הנה צריך לעורר ולסדר אשר אחרי החתונה ילמדו עוד הפעם את הדינים לפרטיהם, שאז יהי יותר הבנה ידעו מה צריכות לדעת ומה נוגע ביותר, והלימוד אז יהי באופן מעשי הרבה יותר שנוגע למעשה בפועל.

« בענין שכ"ק אד"ש מעורר ומדבר כל הזמן ובפרט לאחרונה "אנו רוצים משיח עכשיו" יש לעורר האם חושבים בזה ברצינות הראוי' ובאם כן, מה הם התוצאות בזה,

הרי במשך השנים דיבר אד"ש באריכות והסביר הרמב"ם, אשר משיח יכוף כל ישראל ללכת בדרכיו ולחזק בדקה, אשר בזה היא הפעולה עם הזולת אשר כאו"א מאנ"ש משתדל לפעול בהמצעים וכו' שהוא ענין של "יכוף כל ישראל", אך כמו שאד"ש דיבר והדגיש ובפרט באחרונה,

אשר הגם אשר תובעים ודורשים פעולה עם הזולת, הרי גם "ומבשרך אל תתעלם", צריך להיות גם פעולה עם עצמו, וכמו שאד"ש אמר אשר מקום יש בראש לב' העיניים, וצריך גם זמן מיוחד לעצמו בנוסף לפעולה עם הזולת,

גם הרי מבואר שישנו בכאו"א משיח הפרטי, וע"י התגלות משיח הפרטי יביא לגילוי משיח הכללי,

ובזה הרי צריך להיות גם ענין של "יכוף" אצל כל אחד ואחד בפרט לחזק אצלו עניני תורה ויר"ש וכו' אשר זהו ענינו של משיח יכול כל ישראל, במילא כאשר מדובר ווי וואנט משיח נאו, הרי צריך לחשוב מה עושים בזה, באם באמת רוצים זה, וכשישנו הרגש של רצון למשיח, הרי הרצון צריך לבוא בפועל ממשי, שהוא כאשר נכנסת מחשבה לא טובה הרי צריך לדחותה, שזה ענינו של משיח "לכוף" וכן בשאר כל עניני האדם, לכוף עצמו לחזק כל ענינים הצריכים חיזוק, שבזה המכוון של דיבור ורצון אודות משיח, ובמילא כמבואר בדא"ח אשר זה יביא את משיח הכלל.

וענין זה אפשרי להסביר לא רק לבה"ב, אלא גם לילדים ותלמידים מסוגים וגילים שונים, וצריך לפעול בזה, אשר זהו דרישת אד"ש שמעורר כל פעם "ווי וואנט משיח נאו".

● ג' מנחם-אב תשמ"א

«...שאלני אם קבלתי "רעסערדן" אשר עושים בנ"י. אודות המצב של המקוואות במקומות שונים.

« בארה"ב עשו חקירה אודות מצב המקוואות בכל מקום ומקום אם ישנה מקווה ומצב כשרותה וכו'. המטרה בזה היא שהידיעות עצמן ירעישו אודות המצב, ועל זה הארגונים השונים יעסקו בזה. ובכן באם יתקבל, לפעול בזה ולשלוח הידיעה גם להמזכירות.

« באם יש לנו תוכנית לימודים שלנו במוסדנו כאן, הן התוכנית והן אם הצליחו ללמד לפי התוכנית ומילאוהו, באם ישנו דבר כזה לשלוח לו.

« מה הוא ה"טים" של הקעמפ בשנה זו? בנ"י. עשו "טים" של כיבוד אב ואם. וכן תנועה של "תשובה", וכן "בעניינים של בין אדם לחברו".

בעניני חינוך:

« חינוך הילדים צריך להיות על דרך השלימות, היינו שצריך להשתדל ולפעול שחינוכו יהי' בשלימות, והוא בכל מקום שהילד נמצא, אשר כל דבר שמסביב להילד האוירה (האטמוספערע) והדומה יביא תועלת לחינוכו, ולא יחליש ח"ו החינוך שמקבל בהמוסד, זהו יסוד כללי בחינוך. ענין החינוך תלוי וקשור הרבה גם עם מזג האויר, אויר צח ונקי פועל גם על צחות המוח, ועושה רושם חזק בהלימודים,

בעולם משתדלים לצחצח האויר (פעלושן), לנקות האויר גם ברחוב. האויר והאטמוספערע של העיר והמדינה פועלת על אנשי, כמרז"ל ארץ מגדלת חכמים וכו', אשר האויר פועל על תכונת הנפש, המוחין ומדות וכו', כל ציור האדם נפעל מהאויר, וכן גם נקיות, כאשר המקום נקי, האויר הוא צח, נקיות בבית, בבית ספר, בחדר הלימוד וסביבתו, פועל ועושה רושם,

וכן הוא גם ברוחניות, אשר יסוד והרבה של החינוך תלוי בהאוירה הרוחניות בא נמצא הילד והתלמיד.

ולשלימות החינוך אינו מספיק אשר האוירה היא טובה רק בחדר הלימוד או בהמוסד, במשך השעות שנמצא שם, אלא צריך גם אוירה טובה ומתאימה לאוירת המוסד גם בבית בשעות שנמצא בביתו, אשר מצב הגשמי והרוחני של ההורים משפיע גם על הילד בשעות היותו בביתו, ולכן גם באם מצליחים לעכב שלא יהי' ברחוב הרבה, בכדי שאוירת הרחוב לא תשפיע עליו, צריך לעשות תיקונים שונים ולחפש עצות ואופנים אשר הבית יתאים גם עם האוירה של המוסד, בכדי שאוירת הבית לא תחליש הפעולה של המוסד, ועל ההורים לדעת אשר האוירה של הבית פועלת הרבה על הילד.

« מזמן לזמן לאסוף המחנכים לחקור המצב ולסדר הצעות ותכניות שונות שיהי' שיתוף פעולה עם הבית אשר האוירה תהי' חיובית, וגם אוירת הבית תסייע לאוירת המוסדות.

אשר ענין זה לכאן' חסר, המוסדות משתדלים לשפר רמת הלימודים, ורמת החינוך, אך השיתוף פעולה עם ההורים ואוירת הבית לכאן' חסרה וענין זה מוזנח.

« א' הדרכים בזה הוא להסביר להורים, (מסוגים שונים, חיוביים) אשר יכולים לעשות הרבה באשר ידעו אשר אוירת הבית משפיע על חינוך

הילדים, ישנם ענינים אשר משפיעים באופן ישר, וישנם אשר לכה"פ באופן בלתי ישר אבל פועלים על הילדים. וכן גם השפעת הרחוב. ובטח הרבה הורים יסכימו לשתף פעולה עם המוסדות (חוץ מאחדים אשר עדיין לא הגיעו לזה).

בענין זה ישנם הרבה פרטים, אך צריך לארגן תכנית לפעולה בכיוון זה. בחינוך באנגלי מציע לעשות ועד של ג' אנשים לחשוב אודות הנ"ל, ולסדר תכנית והצעות שונות להביא לפועל, וגם לפעול בכיוון זה בעוד מקומות.

« היות ומקרב זמן אלול, לעורר בענין של "אלול" שהוא ענין של תשובה, אשר בשנים שעברו היתה אירת אלול מורגשת באירה של תשובה, ובזמן האחרון ענין זה מוזנח לגמרי, לעורר גם בישיבות השונות, ללמוד ענינים של תשובה, שערי תשובה דר"י, ועוד, בחוגים שונים לעורר עד"ז, בישיבות, בתי כנסיות, ועוד, צריך לעורר שיהי אירה של "אלול".

« כמו"כ צריך לעורר בענין של בין אדם לחבירו, בזמן האחרון נהי' עם הארצות גדולה בענין זה, חושבים אשר "בין אדם לחבירו" הוא ענין לחוד, ויר"ש ענין לחוד, יעיינו בשו"ע, וכן בשו"ע אדמוה"ז, באו"ח וחור"מ, ויראו עד כמה שענין "בין אדם לחבירו" הוא יסודי ביהדות, וכן במדות טובות, ודבר זה ג"כ מוזנח ביותר וצריך לפעול בזה, הן בהמוסדות, והן בבתי כנסיות וכו'. פשוט ללמוד דינים אלו בכל המחלקות, ולהשתדל להביא להתעוררות ופעולות טובות בענינים אלו.

● תשרי תשמ"ב

« צריך להיות העניין של "חיזוק הישנות" היינו אשר מזמן צריך לעורר עוד הפעם על עניינים אשר כבר עוררו עליהם מקודם לפני איזה זמן. כי:

1. בהנוגע לתלמידים וענייני חינוך, הגם שעניין זה כבר דברו אתם לפני כשנה והדומה, הרי (1) יכול להיות ששכחו כבר, (2) לא לקחו זה באותה הרצינות הראויה, (3) הרי התבגרו במשך זמן זה, במילא כל הגישה היא אחרת וחדשה, וכמו אדם חדש, במילא יש לעורר עוד הפעם על עניינים אשר עוררוהו והסבירו לו לפני איזה זמן, כי הוא עכשיו כאיש אחר.

2. בכלל, בעלי בתים, אנשים, סתם: לפעמים כאשר מדברים עם אחד

על איזה עניין מסיבות שונות אינו שם לב לזה, או טרוד והדומה, במילא העניין לא נכנס בתוכו, וגם נשכח במהרה, וכאשר יעוררוהו בפעם השנייה והשלישית והדומה, יהיה אולי זמן יותר מתאים ויוקלט העניין יותר עד שיבוא לפועל.

ולכן מזמן לזמן צריך לעורר על עניינים שונים אשר כבר דובר ועוררו עליהם מקודם, הן בהנוגע לענייני חינוך, למחנכים מלמדים ומלמדות, והן לתלמידים והן בכלל לבעלי בתים ואנ"ש וכו'.

« בהנוגע למלמדים ומלמדות:

צריך להסביר גודל החשיבות והיוקר שישנו בעניין של חינוך ילדי אהב". ההתעסקות בחינוך צריך להיות לא בתור עניין של פרנסה, היינו אשר היות והוא צריך פרנסה ואין לו במה להרוויח לכן עוסק בחינוך, אלא צריך להיות העיקר הוא הרגש החשיבות והמעלה של עניין החינוך בעצם, ועניין הפרנסה הוא דרך אגב, אשר היות והוא צריך גם פרנסה, יש לו פרנסה גם כן מזה, אך עצם העניין הוא עניין החינוך, ולכן צריך להיות התמסרות מיוחדת לזה, לא רק העניין של עבודה באמונה, אשר זהו דבר השייך בכל פועל אשר צריך לעבוד בהתמסרות ובאמונה, כפי ההלכות המבוארים בש"ס ושולחן ערוך בהנוגע לכל פועל, אך כאן מדובר בעניין נוסף שהוא גודל החשיבות והיוקר והמעלה וכו' וכו' שישנו בעניין החינוך, ולכן צריך להיות התמסרות מיוחדת, ואחריות גדולה, אשר צריך להרגיש גודל האחריות המוטלת על המלמד והמחנך, ולהמלמד צריך להיות הרגש וגעשמאק לעניין החינוך, ושיהיה לו חיות בזה.

יש להדגיש העניין של מאמר רבותינו זכרונם לברכה "כל המלמד את בן חברו תורה כאילו ילדו" היינו אשר המחנך הוא כמו "מוליד" הילד הוא כמו בנו, ילד שלו, זיינער אַ אייגען קינד, וכאשר ישנו הרגש זה אצל המלמד זה יביא לקשר אמיץ וחזק בין התלמיד והמלמד המורה והמדריך, ויביא לידי אהבה בין התלמיד והמחנך ועוד.

מחנכים צריכים להרגיש אשר עניין החינוך הוא עניין נפשי, נפשו ועתידו של המחונך הוא בידי המחנך, עניין החינוך כראוי הוא עניין של "הצלת נפשות" של המחונך.

צריך לפתח "אנטוויקלען" שאיפה לעניין החינוך, אשר כאשר מבינים ומסבירים גודל המעלה בעניין החינוך, תהיה אצל האדם שאיפה להיכנס ולעסוק בעניין החינוך, כמאמר רבותינו זכרונם לברכה הנ"ל "כאילו

ילדו", מוליד את המחונך, המחונך נהיה ילד שלו, וצריך אנטוויקלען גודל מעלת החינוך, וההתמסרות לעצם העניין, ואז תהיה התמסרות הראויה והמתאימה בזה.

« עניין ההוכחה הוא, לא מוסר'ן און זידלען והדומה, אלא כפי הפירוש להוכיח, היינו באווייזען און אויפוייזען, אשר אצל הזולת תלמיד או מקבל, או אחר, נקלט אשר העניין הוא כן, היינו באווייזען און אויפוייזען, ביז יענער זעט דער ענין ווי ער דארף זיין.

« כמו שהוא בענייני בריאות הגוף, אשר ההורים מתעניינים בכל הדרוש להבריאות בענייני וסוגי האוכל, האוויר, ושאר צרכי הילד, כן הוא גם בעניין החינוך ברוחניות. על המחנך והמלמד להתעניין בפרטיות מה נעשה בביתו של התלמיד ומה עושה התלמיד בהיותו בביתו, לכל הפרטים, ומה ובאיזה אופן אפשרי לתקן אשר האווירה בבית תהיה בהתאם לחינוך שנותן לתלמיד, בכדי שהבית יהיה לעזר וסיוע והמשך לחינוך במשך שעות היום שנמצא ברשות המחנך, כמו בילד שלו שהוא מתעניין בכל הפרטים הנוגעים לילד, ולכן עליו להתעניין מה נעשה בכשרות האכילה אצל הילד, ועל ידי זה גם בביתו, וכן בהנוגע לשבת, מזוזה, וכו' כל שאר הפרטים שיהיה מתאים לחינוך, וכן אם הילד קורא קריאת שמע והדומה ועוד ועוד.

ולכן על המחנך לחפש עיצות איך לשפר הנהגת הבית, וכן גם בהנוגע לאבי הילד, להשתדל לפעול שיבוא לשיעורים והדומה, אשר אז כאשר הילד רואה אשר האב לומד ומשתתף בשיעורים, יוכל האב גם לדרוש זה מהילד שיתמסר ללימודים, משא"כ באם האב בעצמו אינו לומד או הילד אינו רואה האב שלומד ומשתתף בשיעורים, חושב הילד לעצמו "איך דורשים ממנו ללמוד וכו' כאשר אביו אינו עושה זה".

באם מאיזה סיבות המחנך בעצמו אינו יכול לעסוק עם ההורים, עליו האחריות וזכותו להשתדל לשלוח אנשים אחרים לשם, העיקר שיהיו התוצאות אשר אוירת הבית תתאים לעניין החינוך. ויש בזה הרבה פרטים.

« צריך לעורר אצל תלמידים ובכלל אחב"י ההרגש של מסירות נפש, אשר ישנו עניין המסירות נפש בצד הטוב, לא מסיבת ניסיונות, אלא גם כאשר נמצאים במצב של הרחבה צריך להיות עניין המסירות נפש כמצות שכתוב בתניא לדור שנכנסו לארץ, וישנם זמנים מיוחדים בשנה אשר יותר מוכשרים ויותר מתאים לדבר ולעורר בעניין המסירות נפש, כמו

בזמן של חנוכה, לעורר הלימוד מזמן חנוכה בענייני מסירות נפש, חנה ושבעת בניה, ועוד, וגם אפשר לעשות הצגות (פלייס) מעניינים אלו, אשר זה יעורר אצל התלמידים העניין של מסירות נפש בצד הטוב, גם בזמן של הרחבה.

« כאשר בא פנים חדשות אשר מצווה להסתכל בהם, היינו אישי המעלה, שלוחי כ"ק אדמו"ר שליט"א, יש לרכז הילדים, לספר להם אודות איש המעלה, לציין שילמדו ממנו, והדומה, וזה ישאיר רושם עליהם.

ולעיתים שונות ישנם פנים חדשות אשר עוברים דרך המקום.

« בדרך כלל מדברים ומעוררים על עניין של מעשה בפועל ממש, אך חסר ביותר הדיבור וההדגשה על גודל האחריות והזהירות בעניין של מחשבה, אשר הרי מחשבה עוד הרבה יותר קשה מדיבור ומעשה, כי הרי מחשבה משוטטת תמיד, וחושב כל מיני דברים, ולפעמים עובר על הלאו "דלא תתורו", כי מחשבתו שקועה בעניין של איסור ולא מרגיש זה, או קשה לו להסיח דעתו מזה, וצריך להיות עניין של תורה במוחו שיוכל להחליף המחשבה, אשר לכן צריך לדעת עניינים בעל פה.

ועניין הזהירות במחשבה מוזנח ביותר, וכמעט אשר לא מדברים ולא מעוררים על זה.

« צריך לבקר ולהתעניין גם מה נעשה אצל התלמידים והתלמידות בזמני החופש, או בסוף השבוע, לאיזה מקומות נוסעים לוויקנדס, ובאיזה מקומות מבקרים, וצריך לעמוד על המשמר בזה.

« תלמידים ותלמידות שהתבגרו וגם יצאו מהמוסד צריך להיות קשר אתם, ושיהיה להם ההרגש אשר גם כשבא לענייני שידוכין והדומה יכולים לבוא להתייעץ ולהתדבר, בידעם אשר המחנכים חושבים אודותם, ומעוניינים בטובתם, ונשאר קשר חזק ואמיץ גם אחרי שיצאו מהמוסד.

« במחלקת הסטודנטים, אלו שעוסקים אתם, יש לעסוק גם בעניין של "מלביש ערומים" היינו שילבשו טלית קטן,

וכן גם להשתדל לשפר מצב היהדות בבתיהם.

« הבאים חזרה מכ"ק אדמו"ר שליט"א מחודש תשרי.

ישנה השיחה אשר אחרי תשרי צריך "פארנאנדער־פאקען די פעקלעך" מה שלקחו ואספו במשך חודש תשרי, אשר היו הרבה התוועדויות והיה מדובר הרבה עניינים, וכל אחד ואחד לקח איזה עניינים, לכן צריך להיות

הדיבור על דרך זה, מה לקחו מחודש תשרי, איזה נקודות לקחו, ומה כל אחד חושב, כי הרי אין דעותיהם שוות, וכל אחד לוקח עניינים אחרים.

לפעמים כדאי לסדר איזה נקודות ולעזור להבאים חזרה להזכירם על נקודות אלו. ובכלל כדאי שכל אחד יחזור על הנקודות השונות שהוא לקח מחודש תשרי, ואין המכוון חזרה על השיחות, אלא מה נקלט אצלו והתרשמויות השונות וכו'. וכדאי לעורר על זה במקומות שונים.

« צריך לדבר לעורר ולפעול בעניין של "יוקר הזמן" היינו לייקר הזמן. שזה שייך לכל אדם בכלל, ובמיוחד צריך לפעול בעניין זה אצל התלמידים להשריש אצלם עניין היוקר דהזמן, לפעול באופנים שונים שיוחקק אצל הילד והתלמיד החשיבות של עניין הזמן, לנצל הזמן לפעולה ממשית, ולא חלילה לאבד הזמן.

המכוון "ביוקר הזמן", אינו רק לא לבטל זמן אלא להרגיש היוקר די טייערקייט של ענין הזמן, ובמילא ינוצל למה שראוי ונחוץ ביותר, וגם עצם הפעולה מה שעושה באותו זמן יהי' עם תוצאות עשירות יותר.

לדוגמא, משחקי ילדים, אשר לפי סדר העולם והטבע של האדם שאינו כמו בע"ח שמשעה שנולד הוא בצביונו כמו כאשר יגדל, אבל האדם גודל, ברוב שנים יודיעו חכמה, וישנו התפתחות השכל אצל הילד מפעולות שונות.

ישנו עניין של משחק שזה מפתח כישרונותיו וחושיו הגם שזה משחק אבל הוא עם תועלת, וכן הטביע הקדוש ברוך הוא בטבע בריאת האדם אשר מתפתח במשך הזמן ע"י עניינים שנים, במילא גם שעות וזמן המשחק הוא בשביל התפתחות, ויש אשר המשחק הוא רק להחזיק הילד עסוק במשהו שלא יבלבל ההורים, אבל הילד אינו מקבל מזה כלום, ואינו מתפתח ע"י זה, רק שטופט דורך די צייט, ויושב שקט.

וכן בנוגע לחינוך, מחנך אשר שומר הזמן לבוא בזמן להכתה והדומה, הנה הגם שיבא בזמן אבל ישנו הבדל ואופן איך מנצל הזמן,

ישנו שמכין השיעור בטוב ובא להכתה, מוכן בהכנה הדרושה והכל אצלו ברור, במילא מנצל כל רגע של השיעור להסביר יותר להתלמיד, וזה פועל אצל התלמיד שימת לב להלימוד וחשיבות וכו'. במילא גם התלמיד מנצל הזמן כראוי, ולאידך באם בא להשיעור בלי הכנה מתאימה מרגיש בזה התלמיד, ובפרט אשר בעת השיעור לפעמים טועה באיזה ענין או אינו יודע, והתלמיד מרגיש אשר המורה לא הכין, זה פועל בלבול גם אצל

התלמיד ואינו נותן שימת לב להלימוד, וחלק חשוב מהזמן הולך לאיבוד, הגם אשר המורה נמצא כל הזמן בהכתה, אך הזמן לא רק שלא נוצל כראוי, אלא לפעמים גם גרם רעה,

ובפרט כאשר התלמיד רואה אשר אצל המורה והמחנך שמירת הזמן אינו כ"כ בדיוק, חושב התלמיד לעצמו, למה הוא כן צריך לשמור על הזמן בה בשעה אשר המורה והמחנך שלו אינו שומר הזמן, במילא התוצאות היא העדר שמירת הזמן אצל התלמיד והעדר המשמעת וכו', עד שכל החינוך נהי' הרוס בתוצאות שונות ומשונות.

אשר לכן צריך להיות דגש מיוחד לא רק על עצם שמירת הזמן (אשר באם זה חסר הוא בגדר של עושה מלאכת ה' ברמי' ח"ו), אלא ניצול הזמן כראוי, באופן שיורגש יוקר הזמן. ליקר כל רגע לנצלה להראוי ביותר.

וצריך לחפש כל מיני עצות איך לפעול זה אצל התלמידים.

ובמילא זה יביא גם לניצול המחשבה כראוי, לא לאבד הזמן, ולכן ינצל הזמן לענייני מחשבה הראוי' והדומה. וכל תכונת הנפש של התלמיד תשתנה ע"י הרגשת יוקר הזמן, וגם תהי' ברכה בהזמן והדומה, כמבואר עד"ז בשיחות עד"ש.

« בענין הצניעות לבנות, תלמידות, וכו'. נקודות שונות שיש להדגיש ולהסביר:

1. חומר האיסור של "מחטיא את הרבים", אשר ע"י לבושים והנהגות של חוסר הצניעות, מביאות אחרים לחטא, גם באם אינן מכוונות לזה, אך עצם הנהגתן מעורר את אחרים במחשבות שונות וכו'.

2. ישנו ענין של מחשבת הלב, ולפעמים יש בזה האיסור והלאו דלא תתורו, לעצמן או לאחרים.

3. גם באם בעצמה אין לה שום כוונה לעורר אחרים, וכל הענין אינו נוגע לה, אך אחרות יראו ממנה איך שהיא נוהגת וכן ינהגו הן, ואצלהן זה יהי' במחשבת פסול, ולמדו זה ממנה, הגם שאצלה לא הי' בזה שום כוונה זרה.

4. בהנוגע לה לעצמה, ג"כ הרי ארז"ל "אל תאמין בעצמך" ולא לה להביא עצמה לידי מצב של נסיון, אשר הרואה אותה יתחיל לחשוב אודותה, ועי"ז ינסה לעשות אתה קשר, ויתחיל לרדוף אחרי' וכו' ומי יודע להיכן יבואו התוצאות, הגם שהותחלו מדבר קטן ביותר,

ומהעדר שימת לב.

5. כ"ק אד"ש עורר עד"ז כו"כ פעמים בהשיחות לתלמידות מסיימות ועוד, וצריך לעורר עד"ז.

● עש"ק ב' מר-חשון תשמ"ב

« האם שמענו את השידור דהתועדות ר"ח מ"ח?

הרי בההתועדות דובר ענין של הלכה למעשה, אשר דיבר כ"ק אד"ש באריכות בענין התפלה, וההכנה לענין התפלה.

ובכן רוצה להדגיש ולציין אשר ענין זה לא ישאר רק בענין של "שיחה", אלא צריך לעשות מאמץ להביא הענין לידי פועל, בכל מקום שאפשר להגיע לשם, וצריך לפעול בזה להביא לפועל.

ובכן מציע לעשות שיעורים ללמוד הן עם תלמידים והן עם בעלי בתים, בדיני ועניני הכנה לתפלה, ודיני תפלה, ללמוד בשו"ע ובעוד מקומות המדובר בענינים אלו, בדבר המתאים עבור כל סוג וכאו"א לפי ענינו,

וכן לקבוע זמן זה בחדשים אלו עד לי"ט כסלו הבעל"ט, לפעול ולעסוק בענין תיקון התפלה, און עס זאל זיך שטורעמען בהנוגע לתיקון התפלה, שענין התפלה יהי' כראוי ומתאים וכו'.

מטלפן עכשיו בעש"ק (שבלונדון הוא כמה רגעים לפני הדה"נ) לעשות רעש בענין זה עוד בש"ק זה הבעל"ט, (ש"פ נח),

אשר אד"ש עורר בההתועדות ודיבר באריכות בהנוגע להכנה לתפלה שהוא פס"ד בשו"ע שצריך להיות הכנה של התבוננות ברוממות האל ושפלות האדם, וענין של התבוננות אשר המכוון הוא לפעול על ההרגש צריך ליקח איזה זמן, והתפלא ביותר על שלא שמים לב לזה ולא מעוררים עד"ז, ודיבר אודות כל הענין באריכות בהשיחה של ר"ח מ"ח.

● י"ט מר-חשון תשמ"ב

« ענינים שכבר דובר ורוצה לעורר עליהם, וכן להוסיף עוד.

בהנוגע ללימוד בעל פה במחלקות השונות של המוסדות,

חוץ מעם המעלה של לימוד וידיעת ענינים בתורה בע"פ, אשר ישנה גם המעלה בזה שדברי תורה חקוקים במוחו ויכול לחשוב אותיות התורה

ולמלאות המחשבה בדברי תורה וכו'. וכן לימוד ענינים שונים בחומש בע"פ וענינים בתנ"ך, יש להוסיף עוד ענין, אשר כבר הוזכר עד"ז שתהי' ידיעה ובקיאות בתנ"ך, אשר כשרואים ושומעים פסוק ידעו לערך באיזה מקום נמצא הפסוק המדובר-ילדים, ידיעת החומש ע"י העברה הסדרה, ולהדגיש שתהי' שימת לב לפסוקי התורה, וידיעה שיטחית בתנ"ך בכלל.

« בלימוד המשנה וגמרא, שידעו את המשנה בע"פ, ואחרי הלימוד ביאור הגמרא על המשנה לעבור עם התלמידים המשנה כפי שהיא מפורשת בהגמרא, וכשהתלמיד ידע את המשנה בע"פ, וידע פירוש הגמרא על המשנה, הנה ידיעת המשנה בע"פ תעזור הרבה לזכור הגמרא וכו'.

« ענין אשר דובר לאחרונה עם כמה מראשי המוסדות ונתקבל ביותר והוחלט לפעול בזה והוא:

יסוד בענין החינוך הוא קבלת עול, אשר התלמיד יודע שצריך לקבל הענין כמו שהוא מצד קבלת עול, מבלי התחשב עם הבנתו אם מבין זה או לא. וכל ענין הקבלת עול נחלש ביותר, עד שכמעט חסר לגמרי, וזה מביא לכל מיני בעיות שונות ומשונות בענין החינוך בכללותו.

החינוך בקב"ע כפי שמנבא בהשיחות ורשימות מכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, "ס'איז ניטא קיין פארוואס", לשאול "פארוואס" זה לא הי' אצלינו כלל, לא הי' בלשונינו (סאיז ניט געווען אין אונדזער שפראך), ועוד הרבה התבטויות בזה, ועכשיו כל הענין נחלש, וכל אחד נהי' בעל דיעה, התלמיד נהי' בעל דיעה, עד אשר גם מתווכח עם המחנך והמורה, עד אשר המורה מחפש התחכמויות שונות איך יוכל להצליח אשר הענין יתקבל אצל התלמיד, כי התלמיד רוצה להבין הכל בשכלו הוא ואז יקבל זה, ולפעמים ישנו עוד תלמיד עם קצת חוצפה ויוצא לנגד ואז מתקלקל כל ענין החינוך,

מורא רבך כמורא שמים, כשישנו קב"ע, יש יר"ש, ויש אז גם מורא רבך, משא"כ כשחסר קב"ע חסר גם בהמורא רבך, וחסרה משמעת, וכל היום הרוס ומקולקל.

חב"ד מוסיף אשר בנוסף לקב"ע צריך להיות גם הבנה, היינו שישתמש גם בשכלו להבין הענין כמו שהוא מצד הקב"ע, אך יסוד הדבר הוא הקב"ע ורק אח"כ מוסיף גם בהבנה, וזה מדובר בקיום המצות, אך ראשית הכל הוא הקב"ע.

ברז"ל הלשון הוא בענין גזירות וכו' "אם הציבור יכולים לעמוד בזה"

היינו אם הצבור יכולים לקבל, אבל אין לשון כזה "אם הציבור ירצה", ועכשיו מתחשבים אם "רוצים" או לא רוצים.

מצב זה של העדר קב"ע עד לפר"ע שורר בעולם בכלל, ונהי' הריסה וחורבן בעולם, ורוח זה של העדר קב"ע חודר גם לאחב"י עד גם בהמוסדות, עד שישנם שחושבים שעכשיו נמצאים בזמן אחר ותקופה אחרת, לא של קב"ע, אך באמת יסוד הכל הוא הקב"ע, וגם בחינוך, כאשר יקבעו אצל התלמידים הענין של קב"ע, לא יהיו אז שום בעיות במשמעת והדומה, כנ"ל.

בדא"ח מדובר אודות הענין של "ביטול", ולענין ה"ביטול" הרי מוכרח שיהי' קב"ע, ולאידך כאשר הוא יש ומציאות, זהו היפך הענין דביטול דקב"ע. וכאשר ישנו רוח של פר"ע הוא רק מפני שהוא מרגיש עצמו למציאות בפ"ע ובהעדר הביטול, לכן חושב אם לקיים מה שאומרים לו או לא.

ולכן צריך לעשות "מהפכה" ורעוועלוציע בענין זה של קב"ע, והמוסדות סובלים הרבה מזה, ומוכרח לעסוק ולפעול בכיוון זה של שערורי' וכו' לפעול הענין של קב"ע.

עוד ענין אשר כבר דובר ויש מקום לעורר עודה"פ ועודה"פ בזה, הן בהנוגע למחנכים ומורים ומורות, וכן גם להורים וכו'.

בתורה ישנו ענין "ההלכה" וישנה הלכה לכל הליכות האדם, ולכל עניני והנהגת האדם ישנה הלכה איך לנהוג, וזה יסוד חיי היהודי. ענין החינוך הוא אשר תפקידו של המחנך הוא לחנך את הילד "איך לחיות" וכל חיי המחונך לעתיד תלוי בהחינוך שקבל בזמן חינוכו. זאת אומרת אשר החינוך הוא היסוד של המחונך ועתידו, וזה בידי המלמד והמחנך.

ובהיותו ענין עיקרי כזה, הרי ישנם ההלכות והוראות התורה בענין יסודי ועיקרי זה איך לחנך, ובמה לחנך וכו'.

ישנם ההלכות בפרטיות, ויש שמובא בקיצור, יש הלכות ת"ת אשר מובא שם ע"ד החינוך, ה' מלמדים, ה' חינוך, חינוך הקטן, וגם בהל' שבת מובא הרבה אודות קטנים, אחריות הגדול בהנוגע להקטן, החיוב, האיסור שקטן אסור וכו', וכו', גדרים שצריך לחנך הקטנים מצד חינוך, וצריך לפרוש אותם מהם מצד חינוך ועוד הרבה בענינים אלו, אשר ישנה המצוה של "חינוך". וישנם הלכות חינוך בקשר למצות חינוך.

ולכן: כמו אצל שו"ב הסדר הוא אשר הגם שלמד הלכות שחיטה ויודע

אותם, הנה מזמן לזמן צריך לעבור על הלכות שחיטה עודה"פ, מבלי התחשב כמה פעמים למד זה כבר, וכן בכלל ישנו הענין של הלכות החג בחג, אשר ל' יום קודם החג דורשים ולומדים הלכות החג, בהנוגע להלכה למעשה וכו' ועוד בזה.

עד אשר ישנו הענין שלפני הפעולה צריך לעיין בשו"ע, הגם שבכללות יודע ההלכה, עד אשר מובא מהרביים אשר הגם שאמרו בכל שנה ההפטורה, מ"מ לפני אמירת ההפטורה עבר עלי' עודה"פ.

ובכן מלמדים ומחנכים צריכים להיות בקי בהלכות אלו, הל' מלמדים, הל' חינוך, והל' ת"ת, ומזמן לזמן לחזור עליהם לכה"פ בקיצור. ובהיות וענין החינוך הוא גם בידי ההורים, לכן גם על ההורים לדעת הלכות חינוך, וצריך לעורר על זה גם המלמדים במוסדות אחרים, וכן הורים וכו'.

וגם התלמידים צריכים ג"כ לדעת הל' חינוך, כי בידעם גודל האחריות אשר על המחנך וזכותו ואחריותו לדרוש מהתלמידים, במילא התלמידים יקבלו דבריו יותר טוב, ויקבלו הוראות המחנך, ולכן צריך לסדר ענין זה.

« בהנוגע לעניני חינוך וחומר חינוכי,

בארה"ק "סלונים" מוציא לאור חומר חינוכי טוב ביותר, וכן עוד מאנ"ש בארה"ק אשר מוציאים לאור חומר טוב, ובהיות בלונדון אצלנו ישנם בעלי כשרונות אשר יכולים לתרגם לאנגלית באופן יפה וטוב ומתאים, וישנם כאלו שעשו דוגמאות שונות והדוגמאות של תרגומם הי' טוב ביותר,

ובכן מציע שנתקשר עם סלונים להשיג ממנו החומר ולתרגמו בלונדון ולהדפיסו ולהפיץ גם בין מוסדות אחרים שונים אשר ישתמשו בחומר זה, ולהוציא לאור על שם מל"ח או קה"ת וכו', באיזה אופן שהוא, ושנתחיל בזה תומ"י.

« להוציא לאור, בני. ישנם הרבה קושיים טעכניים שונים, ולע"ע לא בא לפועל, לכן מציע לעשות זה בלונדון, ובהקדם.

« הענין והפעולה ב"ביקור חולים" צריך התעסקות, ודובר ע"ז כבר איזה פעמים.

עצם המצוה, ביקור החולה בבית הרפואה, מביא זה גם תועלת גדולה, עצם הביקור בגשמיות, ובפרט אשר בעת הביקור מדברים אתו גם בעניני יהדות.

כהיום ישנם "וואלענטיר'ס" שונים ומשונים המבקרים בבתי הרפואה, ומכניסים להחולים ענינים של "מסיון" ומדברים אתם כל מיני ענינים, לכן מלבד עצם המצוה וגם התועלת שיכולה להיות מזה, מוכרח להתחיל בהקדם לפעול בענין של "ביקור חולים" והמציאות של פעולה בזה מוכרח להיות.

אולי אפשרי להשיג מאנ"ש בתור התנדבות לבקר לכה"פ פעם בחודש בבית רפואה, להשיג אנשים שונים בתור שלוחים מאחב"י הבאים לבקר, מסוגים שונים. ובאם א"א להשיג מתנדבים צריך אולי לשכור מישהו לענין זה לכמה שעות ביום או בשבוע, אך הענין מוכרח להיות, המצב דורש זה עכשיו ביותר, ומוכרח לפעול גם בזה.

• ד' טבת תשמ"ב

« מה נשמע אודות שדובר לעשות מעין ועידה לתרגם ענינים שונים לאנגלית ולהדפיסם בלונדון?

« רצה להציע:

כמדובר כבר כמה פעמים, ענין החינוך מתחיל מרגע שנולד, ובפרט מעת שהילד מתחיל להבין קצת, במשך הגיל של שנה או שנתיים עוד לפני שהולך לגן ילדים או איזה מוסד חינוכי שהוא, טבע הבריאה היא שהילד יתפתח במשך שנים אלו, וצריך לשחק, במשחקים שיה' לתועלת חינוכית, אך רוב האמהות לא יודעות איך לנצל זמן הילד, ואיך לסדרו שיהיה לו תועלת חינוכית מזה, במילא רק משתדלות להשתיקו שלא יטרידן, אך לא מנצלים זמן זה לחינוך הילד.

וכן גם אפי' כאשר הילד כבר מתחיל ללכת לגן ילדים לחצי היום או אפילו יותר, הנה בבואו הביתה האם צריכה לתת לו גם כן ענין של חינוך, אך האם לא יודעת איך ומה, ובפרט בימי החופשה ויום השבת ועוד. וצריך לסדר משהו לגילים של 2 עד 4 או 5 מה ואיך האמהות יוכלו לתת להם חינוך.

לכן מציע לעשות ועד של גננות והן גם אמהות, במילא יש להן הנסיון פראקטיק, הן מהגן והן מהבית, לדון בזה איך לנצל זמן זה של הילד, ולדבר עם אמהות אחרות וכו'.

ומציע אשר יתדברו ביניהם, ולסדר הצעות שונות בכתב מעין חוברות

שיוכלו למסור אודות זה במקומות אחרים שונים, גם מקומות שלא מאנ"ש, ועל דרך כמו שישנם חוברות וזשורנאלים אשר מדפיסים אודות בריאות הגוף ענייני אוכל, והדומה, לעשות כן גם בהנוגע לבריאות הרוחני של הילד וחינוכו.

ולאחרי רעסערטש בזה, ואולי בעוד מקומות אחרים, ועוד מדינות, אולי יוכלו גם לפעול בבתי חרושות שונים לעשות צעצועים מיוחדים המתאימים לחנוך זה.

« בהנוגע להמוסד.

הזדמן לו להפגש עם איזה ילדים, ושאלם אם ברכו ר"ח וענו כן, אך לא ידעו אשר שבת זה הוא ר"ח ולא שבמה"ח, וכן הילד לא ידע כל הענין של מברכים החודש, ומתי ר"ח וכו'.

ולכן מציע אשר לפני שבת מברכים, להזכיר להילדים אודות שבת מברכים, להסבירם ענין ברכת החודש, ומתי ר"ח מה צריך לומר בשבת מברכים, ושידעו כבר עי"ז גם מתי ר"ח, והיותר מבוגרים גם ענין המולד, וזמן המולד והדומה, ויהי' תועלת מזה אשר יוכלו גם לספר זה בבית, כי הרי לפעמים גם האם לא יודעת מתי ר"ח, ומחכה אשר בעלה יבוא מביהכ"נ בשבת מברכים ויאמר לה מתי יהי' ר"ח וכו'.

• כ' סיון תשמ"ב

« מתי מתחיל החופש באנגליא?

« בנוסף לכל הענינים שכבר דובר הרבה פעמים בהזדמנויות שונות:

להכין הילדים בהמוסדות ולנצל הקיץ בשנה זו בהדגשה מיוחדת על תורה, עבודה, וגמילות חסדים, להדגיש ההכרח לג' ענינים הנ"ל בכל יום ויום, וכן בהקעמפ'ס והדומה יהי' ה"מאטיוו" והדגש לג' ענינים אלו.

במחלקות השונות שלומדים עם הילדים קיצור שו"ע, ללמוד אתם בקיצור שו"ע אודות ענינים הנ"ל, להוסיף להתכנית לימודים, הל' ת"ת לכה"פ המינימום שבקצשו"ע.

תורה: להדגיש להילדים עצם הענין אשר מוכרח ללמוד לכה"פ משהו אחרי התפלה, ואפשר גם לייעץ להם אשר היות ולכאו"א יש סידור, ובהסידור מודפס פרקי אבות, ובכן ילמדו משנה מפרקי אבות, ויש הרי גם ילדים שיודעים איזה משניות בע"פ, ובכן אחרי התפלה ללמוד איזה

משניות, וגם יכולים לנצל הזמן שמכפלים התפלין והדומה ללמוד אז משנה וכו'.

עבודה: דיוק בענין התפלה בכלל, ובמיוחד תפלה בצבור. ללמוד עם הילדים בעניני תפלה ודיוקם וכו', ולהדגיש ההכרח לתפלה בצבור, ובאם מאיזה סיבות בזמן הלימודים אינם יכולים להתפלל עם המנין, ישתדלו בזה עד כמה שאפשר בכל השנה ובמיוחד בזמני החופש מהלימודים בקיץ, להתפלל בצבור.

גמ'ח: נתינת הצדקה בכל יום, לכה"פ פרוטה אחת, שזה אפשרי לכולם.

« בנוסף להנ"ל,

לציין ולהזכיר עודה"פ אודות ק"ש שעל המטה, כי הגם שדברו כבר עם הילדים בפעמים הקודמות, הרי הילדים גודלים, במילא באם בקטנותו קרא חלק מק"ש כשהגדיל צריך לקרוא יותר, וכן דיוק יותר והדומה.

לכן יש לעורר על זה מזמן לזמן, ולא לסמוך על זה שעוררו כבר מקודם, וגם אולי נתוספו עוד ילדים שלא דברו עוד אתם עד"ז.

לימוד ברכה אחרונה בע"פ, בנוסף לבורא נפשות, שידעו כולם גם הברכה על הז' מינים. לימוד ברכת אשר יצר בע"פ, שידעו זה ויאמרו אשר יצר.

למלמדים ומנהלי המוסדות וכו':

« כמו שבעל עסק בכדי שהעסק יה' בטוב מעיין מזמן לזמן בעניני העסק במה אפשרי לשפר ומה צריך לתקן שיהי' התוצאות טובות ומתאימות להמכוון,

וכן ועוד יותר מזה הוא בעניני חינוך אשר מזמן לזמן צריך לעיין מה אפשרי לשפר ולתקן ולהוסיף, וצריך להיות אסיפות מהמחנכים והעומדים בראש, לעיין בזה, ובאם לא אסיפה עם כל המלמדים, לפחות שיהי' אסיפות עם העומדים בראש, להתייעץ ולעיין מה אפשרי להוסיף ולשפר וכו'. ובמיוחד צריך להיות אסיפה כזו לפני התחלת שנת הלימודים, אשר אז יהי' מוחלט מה צריך להוסיף ולתקן, ויש לקוות להצלחה שיבוא לפועל.

« לפעמים ישנם ענינים שונים שהעומדים בראש צריכים לתת הוראות להמלמדים בענינים אלו ביחוד:

לדוגמא:

לימוד התנ"ך חלש ביותר, ולומדים מעט תנ"ך.

צריך שהתלמידים יוכלו להכיר פסוק מאיזה נביא הוא, ושיהי' לפחות ידיעה כללית בתנ"ך, וכן ללמוד אתם לפחות את פירוש ההפטורה אשר כששומעים המפטיר יבינו זה לפחות.

וכן צריך שיהי' ידיעה כללית לפחות בדברי ימי ישראל, מתי היו הנביאים, המלכים, ימי הביניים, תנאים אמוראים, גאונים, הרמב"ם וכו', (שאלו מתי הי' הרמב"ם, ואינו יודע להשיב, אם לפני מאה שנה או אלף שנה או בזמן הש"ס) ועוד הרבה ענינים כאלו של חסרון ידיעה, וצריך תיקון בזה.

« וכן בענין הכתיבה ולה"ק:

כותבים לה"ק עם הרבה שגיאות, (הי' פתגם אשר כותבים "נח" מיט 7 גרייזען, ועכשיו לפעמים מצליחים אפילו יותר מ-7 גרייזען),

וכן עצם הכתב וצורת האותיות, כותבים באופן אשר אין לזה שום צורת האות ואי אפשר לקרוא האותיות והכתב מהעדר הצירוף. והרי ידוע עד כמה שהרביים דייקו בענין הכתיבה, כמסופר מהרשימות של כ"ק אדמו"ר זי"ע, הרבה אודות ענין הכתיבה והדייקנות וכו'.

הצרה היא אשר הרבה מענינים הנ"ל גם המלמדים אינם יודעים, במילא אינם יכולים למסור זה להתלמידים.

והראוי אשר בזמן החופש מהלימודים ינצלו המלמדים את זמני החופש שילמדו בעצמם ויהי' להם ידיעה בענינים הנ"ל ויוכלו למסור זה אח"כ להתלמידים. וכן אולי יכולים למצוא א' מבין המלמדים שיש לו יותר ידיעה בענינים הנ"ל ושהוא ילמד לכמה כתות למסור עדכ"ז לשאר המקומות באנלי' וכו'.

« צריך שההורים ידעו על מה צריך להדגיש את הילדים, ובמיוחד בענינים הנ"ל של תורה עבודה וגמ"ח, וכן שההורים גם יעזרו להילדים.

לפעמים האב יתבייש מהילד כאשר הילד ידע שצריך ללכת לביהכ"נ להתפלל בציבור, במילא גם האב ילך, כי יתבייש מבנו. וגם עי"ז כל האוירה (האטמוספירה) בהבית ישתנה לטוב בהרבה.

צריך גם לעורר במקומות אחרים לזכות את אחב"י מכל הסוגים בענינים הנ"ל של חיזוק והתעסקות בתורה עבודה וגמילות חסדים, מכל הסוגים עולמ'שע וחסיד'ישע וכו'.

● כ"ח אלול תשמ"ב

« מה נשמע אודות ההתעסקות בבניית מקוואות ביישובי אהב"י באזורים שונים שרחוקים ממקווה, ובפרט בערי השדה. אשר צריך לעסוק בזה במרץ, לעורר אודות שמירת טהרת המשפחה, וכאשר ישנה מקווה יותר קל לעורר ולדבר על זה וגם לפעול.

« האם קבלנו החוברת מהלכות תשובה?

בזמן הקיץ עוררו אשר בהקעמפס והדומה ילמדו הלכות תשובה.

כשלומדים הלכות תשובה, מבואר שם החיסרון שישנו כאשר קיום המצוות הוא "בדרך מצות אנשים מלומדה", אך בסתם מצווה כאשר עושה המצווה באופן של מצות אנשים מלומדה, הנה הגם שזה חיסרון וכו' אבל מכל מקום המצווה עצמה הרי נעשית, אבל בעניין התשובה, באם לא למד הלכות תשובה, הרי אינו יודע איך לעשות עצם המצווה של תשובה, במילא מצות התשובה כאשר היא באופן של מצות אנשים מלומדה אינו מקיים המצווה כלל, כי אינו יודע מה היא תשובה ואיך לשוב והדומה, והרי זה כאילו רוצה לעשות המצווה של אתרוג אבל אינו יודע ההלכה במילא מחוסר ידיעה יקח לימון במקום אתרוג, וכן בסוכה ועוד כאשר אינו יודע ההלכה אינו יודע מה היא המצווה במילא אינו מקיימה כלל.

לכן צריך לעורר ללמוד הלכות תשובה, רמב"ם הלכות תשובה, ועוד. וכן בישיבות ומוסדות חינוך לעורר הן אודות לימוד הלכות תשובה להרמב"ם וכן על דרך לימוד המוסר.

בשנים קדמוניות, כאשר הגיע זמן אלול היו הדיבורים בענייני מוסר, הלימוד היה בספרי מוסר, אווירת הקהל הייתה בענייני מוסר, ובפרט בהגיע ימי הסליחות הורגש באוויר אשר מתקרבים לימי הדין, ובמיוחד בראש השנה כאשר הבעל תוקע התחיל למנצח היה כל הקהל פורץ בבכי וברוגש של יום הדין, וכן ביום הכיפורים אשר היה מורגש הרצינות של ימים נוראים, החזן התחיל כל נדרי, והיו יכולים להרגיש בכל בית הכנסת אשר זהו יום הכיפורים.

וצריך להחזיר עטרה ליושנה: ללמוד במוסדות שלנו וכן להשפיע לאיפה שאפשר אשר ילמדו הלכות תשובה.

בארץ הקודש הדפיסו חוברת מהלכות תשובה והלכות דיעות והלכות מלכים והלכות יסודי התורה פרקים אחדים.

« אשר לכן עד לאחר יום הכיפורים ללמוד הלכות תשובה, ואחרי החג ללמוד הלכות דיעות ברמב"ם בפנים וכן בעל פה.

כאשר עברו על סדר היום דהמל"ח וסניפיו, ניתוספו עניינים שונים לשים עליהם הדגש בשנה הבאה בנוסף לשאר העניינים שכבר דוברו מקודם:

« מוכרח להגיע לכל יישוב שדרים שם אפילו רק אחדים מאחב"י, לבקר שם ולעורר בעניין מבצע חינוך ועוד, ועל ידי ביקור אפשר לפעול הרבה.

אשר לכן הוחלט שבכל מדינה שיש לנו סניפים לעוררם לבקר בכל יישובי אחב"י כי מוכרח להגיע לכל יישוב של יהודים, ולא לשכוח על אף יהודי אחד.

לבקר ולעשות קשרים עם אחב"י דהיישובים, ולשלוח לו חומר והדומה, אך לפחות פעם בשנה מוכרח לבקר בכל יישוב ולהיפגש עם אחב"י דשם, שירגישו שלא שכחו עליהם. ומה טוב שהביקורים יהיו באופן שיסעו איש ואשתו ליום (ואפשר לעשות זה בוויקנד והדומה) אשר באים לבקר ונפגשים עם אחב"י נכנסים בדברים אתם ועל ידי זה אפשר לפעול הרבה, ובפרט אשר ישנו הרבה נישואי תערובת בערי השדה ועל ידי הביקורים אפשר להציל מזה, ולעורר אודות חינוך וכו', ואפשר וגם צריך לסדר אשר יהיה איזה עניינים של לימוד עבור הילדים לפחות פעם בשבוע שיבואו מהעירות הסמוכות לשם לבקר וללמוד עם הילדים משהו.

וצריך לסדר אשר מכל עיר יותר גדולה יסעו לבקר בהעירות הסמוכות אליהם.

« בהנוגע לעצם עניין השבת.

גם באם אינו שומר שבת, אבל היות וכל לאו הוא איסור בפני עצמו, צריך לעסוק ולעורר:

1. באם אינו שומר שבת מאיזה סיבה שהיא (להבטיח בעת הדיבורים שלא יהיה כאילו נותנים לו היתר לחילול שבת), אך בבית צריך שתהיה אווירה של שבת, בבואו הביתה יעשה קידוש, האישה תדליק נרות שבת בזמן (להדגיש לפני השקיעה), ושילבשו בגדי שבת, ומאכלי שבת, ועוד, בבית שלא יהיה חילול שבת, ובבואו של הבעל לביתו תהיה אווירת השבת בבית.

2. ולמעט בחילול שבת, אשר אפשר למצוא הרבה פרטים שיכולים להסביר ולפעול מיעוט חילול שבת, כאשר יסבירו אשר כל פרט

ופרט הוא עניין מיוחד.

צריך למצוא אנשים שיכתבו הכתבות בעניין זה, להדפיס מאמרים בעיתונות, וכן לסדר ליפלטס ולעשות התעוררות לשבת.

ביחוד אפשר לפעול בזה אצל הנשים, ואולי לארגן ועד מיוחד מהנשים לעסוק בזה, לפעול שמירת השבת בבית, ועל ידי סוף סוף גם הבעל יתחיל לשמור השבת. ומוכרח לפעול בכיוונים שונים לתקן עניין השבת.

« כנ"ל להרבות מקוואות אשר בכל יישוב ויישוב תהיה איזה מקווה שהיא. פעולה במידות טובות. »

בהתועדות י"ב תמוז היה הדיבור בעניין מידות טובות.

מידות טובות הוא עניין של דין, וזה מדרכי השם וכו', עניין חיובי לכל אחד. ולכן המוסדות חינוך צריכים לשים דגש מיוחד בעניין מידות טובות, על ידי לימוד הלכות דיעות ועוד, וצריך שתהיה ההתעסקות במוסדות לפעול אצל התלמידים והתלמידות במידות טובות, על ידי הלימוד והדיבורים בעניינים אלו.

בהלכות תשובה, בשערי תשובה לרבנו יונה בשער הג' מדבר שם בהרבה עניינים בין אדם לחברו, אשר אדם דש בעקביו, מביא שם 9'11 עניינים של לשון הרע אשר מזיק לחברו בדברים, וגם מדבר שם בעניין של "נרגן" אדם שיש לו טענות וכו' אשר עצם הטענות כשלעצמן הם אולי צודקות, אבל הוא כל עניינו הוא שהוא "נרגן" מלא טענות ועוד.

וכן ישנו האיסור של לא תאנו איש את עמיתו, האיסור של הונאת דברים, לא לצער את אחד מאחב"י בדברים, אשר זהו איסור, ולא משגיחים על זה, ולא שמים לב לזה.

מלמד כאשר הוא מצער לתלמידו הרי זה לטובת התלמיד, ובה בשעה חושב אודות טובת התלמיד, וגם זה צריך להיות במידה, ובאם עושה זה יתר על המידה עובר האיסור, כמו במלקות, כאשר אחד מחויב מלקות, ונותנים לו יותר על המידה עובר בלאו, (ובדרך אגב יש לעורר אשר בשנים קדמונים היו המלמדים מכים את הילדים, אבל בזמנינו זה, מלמד ומורה אשר נותן מכה לילד והתלמיד, צריך לדעת אם זה רק לטובת התלמיד או שבזה גם כעס של המלמד שאז הוא איסור גמור, אשר אסור להכות אחד מאחב"י, ואין זה לטובת התלמיד, ובכלל בזמנינו זה קשה לדעת הרושם והתוצאות מהכאת התלמידים, אשר הניסיון הראה שהתוצאות הם בלתי

רצויות, ולכן דרך זה של הכאת ילדים צריך לעכב ולשלול לגמרי).

וצריך למצוא אופנים ודרכים איך לדבר עם הזולת, באופן אשר לא יכאיב לו בדיבורו, והזולת ירגיש אשר מתחשב עם מצבו, וצריך להיות הבנה מאחד להשני להתחשב עם רגשי הזולת וכו', וכאשר תהיה אווירה של התחשבות עם הזולת, יהיה זה גם רפואה למכה הכללית של חוסר "שלום בית" אשר הוא מכה המהלכת, וסדנא דארעא חד הוא, וכאשר תהיה התחשבות עם הזולת יהיה גם שלום בית ועוד. ולכן צריך לשים דגש מיוחד למידות טובות, וזה יעזור הרבה בחינוך ועוד.

מידות טובות יעזור להרבה עניינים, וכן כיבוד אב ואם, והתחשבות עם הזולת. וצריך לפעול בכל זה במוסדות שלנו וכן במקומות אחרים בכל מקום שידינו מגעת, בכל מדינת אנגליה ואירלנד ועוד, ועכשיו הוא הזמן לזה.

והגם אשר טרודים עם התקציבים השונים להוצאות של העניינים הקיימים כבר, הנה עניינים אלו לא נכללים בהתקציב ומלמעלה לא יהיו מניעות להשיג ההוצאות הדרושות לעניינים אלו, מבלי להתחשב עם שאר התקציבים, וזה גם יעזור לכתוב חתימה וכו'. וצריך לפעול בזה תכף ומייד.

● תשרי תשמ"ג

« במשך השנים נמסרו הוראות שונות, הן בהנוגע לענייני חינוך, וכן בהנוגע לפעולות שונות, בשטח החינוך שלנו, ופעולות בשטח החינוך הכללי, ופעולות בענייני חיזוק היהדות ועוד, אשר ההצעות וההוראות בתקפם הם גם בהוה, ולכן:

בכל שנה ואולי גם במשך השנה בכל תקופה וזמן, לעבור על ההוראות להביאם לפועל ולעורר עליהם, ביחוד אשר מתוספים מלמדים חדשים, וכן מתוספים ילדים חדשים, וגם הילדים הרי גודלים, במילא מה שהי' שייך להיות גדולים שייך לאלו שגדלו והדומה, לכן צריך לעבור בכל פעם ולכל הפחות בכל שנה וגם ביותר תדיר על ההוראות ולהביאם לפועל.

« כבר הוזכר מקודם אודות לימוד וידיעה כללית בהתנ"ך, ולכה"פ לימוד ההפטורה צריך להיות באופן קבוע, שבכל שבוע ושבוע ילמדו עם התלמידים ההפטורה וידעו הפירוש והמכוון וכו', וגם בהנוגע להיות

מבוגרים.

הרי באים ל770־ ונדחפים ומשתדלים לשמוע ההפטורה מפי כ"ק אד"ש, אשר בעת שאד"ש אומר ההפטורה הרי זהו דברי הנביא עכשיו, אשר שכינה מדברת מתוך גרונו (של כ"ק אד"ש) בסגנון הנבואה הלזו, וצריך להבין הפירוש והמכוון וכו', ולכן צריך ללמוד זה, בנוסף לעצם ענין לימוד והבנת ההפטורה אשר זהו חלק מהפרשה וכו'.

« לילות מוצש"ק, אשר אז בדרך כלל אין סדר בהמוסדות, והזמן הולך לאיבוד, ולפעמים עוד יותר גרוע מסתם איבוד זמן, ולכן צריך להשיג ביחוד לזמן זה מה נעשה בזמן זה עם התלמידים והתלמידות, ואיך מנצלים הזמן, ולהשתדל בכל האפשרי להעסיקם, וגם לסדר ענינים של פועל שינצלו זמן זה לענינים חיובים בכל המחלקות,

הבנוגע להישיבה גדולה שפותחים עכשיו, הצעות מיוחדות לנצל את הזמן דמוצש"ק ועוד זמנים פנויים, (רשום להלן).

« מזמן לזמן להראות להילדים בעל הטורים, אשר זה מראה העשירות שיש בתורה וכו', ויביא להתענינות על לשונות התורה והגימטריות והשוואת לשונות ועוד. וכדאי לעורר ולהביא זה לתשומת לב גם למוסדות אחרים.

« כבר דובר כמה פעמים אודות הדגשה של כתיבה יפה, אשר בנוסף לעצם ענין הכתיבה, זה פועל גם על תכונת הנפש, סדר ונקיון ועוד, ע"י דיוק בכתיבה יפה ונקי' וכו'.

« לימוד תרגום התפלה, אשר גם בזה כבר עוררו מקודם, אך צריך לשים דגש ולבדוק כמה זמן נותנים לזה, אשר התלמידים והתלמידות ידעו לכה"פ פירוש ותירגום המלות של התפלה, שזה יוסיף חיות ועוד בענין התפלה, וצריך לשים דגש גם בזה.

וכן בכל כתיבה וכתה ללמוד עם התלמידים והתלמידות הקאפיטל תהלים של הגיל שלהם, (שהוא לערך 2 קאפיטלעך לשנה, אך ללמוד זה שכולם ידעו זה).

« לחפש עצות ולפעול לחזק ענין האמונה, הן אצל ילדים והן אצל נוער ומבוגרים, אשר המצב דורש חיזוק ענין האמונה.

"אמונה בה", אמונה בהתורה, ואמונה ברז"ל ובצדיקים.

שענין האמונה צריך להיות חקוק ומונח "אפגעלייגט" באופן שלא יזוז, לא סתם בתור שאלה ומענה אשר כששואלים אותו ומדברים אומר

המענה ומשיב אך הוא רק מהשפה ולחוץ, אלא שענין האמונה יחדור בפנימיות, ויהי' מונח אצל כאו"א, ולזה צריך התעסקות, וגם לימוד ודיבורים בענינים אלו, עד שיהי' דורכגענומען בענין האמונה.

ילדים ע"י סיפורים בענינים שונים המביאים לחיזוק האמונה, סיפורים של מס"נ מדורות הקודמים, סיפורים מחיי הקאנטאניסטים, מזמן האינקוויזיציע, חנה ושבעת בני', ועוד סיפורים והצגות בענינים אלו, ובכלל להרבות הדיבור בעניני אמונה, שיהי' כמו "אינדזעקשען" אשר מבריא ומחזק ונותן כח להגוף לעמוד לנגד עניני מחלה שונות, כן צריך להיות גם בזה שיהי' כמו זריקה וחיזוק שיוכלו לעמוד לנגד ענינים המנגדים לעניני אמונה, אשר בהוה האויר הוא כזה, וצריך חיזוק לעמוד לנגד.

יותר מבוגרים ללמוד בענינים המחזקים האמונה, לימוד וידיעה טובה בדרך מצותיך אמונת אלקות ואחדות ה', (פעם בריגא בנידון בע"ת אשר רצה ללמוד ענין שיתן לו חיזוק באמונה, אמר כ"ק אדמו"ר זי"ע להרב חדקוב שהוא (הבע"ת) ילמוד אמונת אלקות בדרך מצותיך), וכן בספר "חובת הלבבות שער הבחינה", וכן להפיץ את שער הבחינה מחובת הלבבות, שיהי' לימוד וידיעה בזה, ולנצל לימוד ענין זה בשיעורים שונים שלומדים עם נוער וסטודענטים ועוד.

« ענין של שמירת הזמן, שהוא דבר השוה לכל, לנוער ומבוגר וגם לילד.

הזמן הוא ג"כ נברא כשאר כל הנבראים, וכמו כל דבר בעולם יש לו התכלית שלו כן הוא גם בענין הזמן, שישנו התכלית של הזמן, וצריך לנצלו להתכלית שלו.

ענין הזמן שונה מכל הנבראים בזה, אשר לכל יש תמורה, וישנו עוד אחד, באם לא זה אז ישנו אחר במקומו, משא"כ בענין הזמן אשר אין לו תמורה, ואם אבד זמן זה הוא אבידה שאינה חוזרת. הזמן ניתן להאדם לנצלו, לעניני טוב, לענינים הצריכים, הילד נולד ויש לו זמנו אשר צריך לשחק, אשר המשחק מפתח אותו אשר גם בזה צריך לנצל זמן הילד למשחקים חינוכיים, כמדובר כבר כמה פעמים אודות זה, (ולא סתם להשתיקו) כי כן הוא הבריאה אשר התפתחות הילד היא במשך זמן, אך הזמן צריך להיות מנוצל, אחרת נשאר בחוסר התפתחות גם כשיגדל, וכן הוא בכל אדם אשר צריך לנצל הזמן. ובחינוך, כאשר מחנכים הילד לייקר הזמן הוא יסוד לכל החיים, אך לזה צריך גם להראות דוגמא חי' כמו בכל ענין.

זמן האדם הוא חיות האדם. כידוע הל' אריכות ימים ושנים, אשר המכוון באריכות ימים הוא אשר היום הוא יום מלא, ולזה צריך לחנך הילד והתלמיד וגם בחינוך עצמו, לנצל הזמן שהיום יהי' יום, אשר היום הוא משעות ורגעים, ומתי הוא היום כאשר כל השעות ישנם בו, והשעה היא כאשר ישנם בה כל הרגעים, ולכן כל רגע צריך להיות יקר, וצריך לחפש עיצות איך לנצל הזמן כראוי ולא לאבד ח"ו הזמן.

הורים צריכים לנצל הזמן של ילדיהם לתכלית.

המלמד צריך לנצל הזמן שיש לו עם הכתה במילואו. לא רק באם המלמד בא באיחור אשר אז אחריותו הוא כל הזמן של הכתה אשר איחור כל רגע כפול ומכופל לפי חשבון התלמידים בהכתה, אלא גם באיחור והזנחה הוא בכלל "עושה מלאכת ה' ברמי", כמ"ש בשו"ע.

אך גם באם בא בזמן ואינו מאחר, צריך לנצל הזמן, כאשר בא להכתה והשיעור שלו מוכן אז כל רגע שלומד עם הכתה יש בזה פירות ותועלת, משא"כ באם לא הכין השיעור הנה גם שבא בזמן, אך גוזל זמן של התלמידים אשר יכלו לקבל הרבה יותר באותו זמן באם הוא בא עם שיעור מוכן, ומוכרח להכין השיעורים קודם, איזה שיעור שיהי' ובאיזה ענין שיהי' מוכרח להכין מקודם, ואז יש תועלת בלימודו. משא"כ באם לא הכין, שאז אינו מנצל הזמן של התלמידים, ועוד יותר אשר התלמיד מתרגל לא להחשיב הזמן ולא להרגיש יוקר הזמן, ובפרט באם המלמד עוד מאחר, אשר אז מאבד כל המשמעת "דיסציפלין" כי התלמיד מרגיש אשר מהתלמיד דורשים שמירת הזמן והמלמד מראה לו דוגמא ח' אשר אינו שומר הזמן, במילא נהי' לצחוק בעיני התלמיד, וחושב בלבו מה שחושב, ואיך יוכלו לדרוש אח"כ מהתלמיד לימוד והתמסרות להלימוד וכו' בשעה שרואה אצל מחנכו ההיפך.

וכן גם בנידון ההורים, באם רוצים שהילד ילמוד וישמור על הזמן, הרי צריך לראות דוגמא ח' מאביו ששומר הזמן, ומשתתף בשיעורים ולומד, ואז גם הילד יהי' לו רגש ללימוד, משא"כ באם אינו רואה זה אצל אביו, איך יוכל אביו לדרוש ממנו מה שהוא בעצמו אינו שומר ואינו מחזיק מזה. וד"ל.

« הנ"ל מביא לעוד ענין והוא אשר הענין של "כל מעשיך יהיו לשם שמים" הוא דבר השווה לכל נפש, ושייך לכל או"א, והוא גם הלכה אשר מובא גם בקיצור שו"ע, והוא דבר המובן אשר אפשר להסביר זה לכאו"א, באם ישנה איזה בריאה שהיא בעולם, הרי הבורא ברא אותה לתכלית,

והתכלית הוא "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו", במילא באם עושה משהו צריך להיות בזה תכלית, ויש מקום להסביר זה, אשר כל אדם צריך להיות לו שאיפה למלאות התכלית, ולא לחיות חיי בהמה, אשר בלי תכלית הוא כבהמה ועוד יותר גרוע וכו'.

« גם בענין זה כבר דובר פעם,

בשנים ודורות שעברו, ה' בכלל אצל כל אחד שאיפה, להשיג איזה דרגא, להגיע לאיזה מטרה שעוד לא הגיע אלי', שאיפה של עלי' לעלות יותר, להשתלם יותר, האדם הרגיש אשר צריך להיות מהלך, ולעלות לדרגא עליונה יותר. לא ה' שבע רצון מזה שיש לו ומזה שהוא בהוה, רק תמיד רצה להשתלם, בלימוד, בדרכי המוסר, במדות, ובחסידות, ובעבודה, תמיד שאף לעלות יותר, וללמוד ממי שגדול יותר, וזה ה' תכליתו לעלות יותר.

וענין השאיפה נחלש, ולכן צריך לעסוק בזה לעורר "שאיפה" הן אצל התלמידים מכל סוג שהם, מהקטנים ביותר עד להיות גדולים, וכן אצל מבוגרים ובעה"ב, לפתח ענין השאיפה.

ע"י בקיאות והתבוננות בפרק א' דתניא וכן פרק לב, אשר ב' פרקים אלו מודגש מה הוא האדם, ותכליתו, בהג' קוים דתורה עבודה וגמ"ח, יוכל להתעורר לזה.

פרק א' מסביר בתניא אשר יש להאדם כחות ואפשריות להגיע לדרגא עליונה, בידעו שיש לו הנשמה, ומשביעין אותו, היינו נותנים לו כחות, עד לשבועה שצריך לקיימה, ועד היכן הם הכחות וחיובו לשאוף לזה הוא "תהי צדיק" זהו החיוב שעליו, ולאידך גם השלילה "אל תהי רשע", ובאם יחשוב האדם אשר רשע הוא מי שעושה כל איסורים שבעולם, מסביר בתניא דוגמאות שונות מה זה רשע, הן בהנוגע להאדם עצמו אשר גם דבר קל ביותר נקרא רשע, וחיובו של האדם הוא עד לביטול תורה (שקשה ביותר להשמר מזה) אשר אומר בתניא הלשון היותר חריף באם עבר על ביטול תורה, וכן לא רק בהנוגע לעצמו אלא גם חובתו באווארענען הזולת, ובאם אפ' בעצמו הוא לא עבר שום עבירה וגם קיים כל המצות אך חסר אצלו בהנוגע להזולת כבר בזה לבד נה' היפך הצדיק. ופרק לב מדבר בענין אהבת ישראל, שהוא הג' עמודים.

ובהתבוננות בחיוב האדם ובענין ביטול בתורה כנ"ל הרי זה יביא לידיעת כל הפרד"ס. וצריך להשפיע גם על אברכים שלא מחב"ד אשר ישנו חיוב

של לימוד הפרד"ס, ובאם לא רוצים ללמוד חסידות חב"ד שילמדו ענינים אחרים בפרד"ס, זהר, מדרש, ועוד, וגם עניני סוד, וכן להשפיע בזה גם על בה"ב, (ואולי תתבטל המחיצה וכו').

« וכן גם בענין המחנכים והמלמדים והמורים, גם אצליהם צריך להיות שאיפה לעלות בעניני החינוך לדרגא יותר עליונה, ומוכרחת השאיפה לעלות שאז יש בזה חיות, משא"כ באם אין השאיפה הכל מתישן ונחלש, ולכן מזמן לזמן צריכים להתבוננות ולהתבודד במצבם בענין החינוך, והתעסקות כמה ביחד ודיבור ביניהם במה לשפר ובמה לעלות יותר.

« בענין החינוך, יש לשים דגש בענין כיבוד או"א, והסבר רז"ל מה זה כבוד או"א, ונוסף לזה בענין מורא או"א, איש אמו ואביו תראו, שהוא מ"ע דאורייתא, וצריך להדגיש זה ביחוד, ויש להשתמש בענין זה גם בספר חרדים פרק ד, א"י.

וכן ישנם מצות התלויות בלב אשר ענין זה מוזנח ביותר ו"עמי הארצות" גדולה בזה, וצריך לעורר על זה, וגם בזה ישנה אריכות בספר חרדים תחת הכותרת מצות התלויות בלב, וצריך להרבות הדיבורים במחלקות שונות. וכן בענין הלאו ד"לא תתורו" וזהירות המחשבה, אשר מוכרח להיות הדיבור ולעורר בזה, וכאשר יודע אשר ישנו הלאו דלא תתורו, במילא נזהר בכל מיני ענינים המעוררים המחשבה, ונזהר בראי' ועוד ועוד.

« בהתעסקות עם נוער, החל מגיל "הייסקול" צריך לדבר ולעורר וגם ללמוד דיני יחוד ואיסור יחוד, אשר גם בזה הוא חסרון ידיעה גדול ביותר. יש מצבים אשר רק אפשר לדבר עד"ז, ויש אשר צריך ללמוד בפנים, וכל מקום וכל ענין לפי ענינו, לפעמים מספיק רק ברמז, ולפעמים צריך להיות הדגשה מלאה, ובכל פרטי האיסור אשר האיסור של יחוד לפעמים הוא עד למצב של יהרג ואל יעבור, אך לא יודעים זה ולא נזהרים בזה, ביחוד תלמידים של בתי ספר שונים.

כאשר יה' נזהר באיסור יחוד, לא יבוא לידי מכשולים ואיסורים גדולים יותר, והתאווה ליחוד אינה חזקה כ"כ כמו התאווה לעניני קירוב יותר, ויותר קל לא לבוא לידי יחוד, במילא לא תהי' הפרצה קרובה כ"כ, ולא יצטרך למלחמה עם היצר באופן קשה וחזק כזה, כמו שהוא באם אינו מוגדר ביחוד, שאז המלחמה היא גדולה וחזקה יותר, וקשה עליו לעמוד על עצמו, ולכן יש לעורר ולדבר בזה, ולהדגיש גודל האיסור וכו'.

וכן גם בזמני המשחק, להבטיח ענינים שונים בלתי רצויים.

« בנידון 5־נקודות שדובר בכנס צאגו"ח, (אשר מסרם גם בטעליפון בכ"ח אלול) למנות לכל אחת מה־5 נקודות ממונה לעסוק בזה א' או ב' שיהיו ממונים לכל ענין מהנקודות הנ"ל, להביא לפועל.

« לעורר על כשרות הלחם, אשר הרבה אנשים ביחוד בערי השדה אין יודעים שלחם יכול להיות עם שומן טריפה, ולא יודעים אשר גם לחם יכול להיות בלתי כשר.

« בנידון ערי השדה בכלל, לברר ולהתענין מה נעשה:

1. בענין ברית מילה,

2. מקואות, אשר כנ"ל בכל מקום מוכרח להיות מקוה.

3. ולהבדיל, בענין חברה קדישא, מה נעשה כשר"ל יש נפטר, מי מתעסק, טהרה, שאר צרכי המת, וקבורה, ובאיזה מקום, ועוד.

ילדי ערי השדה, לעוררם לדעת תאריך הלידה לפי לוח היהודי, (אשר זה נוגע לבר מצוה ועוד), ואולי אפשר לסדר כרטיסים עם ברכת מזל טוב ליום ההולדת של הילד, ועי"ז יעורר תאריך הלידה היהודי, וגם הילד היהודי ועוד. ולענין כזה אולי אפשרי גם לדבר עם רבנים שיהי' גם שיתוף פעולה מהם.

« בנוגע לסטודענים, והעוסקים אתם:

1. לסדר לימוד הגמרא, אשר ישנם מסכתות שונות שיכולים לעניין אותם יותר ללמוד זה, היות והם מעין וסוג עבודתם בענינים שונים.

כמו הלומד להיות עורך דין או שופט, הרי אפשרי לעניין אותם לימוד מסכת סנהדרין, ועוד ענינים בש"ס מעין מה שעוסקים, וכן רופאים בעניני רפואה, והדומה בענינים לימוד שונים אשר אפשר למצוא בתורה ולעניין אותם ללמוד זה גם בתורה.

וכן בטח יש להם זמנם הפנוי שאפשר להעסיקם.

2. איך הוא מצב הכשרות במקומות שנמצאים, ביחוד בערי השדה האם יש להם שם אוכל כשר והדומה. ואולי אפשרי לסדר לספק להם אוכל, כמו שמוסרים אוכל בחבילות עבור האירונים והדומה, לסדר גם עבור הסטודענטים, מהקהלה המרכזית, או מכונות עם סענויטשים, אשר בטח כזה ישנו בהרבה אוניווערסיטאות אך

האוכל אינו כשר, ואולי אפשרי לסדר גם אוכל כשר.

3. אלו שכבר נתקרבו יותר ליהדות, כשבאים לביתם לפעול עם ההורים, לקרבם יותר ליהדות, וכן בעירם להשפיע לאיזה ענינים של יהדות, אחרי שהם התקרבו כבר, זה להשפיע על אחרים, הן מבוגרים והן נוער וילדים, לעשות מסיבות שונות והדומה.

אשר נוער בכלל הם "אקטיוו" וכאשר בא לביתו, באם יביע שם רגשותיו לעניני יהדות יעשו רושם על אחרים, ואפשר לנצל כשרונותיו ורגשותיו לזה, ועי"ז גם יתחזק יותר מה שהוא כבר הושפע ע"י ההתעסקות אתו, כי "אידי דטריד למיפלט לא בלע" מהסביבה בעירו, ואולי יוכל לעורר בעירו גם אודות כשרות והדומה.

גם ישנם כאלו, אשר כבר אפשר לעוררם אודות לבישת טלית קטן ועוד, אחרי שעסקו אתם משך זמן, וצריך להיות מהמוכן 2 ט"ק שיהו לו להחליף. ולעסוק אתם באופן של לאט לאט אגרשנו, ולהוסיף בטוב וקדושה יותר ויותר.

« להשתדל לסדר שיעורים באיזורים שונים, לבעה"ב, ואולי אפשרי למשוך בזה גם הרבנים השונים, לעשות שיעורים בביהכ"נ שלהם.

« לנצל נשי הרבנים, שיסדרו שיעורים שונים לפי אופנם עבור נשים, בעניני יהדות, ואולי אפשרי לנצל גם ארגוני נשים שונים, שיסדרו שיעורים, כמו וויצא הדסה והדומה, וכן ארגוני בנות.

« התעסקות עם ההמון עם הסוג של "רגלי" העם:

לעשות מחקר בהסיבות המביאות לגיטין, אשר בזמנינו רבו ביותר, ובאם ישנו ענין כזה, להתעניין מה הם הסיבות, ואז אולי יוכלו לתכס עיצות לתקן הסיבות המביאות לזה.

« צו ודרישת השעה עכשיו אשר כ"ק אד"ש מדבר ודורש אודות "אחדות ישראל" בנוסף לאהבת ישראל, אשר לזה צריך שימת לב מיוחדת, והוא צו ודרישת השעה, וצריך לעורר לחשוב ולהדר בזה, ולהסביר וכו'.

1. יש ענין של סוגים נפרדים, אבל קשורים יחד.

2. יש ענין של תערובת של כמה סוגים וענינים אשר מעורבים יחד.

3. יש אופן כפי שהסביר כ"ק אד"ש בקני המנורה, אשר הוא שבעה קנים, וצריך להיות שבעה, אך נהיים מציאות של מנורה אחת, אין זה רק ענין שהם קשורים יחד, אלא הם מנורה אחת.

באם אינו יכול לפעול על אחרים הענין של אחדות ישראל, הרי יכול הוא לכה"פ להתאחד עם אחרים, ובאם הוא יתאחד עם אחרים הרי זה עצמו יפעול גם על הזולת.

« לחשוב להתבונן ולעורר על מרז"ל: חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשיי למעשי אבותי... הלשון חייב, היינו שהוא מחויב בזה, עד שאומרים שכאשר ישנו ברז"ל הלשון חייב, הוא עד מס"נ.

הצעה נוספת ומיוחדת, הן לאנ"ש והן להמוסדות חינוך וכו' לכל המחלקות:

« על יסוד דברי כ"ק אד"ש אשר בכל שנה להוסיף ולקבל איזה הידור ופעולה באיזה ענין מיוחד. ההצעה המיוחדת לשנה זו בפעולה והתעסקות והידור וכו':

1. מצות עשה-בענין השבת.

2. לא תעשה בענין הלאו דלא תתורו, זהירות המחשבה וכו'.

3. מדה טובה בענין לב טוב.

אשר אפשרי לעשות פראדזעקט'ס ("פראדזעקט'ס") עם התלמידים בענינים אלו, וכן להרבות הדיבור בזה, ולעורר שמירה והידור וכו'.

בהנוגע להשיבה גדולה ביחוד:

« היות וקשה להשתלם בכל מקצעות התורה, וישנם מקצעות שונות, אשר אין בזה ידיעה, לכן כדאי לסדר בזמנים שמחוץ לזמני הישיבה, כמו במוצש"ק או זמנים אחרים אשר פנויים מהלימודים הרגילים, לסדר חבורות של זוגות, למקצעות שונות אשר ישתלמו בזה ויהי' להם ידיעה במקצוע מיוחד. כמו, ידיעה במדרש מוזנח, וקשה למצוא מי שיש לו ידיעה בזה, וכן בעוד ענינים לכן מציע כנ"ל לסדר זוגות של שנים שנים לכל מקצוע מיוחד כמו:

1. מדרש,

2. עין יעקב,

3. דברי ימי ישראל,

4. דקדוק,

5. עניני דרוש שונים הנמצאים במאמרים ושיחות,

שענינים אלו נחוצים ביותר. צריך לפעמים לומר שיעור לפני בעה"ב בעניני דרוש, עין יעקב ועוד, ואין בזה מי שיש לו ידיעה, או בדקדוק ודברי

ימי ישראל אשר מוזרים לגמרי, ולכן צריך לסדר זוגות כנ"ל להתמחות בזה שיהיו מומחים, וזה אפשר לסדר ע"י שפעם או פעמיים בשבוע אחרי סדרי הישיבה כל זוג מתרכז לענין מיוחד.

וכן זוג שיתמצא בעניני מחקר ואמונה, כמו בחובת הלבבות והדומה, להתמצא בזה, ואולי גם לסדר איזה ליקוט מענינים שונים, מספרים שונים, ענינים קלים, וענינים יותר עמוקים, חוברת ללימוד ברבים או ביחיד, לימוד קל, ולימוד עיוני.

● תשרי תשמ"ג

« פעם שאל אצל כ"ק אד"ש, המבואר בתניא בענין התשובה שבאם הי' רגיל לקרות פרק אחד יקרא ב' פרקים, ושאל הרי באם יכול לקרוא ב' פרקים הרי מחויב עכשיו לב' פרקים וא"כ מה היא התשובה?
וענה לו כ"ק אד"ש "דאס איז תשובה".

לא שאל הסבר על זה, אך אחרי שחשב הרבה בזה, בא לידי הסכם אשר מענת אד"ש הוא מכיון שעושה תשובה מספיקים בידו ללמוד ב' פרקים, אשר בלי התשובה לא הי' יכול ללמוד ב' פרקים, וזהו ענין התשובה אשר מספיקים בידו.

« הסבר (כנראה שלו) בענין התקשרות.

ישנו התקשרות של ב' דברים אשר לעצמם הם נפרדים, רק שהם קשורים יחד ע"י איזה דבר, בזה תלוי מי יותר חזק אשר החזק מושך אליו את החלש גם באם אינו רוצה אבל להיותו קשור הוא נמשך אליו בע"כ, אבל הוא מציאות לעצמו. וכן תלוי על חוזק הדבר המקשר, החבל והדומה אשר קושרים שיוכל להנתק.

יותר מזה הוא ענין הביטול, היינו שאינו מציאות נפרד, אינו רוצה דבר אחר, ובזה הוא עוד מציאות אך אינו נפרד, אבל הוא מציאות, והוא בטל לאחר, הולך למקום שמוליכים אותו והדומה.

וישנה עוד מדריגה יותר עליונה, ענין של התכללות, שהוא שמציאותו מתבטל לגמרי ונכלל בעליון, ע"ד התכללות החי במדבר, שנהי' דבר ובשר של המדבר, ונתבטל לגמרי מציאות החי, אשר באמת זהו מעלתו היותר עליונה, שיוצא מגדר חי ונהי' מדבר, אך מציאותו מתבטל לגמרי, ונהי' מציאות חדשה. ובאדם הוא להתכלל בעליון, שהוא הדבק בת"ח,

הדבק בדרכיו, לצאת מדרכיו ולהדבק בדרכי הת"ח, הרבי. ע"י ביטול צורתו הוא, כאילו שהתאחד ונכלל בהעליון.

● כ"ד מר-חשון תשמ"ג

« מה נשמע בהישיבה גדולה, איך הסתדרו, ואיך הלימודים וכו', איפוא שיניים ולומדים ואוכלים וכו', בפרטיות. (עניתי שהכל עצהיו"ט וכו').

« מה נעשה בענין המקואות, האם גמרו עוד מקואות או מקומות חדשים וכו'. אולי יש מקומות הצריך תיקון, ואפשרי לזרז בזה. באם הלואה לאיזה סכום (לא גדול) יעזור, אולי אפשרי לסדר הלואה מנ.י.

המקואות הוא ענין הכרחי לכל ישוב יהודי, נוגע לפקו"נ, ומוכרח לפעול בזה ובהקדם, הרי אסור לגור במקום שאין מקוה.

« בנידון הישיבה גדולה.

באחרונה עוררו והציעו בהכולל שיהיו יחידים מומחים שישתלמו במקצועות שונות בתורה, כמו מדרש עין יעקב ועוד וסידרו זוגות למקצועות שונות, ללמוד אחרי שעות וסדרי הלימוד הרגיל, ומציעים זה גם להישיבות הגדולות.

(עניתי הרי דברנו עד"ז בתשרי, והי' לי אסיפה עם הת' והתדברנו לנקודות אלו ביום י' מ"ח ושלחתי דו"ח).

והמשיך אשר השאלה עכשיו היא בהנוגע להנ"ל? מה נעשה כבר בפועל?

« הרי חוץ מהישיבה הגדולה שפתחו עכשיו יש לנו ישיבה כבר מזמן (הישיבה היותר קטנה), ומה נעשה שם, ואיך שם הפרטים?

האם התלמידים הם יראי שמים? ומה עושים בזה שיהיו יראי שמים, במה מחנכים אותם ליר"ש, ואיך בודקים זה? ובמה שותלים בהתלמידים יר"ש? (וכן בשאר מחלקות המוסד).

באחרונה התעוררו לברר אודות זה, ודיבר עם מנהלי כמה מוסדות בשאלה זו מה עושים להשריש ולהשתיל יר"ש בהתל', ולפועל לא קבל מענה מאף אחד שידעו מה לעשות בזה ונשאלו בהשאלה מבלי לדעת מענה על זה.

מוכרח הדבר להשתיל (איינפלאנצען) בהתל' יר"ש וצריך לעסוק בזה,

ענינים אלו חסרים, וחסרה התעסקות ישירה לענינים של יר"ש.

בליובאוויטש דליובאוויטש היו מושקעים בענינים של יר"ש, כל האוירה היתה אוירת יר"ש, ולא הי' צורך לדבר עד"ז באופן ישר, היר"ש היתה, במילא הדיבורים היו בענינים נעלים, אבל עכשיו מוכרח לדבר ולפעול להשריש יר"ש.

ועיין בקובץ מכתבים מאדמו"ר זי"ע (כמדומה דף לד) המכתב כשנסעו התל' לתורת אמת בשנת תער"ב, ישנם שם כו"כ הוראות וכותב שם אודות הדרכת התלמידים וכו', והי' כדאי ללמוד מכתב זה.

צריך ללמוד ראשית חכמה ועוד ספרי יראה שונים, בענינים המדברים באופן ישר בענין יר"ש.

הרי יר"ש הוא יסוד לכל השו"ע, וגם בקיצור שו"ע היסוד הוא "שויתי ה' לנגדי תמיד" הענין של יר"ש, רק ישנם דרגות שונות של יראת העונש, מה יאמרו הבריות, ועוד, אך היסוד הרי הוא יר"ש ומוכרח לפעול בזה לדבר לעורר ולהשריש וכו'...

« מה עושים הילדים בלילות ש"ק הארוכים?

האב עיף מעבודת כל השבוע, ואחרי הסעודה הולך לנוח קצת, וכאשר יקום אח"כ כבר יהי' מאוחר עבור הילד, או שמדבר עם אשתו, אשר כל השבוע הוא עסוק ואין לו זמן לדבר אתה, וגם זה דבר הנחוץ לצרכי חיי המשפחה, לשלום בית והדומה, אשר צריך לדבר עם אשתו, אך הילד הוא לעצמו. או ישנו אב כזה שאינו שייך ללמוד עם בניו.

בבית ישנן גם הבנות, הילד ישמע לפיטפוטי דברים של הבנות והנשים, במקום לנצל זמנו לענין ראוי ונחוץ.

את ההורים החרדים צריך לעורר לעסוק עם הילדים. אך מה עושים הילדים שההורים אינם שייכים לזה?

לעורר הילדים לעבור הפרשה שמו"ת.

לבדוק בהמוסדות גם במחלקות היותר צעירות מי מהילדים אומרים שמו"ת, ובפרט ללמוד עם אלו שעוד לא יודעים את הטעמים ללמד טעמי המקרא ולהרגילם (את כולם) לומר שמו"ת בקול. והאם כולם יודעים טעמי המפטיר?

« ומה עושים הילדים במוצש"ק? ביחוד עכשיו מוצש"ק ארוך, ואין סדר לימוד בהמוסד.

ילד ילך לבקר אצל חבירו לבית חברו, אשר לכאו' הוא דבר טוב ולמה לא, אך, לחברו יש גם אחות, ולהאחות תבוא גם חברה לבקרה, וישבו וישחקו כולם ביחד.

האב אינו בבית כי הלך למלוה מלכה או עוסק באיזה ענינים אחרים, ענינים נחוצים ביותר, אך מה נעשה עם הבן בשעה זו?

« ישנה שיחה הידועה אשר בעת היות אדמו"ר נ"ע במענטאן, הי' לו כל עניני הכלל וענינים גדולים והדומה, וכאשר בא אליו בנו כ"ק אדמו"ר הריי"צ נ"ע, השאלה הראשונה ששאל הוא אודות מצב התלמידים בפרטיות, ולאחרי שאמר לו המצב בכללות לא הסתפק בזה ורצה לדעת בפרטיות, עד שבנו זי"ע הביא לו הרשימה המפורטת מכאו"א מהת' בפרטיות. אשר גם מזה הוראה עד כמה צריך לחשוב ולדאוג מכל תלמיד וכו'.

• ט"ו כסלו תשמ"ג

מאשר מה ששלחתי רשימת השיחה הטעליפונית כ"ד מ"ח, (להלן הערות בענין זה).

« רוצים לעורר ענין חדש אשר דרוש פעולה בזה.

האם ישנה ידיעה מה עושים ובמה מתעסקים הילדים שלמדו בבי"ס יסודי וייסקול, ולא המשיכו לימודם באהלה של תורה בישיבות וכו', במה הם מתעסקים, ובפרט אלו שאין להם אומנות, ומחפשים להרויח משהו, ונשארים בסביבה ריקה וכו', ובעצמם נשארים במצב ריקן.

המדובר הוא לא רק אודות תלמידים שלמדו אצלינו במסגרת החינוך שלנו, אלא בכלל ילדי אחב"י מכל הסוגים, אשר צריך להתעניין בהם. בנוסף לחובת ההורים אשר בחובת האב אל הבן הוא גם "ללמדו אומנות", יש צורך ונחיצות אשר העסקנים וכו' יתענינו בזה.

במשך הדורות רואים אנו אצל רבותינו הנשיאים שבכל דור אשר התענינו ועסקו לטובת ענין זה:

אדמו"ר האמצעי יסד ה"קאלאניעס" בחרסאן וכו', וכן שאר הרביים כל אחד השתדל בענינים מעין אלו, אדמו"ר הריי"צ זי"ע יסד "קאפערטיווים" וכו' בכדי ללמד אומנות, ולספק אמצעי פרנסה שונים.

ולכן צריך להתעניין ולסדר אופנים אשר הסוג שאינו ממשיך באהלה של תורה, יוכל ללמוד איזה אומנות ולהסתדר באיזה פרנסה, ובאופן

אשר לא יצטרך לבזבז הרבה זמן ללימוד האומנות. ומובן שאין המדובר ענינים אשר צריך לזה לימודים של "קאלעדז" והדומה, רק לחפש ולסדר מקומות אשר בהם יוכלו ללמוד אומנויות שונות בזמן קצר, ויוכלו אח"כ להסתדר בזה בעצמם או לעבוד אצל מישהו בעל מלאכה לאומנות המיוחדת.

ואין המדובר לייסד בתי ספר למלאכה או לייסד שיעורים לעניני אומנות מיוחדים, אשר זה צריך התעסקות מרובה וכספים גדולים והדומה, אלא המדובר הוא לסדר רשימה של מקומות אשר בהם יוכלו יחידים או קבוצות של כמה ללמוד אומנות שונה, ולייעצם לאן ללכת ללמוד האומנות, ואיזה אומנות, ולעמוד בקשר אתם, ולדעת באיזה סביבה נמצאים וכו'.

וזה אפשר לסדר בבתי מלאכה שונים, אשר יקחו תלמיד או כמה תלמידים ללמוד המלאכה שעושים שם,

וכן לסדר "סקאלערשיפ" לתת להם סיוע במשך הזמן הקצר של לימודם, וגם אולי יצטרכו לשלם להמקומות שילמדו אותם, עבור הוצאות הלימוד וכו'.

וישנם הרבה אומנויות שונות אשר יכולים להתפרנס מזה.

דוגמאות שונות:

1. סופרות, אשר זה מקצוע שלם, עצם הכתיבה, הגהה, תיקוני תפלין וכו', עשיית הקלף, שירטוט, רצועות, בתים ועוד,
 2. חייטים,
 3. אופים, בעקער"ס, -אשר צריך יהודים, ויהי' כשרות.
 4. קייטערערס,
 5. בארבערס,
 6. אקאנטענטס, ובוק'קיפערט,
 7. גננים (גארדנערס),
 8. גם טכנאי שיניים, אין צריך לכאו' לימוד בקאלעדז,
- ועוד מלאכות שונות אשר בכל עיר ועיר ובכל מדינה ישנו הצורך בזה, וישנה אפשרות להסתדר בזה לפי תנאי המקום.
- וצריך לארגן מי שיעסוק בזה, ירכז הפרטים, ולפרסם וידעו למי לפנות,

ואפשרי למצוא מקורות כספיים לזה. התועלת תהי' מרובה ביותר, וההשקעה לא תהי גדולה כ"כ, וגם אפשר למצוא מקורות לכסות כל ההוצאה הכרוחה בזה.

« רוצה לעורר (באווארענען) בנידון רשימת השיחה הטעליפֿונית מכ"ד מ"ח:

1. הוזכר אודות לימוד ספרי היראה כמו ראשית חכמה והדומה.

אין הכוונה שיעשו סדר בישיבות וכו' ללימוד ספרים אלו, כי בהישיבות לא הי' אף פעם סדר בלימוד ספרים אלו, רק שמע ממשפיעים אשר באופן פרטי למדו גם בספרים אלו, ועורר זה בתור דוגמא וכו', אך בהמוסדות יכולים למצוא הרבה במאמרי רבותינו המדברים בענינים אלו, מאמרי "עבודה" ומוסר וכו', המדברים בעניני יראה ביחוד, והידור במצות וכו' ועניני זהירות שונים, וזה כן צריך שיהי' לימוד וסדר ללימוד זה. וכן תניא פרק מ"א ועוד ועוד.

2. בענין קיצור שו"ע,

אין המכוון דוקא קיצור שו"ע ולא שו"ע אדמוה"ז אלא אדרבה, במקום שאפשרי ללימוד שו"ע אדמוה"ז שילמדו זה, ובמקום שא"א ילמדו קיצושו"ע, וכן צריך לדעת במקומות אשר ישנו הבדל וחילוק בפ"ד צריך לפסוק כשו"ע אדמוה"ז.

3. גם בהנוגע להישיבה לעורר גם בענינים שבין אדם לחבירו. וכן הדגשה בשו"ע אדמוה"ז חלק א' ס' קנה, קנו, שהוא התחלת סדר היום אחרי התפלה.

« בנידון הועד לטהרת המשפחה...

במקומות שאין מקואות מוכרח לסדר שיהי' מקוה, ולסדר ועד לבניית מקואות.

« בענין ה"שבת" אשר דובר כבר כמה פעמים מה נעשה בזה?

לעורר הנשים שיעסקו בזה,

לעורר רבנים ועוד אישי ציבור, בענין חיזוק השבת, לסדר הכתבות בעיתונים,

וכן בהנוגע לערי השדה, לסדר הכתבות אשר בבית תהי' אורת השבת, שומרי שבת, להסביר לאחרים מעלת וחביבות שמירת השבת. הכתבה

בעיתון קאנקארד אודות שבת ואירת שבת בבתים וכו'. ומיעוט חילול שבת, ועוד.

« בנידון השאלות במכתבי ט' כסלו.

1. בכל מקום ישנו המצב והכלל כמו שהוא, ולענינים שונים בהתחשב עם המצב נותנים היתר בתור צורך השעה, למרות שהענין עצמו אינו רצוי.

היסוד צריך להיות, לא להפסיד התלמידים שכבר ישנם אצלינו, ובאם מוכרחים לימודי חול לספק זה להם, ובמשך הזמן שנמצאים אצלינו אולי נוכל לפעול עליהם ועל ההורים לוותר על הלימודי חול, ולהחליש הקאך בזה.

ולכן צריך לחפש עיצות, אלו אשר לא למדו חול עד עכשיו כמובן שלא יתחילו ללמוד חול, וצריך לאפשר לכל אלו שלא מעונינים בלימוד חול לא ללמוד זה.

ולאידך לבטל דבר שכבר הי' אצלינו, היינו שהי' אצלינו חינוך עד לגיל 15 עם לימודי חול, ולבטל זה עכשיו שלא יהי' תתות והמציאות של לימוד חול לגמרי זה ג"כ אין מקום, ובפרט מוסד שכבר הי' קיים אי אפשר לבטלו, ולכן כל מה שהי' קיים צריך להמשיך.

וכפי שהמציאות היתה כבר עד עכשיו הי' ב' מוסדות נפרדים במקומות שונים א' שהי' עם חול וא' שהי' בלי חול.

ובכן ב' הענינים צריכים להמשיך בתקפן, רק הבעי' היא אשר נהי' עכשיו מצב שאין בנין ואין מקום ואפשרות בהוה להחזיק ב' מוסדות נפרדים. ובכן לסדר זה באיזה אופן שאפשרי בתור אופן זמני, אשר הגם שבהוה אפי' אם ילמדו בבנין אחד, יהי' זה באופן אשר ב' המוסדות נמצאים באותו בנין, אבל לא לבטל א' מהם, רק צריך לחפש עיצות ואופנים שלא יזיק.

2. בנידון לימוד החומש.

אינו רוצה לשנות, רק שהלימוד כן יהי' על הסדר, רק באם ישנם תערומות וטענות, יכולים לסדר אשר ביום א' בשבוע יעברו על כל הפרשה באופן שטחי. אבל באם יסדרו הלימוד בפרשת השבוע, אז יוצא אשר אף פעם לא ילמדו כל הסדרה.

● ו' טבת תשמ"ג

« קבל הדו"ח, ומה נעשה בפועל בענין המקואות, כמה מקואות נגמרו כבר, מאז שדובר בזה?

מקוה הוא ענין של הצלחה ואינו שייך לשום פוליטיקא. הזכנות בפעם אחת מקוה ינצלו מאיסור חמור ביותר.

הענין מוזנח, וצריך להביא לפועל ויתחילו בהבני' של מקואות.

במקום הצריך, יתנו תמיכה לסך 5 אחוז, בתור תרומה לכל מקוה שיבנו. ובאם העיכוב הוא רק הכספים, בתנאים מסוימים וטובים יתנו גם הלואה לעוד 20 אחוז, והעיקר שכבר יבוא לפועל בבניית המקואות.

באגרות הריי"צ ח"א קז, בענין יסוד ישיבת תו"א וכולל חב"ד: יש שם הרבה הדרכות בעניני חינוך ויסוד מוסדות וכו' וכתב שם בין השאר אשר בליובאוויטש לא גרסו ענין של פוליטיקא.

« הענין של ישראל ערבים זה בזה הוא ענין של הלכה, וכל אחד צריך לדעת ולהרגיש החובה עליו בענין הערבות.

אחריות של הערב הוא לראות שהענין ישולם, וכן בזה שישאל ערבים זה בזה, כן הוא בהנוגע לת"ת אשר כל רגע שאפשר לנצלו לת"ת צריך לנצל זה וכמובא בתניא חומר הענין. וכן הוא גם בענין הערבות, אשר כל אחד ערב עבור כל אחב"י שיקיימו כל התרי"ג מצות.

וצריך להביא להרגש ענין הערבות, וגם זה שחושב אשר אני את נפשי הצלתי הרי לא קיים הערבות שלו עבור הב', וגם הוא לעצמו ג"כ הרי חסר. כמובא הביאור אשר ישראל ערבים זב"ז היינו מעורבים, במילא כאשר חסר אצל אחד מאחב"י חסר אצל כל השאר, כמובא בענין האריז"ל שה' אומר הוידוים שחטא א' מישראל. . , ולכן גם זה שחושב רק אודות עצמו צריך להסבירו שידע אשר הוא אינו בשלימות כל זמן שחסר אצל הזולת. והוא צריך לשלם הערבות שלו.

וכן הוא בענין של מקואות ושמירת טה"מ אשר זה נוגע לכל הכלל כולו ולכל אחד מהכלל, ועל כל אחד החובה והאחריות בענין זה מצד הערבות וכו'.

« כבר דובר פעם וצריך לעורר עודה"פ ועודה"פ אודות זה והוא ענין שמירת הזמן וניצול הזמן, "עקאנאמיע" בענין הזמן:

כמאמר העולם "טיים איז לייף" וצריך לנצל כל רגע. כל רגע יש לה

המטרה לכל המשך הזמן אשר בא מרגעים, והוא חלק מהכלל של ענין הזמן, אשר נברא לתכלית ומטרה וכל רגע יש לה המטרה ומרגע נעשה שעה ויום וכו'. ולכן מוכרח ניצול הזמן לענינים יותר ממשיים וליותר תועלת.

מציע לעשות ועד של כמה אנשים, לחשוב איך לנצל את הזמן באופן היותר טוב, אשר באותו זמן ואותה שעה יהי' יותר תוצאות ויותר תועלת, וכן ליעץ אחרים איך ובאיזה אופן לנצל הזמן שיהי' באופן היותר טוב.

וזה מתחיל עוד משנות הקטנות: מגיל הרך של ילד קטן, אשר צריך לנצל את זמנו לענין של מטרה ותכלית, גם במשחק ואוכל וכו' הכל לצרכי התפתחות, וכן סדרי האכילה והדומה שהכל יהי' באופן מסודר למטרה ולתועלת. במה ישחק: ואיך ובאיזה אופן ישחק.

כל דבר שילד רואה נחקק בזכרונו, לכן תולים תמונות הרביים וכו' שיחקק בזכרונו צורה של צדיק, וכן בביה"ס תולים ענינים שונים על הקיר, בכדי שיוחקק.

וכן הוא בענין הזמן, אשר צריך לחשוב איך לנצל הזמן שיהי' ליותר תועלת. שכמו שבעולם בכלל חושבים עכשיו בהנוגע ל"עקאנאמיע" כן צריך להיות גם בענין הזמן.

לקבוע 2-3 אנשים לחשוב בזה, וזה נוגע לא רק לילדים אלא גם לאברכים וזקנים, וישנם הרבה אשר היו שביעי רצון ביותר באם יכוונו אותם איך לנצל זמנם לתועלת ממשית, והוא ג"כ דבר הנוגע לכל הכלל.

« האם הילדים יודעים הביאור והפירוש של פרק איזהו מקומן, אשר אומרים זה לפני התפלה בתור לימוד התורה לפני התפלה, והכנה לתפלה וכו' וכן ברייתא דר"י והשלש עשרה מדות, ובפרט ענין הקרבנות שאומרים לפני התפלה שהוא במקום הקרבת הקרבן.

צריך שידעו הפירוש שבזה, הן הילדים והתלמידים בכלל וגם המבוגרים, וצריך לסדר שילמדו זה בכל המחלקות.

« האם לומדים הלקוטי שיחות, אשר יוצאות לאור בכל שבוע.

והי' כדאי ביותר אשר מכל שיחה יוציאו תמצית מהשיחה והביאור שמבאר שם, ולהביא זה לידי הסבר לענין של עבודה ופועל. אשר בהשיחות ישנם ריבוי ענינים ולפעמים מחמת ריבוי הענינים לא לוקחים את הנקודה, ובכל שיחה הרי יש גם היינה של תורה, והתמצית בהנוגע

לעבודה בפועל. וצריך להוציא נקודה מכל שיחה ושיחה ולדבר בזה ולחיות בזה, הן התלמידים והן הבעה"ב: קאכען זיך בנקודה מהשיחה, ולהרחיב הביאור בהנקודה היא,

לדוגמא: השיחה של שבוע זו (פ' מקץ) מסביר בענין טבח וטבח והכן, ענין השבת והכנה לשבת, ומתי ואיך הי' ההכנה אצל יוסף וכו' אשר מציייר שם גודל ענין השבת ומה זה שבת בתורה, וכו' אשר יש להאריך בזה.

כמו"כ בש"ק זה דיבר כ"ק אד"ש בענין הל' רבתא לשבתא, הלימוד בזה וכו'. ענין השבת, שומרי שבת, ועוד ועוד. וכמבואר בתניא בענין השגת התורה שהוא יחוד נפלא ויחוד הרבה יותר נעלה מענין הדיבור בתורה, אשר ע"י התבוננות בזה נרגש הענין הרבה יותר עמוק ויותר פנימי.

« בהנוגע להשיבה גדולה. איך הוא המצב ואיך הלימוד וכו'.

1. בלימוד הגמרא הרי מביא דברי המשנה ובכל פעם מבאר קטע מהמשנה. וכבר דובר בזה אשר באם המשנה ידועה בע"פ זה עוזר הרבה בהבנת הגמרא, ואחרי לימוד הגמרא מבין המשנה באופן אחר לגמרי, ובאם זוכר המשנה בע"פ אז הסבר הגמרא על המשנה נחקק בזכרונו.

לכן כדאי לסדר זה ובכל המחלקות שלומדים גמרא וכו' שידעו המשנה בע"פ עם התחלת לימוד הגמרא. אשר נוסף לעצם הענין והתועלת בידיעת משניות בע"פ, זה יעזור גם בלימוד הגמרא.

לכן מציע לעורר עד"ז גם בהשיבה גדולה, ובפרט בהשיבה קטנה שילמדו המשנה בע"פ.

2. איך הוא בענין הלימוד עם אחרים, והאם מסבירים בטוב.

ואיך הוא בחזרת מאמר, ובפרט כשחוזרים בביהכ"נ, האם מסבירים בטוב. וכאשר חיים בהמאמר שאומרים ברבים, אז הם דברים היוצאים מן הלב ויפעול הרבה יותר.

צריך ללמדם להסביר כשאומרים ענין ברבים שיהי' בלחוחית וכו'. והי' כדאי גם לשמוע איך אומרים כאשר נואמים ברבים, ולתקנם בהצריך תיקון.

« למסור לאברהם גבאיי ד"ש מיוחד ממנו, ושמח לראות שמו בהועד לטה"מ, ומקוה אשר הוא ינצל כשרונותיו ויפעול במרץ בענין זה.

מה נשמע עם שליט, פייוויש עמד פעם בקשרים אתו, לטלפן אליו ולמסור

לו ד"ש ואשר הרב חדקוב שאל בשלומו וביקש להודיעו מהנעשה אצלו ואצל משפחתו וכו' וכן אצל השאר.

● כ"ו טבת תשמ"ג

« האם שמענו משיחות כ"ק אד"ש בש"ק זה, אשר דיבר הרבה בענין טה"מ, גודל האחריות והוסיף הסבר חדש בגודל הענין של טה"מ. ומה נעשה כאן בענין זה.

« בערי השדה, אולי אפשר למצוא יחיד אשר יהי' מעוניין לבנות מקוה בביתו, לכה"פ מקוה קטנה מקוה פרטית, ועי"ז יוסב הדיבור בענין נחיצות המקוה.

« בהמקומות אשר כבר מדברים אודות בניית מקוה, אשר לע"ע אין שם מקוה, ועד שיהי' מקוה מוכן על אתר, היות ולנסוע למקום אחר עולה בהוצאות שונות, כדאי לסדר אשר יתנו להם ההוצאות של נסיעה למקוה וכולל גם "ביביסיטער" והדומה. וכדאי לפרסם אודות זה בה"קאנקארד" ולעורר עוד פעם בענין זה.

« בערי השדה אשר אין להם רב,

אולי אפשרי לסדר אשר יהי' בחור רב בזעיר אנפין, היינו אחד הנוסע בכל יום לעיירה אחרת מערי השדה, ובאותו יום שבא לשם עוסק עם אנשי העיירה וכן חינוך הילדים וכו' יום לשבוע, ובכל יום יסע למקום אחר, יחד עם זוגתו.

ובאם יסדרו דבר כזה אולי יוכלו לכסות ההוצאות גם מערי השדה עצמם, אשר אין ביכלתם לשלם שכירות מלאה לרב, אבל יום לשבוע יוכלו לשלם.

ולסדר ענין זה באיזור לונדון שיבוא לשם א' מלונדון, וכן במאנשעסטר לסדר שא' יסע משם להעיירות בסביבות מאנשעסטר וכן גם באירלאנד הרי ישנם קהלות קטנות שאין להם רב על אתר. ואולי אפשרי לסדר זה.

« בהנוגע לחינוך בערי השדה,

לסדר כמו קורס לבר מצוה אשר בשנה לפני הבר מצוה באים ללונדון, וילמדו בהבתי ספר בלונדון, ויתאכסנו בבתי פרטיים, ובמשך שנה זו ללמדם הבר מצוה וכו' ויקראו לזה שם מיוחד בתור "הכנה לבר מצוה", ולא יפסידו לימודיהם בחול כי ימשיכו זה בלונדון בהבתי ספר שבלונדון,

ובנתיים יתאכסנו בבית חרדי, וכינום להבר מצוה, בתור בר מצוה סקול. כדאי להתעניין בזה ולפרסם אודות זה, ולסדר הענין. וכן בקיץ למשכם להקעמפ'ס וכו'.

« מה נעשה בהישיבה גדולה, ואיפוא התלמידים בשבתות, וכו' ובמה עוסקים וכו'.

לעורר התלמידים אודות העברת הסדרה שמו"ת,

וכן לבדוק אם יודעים כולם את ה"טראפ" טעמי הקריאה ובפרט ההפטורה, אשר אלו הנמצאים בנ"י. הרבה מהם לא יודעים טעמי ההפטורה, כי לא יוצא להם לומר מפטיר, והי' מקרים שבאו למקום אחר ולא ידעו לומר ההפטורה (והי' בושח וכו'). ולכן לבדוק אולי ישנם יחידים שלא יודעים זה שילמדו טעמי הנגינה.

וכן גם בהסקול האם לומדים ה"טראפ, והאם אומרים התלמידים שמו"ת, ובפרט בביתם בחורף בליל ש"ק לעבור הפרשה בשמו"ת.

« בהישיבה גדולה, לעורר (לא באופן גלוי) שהתלמידים ידעו הלכות יחוד, אשר ישנו איסור יחוד גם בזמן זה, ובישיבות הן אצלינו והן במקומות אחרים לבדוק אם נזהרים בזה.

הי' מקרה בא אחת הישיבות (לא משלנו) אשר התברר שלא ידעו מחומר הענין, וכשבאו בעונת השידוכין נכשלו באיסור יחוד, עד שהי' גם מקרה שבא למצב יותר חמור מיחוד, עד לחיבוק ונישוק, ולא ידעו גודל חומר הדבר. וצריך לתכס עיצות איך לפעול בענין זה בלי בליטות יתירות.

« לעורר בהתוועדויות ועוד בענין זהירות במח', ראי' וכו', אשר ישנם הרבה ענינים שצריך שמירה וזהירות בזה.

● י"ט שבט תשמ"ג

« כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ז"ע, גם בהיותו תחת משטר הקומוניסטים וגודל הלחץ שם, הי' עסוק בין השאר לחשוב אודות מצב היהדות וכו' בכל העולם, גם אודות אמעריקא, וחיפש דרכים ואופנים שונים איך לפעול גם באמעריקא.

שמע אשר בשיקאגא מתייסד ביהמ"ד לתורה ושמח מזה, וכותב אשר אינו יודע באיזה רוח הי' המוסד, וממשיך אשר היו כאלו אשר היו להם

הרבה ידיעות בתורה, אך הנשמה היתה חסרה, וממשיך אשר בכל תלמיד צריך לבחון ולדעת מה מהותו וכו' ולעסוק בהפנימיות לא רק בידיעות בתורה והדומה.

מכתב זה נדפס באגרות אדמו"ר מהוריי"צ זי"ע (חלק א' אגרת קמ), מטעם המזכירות שלחו צילום ממכתב זה לכל הישיבות שלנו, הן ישיבות גדולות והן ישיבות קטנות.

ובכן כשיתקבל הצילום לעשות מזה העתקות ולמסור העתק לכל המשגיחים ומשפיעים וכו' העוסקים עם תלמידים.

« בענין החינוך:

בכלל כבר דובר עד"ז אשר ילדים גודלים ומתפתחים בכל שנה ושנה, במילא ענין החינוך צריך להיות לפי גידול הילד והתפתחותו, אשר שונה זה מדי שנה בשנה לפי גיל וכשרונות הילדים, אשר כן היא הבריאה אצל האדם אשר יגדל ויתפתח מדי שנה ושנה, וגם בגיל הפעוט ביותר אשר אז הוא זמן של משחקים נבראה ג"כ באופן כזה אשר עצם המשחק נוגע להתפתחותו וצריך שימת לב גם לזה, אבל בכללות הצד השווה הוא אצל כולם בזה שהם עדיין קטנים ולא הגיעו לידי גיל המצות שאז נהי' מצווה ועושה, אלא הוא עדיין אינו מצווה ועושה, במילא כל הגישה אליו הוא רק מצד ענין של חינוך.

ורוצה להעיר ענין חדש והוא:

ההבדל בין לפני בר מצוה ובין אחרי בר מצוה שמתחיל מהלילה של יום הבר מצוה: כשילד נהי' בר מצוה, נהי' מצווה ועושה, היינו אשר ישנו אצלו שינוי מהקצה אל הקצה, כי נהי' מהות חדש של מצווה ועושה בר דעת על פי דיני התורה, אחראי לכל מעשיו וכל עניניו כאחד הגדולים, נהי' בר עונשין כמו כל מבוגר, נהי' נאמן עפ"י תורה לכל דבר, עידותו עידות גמורה עד שנוגע לענייני של נפשות, ובכל עניני התורה הוא אחראי לכל ענין.

אשר לפני הגיעו לגיל המצות גם אם הוא חכם ביותר ולמדן גדול וכו' וכו' עדותו אינה עדות, ואינו נענש למעשיו והדומה, משא"כ אחרי גיל בר מצוה הוא גדול לכל דבר כאחד הגדולים, ומעשיו נוגעים לכל ישראל מצד ענין הערבות, אחראי למעשיו והמצות נוגע לו כמו לגדול שבגדולים.

מכיון שעפ"י תורה הוא כן אשר נהי' למהות אחר, צריך לומר אשר גם בגשמיות בעניני התפתחותו ישנו אצלו שינוי גדול, כאילו נולד מחדש,

הגם שישנם חילוקים בהמשנה אחרי בן י"ג, בן י"ח בן כ' בן ל' וכו' הנה כל שינוים אלו הוא בענין הגידול ויותר התפתחות אשר רוב שנים יודיעו חכמה וכו' אך השינוי בעצם הוא מלפני גיל י"ג ואחרי גיל י"ג אשר הוא מהקצה אל הקצה באופן של שינוי המהות וכו'.

ידיעה זו בענין השינוי מהקצה אל הקצה צריך להביא להילד שנהי' בר מצוה שידע וירגיש זה, אשר איך שהי' עד עכשיו הנה מה שהי' הי' ועכשיו מליל הבר מצוה הוא איש אחר בעל אחריות וגדול לכל דבר, צריך להסבירו אשר שיוחקק בדעתו גודל השינוי שנהי' בו.

וכן גם המלמדים והמחנכים צריכים לדעת זה וכל העוסקים בחינוך צריכים לבוא לידי הכרה בשינוי הנ"ל ולהביא זה לפועל, כי כל העתיד של התלמיד קשור בזה, וצריך להביא ענין זה לתשומת לבם של כל העוסקים בחינוך.

ילד שהי' שובב או עצלן והדומה, הנה המלמד והמחנך מביט עליו כפי שהוא הי' עד לליל הבר מצוה, במילא גם אחרי הבר מצוה היחס והגישה של המלמד אליו היא לפי אופן שהכירו מקודם, במילא זה אינו נותן להתלמיד האפשרות לצאת ממצבו הקודם, כי המחנך וחבריו וכו' עוסקים אתו כמו מקודם עם כל עניני הילדות שנהג לפני הבר מצוה, ועם החסרונות שהיו לו לפני הבר מצוה, במילא באם הגישה אליו היא כמו שהיתה הגישה לפני הבר מצוה, קשה לו ביותר להשתנות מאחרי הבר מצוה להיות איש אחר, משא"כ באם הגישה של המלמד אליו תהי' באופן הנ"ל שהוא עכשיו איש אחר בעל אחריות ויסבירו לו את זה, הנה גישה חדשה זו תעזור להתלמיד להביא בפועל השינוי שנהי' בו עפ"י תורה, ויהי' באמת לאיש אחר והנהגה אחרת וכו'.

לכן מוכרח להביא כל זה לידי הכרה אצל כל המחנכים שעוסקים עם תלמידים מגיל זה, לתת שימת לב הראוי' ויעזרו להתלמידים להתגדל לצאת מהמצב הקודם ולהיות כמבוגר וכו'.

« הענין שאומרים בכל יום ותצילני מאדם רע ומחבר רע יש להדגיש עוד יותר אצל ילדים, אשר אצלם הוא ענין עיקרי להזהר מחברים רעים, וזה נוגע ביותר.

ארז"ל קשה המחטיאו יותר מההורגו. הזהירות מחבר רע הוא לא רק שלא יהי' מושפע מהחבר רע וינהוג כמוהו, אלא גם לא לגרום להחבר רע שיהי' עוד יותר גרוע ממה שהוא בהוה, ויגרום לו עוד רע גדול הרבה

יותר, והוא הילד הטוב יהי' בגדר מחטיאו ח"ו ובזה יהי' עוד יותר גרוע מהב'.

כאשר חבר רע מסית את רעהו לדבר רע, הנה נהי' בגדר של "מסית" שזה יותר גרוע מעשיית הרע בעצמו, ובאם הניסת ישמע אליו הנה לא רק שיהי' מסית אלא גם מחטיאו, ולכן ההתחברות עם חבר רע גורם להחבר רע שיהי' במצב של ח"ו גדול המחטיאו יותר מההורגו ח"ו, לכן לא רוצים שהוא יתחבר אתו, בכדי שהוא לא יגרום רע להשני.

ויכולים להסביר זה גם מענין "מעקה" שהוא להציל את "הנופל" שלא יהי' הוא הגורם לזה שהוא נופל, היינו שעומד ליפול יהי' הוא הגורם לזה, ולזה ישנו החיוב דמעקה לא להיות גרם גם לכזה אשר התורה אומרת שהוא ראוי ליפול.

וכן הוא בענין חבר רע, באם הוא לא ישמע לו אולי לא ימצא אחר שכן מוכן לשמוע ממנו, במילא לא יעשה כלום, ולא יביא אחר לידי רע, משא"כ באם ישמע מה שהשני מדבר, גורם לו להחבר רע, לדבר רע, ובאם ח"ו יקבל ממנו השפעה אז הרי הוא הביא את החבר רע לעשות פעולה כזו שהיא עוד יותר גרועה מההורגו וכו'.

ובזה יש להסביר איך צריך להיות הזהירות מחבר רע.

« צריך להדגיש לתלמידים בין שאר הענינים, הענין של קידוש השם והפכו:

אשר בזה נוגע הנהגת התלמיד בכל הפרטים איך הוא הולך ברחוב, איך הוא אוכל ושותה וכו' וכו' בפרטי הנהגתו,

אשר קידוש השם היינו אשר אחר הרואה הנהגתו מתעורר להיות יותר יר"ש ויותר חרדי, פועל על אחר שאומר ראו איך יר"ש מתנהג והדומה. חילול השם הוא ההיפך מהנ"ל.

ביחוד יש מקום לעורר ולהדגיש זה לפני פורים, להזהר בעניני הנהגה וכו' שיהי' בזה קידוש השם ולא הפכו ח"ו.

« בענין המקואות, השתתפות מטעם המזכירות וכו' בהמשך למכתבי עד"ז:

א"א לתת סתם בלי הגבלה, ותלוי בפרטים שונים, כל מקום וכל מצב לפי ענינו, והסכום הדרוש וכו', מנ.י. מעונינים שיהי' מקואות ויתנו סכום מסויים באופן של הלואה ל-10 חדשים לערך,

על המקוה שתעלה התיקון €5000 אפשר לתת להם €250 או בתור הלואה או באם נצרך גם בתור תרומה.

וכן לכל מקוה שתוגמר בשנת תשמ"ג יכולים לתת 5 אחוז בהלוואה ובאם צריך יכולים לתת גם בתור תמיכה חלק מזה, ותלוי בפרטי המצב והסכום וכו'.

בכלל עד ל-5 מקואות לערך מוסרים לי להחליט על דעת עצמי וברשותי להבטיח, ובאם צריך סכום גדול ביותר והדומה להודיע לני. אך בכלל כנ"ל לדון ולהחליט על אתר, עד ל-5 מקואות, או בהלוואה או גם חלק מסויים בתמיכה.

• אדר תשמ"ג

« בהיות והתועדויות כ"ק אד"ש הם עבור כל העולם וכוללים הרבה ענינים שונים עבור כאו"א מאחב"י מכל הסוגים וכו', והגם אשר הכל נוגע לכאו"א במיוחד, מ"מ יש ענינים אשר נוגעים יותר למקום פלוני או לאיש פלוני או לסוג ולמוסד ומחלקה וכו'.

ולכן אחרי כל התועדות צריך למצוא ולהוציא נקודה וענין מיוחד ולהדגיש ענין זה ביחוד, לפתח נקודה זו ולהאריך הדיבור אודות ענין זה המיוחד, מה שנוגע יותר לסוג זה, היינו הן לבע"ב מה שנוגע אליהם, וכן בהנוגע להתלמידים הן בהישיבה קטנה והן בהישיבה גדולה, וכן בשאר המחלקות, להוציא הנקודה ולדבר אודות זה וכו'.

« בעניני הלימודים, צריך להיות לא רק הכמות בענין הלימוד אלא גם האיכות, ואיכות היא לא רק בהנוגע לעומק הלימוד והדומה, אלא בהנוגע לפנימיות הלימוד, היינו למצוא בכל ענין מה שנוגע וקרוב יותר לעצמו ולהדגיש אודות זה, ביחוד בלימוד הלכה יש אשר נוגע יותר להפועל, ובפרט בלימוד החסידות, אשר ישנם ענינים שיותר קרובים לעצמו, וצריך להדגיש זה און ליגען אין דעם.

« אומרים בכל יום "חבר טוב" יש להדגיש ולהסביר המעלה של חבר טוב ומה הוא הענין של חבר טוב, ומה הוא היפך חבר טוב:

דיבר עם מנהלים מאיזה מוסדות ושאל אותם מהו ענין חבר טוב, ובעצמם לא ידעו להסביר זה, ואח"כ התדבר עם איזה מהמוסדות שלנו לעשות "שאלון" אודות הענין של חברותא ומה זה חבר טוב וכו' ושהתלמידים ימלאו ויכתבו אודות זה, דעתם מה זה חבר טוב ומה זה חבר רע, ראה איזה מהתשובות שכתבו התלמידים ובזה התבטא הרבה מהשקפתם ותכונת נפשם.

ובכן מציע שבכל מקום יעשו "שאלון" בענין זה, ואז יראו המחנכים בעצמם מה יש לתקן וכו' בהנוגע לזה.

« צריך לעורר את התלמידים שיתרגלו מגיל 12-13 ללמוד איזה רגעים לכה"פ לפני קשעהמ"ט ולפני השינה, לכה"פ סעיף שו"ע או איזה ענין אחר כמה רגעים לכה"פ ושיתרגלו ללכת לישון מד"ת.

« בהישיבה גדולה ומהם שיהי' השפעה גם להישיבה קטנה, צריך להדגיש ולהאריך הדיבור בענין "יגיעה בלימוד" המעלה של "יגיעה" אשר כ"ק אד"ש הזכיר איזה פעמים בהתועדות, וציין מ"ש מהאריז"ל, וכמבואר בהמשך תרס"ו בפ' תולדות מעלת היגיעה בתו'.

בכלל רואים אשר חסר רוח התורה, חסר חיות וקאך בענין התורה, (לא לימוד בתור שכלי, אלא בתור תורה) ה"כי הם חיינו" חסר, חסר ההרגש אשר תורה הוא החיות, גם אצל זה שכבר לומד, אך לומד כמו סתם לימוד, לא בהגישה דער צוגאנג אשר צריך להיות לענין התורה, היינו רוח התורה, זה חסר, הענין אשר תורה היא חלק מהיהודי, וחיות היהודי לא סתם ענין של חכמה,

תורה, כמבואר בהרבה מהשיחות שהיא ענין הוראה, וכל ענין בתורה הוא הוראה בהנוגע אליו, לכל יחיד ויחיד, וזה חיותו כמאמר ר"ע מקום חיותינו, הנה כל הרגש זה חסר, וצריך להשתדל לפתח ולגלות הרגש זה, אשר בשנים קדמוניות הי' הרגש זה בפרט אצל חסידים, אשר כל ענין ידעו אשר זה נוגע צו זיך, לא כמו דבר זה, ידעו זהו חיותו של היהודי, וכל האוירה וכל הרוח הי' אחר.

« וכן גם בענין של מנהג ישראל, אשר מנהגי ישראל תורה היא, ולפעמים יש אשר מנהג נוגע עוד יותר מהלכה, שזה גופא הוא הלכה אשר המנהג קובע, וצריך לבאר ולהבהיר ולהגדיש גודל הענין של מנהגי ישראל, ודיוק במנהג, אשר מקורו למעלה מעלה, וכפי שביאר כ"ק אד"ש הרבה פעמים בהשיחות, (שמח"ת השמחה יותר מענין של דאורייתא, ועוד ועוד בזה).

וענין זה של מנהגי ישראל צריך חיזוק, כי יש שחושבים שזה רק מנהג במילא לא נזהר בזה וגם מזניחו, וכו', ולכן צריך בכלל להדגיש ולדבר התלמידים וכו' בעניני מנהגי ישראל וזהירות וקיום מנהגים וכו' וכן גם בהישיבה גדולה להתעייץ ולבדוק ולעורר אודות זה.

מבין עיני המנהגים:

איך הוא בענין מזומן לברהמ"ז, האם נזהרים בזה, ואיך הוא בענין מים

אחרונים, וגם בחתונות ושמחות האם מגישים מים אחרונים להקהל, (אשר לכא' ענין זה מוזנח) וכן האם אומרים הקאפּיטלעך תהלים שלפני ברהמ"ז, בפרט ענין שהוא בכל יותר תדיר, והי' גם מהראוי שידעו פירוש המילות מקאפּילעך אלו.

« ואיך הוא המצב בענין של שנים מקרא ואחד תרגום, האם כולם עוברים הפרשה שמו"ת, אשר דובר עד"ז כבר כו"כ פעמים, וגם כאשר עושים זה בהכתות בהמחלקות היותר קטנות האם עושים זה בין הזמנים בביתם, ואלו שלא עוברים שמו"ת בהכתה איך הוא אתם, ומהראוי לעשות שאלון וסטאטיסטיק אודות זה לברר מי וכמה עוברים על הפרשה שמו"ת. בנ"י. המוסדות שעשו השאלון בזה וראו התוצאות השתוממו מהתוצאות האיזמות בזה, אשר ההנהלות לא שיערו בעצמם מצב ירוד כ"כ בענין זה, ואמר אחרי זה לבדוק גם בהישיבה גדולה מהנעשה בזה וכן גם ב"770.

אחרי תוצאות בענין שמו"ת, אמר להנהלות שונות לבדוק אצל התלמידים אם אומרים במוצש"ק ויתן לך, ולעשות מחקר בענין זה, אשר הגם שהוא רק מנהג, אבל מודפס בסידורים וישנם הרבה טעמים לאמירת ויתן לך וגם בזה חלישות וכו' (זוכר בריגא נכנס פעם לכ"ק אדמו"ר זי"ע וראה את כ"ק אדיש אומר ויתן לך אשר זה עשה עליו רושם אדיר, ער איז פארחאפט געווארען מאמירת ויתן לך של כ"ק אד"ש).

וצריך לעורר גם אודות זה, ובאם יעשו מחקר יראו בעצמם המצב. וכן כל ענין יהי' איזה שיהי' מנהג וכו' מוכרח להיות הזהירות בזה.

« ארז"ל פורץ גדר ישכנו נחש, מה היא השייכות של פורץ גדר לנשיכת הנחש?

בנוסף לכל ענינים הרמוזים בזה, הנה יש הרבה פעמים אשר האדם חושב לעצמו אשר ענין זה הוא רק גדר לא עצם הענין, ובכן מה יש באם לא יזהר כ"כ בהגדר או המנהג, הרי זה רק "גדר" רק"מנהג" דבר קטן, אינו דאורייתא וגם לא דרבנן, ובכן לא יזהר בזה.

על זה אמרו "פורץ גדר" היינו לא שרק נכשל בזה אלא הוא פורץ זה היינו שלא איכפת לו הגדר המנהג או ההידור וכו' הנה ישכנו נחש, היינו שהגם אשר הנחש נושך רק בהעקב, וגם עצם הנשיכה היא רק כמו דקירה קטנה במחט, ובהעקב, אך הארס מתפשט בכל הגוף כולו, והורס את הגוף כן הוא גם בזה אשר הגם שזה רק גדר אך באם לא איכפת לו הגדר והמנהג לבסוף עלול ליפול לגמרי ח"ו.

« לעורר על זהירות בברה"נ, וידיעת פרטי הברכות לכל דבר, אשר ברה"נ הוא דבר התדיר בכל יום, וצריך שיהי' להתלמידים ידיעה בברה"נ וזהירות בזה, וכן ברכה אחרונה, אשר כ"ק אד"ש מעורר עד"ז בכל התועדות והתועדות.

« בהנוגע להל' שבת אשר הרבה דינים בזה ונכשלים מהעדר הידיעה, וזה דבר התדיר בכל שבוע ושבוע, ומהעדר הידיעה מחללים שבת, וצריך להיות בקיעות בזה הן תלמידים והן בעה"ב, ובפרט עניני מוקצה שהם מרובים וכו' וכמ"ש בסידור בהלכתא רבתא לשבתא,

וכן גם בהתחלת כניסת השבת, אשר יש וחושבים שהגם שזה כבר אחרי זמן הדה"נ, עדיין יש לו זמן לזה, ובפרט בענינים של קדושה אשר מזניחים זמן כניסת השבת, ויש שנכשלים בזה בעניני שבות וכו' (גם אלו שמביאים השיחות וכו' ל' 770 הגם שזה תורה דרבים עם כל המעלות שיש בזה, מ"מ צריך להקדים ולא לאחר, ובשבתות אלו ראו מכ"ק אדיש אשר נכנס לקבלת שבת במוקדם ביותר, (פעם אחת 45 רגעים ובפעם הב' עוד יותר מוקדם לערך 35 רגעים אחרי הדה"נ) אינו יודע הטעם, ואולי זה לעורר אשר ירגישו שהשבת כבר נכנס במילא יתחשבו בזה).

« שילמדו מוסר מהנהגת כ"ק אד"ש:

רואים איך שכ"ק אד"ש מדייק בכבוד הספרים, שבאם יראה באיזה מקום ספר מונח הפוך או ע"ג ספר אחר, מבלי התחשב עם זמנו אשר כל רגע הוא ספור ובדיוק וכו' ילך להניח את הספר כפי שצריך להיות, וכן כבוד ביהכ"נ שראו אצל כ"ק אד"ש וגם דיבר ועורר עד"ז כמה פעמים, וראו בפועל איך שהתכופף להרים סיגרי' מרצפת ביהכ"נ, ועוד ועוד בזה.

וכן באם א' עומד שמו"ע ממול המקום שכ"ק אד"ש יושב, לא ישב על מקומו רק יחכה עד שהנ"ל יגמור שמו"ע יהי' מי שיהי' ועוד הרבה ענינים בזה, קביעות מקום לתפלתו, עושה שלום, ועוד ועוד.

הגם שכ"ז ענינים חיצוניים, אך הרי זה ענין של הלכה, וצריך לדייק בזה ואי אפשר ח"ו לבטל או להחליש איזה ענין שיהי' וכן קדושת ביהכ"נ וכו' וכו'.

אשר צריך להדגיש בכל זה גם לילדים שיתרגלו לזה עוד בקטנותם.

« ובפרט בענין תפלה בציבור, אשר יכולים לקחת מוסר מכ"ק אד"ש למרות אשר זמנו כ"כ מדויק שאף אחד לא יכול לומר שהוא שומר הזמן כמו כ"ק אד"ש, כל רגע היא לתכלית וכוונה און אויסגערעכענט וכו', מ"מ

נכנס באופן קבוע להתפלל בציבור מנחה וערבית, ומי יכול לומר שזמנו עוד יותר יקר ממה שאצל כ"ק אד"ש,

וצריך מזה לבד לעורר את אנ"ש ללמוד מזה עד כמה הוא החשיבות וכו' לענין של תפלה בציבור, ובפרט שכ"ק עד"ש קאכט זיך בענין של ציבור, תורה בציבור, תפילה בציבור, צדקה בציבור וכו', אשר זה צריך לעורר עוד יותר.

« בהנוגע לענין של תפלה, הרי אומרים בכל יום "עיון תפלה", באם אינו יכול להתפלל כל התפלה בעיון כפי הדרוש, אך לכה"פ תפלה אחת צריך להיות בעיון תפלה, לפחות פרק א' מזמור אחד או פסוק אחד בחיות, ותפלה מלוקטת מכל השנה בעיון תפלה, וכן להתפלל בקול רם, ובמקום אחד לא להסתובב אנה ואנא, ואיזה מזמור לומר ברגש וכו'.

« תלמידים ממחלקות השונות (וכן גם בעה"ב) צריך לעורר:

1. בענין הדיבור, (לא רק בעניני דיבורים אסורים ח"ו אלא) נקיון בדיבור, ריינקייט און איידלקייט בדיבור, דיבור בשפה רכה, להזהר בלשונו, שיהי' "הקול קול יעקב", היינו אופן הדיבור, וסגנון הדיבור, כי מובן ש"הקול קול יעקב" אין הכוונה שהי' הבדל בין יעקב ועשיו בעצם ה"קול" כי אז הרי יצחק הי' מכיר בקולו, ומכיון אשר יעקב עשה עצות שונות שיצחק לא יכירו, כמ"ש אולי ימושני וכו' ועשה עצות לזה, מוכרח לומר אשר עצם קולם הי' שוה, ולכן לא חש יעקב אשר יצחק יכירו בקולו, כי הי' אותו קול, וא"כ מה אומר הקול קול יעקב?

אלא המכוון הוא אשר סגנון ואופן הדיבור של יעקב שונה הוא מדיבורו של עשיו ובזה הכיר אשר הסגנון וכו' די איידלקייט הוא קולו של יעקב, ובזה צריך להרגיל התלמידים בניקיון הדיבור,

וגם בזה הרי יש ללמוד מהנהגות כ"ק אד"ש בדיבורו, הזהירות בזה, וכמ"ש אשר אריכות בתו' עוד כמה מילים לא להוציא דבר מגונה, (בלתי טהור במקום טמא וכו').

הזהירות בדיבור ישפיע גם על הפנימיות, הגם אשר זה לכאו' ענין חיצוני אך הלבוש פועל על המלוּבש וכו'.

והי' כדאי בהכתות וכו' מפעם לפעם להוציא פתגמים שונים מארחות חיים (נדפס בחק לישראל), ואולי גם להעתיק בהכתות, להרגיל שפה רכה וכו' ונקיון בדיבור.

2. עוד ענין בזה אשר יש ולא מרגישים זה כלל, וגם מוזנח וכו', והוא נקיון במחשבה,

כי יש וחושבים אשר במעשה צריך זהירות וישנם ענינים של סו"מ ועש"ט, וכן גם בדיבור יש דיבורים האסורים, אבל במחשבה לא מרגישים כ"כ אשר האדם צריך להיות אחראי על המחשבה, ומחשבה פועלת, ולפעמים המחשבה נחקקת בו עוד הרבה יותר מענין של דיבור ומעשה וקשה להפטר מזה, והמחשבה עוד מושך אותו לעוד ענינים כמבואר בזה במקומות שונים בדא"ח, והעולם לא מרגיש כ"כ ההכרח על הזהירות במחשבה, וצריך לעורר גם עד"ז.

« כפי שדיברנו כבר איזה פעמים, בין הדברים אשר העולם אינו מרגיש כ"כ ומוזנח חלקית לכה"פ הוא הלכות יחוד, אשר יש שחושבים שזהו רק מנהג, ולא נזהרים בזה, ויש שלא נזהרים מהעדר הידיעה וכו',

יש כאשר בא לעניני שידוך והבחור נפגש עם הבחורה בבית ההורים אשר הכל טוב ויפה ומהודר אך לפעמים ההורים עוזבים אותם לבד בבית והולכים לאיזה מקום, ובזה כבר חל איסור יחוד, וכן בכלל לפעמים באיזה אופנים וסיבות שהם נכשלים באיסור יחוד, אשר זה כשלעצמו הוא ענין חמור, וזה מביא לעוד כל מיני צרות ר"ל... וצריך לעורר עד"ז בהישיבות וכו'.

« לעורר אצל המלמדים וכן הורים, כפי דברי כ"ק אד"ש הרבה פעמים בשיחות אשר ילד לומד מדוגמא חי' הרבה יותר משיעור וכו' ולכן המלמדים צריכים להיות דוגמא חי', מלמדים וכן הורים צריכים להרגיש אחריותם לגבי הדור הצעיר אשר לומד ממנו, ומצד אחריות החינוך של הדור הצעיר צריכים להזהר בענינים שונים, ולהראות דוגמא חי'.

« עוד ענין אשר הגם שכבר דובר עד"ז איזה פעמים אך הענין לא תוקן עוד, וצריך לחפש עיצות לזה, והוא ענין ה"שאיפה".

אשר בעולם בכלל ומזה נשתלשל גם אצל אחב"י ובמיוחד בהנוגע לעניני תומ"צ אשר חסר ענין ה"שאיפה".

בחיים חוסר השאיפה להשיג ולהגיע לאיזה מטרה הוא על דרך חוסר תיאבון באוכל, אשר חוסר תיאבון לאוכל הוא סימן למחלה ומביא חלישות הבריות ולמחלות שונות, כן ועוד הרבה יותר מזה הוא חוסר השאיפה בחיים להשיג ולהגיע לאיזה מטרה, אשר העדר השאיפה הוא חלישות בכל הצורך.

בשנים שעברו הי' שאיפה להיות יותר יר"ש, להגיע למדריגה גבוה יותר לידיעה בתורה וכו' וכו' והי' חיות בזה להשיג המטרה להגיע לאיזה ענין ואז רצה עוד ענין, והי' חי בזה, הורגש חיות, ועכשיו מורגש חוסר ענין השאיפה, וצריך לחפש כל מיני עיצות לפתח זה אצל התלמידים ולעזור אודות זה, שיהי' רצון ושאיפה.

« בכתות אפשר אולי לפתח זה ע"י עשיית סיומים, חגיגות על הענינים שלמדו כבר, ולעשות מזה הישג, גמרו פרק והדומה לעשות חגיגה ולדבר על ההשיג שבזה וירצה התלמיד להשיג עוד, וכן לחפש כל מיני עצות לזה. גמרו ענין, לדבר אודות זה, וכן עוד ועוד.

בא' המוסדות סידרו אשר כל ילד יש לו החומש הפרטי שלמד, ועשו מזה שלמד כבר חומש פרטי שלו, שהוא למד זה וכו' וזה עשה רושם חזק על הילדים, וצריך לחפש כל מיני עצות איך לפתח זה.

« צריך להרגיל התלמידים בקיום מצות מעשיות, לחנכם ביוקר של מצוה, היוקר מעשה המצוה, לעשות עוד מצוה ועוד מצוה, איזה מצוה שיהי', שיהי' יוקר וחשיבות שעשה וקיים מצוה. בענין העש' כמבואר בדא"ח עש' לעילא, להרחיב הביאור והדיבורים בכתות וכו' בחשיבות מצות מעשיות עד שיהי' חיות בעשיית מצוה.

« מהענינים אשר צריך לעסוק במוסדות וכו' הוא גם בענין "חיזוק האמונה", ורועה אמונה, שתהא רועה ומפרנס האמונה, וצריך לחפש עצות ואופנים שונים בענין זה, העקריות שצריך כל אחד להאמין וכו' וכן בענין "משיח" הרחבת הביאור בזה, ובענין "קידוש השם" אשר אפשרי ע"י סיפורים שונים שכדאי ביותר לנצל זמנים שונים בהכתות לספר סיפורים מזמן הבינאים, המס"נ, התוקף וגאון ישראל, וצריך להקדיש זמן לזה, שיוחקק אצל הילדים ע"י הסיפורים והסברים בזה.

« עניני הנהגה הן בהנוגע לילדים ותלמידים וכן גם בהנוגע לבעה"ב, ללמוד רמב"ם הל' דיעות, איך יהודי צריך להתנהג באכילה ושתי' וטיול וכו' כפי שכ"ק אד"ש הזכיר הרבה פעמים בהשיחות,

וגם בעניני אכילה יש ונוהג בעולם אשר הולך לאכול במקום של רבים, במסעדה. ויש שנוהגים, אשר הבעל לוקח את אשתו ביום הולדת והדומה ל"מסעדה" רעסטאראנט, אשר לכאו' באם יעיין ברמב"ם הל' דיעות הוא היפך הנהגת ה"חכם" וכו' ועוד הנהגות שונות אשר מזניחים, ונהי' כהיתר ודבר פשוט, הוא היפך הנהגה שצריכה להיות.

« ילדים מאחרי בר מצוה צריך לפתח אצליהם ההרגש של כל ישראל ערבים זב"ז.

מכיון שנתחייב במצות נתחייב גם בענין הערבות, וצריך לדעת אשר הוא ערב עבור כאו"א מאחב"י, ולכן כל מה שיכול לפעול על אחד מאחב"י מוכרח לעשות זה, לא רק לטובת הזולת אלא מחובתו הוא, אשר הוא צריך לעשות זה לטובת עצמו, ועפ"י תורה ידרשו ממנו מטעם הערבות, למה לא עשה או פעל או סייע להזולת במה שהי' יכול לעשות ולעזור,

וזהו גם חלק מענין החינוך, ויעזור לו למשך כל חיו, הידיעה שהוא ערב עבור הב' וזה גם נותן לו רגש של אחריות, יודע אשר הוא אחראי עבור הזולת, במילא רוצה שהזולת יתנהג כראוי, כי באם לאו הוא אחראי לזה, ולכן ישתדל בזה אשר גם הזולת יהי' כראוי, וכן יעזור א' להב'.

והתחלה בזה היא ע"י שהמלמד והמחנך ידע שהוא ערב, ואז זה ישפיע גם על התלמיד כי יראה דוגמא חי' מהמלמד.

והערבות הראשונה של המלמד הוא על התלמיד, אשר הוא ערב עבור התלמיד שיהי' כראוי, וכאשר המלמד ירגיש האחריות והערבות ממנו אל התלמיד, יורגש זה גם בהתלמיד,

ובזה: תלמיד אשר התנהג באופן כזה אשר המלמד שלחו מהכחה לביתו: שילוח תלמיד לביתו מהכחה הוא ענין של "גלות" עבור התלמיד, בהנוגע לגלות הרי ההלכה "תלמיד שגלה מגלין רבו עמו" והאם חשב זה המלמד בעת ששלחו לביתו, וכן האם הראה בעת ששלחו מהכחה את אחריותו על התלמיד גם בעת זה? ומילוי ההלכה הנ"ל?

ובאם התלמיד הוא חריף קצת רואה אשר המלמד אינו מקיים הדין של תלמיד שגלה, וכן אינו מקיים האחריות מטעם הערבות, ומובן הרושם שזה פועל על התלמיד.

ונוסף לזה, הרי כל המלמד את בן חבירו תורה כאילו ילדו, והורים לא מגרשים ילד מהבית, ילד לא זורקים, ואיך זה שהמלמד אשר אליו דברו רז"ל ואמרו אשר זה כאילו ילדו, איך זה שזרקו מהכחה וכו'?

ולכן המלמד צריך להיות דוגמא חי' להתלמיד בהנהגתו עם התלמיד ולראות לו האחריות וכו' הן מצד המלמד והן מטעם הערבות ולהסביר להתלמידים האחריות שיש להם א' להב' מטעמי הערבות, וכן בכלל לכל אחב"י.

« ומזה גם להרחיב הביאור בענין אהבת ישראל, ומטעם אהבת ישראל הרי צריך לרצות להיות מלמד, כי ע"י שהוא מלמד את בן חברו הרי הוא מקרבו ליהדות, ואהבת ישראל הוא יסוד בחינוך, ולהיות מלמד בזה הרי מתבטא הענין של אהבת ישראל וכו' באופן היותר חזק, ובפרט כמבואר בחסידות במעלת המלמדים, ומלמד אשר עוסק גם בצ"צ הרי זה פועל גם על התלמיד לעסוק בצ"צ מטעם אהבת ישראל, אשר גם התלמיד ירצה לעסוק בצ"צ, לעזור לעוד יהודי וכו'. ובפרט כשמדברים כ"כ בשנים האחרונות במבצע אהבת ישראל, הרי הפעולה הכי גדולה בזה הוא להיות מלמד את בן חברו וכו'.

« בענין אהבת ישראל, צריך להתעניין במצב הזולת מה חסר לו, ומה הוא צריך הן בגשמיות והן ברוחניות, צריך להיות ההתענינות במצב הזולת, וכאשר רואה אשר מתענינים בו זה מביא לקירוב וכו'.

« בהנוגע למעשה הטוב, גם אם הוא ענין טוב, אבל לפעמים צריך לדון אם יש לעשות זה עכשיו או לא, ולפעמים יש לדחות זה להזדמנות אחרת, וכל דבר צריך להיות כפי שהוא בשו"ע,

ולדוגמא: ישנו החיוב דהוכח תוכיח, אשר צריך להיות ענין ההוכחה אך זה גופא צריך להיות בדרך התורה, כפי שהוא בשו"ע אשר הוכחה צריכה להיות אבל לא באופן של הלבנת פנים, אשר זה אסור, שהוא דוגמא גם במעשה הטוב צריך לעשות זה כפי שהוא בשו"ע ולא באופן אחר, וכן בכל דבר צריך להיות כפי שהוא בשו"ע.

« תלמידים ותלמידות להרגילם ולחנכם לסייע בביתם בענינים של הכנה לשבת.

« לחנך התלמידים ולהסביר לבעה"ב החיוב דהוראת רז"ל "כל מעשיך יהיו לש"ש", כי הרי לא ברא הקב"ה דבר אחד לבטלה, וכל מה שברא הקב"ה לא בראו אלא לכבודו, ולכן כאשר עושה זה בכוונה לשם שמים משלים בזה כוונת הבריאה, הן של הדבר המיוחד שעושה אותו לשם שמים, והן הוא בעצמו בשעה זו משלים כוונת בריאותו, משא"כ באם מנצל בחירתו שניתנה לו מטעמי הבחירה לאופן אחר, הרי בזה מחסיר כוונת הבריאה, ויש להאריך הדיבור בזה.

« ומזה גם ניצול הזמן בכלל, אשר גם זמן הוא נברא וגם הזמן נברא בכוונה לנצלו לכבודו ית', ולכן צריך לנצל הזמן, ובפרט בהנוגע לביטול ת"ת, אשר ענין ת"ת הוא חובת גברא על כאו"א, וצריך להדגיש ביותר ענין

ביטול ת"ת, ובפרט לבעה"ב.

« אחרי חגה"פ אשר מתחילים לומר פרקי אבות, לסדר לימוד פרקי אבות בכל הכתות לפי הגילים, ולהוציא תמצית מפ"א להסברים, ובפרט אשר כפי שמבאר כ"ק אד"ש שהוא ענין של מילי דחסידותא וצריך להוציא מזה הוראה, וכפי שכ"ק אד"ש נוהג בזמן האחרון שנשאר בביהכ"נ לומר פרקי אבות.

« ספה"ע עם התלמידים. לומר הספירה במשך היום באם שכח א' בלילה הקודם.

« לפני חגה"פ ללמוד עם הילדים הל' פסח, וכשתהי' להם בקיאות בדיני החג יפעלו ע"י הילדים גם על ההורים.

« שהילדים ידעו ענינים שונים מההגדה לחזור בבתיהם.

« לנצל ימי חוה"מ לתפלה בציבור וללמוד משהו אתם.

« ילדים יתומים, או יתומים חיים (שההורים התגרשו), כפי שכבר דובר הרבה פעמים מטעם המלמדים צריכים התענינות יתירה בהם, ובפרט בהנוגע ליתום אשר יש לזה גם הרבה דינים וזהירות מיוחדת, ובנוסף לזה להתעניין בהם ובמצבם, וכן להזמין לביתו, לקחת היתום אתו לביהכ"נ ועוד ועוד, אשר בזה צריכה להיות התענינות מיוחדת מטעם המלמד,

וכן לעורר בכלל אשר השכנים שיודעים שיש יתום בשכנותם להתעניין בו לקרבו להזמין לביתו, ולהתעניין בו, ולהשיג עליו. ולעורר עד"ז גם במוסדות אחרים.

« לסדר גמ"ח עבור תלמידי הישיבה גדולה באם אין עדיין, ובכלל כפי שדיבר כ"ק אד"ש מזמן, לחנך התלמידים בעניני גמ"ח וכו' גם במחלקות אחרות, ושיהי' מהם גבאי גמ"ח.

« בהנוגע לערי השדה האם יש שם גמ"ח? לעורר עד"ז שייסדו גמ"ח, ולפחות לכתוב בקאנקארד אודות זה, הענין והמעלה של גמ"ח לעורר שייסדו, ולהסביר אשר זהו מאלו דברים שהקן קיימת לעוה"ב, וכו',

ובתור התחלה באם נצרך אולי יתנו משהו ממחנה ישראל מנ"י. לייסד זה.

« צריכה להיות התענינות בכל התלמידים שעברו ע"י המוסדות שלנו מאז יסוד המוסד, להראות להם התענינות מה נעשה אצלם בגשמיות וברוחניות, לברר איפוא הם נמצאים, ומהם אשר אולי נמצאים במדינות וערים אחרים, ואפשר אולי לקשרם עם ליובאוויטש במקום המצאם, ועל

יסוד "כל המלמד את בן חברו תורה כאילו ילדו" הרי החיוב על המוסד כמו האב לחשוב אודות בנו ומצבו, ועל המוסדות להראות זה,

ענין זה צריך לפתח ביותר, ע"י סידור קשרים אתם, ואז יהי גם קירוב הדעת מהם להמוסדות, ולא רק שלא תהי' התנגדות, אלא אולי אצל הרבה יפעלו זה קירוב יותר, ומהם שאולי הם כבר בעלי משפחות, ואיפוא חינוך ילדיהם, אשר ע"י התענינות בהם ישלחו ילדיהם למוסדות שלנו, ומהם שגם יהיו תומכים להמוסדות, וכ"ז ע"י התענינות והחזקת קשר אתם, אשר יכולה להיות מזה תועלת להמוסדות בגו"ר, וצריך למנות לזה איש מיוחד לעסוק בזה, ובמשך הזמן וועט זיך דאס אויסצאלען, ויהי' גם תועלת גשמית להמוסדות, מלבד עצם החיוב כנ"ל.

« למנות א' מאנ"ש שילך לבקר בבתי כנסיות שונות לראות שם המצב בעניני יהדות וחינוך וכו' ולעורר עד"ז, וכן לעורר אודות סידור שיעורים בבתי כנסיות, איזה שיעורים שיהי' לפי סוג המבקרים, ובטח בכל מקום יכולים למצוא אחד שיודע יותר מאחרים או למד אי פעם, ויוכל ללמוד עם אחרים, או הרבנים ועוד. לסדר המבצע תורה בהבתי כנסיות באיזה שיעור שרק אפשרי.

« וכן כנ"ל גם בהנוגע למושב זקנים, לבקר שם, ואולי מהם גופא אפשר למצוא זקנים שילמדו אחד עם השני והדומה. ולא דוקא אחד מאנ"ש לומר השיעורים שם, אשר לזה יכולים למצוא זקנים אחרים בעיר שאינם עובדים ויסקימו ללכת לומר שיעור במושב זקנים.

וכן בדומה מעין זה לסדר עבור נשים, מנשים לנשים.

« נשי חב"ד, לארגן נאומים לטהרת המשפחה, באיזורים שונים, ולעשות מזה פרסום, וכן לסדר מיטינג'ס עבור כלות, בתור "פראגראם לדזואיש האם" והדומה, נאומים שונים איך לייסד בית יהודי, ובזה לכלול גם בענין טהרת המשפחה, וכן באיזורים שונים לשלוח להם חומר, ואולי אפשר למצוא באיזורים שונים אנשים שיש להם איזה הבנה בענין זה, ושהם יעזרו להפיץ החומר, ובפרט בערי השדה במקומות שאי אפשר להגיע לשם, לפחות לשלוח חומר שונה.

לברר: 1) האם הדזואיש קאלעדז יש להם קשר עם ישיבה אוניווערסיטא, "הריי..." הי' בדזואיש קאלעדז ואמר בני. אשר עשה קשר עם ישיבה אוניווערסיטא, לברר ולהודיע עד"ז. 2) הוודיעו מהנשמע אצל שליט, ולמסור לשליט ד"ש ממנו, 3) למסור לילדי עמנואל ד"ש ממנו, וכן

לגודמאן אשר חדקוב התיידד עם אביו והי' שבע רצון לשמוע אשר נכדי
גודמאן לומדים אצלינו, וכן למסור ד"ש לנכדו של ליף.

• ער"ח ניסן תשמ"ג

« איך הם ההכנות לחגה"פ, בכלל בהפעולות. ביחוד לתלמידים בפרט, במה
הכיני אותם ובמה הם ההכנות הן בהנוגע לעצמם והן בהנוגע להשפיע
על אחרים.

דבר כבר היום עד"ז עם א' המוסדות הכלליים שלנו: בנוסף לזה אשר
צריך ללמוד הלכות החג בחג, אשר זה ל' יום לפני החג, רוצה להזכיר
ולהדגיש עוד הפעם אשר בהמוסדות צריך להזכיר להתלמידים וללמוד
אתם לכל הפחות קיצור הל' ת"ת, שו"ע אדמוה"ז סימן קנה, וכן מקיצור
שו"ע בענין הל' ת"ת, אשר הלכה זו תהי' חקוקה אצל התלמידים והם
חובת גברא וענינים השייכים לכל אחד ואחד מקטן ועד גדול, וגם חולה
ובעל יסורים וכו' וגם בזמן שטרודים בעניני הכנות לחגה"פ ובעניני
שמחה וכו', מ"מ תמיד ישנו החיוב לת"ת, ויש זמנים שאינם עסוקים ואז
חל החיוב עליהם.

לכן כדאי ונחוץ במאד אשר בהענינים שלומדים עם התלמידים עכשיו
לפני שהולכים לחופשת בין הזמנים לעבור אתם הדין דהל' ת"ת, עם
היותר צעירים ללמוד בקיצור שו"ע והמלמדים יבארו להם גם המובא
שם במסגרת, וזה שייך לכל המחלקות.

וגם אצל התלמידים דהישיבה גדולה ואברכים ובעה"ב צריך שכולם ידעו
הלכה זו אשר מצות ת"ת כנגד כולם, וחיובה תמידי.

« וכן בקו הב' שהוא ענין התפלה, להדגיש ביותר החיוב דתפלה בציבור,
וג' פעמים ביום, ובאיזה מצב שיהי' ישנו החיוב דתפלה בציבור, וכמובא
בהלכה עד כמה הוא החיוב להשתדל להתפלל בציבור הילוך כמה
מיל וכו', ולכן לציין ולהדגיש לכל התלמידים החיוב לתפלה בציבור,
ושהורים יביאו את הילדים לביהכ"נ להתפלל בציבור.

« וקו הג' ענין גמ"ח.

הרי מתחילים ללמוד פרקי אבות אחרי חגה"פ, וכפי שהנהיג כ"ק אד"ש
לומר פרקי אבות בכל שבתות הקיץ, ונשאר בעצמו בביהכ"נ לומר פרקי
אבות אשר ממנו ילמדו כולם לומר בכל שבתות הקיץ פרקי אבות, שהם

עניני הנהגות ומילי דחסידותא, להביא לפועל בהנהגה היום יומית עניני פרקי אבות.

להתלמידים ותלמידות הקטנים, לעורר בענין כיבוד או"א.

« בענין ספירת העומר להסביר להתלמידים הדין דספירת העומר, ולהרגילים לספור הספירה גם ביום בלי ברכה, במילא באם ישכחו פעם בלילה יוכלו לספור בלילה הב'. וכן גם בהכתות כדאי לסדר אשר בכל יום יספרו הספירה בלי ברכה.

בכל ענינים אלו, לפרסם ולעורר בכל מקום שאפשר גם במוסדות אחרים.

« מה בענין "חברותא" אשר דובר עד"ז בני.י.?

אהלי תורה וכן המתבטא (אשען פארקוויי) סידרו שאלון להתלמידים למלאות מה דעתם מה הוא ענין חבר טוב ומה הוא חבר רע וכו', וראה את המענה מהתלמידים מה שענו על השאלון, אשר בזה משתקף הרבה מהשקפתם בזה.

וכדאי לסדר זה בשאר המקומות.

« האם דובר עם תלמידי הישיבה גדולה, לנצל את הזמן וכו' ומה נעשה בזה, ואולי עוד אפשרי להוסיף בזה ואיך שיהי' שינצלו בזה הזמן שהנם עדיין כאן, וכן אלו שנוסעים שינצלו כל רגע הן ללימוד והן לפעולה וכו'.

● יו"ד ניסן תשמ"ג

« מה נשמע בענין הפעולות לטה"מ, הרי ה"היום יום" דיום זה הוא הוראה עד היכן צריך להיות הפעולה והשתדלות בענין זה, והרי הרחמנות הוא, הן על אלו שיכולים לפעול בענין זה, והן אלו הצריכים המקוה.

כל מקוה שתוגמר עד לחגה"ש ברשותי לכפול את התרומה מנ.י. והעיקר שיהי' פו"מ.

בנידון גישת הקהל ורבנים ודוגמא של המקוה באיזור ג.ג. שסגורה, אמר באיזור ההוא לברר כמה זקנות נמצאות שם אשר היו הולכות פעם אחת וזה הי' מציל אותן מהאיסור, והאם גם לזה לוקחים האחירות להחזיק המקוה סגורה?

מציע לסדר ועד לטה"מ מנשים בכל עיר ועיר ולהדפיס טופס וכו' אשר כשיפורסם שיש ועד מנשים לטה"מ זה ירים את הפריסטידז דטה"מ,

ובפרט באם על הטופס וחברות בזה יהיו נשים בעלי שם וכו'.

וכן לעשות עוד תעמולה לענין זה,

גם אולי אפשרי לסדר אשר נשים יבואו לראות מקוה וכו', לסדר ולהפיץ חומר לטה"מ ויהי' מזה תועלת וכו'. העיקר הוא הפעולה: וצריך לפעול בשטורעם.

« בענין מבצע תורה, בכלל צריך ללמוד הלכות החג ל' יום קודם החג, אך בימי החג ובחווה"מ, לפעמים יש שחושבים שכבר למדו הכל והכל כבר יודע ומוכן, אך לימוד התורה צריך להיות תמיד, ובחווה"מ פסח יש יותר זמן מבחווה"מ, וכן יש בעלי עסק שסוגרים העסק לכל ימי חגה"פ, ולכן צריך למצוא זמן קבוע לקבוע שיעורי לימוד,

מוזכר בשו"ע אדמוה"ז הסדר איך הי' המנהג בימי הש"ק ויו"ט גם לשמחת יו"ט.

ההורים והמבוגרים צריכים להראות דוגמא להילדים, כן דיבר כ"ק אד"ש בזמן האחרון ביחוד, כמו שהדגיש בענין הדיבור בביהכ"נ וכו', כן הוא גם בענין שמירת הזמן, כאשר הילד רואה שאביו לומד ויש לו סדר וקביעות ללימוד אז הילד ג"כ ילמוד, וזה צריך להיות הן בש"ק והן בחווה"מ. וכן גם המלמדים והמחנכים צריכים להראות דוגמא.

מבצע תורה הוא אחד המבצעים ומה נעשה בזה?

צריך שיהי' התעוררות ללימוד התורה, ושכלל ביהכ"נ תהי' קביעות, לזה הרי יכולים לנצל תלמידים של שאר הישיבות: מלמדים, בעה"ב רבנים וכו', וצריך מי שיעורר עד"ז, לסדר בהקראניקל רשימה של שיעורים וקביעות שישנם בכל ביהכ"נ שבעיר, וזה יביא להתעוררות להשתתף בשיעורים וכו'.

באם אין רבנים שיעסקו בזה, הרי יכולים לעורר גם את המתנגדים שיעשו זה על דעת עצמם לסדר ענין של לימוד, ולא איכפת אם זה בשם ליובאוויטש או לא.

לענינים אחרים יש זמן, ומבזבזים זמן לענינים שונים. צריך לעשות שטורעם לענין של מבצע תורה, הענין של ת"ת וקביעות וכו'.

וכן גם בהנוגע לערי השדה הרי מצות ת"ח היא על כולם, וצריך לעורר עד"ז, ביחוד בימי חגה"פ וימי הספירה שהם הכנה למ"ת, אשר התורה נקנית במ"ח דברים (שהם גם ענין של ימי הספירה, לחשוב בכל יום מה

אפשר לעשות להרבצת התורה).

וכן במושב זקנים, למצוא אנשים שיסדרו שם שיעורים, ולפעמים גם מבין הזקנים אפשר למצוא מי שיתן שיעור להב', ענין התשובה הוא בכל משך החיים מבלי התחשב עם הגיל, ויש אשר בצעירותו לא למד וכו' ועכשיו בזקנותו רוצה לתקן זה ולהיות בע"ת, ויש לו זמן וירצה ללמוד משהוא, וכן לשמור שבת ותומ"צ, ולכה"פ אפשרי למעט שם בחילול שבת,

ומהם יש שהם תינוקות שנשבו, ובצעירותם לא ידעו מכלום ולא למדו כלום, ועכשיו באם יעוררו, יתעוררו וילמדו וגם יעשו בפועל, וכן מבין הזקנים ישנם שלמדו בצעירותם והם "עלענט" ואין לו מה לעשות, ובאם יבואו ללמוד אתו ילמוד כבר הוא גם עם אחר הנמצא שם, ויהי לו חיות בזה.

בהנוגע לבעה"ב יש תירוץ שהם טרודים ועסוקים, אך במושב זקנים הרי יש זמן לזה כל שעות היום, וגם ישנם זקנים שלא עובדים כבר אשר היו יכולים לנסוע ללמוד במושב זקנים,

דיבר עם ד. ראסקין אודות אלו היושבים במזרח מאחורי כ"ק אד"ש, הזקנים, אשר כבר לא עובדים למה לא יסעו ללמוד במושב זקנים עם הזקנים שם, וכן גם בעלי עסקים יכולים למצוא איזה זמן שלא טרודים כ"כ.

ע"י לימוד עם הזקנים יכולה להיות תועלת גם להבנים שלהם כאשר יבואו לבקרם והזקן יספר לבנו כשיבוא לבקרו ואולי גם הבן יתעורר עי"ז, וכן בביקור אצל הזקנים מבררים איפוא נמצאים הבנים והנכדים, ועי"ז יכולים לעשות קשר עם הבנים והנכדים ובאם הם בסביבה של בית חב"ד באיזה מקום יכולים ללמוד בבית חב"ד שם אודוחם, וזה יביא לעוד קשרים וכו'.

הרי ישראל ערבים זה בזה, והערבות הוא עבור כאו"א מאחב"י במילא ישנה האחיות עבור כאו"א, וכן הרי אומרים בכל יום נכון לקבל עליו מצות אהבת ישראל, ואיפוא היא האהבת ישראל בענין זה.

צריך לעורר את אחב"י למבצע תורה ולסדר שיעורים, ע"י ביקורים בבתי כנסיות שונות וכשרואים אשר אין שיעור בהביהכ"נ מעוררים אודות סידור שיעור לימוד עין יעקב והדומה, אשר מעלה מיוחדת בלימוד עין יעקב בנוסף לכל שאר הענינים, אשר בכל יום הוא ענין חדש וגם אם לא

השתתף איזה ימים יכול להשתתף בזה, או לימוד הלכות אשר כל הלכה היא ענין בפני עצמו, יהודי נכנס פעם שומע שיעור בעין יעקב או הלכה זה פועל עליו.

וענין זה צריך להיות איכפת לכאו'א ער דארף הארען, ולהשתדל בפעולה בענין לימוד התורה.

« וכן גם בערי השדה לנסוע להפגש עם אחב"י ולעוררם, לבקר ולהתעניין בהמצב שם בכיוונים וענינים שונים, בענין החינוך, כשרות, מקוה, ברית מילה, חברה קדישה ועוד ועוד, לדבר אתם ולעוררם אודות כהנ"ל.

ואולי אפשרי אשר בימי חוה"מ או בזמנים אחרים אשר א' מאנ"ש והבה"ב נוסעים ליום נופש לא' מערי השדה ודרך אגב להכנס בדיבורים עם אחב"י שם אודות כהנ"ל ולעורר וכו'.

ואיך שיהי' צריך לפעול מיט א שטורעם בכל הכ"ל בזמני שמחה ובכל הזמנים שיש אפשרות לשמח את אחב"י ולעורר ולהתעניין וכו', לזכות את הרבים, וכל פעולה היא מביאה תועלת וזכות לכל אחב"י.

● ז' אייר תשמ"ג

« מה נשמע אודות הפעולות בענין טה"מ, והאם ישנם איזה תוצאות של בניית מקוואות במקומות שונים, הרי כמדובר כ"פ הוא ענין של הצלת נפשות וכו'.

צריך להמשיך בפעולה בתעמולה וכו' וגם לפרסם מה נעשה כבר וזה גם יתן חיזוק והתעוררות גם להעסקנים וכו'.

« מה נעשה בהישיבה גדולה, האם הותחלו כבר הלימודים בתקפם מאחורי חגה"פ, ואיך היא האוירה וכו'. דיבר ענינים שונים עם המשפיע דשם הר' גורדון, האם הוא מסר לי מה שדבר אתו?

« בהנוגע להמוסדות תלמידי הבתי ספר וכו',

מורגש ביחוד בזמן האחרון אשר ישנו צורך לחנך את התלמידים להזהר ברכוש השייך לאחרים, וצריך להרחיב הדיבור בענין זה ובפרט עכשיו בזמן הקיץ צריך עוד יותר חיזוק וזהירות ברכוש הזולת, כי יש הרבה אשר נכשלים בזה,

ראשית צריך לדעת אשר לה' הארץ ומלואה, וה' נתן ענין או רכוש זה

להזולת בשביל מטרה ותכלית של הבורא שהזולת יעשה עם ענין זה הפעולה והתכלית שעליו לעשות ובאם הוא בא ולוקח רכוש הזולת הנה הוא בבחירתו לוקח מהשני שהזולת לא יוכל למלאות המטרה והתכלית אשר בשביל זה ניתן לו ענין ורכוש זה, במילא מבלבל בכל ענין של כוונת הבריאה ומטרתה,

גם הרי בהנוגע לעצם האיסור של גניבה והדומה לא איכפת איזה סכום הוא, אם סכום גדול או רק פרוטה אחת, האיסור הוא שוה בזה, וגם אפי' באם לוקח זה שלא ברשות הזולת על מנת להחזיר לו אח"כ ג"כ עובר האיסור, כמרז"ל בפרטי האיסור דגניבה והאיסור חל כנ"ל אפי' רק שוה פרוטה (הסכום הוא נוגע רק כמה הוא ההפסד וההיזק של הזולת אבל לא בהנוגע להאיסור),

ולכן צריך להרחיב הדיבור בענין זה, כי כנ"ל יש הרבה אשר נכשלים בזה הן ילדים ונוער וגם אפי' מבוגרים. לכן זה נוגע לכולם. וביחוד בזמני הקיץ, ובמקומות נופש, אשר לא מתחשבים כ"כ עם השייך להזולת ונוגעים בזה וכו'.

מה היא ההשקפה בענין של משיח. מדברים הרבה אודות משיח, שרים ווי וואנט משיח נאו, אך צריך גם לחשוב בענין של משיח ולעשות בזה, כפי שכ"ק אד"ש מאריך בהשיחות,

אד"ש הזכיר הרבה פעמים המדובר בענין של משיח בהל' מלכים, אשר יהיו כל הענינים דיכוף כל ישראל וכו' יהיו בפועל, ויהי' בזה כל מיני תקופות: תקופה א' היא אשר כמ"ש הרמב"ם לא יהי' שיעבוד מלכיות, ויוכלו ללמוד תורה ולדעת את ה' בלי טרדות וכו',

ויש לעורר עד"ז את התלמידים וכן בעה"ב וכו' לחשוב מה הוא המכוון אצלו בפרט בענין ביאת המשיח, ומה הוא תכלית המקווה אצלו בפרט, ובהיות ותקופה הא' היא שלא יהי' שיעבוד מלכיות ובכך השאלה היא, אשר עכשיו בתור הכנה לביאת המשיח, כאשר יש לו אפשרות ללמוד בלי טרדות, ובכלל כיש אפשרות ללמוד, האם לומד הוא עכשיו בהזמן שאין לו טרדות? אשר אז יש מקום לקוות אשר בביאת המשיח כשלא יהיו טרדות ישיב את המקווה עכשיו,

וכן ענין של משיח יהי' אשר יעשה בשביל כל העולם, ובכן כאשר אתה יכול לעשות משהו בשביל הזולת למה לא תעשה זה? והרי מבואר, אשר אצל כאו"א ישנו המשיח שלו בעולם קטן שלו, ובהנוגע למשיח הפרטי

שאצל כאו"א הרי הבחירה היא אצלו לעורר אצלו משיח הפרטי שלו, בהנוגע לעולם קטן שלו, ולכן הרי צריך להשתדל להביא לפועל לעורר אצלו משיח הפרטי.

הכרה זו בענין משיח, תעורר אצל היחיד את משיח הפרטי, ופעולה בזה, ועי"ז גם בהנוגע לפעולה השייך לאחרים.

ולכן לכה"פ קטע זה ברמב"ם בענין משיח שילמדו עם התלמידים, כל סוג תלמידים לפי ערכם, שידעו מה הוא ענינו של משיח והיותר מבוגרים להסביר יותר בענין זה, והידיעה בענינו של משיח יעורר אצל היחיד לפעול בזה לעורר אצלו משיח הפרטי, וזה גם יקרב ענין המשיח בכלל.

« הגם שכבר דובר הרבה פעמים, יש להוסיף אשר צריך לחזק גם אצל ילדים ענין של תפלה בציבור, ביחוד בזמני הקיץ והחופשה מהב"ס שאין ההגבלות של הבי"ס, ולאידך באם בביה"ס יש מנין ומתפללים בציבור, בזמן החופש חסר זה,

לבאר אשר בהלכה, יש הלכה עד כמה צריך להשתדל להתפלל בציבור, כמה צריך ללכת למרחק של ביהכ"נ בכדי להתפלל בציבור, וכן צריך לעורר את ההורים לקחת הילדים לביהכ"נ, לא רק אלו אשר מתפללים בציבור אלא גם יותר קטנים, לענות אמן ואיש"ר וכו' כל דבר שבקדושה, להרגילם ללכת לביהכ"נ.

בנוסף לההלכה בענין של תפלה בציבור כנ"ל, ובנוסף לעניית דברים שבקדושה במנין וכו' יש לבאר גם איכות ענין התפלה בכלל, ותפלה בציבור שמוסיף בענין האיכות, וכן אשר תפלתו מתקבלת כשהוא עם הציבור, כמרז"ל תפלת הרבים לא ימאס, במקום אשר יחיד צריך השתדלות מיוחדת, ובזמן הוא בעשי"ת, הנה תפלת הציבור היא כן בכל השנה, ומתקבלת,

ובזה באם הוא מדייק להתפלל בציבור, לפעמים חסר א' להשלים למנין והוא בא ומשלים המנין, הרי בזה נוסף לעצם תפלתו בציבור אשר מתקבלת וכו', עזר וסייע גם לכל השאר שתפלתם תתקבל, וכן גם כאשר כבר יש מנין והוא משתתף עם הציבור ומתפלל עם כוונה הרי כוונתו בתפלתו היא תועלת לא רק עבורו אלא עבור כל הציבור, אשר תתקבל יותר וכו'.

ובהתחשב עם המצב בעולם בכלל, וביחוד המצב בארה"ק ואחב"י ברוסיה, הנה כפי הסברי כ"ק אד"ש אשר כל יהודי עוזר להב' באיזה

מקום שהב' נמצא, ובפרט בענין התפלה אשר כשיש לו אפשרות להוסיף בזכות הזולת בהנוגע לתפלת היחיד ותפלת הרבים, הרי בזה עוזר לכל אהב"י באיזה מקום שנמצאים,

במילא מובן גודל הזכות לענין זה, ולאידך גודל האחריות כשאינו משתתף בתפלת הציבור שהוא על דרך אשר מוסרים בקשה למלך "פעטישען" בחתימת הרבה אנשים, אשר בהנוגע למסירת בקשה, הנה עצם הכתב והנייר וכו' צריך להיות נקי ויפה וטוב ובזהירות ומהודר וכו', ונוסף לזה גם מספר החותמים על הבקשה, וכאשר המלך מעיין בהבקשה של הציבור ושם רואה אשר פלוני לא השתתף בהבקשה מובן הדבר איך הוא בהנוגע להיחיד אשר לא השתתף עם הכלל, וגם הרי מקלקל להשאר או מחליש לכה"פ, אשר כאשר ניתוסף עוד אחד יש לזה יותר תוקף, וכמ"ש ברוב עם הדרת מלך וכו', ובאם הוא מתפלל בכוונה כנ"ל עוזר לכולם.

ובענין זה ג"כ העם הארצות גדולה ביותר, כפי שהזכיר כ"ק אד"ש באחרונה בהתועדות, אשר העם הארצות גדולה ביותר.

« תלמידים ותלמידות ובכן בכלל בעה"ב וכו':

צריך להתרגל יותר לענין של קיום מצות מעשיות בפועל, אשר הענין של זהירות, חיות וכו' בענין קיום מצות מעשיות נחלש וצריך חיזוק, א קאך בקיום מצוה, והדומה, ועי"ז הרי מצוה גוררת עוד מצוה, וכאשר יש קאך בזה ישנה התועלת והתוצאה אשר מחפש עוד מצוה ועוד מצוה, גם קיום מצות מעשיות בפועל זה מחזק האמונה, ומביא לידי אמונה,

ולכן צריך לעורר ביותר על זה, וצריך להתעסק להביא לפועל התעוררות לקיום מצות מעשיות, וכן גם בענין של מאה ברכות בכל יום, להתענין לעוד ברכה וכו', ולהרגיל הילדים באמירת ברכות והדומה, שיהי' הענין של מאה ברכות וכו'.

« במבצע אהבת ישראל, ומצות אהבת ישראל. הן תלמידים והן למבוגרים.

צריך להסביר מה זה אהבת ישראל, ובמה ואיך היא האהבה, ובמה מתבטא האהבה, בענינים של מעשה בפועל מובן אשר צריך להיות אהבת ישראל, אך הרי אהבה היא מדה שבלב לא רק ענין של מעשה בפועל, וצריך להביא זה לידי הרגש בלב ענין האהבה, הי' זמנים אשר הי' מורגש ענין של אהבה להזולת, הי' ההרגש לזה, וזהו ענין של מבצע אהבת ישראל, שיבוא גם בהרגש של אהבה,

ובזה יש גם להדגיש אשר גם אם יש לו איזה טענה להזולת אשר זה

מונע לענין של אהבה, הרי מצות אהבת ישראל צריכה להיות כמ"ש אהבה שאינה תלוי' בדבר שאז יש לזה קיום גם אם בטל הדבר, לא תבטל האהבה, וכן אהבה הוא ענין:

1. אשר הזולת צריך לקבל ממנו משהו, היינו שהוא צריך לתת להזולת ענין של אהבה,

2. מצות אהבת ישראל היא מצוה אשר הוא מחויב בזה, ובהנוגע אליו הרי אינו נוגע איך הוא הזולת, ואם מגיע זה להזולת או לא, הוא צריך לאהוב כל אחד מישראל, מבלי התחשב איך ומה הוא הזולת,

ובאם הזולת הוא כזה אשר עשה לו דבר לא טוב, וזה מונע ממנו האהבה להזולת הנה:

1. הוא חסר המצוה של אהבה להזולת,

2. האהבה צריכה להיות באופן כזה לפעול על הזולת שלא יעשה דבר אשר מונע ענין האהבה, דאז כתוצאה מזה יה' כן בפועל אשר הזולת לא יעשה דברים כאלו שמונעים האהבה ואז תוכל להיות במילא אהבה.

אבל התעסקות באהבה היא גם כאשר יש מניעה לזה כמו בכל מצוה כאשר יש מניעה צריך להתגבר על המניעה ולעשותה, ודבר זה נוגע הן לילדים ונוער, והן למבוגרים, וכאשר א' בא בטענה ואומר איך אפשר להיות אהבה להזולת שעשה כך וכך, הנה מצות אהבת ישראל היא לעורר אצלו ענין האהבה באופן יותר עמוק אשר פעולת ומעשה הזולת לא יטרידו לקיים המצוה שעליו ולהיפך כאשר יש מונע אז תתחזק עוד יותר אהבה.

« בהנוגע לעיירות וערי השדה וגם כפרים והדומה שנמצאים שם מאחב".

בנ". סידרו סטאטיסטיק בהנוגע למצב המקואות בערי השדה. כדאי לסדר סטאטיסטיק מהמצב הנעשה בכל מקום מושב יהודים גם בכפרים וכו', ואולי גם לתת הוצאות הנסיעה לזוגות שיסעו לשם ליום והדומה לברר המצב הנעשה במקומות שונים,

מה הוא המצב בענין מילה כאשר נולד ילד, ואולי לפעמים צריך לתת סיוע גם להוצאות עבור המוהל, ולפעמים לא יודעים לאן לפנות, וכן בהנוגע לאכילת כשר במקומות שונים, מה נעשה בזה, והאם יכולים להשיג שם מאכלי כשר, לפעמים יכולים להביא שוב' ליום וישחוט לכמה

שבועות,

וכן השאלה בענין לחם, אשר אין זה רק פת פלטר, אלא עכשיו מורחים הכלים עם שומן חזיר, ונוסף לזה גם לחם שלא נמרח מכניסים עכשיו בהלחם חלב ועוד, ואח"כ בלי ידיעה עושים מלחם זה שהוא מעורב עם חלב תבשיל של בשר, והוא כבר שאלה לא רק חלב עכו"ם אלא בשר בחלב,

אולי כדאי לנסוע לאיזה מקום ולסדר שם שיבואו קבוצה של נשים ונערות ללמד אותם איך לעשות חלות, איך לעשות מזונות והדומה, ואולי לזה יוכלו לרכזם, ואז גם להסביר בענין כשרות,

למקומות שונים אפשר לנסוע להביא לשם לחם מהמקומות היותר גדולים, וצריך לסדר אשר מהעיירות הגדולות יתענינו מהמצב הנעשה לכה"פ בעיירות בסביבתם, כמו ממאנשעסטר שיסעו לעיירות הסמוכות אליהם, ובכן בשאר עיירות יותר גדולות, לנסוע משם להתעניין בהמצב של עיירות קטנות וכפרים וכו'.

וכן גם בענין החינוך, ילד קטן לכה"פ שיהי' לו החוברת של הברכות עם הציורים, ואמו תוכל לומר אתו ברכות עד שילמוד, ודרך אגב ההורים יאמרו הברכות, ולע"ע הרי זה התחלה של חינוך, וכן שיהי' כל מיני חוברות וספרים באנגלית, ובשפת המדינה אשר ההורים יוכלו ללמוד עם הילדים וגם בעצמם, ואח"כ צריך לסדר ענין של חינוך לכה"פ פעם בשבוע פעם בחודש, אך משהו מוכרח לסדר,

וצריך להיות מקום ריכוז לכל הפרטים, ומהמקומות היותר גדולים יסעו להמקומות הקטנים, ויהיו אחראים עליהם, כאשר יש סטאטיסטיקא לכל פרטי המצב מהנעשה בכל מקום, אז מזמן לזמן רואים מה אפשר לעשות במקום פלוני וכו', ולכן כדאי ביותר שיהי' סטאטיסטיקא מפורט, (ובאם נעשה זה כאן לשלוח העתק מזה גם להמזכירות).

« וכן מה הוא המצב בערי השדה בענין של סידור קידושין, הרי לפעמים ישנם כאלו שלא יודעים אפי' אשר צריך סידור קידושין רק נרשמים במשרדי הממשלה, ולפעמים אין להם רב לסדר קידושין במילא נרשמים בהממשלה בלי סידור קידושין, וכן להבדיל איך הוא המצב בענין של חברה קדישה, אשר גם באם יש ביה"ק יהודי ישן, הרי אין מי שיעשה הטהרה וכו', וגם לזה צריך להיות מקום מרכזי אשר יהי' ידוע שאפשר להתקשר לשם בעת הצורך.

« ולפעמים ע"י התענינות יכולים בכל מקום למצוא אנשים שעל אתר אשר יש להם איזה ידיעה, ובפרט עכשיו שיש הרבה ספרים בשפת המדינה, וכן לסדר אשר חומר שונה בשפת המדינה יתקבל לשם, כמו קאנקארד, טאלקס און טיילס, ועוד ועוד, אשר המשהו שמתקבל לשם וקוראים זה לפעמים זהו ענין היחידי של יהדות שיש להם.

« ולכן כדאי לסדר שאלון "קוועשטינער" מכל הנעשה בכל מקום ומקום, ולמסור להנוסעים למקומות שונות למלאות הפרטים, ואז יהי' יותר ידוע המצב וידעו מה אפשר לשפר, וכן הוא גם בהנוגע להמדינות הסמוכות וכו'.

• בדר"ח אלול תשמ"ג

« מה נשמע? (מסרתי לו הדו"ח מהנעשה בענין טה"מ, ואמר) הרי צריך גם מקואות בפועל עם מים ולא רק הכנות והכשר וכו'.

« איך הם הקעמפ'ס כמה ילדים, ומתי: וכן דעיי קעמפ'ס? (אמרתי הדעיי קעמפ כאן נגמר לפני שבוע, והקעמפ גומרים ביום א' ה' אלול). ואמר: ומה עושים הילדים מאחרי גמרם הדעיי קעמפ'ס? האם יש סדר לימודים עבור לאלו הנמצאים בעיר? והאם יש סדר לימודים אחרי בואם מהקעמפ אחרי ש"ק:

היתכן שאין סדר לימודים כלל עבור הילדים, איך אפשר לאפשר לילדים להסתובב ברחובות בלי שום לימוד והדרכה וכו', איפוא היא האחריות? והרי דובר כו"כ פעמים בכל שנה לסדר אשר בזמני החופש והקיץ יהי' איזה סדר לימודים של קודש.

[אמרתי המלמדים ג"כ צריכים לנוח, במילא יוצא כן, וכן אין הרבה ילדים בעיר, ואמר:]

הרי חלק מהילדים כן ישנם בעיר ויסתובבו סתם ככה? באם צריכים לנוח, הרי יכולים לסדר תורנות ומלמד יקח ב' כתות יחד.

« בכלל כבר עוררו כמה פעמים אשר כמו שו"ב צריך לחזור בכל חודש ה' שחיטה, הגם שידוע ובקי בהם, בכדי שלא ישכח איזה פרט, וכן בכלל בהלכה בכל שנה ל' יום קודם החג צריך ללמוד ה' החג.

כן הוא בענין ת"ת, אשר צריך ללמוד ולחזור על זה תמיד, כי הוא ענין חיובי תמיד, וכן מלמדים שילמדו ויחזרו על הלכות אלו שם בהל'

מלמדים: שבנוסף להל' ת"ת לכל אחד ות"ת דתנוקות של ב"ר. וכל פעם כשלומדים רואים עוד ענינים שלא הרגישו בהם בפעם הקודמת.

והרי שם מדובר בענין חובת הלימוד והידיעה דכל התורה כולה, ובכל זמן, וכן גם בהנוגע חיוב ת"ת לאחרים, חובת האב לבנו, או שכירת מלמדים, חובת הגדולים שבעיר ואחריותם על התשב"ר, ובכלל לעניני ת"ת בעיר.

ולכן הציעו כבר כו"כ פעמים להשתדל אשר מכל הסוגים ילמדו מזמן לזמן הל' ת"ת לאדמוה"ז, ואז יחשבו כבר באופן אחר, ויראו באם יש רשות להמלמדים לנסוע לנופש ולהשאיר הילדים בלי לימוד, או שיראה אשר החובה עליו לסדר סדר כזה אשר הילדים שנשאר בעיר יהי להם מקום לימוד.

באם המלמד ילמוד הל' ת"ת אולי יחשוב ביותר רצינות האחריות המוטלת עליו, אשר אין מבטלים תשב"ר גם לבנין ביהמ"ק, ועוד ועוד.

ובאם זה חסר הרי סופו מוכיח על תחלתו אשר כל הענין אינו נוגע לו, האם יסע אב לחופשה לנוח וכו' וישאיר את בנו הילד הפקר בעיר? השאלה היא, באם ישנו להמלמד ההרגש שארז"ל כל המלמד את בן חברו תורה כאילו ילדו, וכפי שהסביר כ"ק אד"ש אשר זה מדובר גם אודות בני אהרן בהנוגע למשה רבינו ומכ"ש סתם ילדים, ובאם חסר הרגש בהנוגע להתלמיד בזמן החופש, הרי זה הוראה אשר כל הענין חסר גם בשאר כל ימות השנה.

« ובכן מה שאפשר עדיין לתקן שיהי' איזה סדר לימוד עבור הילדים, מוכרח לתקן, והוא מהדברים שאין להם שיעור, כפי שאומרים בכל יום, ת"ת אין לו שיעור. וכנ"ל אשר גם לבנין ביהמ"ק אין מבטלים ת"ת דתשב"ר, והיתכן לבטל בחופש?

וכן באם הילד ילמוד גם בימי החופש יהי' מזה גם תועלת בהנהגה וביר"ש ובשאר כל הענינים, ולאידך באם לא ילמוד, לא רק שיחסר בענין הלימוד אלא גם יזיק לעוד הרבה ענינים.

« ולכן כדאי לעורר עודה"פ ועודה"פ ללמוד הל' ת"ת והלימוד מביא לידי מעשה, וישגיהו יותר על הילדים, וכן עצם הלימוד עם הילדים יהי' אחר באיכות לא רק בכמות, והרי הל' ת"ת מובא החיוב גם לחולה ובעל יסורים וכו' שאף אחד אינו פטור מזה. וכן גם סתם בעה"ב וזקנים וכו'.

« ומה בענין תפלה בציבור בהנוגע להתלמידים, האם הובטח זה? להתפלל ג"כ ביום בציבור, ואולי אפשר לפעול עליהם עוד בהיותם בקעמפ לענין

זה.

« מובא בהיום יום ושמע עד"ז עוד בריגא אשר אדמו"ר זי"ע כתב במכתב, אשר צריכים להשפיע על הנוער שמשדלים לקרבם ליהדות בג' אהבות, אהבת ה', התורה, וישראל, שהוא מכוון לתו' עבודה וגמ"ח, אהבת ה' - עבודה, אהבת התורה - תורה, אהבת ישראל - גמ"ח, ואולי אפשר לחזק ענינים אלו וזה יוסיף בעוד ענינים.

« [אמרתי לו בהמשך לשאלתו בכללות מה נשמע, אשר הנני עובר עכשיו הרבה קושיים. המחסור הכספי בהמוסד מוריד את הראש, וקשה להתרכז לשום ענין, וכן עוברים לחצים רבים בהצעות של צמצומים שונים בעניני החינוך, "קאט'ס" מדוחק המצב הכספי, ורוח המדינה לעשות קאטס בכל דבר, שאל:]

אם חומרת המצב הכספי הוא בהמוסד או בהמדינה בכלל?

[ואמרתי אשר הגם שבמדינה בכלל עכשיו מצב של צמצומים, רעסעשען כבר איזה שנים, ובמילא זה החמיר על המוסד ג"כ, ותורמים חדשים לסכומים הגונים לא נתוספו, אך יש אנשים שכן מרויחים רק לנו לא ניתוספו עשירים התומכים, וכאשר אין פרוטה בכיס במילא מתחיל רייבעניש ג"כ, און מען ווארפט זיך בכל דבר, וכן אשר אני בתור מנהל עלי להיות האחראי על המצב הכספי למרות שאין לי קשרים עם בעה"ב ואין לי למי לפנות וכו' דברנו על זה איזה משך זמן, ולא העיר כלום. רק אמר:]

אשר שמע פעם, טובה פעולה אחת ממאה אנחות, היינו הפעולה האחת הבאה ע"י מאה אנחות, היא טובה ביותר.

« ובעניני הדפסת החומר לטה"מ? (אמרתי לו אשר בהיות ואין כסף לכן לא מיהרתי הדפסתה כי הרבנים לא עסקו בריכוז הכספים הגם שהתדברנו כמה פעמים אודות זה), ואמר:

אשר באם אין ברירה יתנו ממזכירות עד לסך 50% של הוצאות ההדפסה והפצתה של ה'30 אלף ליפלעטס לכל המעמבערס של יונייטעד.

• תשרי תשד"מ

« צריך לחפש עיצות ולמצוא אופנים שונים לחזק ענין האמונה, אשר האמונה תהי' בפשיטות ובחיות, מען זאל לעבען אין דעם און מיט דעם,

ולהשריש ענין האמונה הן אצל תלמידים ותלמידות קטנים וגדולים, והן אצל מבוגרים, אשר מורגש ביותר הצורך וההכרח לזה,

בדורות שעברו ה' ענין האמונה בדרך פשיטות, וחב"ד הוסיפו בזה דרגא יותר גבוה, אך האויר אצל ההמון עם ה' בענין אמונה פשוטה אך בזמנינו עכשיו מורגש הצורך להשריש זה.

מורים ומחנכים וכן עסקנים יכולים לנצל להסביר הענינים דאמונה, ממה שמבואר בחובת הלבבות בשער הבחינה, ולמבוגרים אפשר גם לתת זה בכתב. וכדאי לנצל זה, להשריש ענין האמונה. לפחות אין א פשוט'ן אופן, ואז להוסיף לזה כפי המבואר בדא"ח.

« כמו"כ צריך לעורר כח המס"נ שישנו בפנימיות אצל כל אחד מאחב"י, אך צריך לעוררו, אשר גם בזה בדורות שעברו חיו עם מס"נ, ה' מצב של מס"נ בפועל, במילא חיו עם מס"נ, ועכשיו בפרט במדינות הרוחה נשכח כל ענין המס"נ, של גאון יעקב, אשר מסרו נפשם על קדוה"ש וכו' וכו', וכל הענין נשכח,

צריך לדבר בענין המס"נ של אחב"י מדורות שעברו, כח המס"נ שישנו אצל כל יהודי, צריך לספר סיפורים בעניני מס"נ, לסדר הצגות לילדים מעניני מס"נ, חנה ושבעת בני', האינקוויזיציע, ועוד ועוד, כפי שהי' בדורות שעברו, ובזמן הבינים, אשר זה יתן חיזוק גם בדורינו זה, לעמוד בתוקף לנגד מניעות ועיכובים שונים אשר ישנם במדינות הרוחה, כי כנ"ל הענין נשכח לגמרי. ומוכרח הדבר לעורר כח המס"נ, אשר גם זה הי' דבר הפשוט בדורות שעברו.

« לעורר בלימוד עין יעקב, וסידור שיעורים במקומות שונים, כפי שאפשר, ומה טוב שיהי' שיעורים קבועים בכל יום ללימוד עין יעקב, וכפי שמדגיש אדמוה"ז בתניא, ולסדר זה בכל מקום שאפשר בבתי כנסיות שונות והדומה.

« ביחוד במוסדות, (ובכלל): כבוד ת"ח, ללמוד ההלכה בענין זה, ותלמידים ביחוד ידעו שיש וצריך לכבד ת"ח, וכאשר בא ת"ח לעיר להזמינו לנאום לפני התלמידים, ולהראות להם שמכבדים ת"ח וכו'.

« לחזק ענין "ראש חודש" שיהי' ניכר אשר ר"ח הוא יום מיוחד, מעין חג, הגם שיותר בעשיית מלאכה, אך ידעו שהוא יום מיוחד ונעלה וכו', ואולי גם לסדר בהמוסדות סעודה מיוחדת או שיתנו בהסעודה משהו מיוחד מטעם שזה ר"ח, וכן לסדר זה גם בהבתים. בכדי שיוכר הענין של ראש

חודש.

« לעורר התלמידים אודות קידוש לבנה, ובזמן שנמצאים בהמוסדות ואפשרי לקדש הלבנה, שיאמרו קידוש לבנה בהמוסדות כולם ביחד. וכן לבדוק הילדים אם קידשו הלבנה.

« לעורר בענין לימוד התורה בשמחה, שתהי' שמחה מזה גופא שלומדים תורה,

בהכתות אפשר לסדר חגיגות של התחלת פרק, סיום הפרק, התחלת לימוד ענין, סידור, חומש, סיום פרשה, ועוד מעין זה לעשות יותר וחשיבות בענין הלימוד, התחלת משניות ועוד ועוד.

« לעורר התלמידים הצעירים ולבדוק אם אומרים קשעהמ"ט לפני השינה, והיותר מבוגרים שישנו מתוך דברי תורה, קריאת סיפורי צדיקים ועוד, שאז השינה היא אחרת וכל היום יהי' אחר.

« לעורר שיעברו על הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, ולבדוק אם עושים זה.

« כבר הוזכר פעם אשר לילדים כדאי ביותר להראותם בעל הטורים, והדיוקים השונים אשר זה מביא ליוקר התורה, והדומה, ומביאם להתענינות יותר באותיות התורה וכו'.

« במקומות שאין סעודה שלישית, לעורר אשר צריך לטעום משהו לקיום סעודה ג' בשבת אשר זהו הלכה בשו"ע, ולא כל אחד יוצא בדברי תורה וכו'.

« כל אחד צריך סביבה, ובכדי שהחינוך יהי' כדבעי צריך גם סביבה לזה, ולכן צריך לפעול ולהשפיע גם על הבתים של התלמידים, בכדי שתהי' סביבה מתאימה להתלמיד גם בביתו, וזה צריך להיות גם מחובת המלמד והמדריך.

« התועדיות שנה זו ביחוד דיבר כ"ק אד"ש באריכות אשר שנה זו היא שנה מלאה, ובכן צריך לנצל הימים שיהי' כל יומא ויומא עביד עבידתי' אשר מכיון שניתנו כל כך ימים בשנה זו, הרי הכוונה היא לנצל הימים, שכל יום יהי' מלא בתוכן וכו' ובאם הימים והחדשים בשנה זו הם מלאים ניתנו כוחות לנצל הימים שיהיו מלאים בתוכן וכו', וצריך לעורר אודות זה.

« במעשה כאו"א נזהר לא לעשות מעשה האסור, וגם בדיבורים אסורים נזהרים, אך צריך לעורר על הזהירות במחשבה, ובפרט כמבואר בדא"ח

אשר מחשבה פועלת עוד הרבה יותר מדיבור ומעשה, ולכן צריך לעורר בכלל והתלמידים ביחוד בזהירות בעניני המחשבה, אשר מחשבה מועלת לטוב, וכן להפכו,

ולענין המחשבה צריך זהירות עוד יותר מדיבור ומעשה כי הרי מחשבה משוטטת תמיד, רק צריך להחליף מחשבה זו באחרת, ולכן כמבואר בדא"ח צריך שיהי' אותיות התו' חקוקים בזכרוננו למלאות המחשבה באותיות התורה, וביחוד זהירות במחשבה בלתי רצוי'.

● תשרי תשד"מ

« כדאי במאד לסדר בין התלמידים לימוד הלכות הצריכות, באורח חיים, אשר כ"ק אד"ש דיבר הרבה פעמים אודות זה. והי' כדאי לסדר זוגות אשר כל זוג יתרכזו להלכות אחרות,

ענין זה שייך לכל המחלקות, וביחוד עם התלמידים המבוגרים ובהישיבות גדולות לסדר זוגות כנ"ל ללימוד וידיעה ברורה באורח חיים, דגש מיוחד צריך לשים בלימוד הלכות תפלה, אשר יש מהם שמוזנחות מהעדר הידיעה.

« והוסב הדיבורים בענין התפלה, אשר מבואר בדא"ח וכ"ק אדמו"ר שליט"א מדבר ומזכיר בכל פעם עבודת התפלה ותפלה במתינות. וענין תפלה במתינות מוזנח ביותר, וצריך להתעסק לתקן הדבר אשר התפלה תהי' כראוי, ובפרט בהמוסדות והישיבות.

להתחיל בזה פשוט כפי המבואר בשו"ע ע"י לימוד הלכות תפלה אשר כל אחד יהי' בקי בהלכות תפלה, ולהרגיל התלמידים לעמוד במקום אחד ולהתפלל מתוך הסידור ובמתינות ועם הציבור, אשר בהמוסדות אפשרי אויספירען שיתחילו כולם יחד להתפלל ולהתפלל במתינות הראוי', ובקול אשר קול מעורר הכוונה, ותפלה בקול יש לזה חיות וכו'. וזהירות הראוי' בעניית אמן ואיש"ר וכו' וכו' אשר לימוד ההלכות יעזור בזה, וכן לימוד המאמרים שמדובר שם בענין התפלה.

בהישיבות גדולות וביחוד במקום שיש שם שלוחים שנשלחו מהמזכירות, לנצל את השלוחים שיעזרו בזה להעמיד ענין התפלה כראוי לשיבה ברוח ליובאוויטש, אשר בדא"ח ענין התפלה הוא ענין עיקרי,

ובטח השלוחים יוכלו לעזור בזה הן להיות דוגמא ח' בעצמם, והן

להשיג על אחרים אשר יתפללו בציבור ובמתינות הראוי' ובחיות מיט א קאך וכו', וכאשר בהשיבות היותר גדולות יהי' ענין התפלה כראוי זה יפעול גם על הקטנים והצעירים שגם הם יתפללו כראוי ובמתינות, ובקול רם וכו' וכו', אך כמובן שצריך לפעול גם עם הקטנים,

(הזכיר אשר פעם עוררו כ"ק אד"ש אודות אחד הילדים בהמנין ב'770 אשר כנראה הילד חוטרף ומדלג בתפלה, אשר זה הי' מדובר אודות ילד קטן, ואד"ש הרגיש ועורר על זה, בכדי שההורים והמחנכים יעשו בזה).

ורואים במוחש אשר כאשר מתחילים את היום בתפלה במתינות ותפלה הראוי' אז התלמיד הוא במשך כל היום אחר, וזה פועל הרבה על כל הנהגות התלמיד והיר"ש וכו' וכו', ולכן צריך לשים דגש לזה ביחוד שיהי' לשם ולתפארת וכו', הן בכתות הקטנות ובכתות הגדולות, ובפרט בהשיבות קטנות וגדולות. ויהי' מזה תועלת בהרבה ענינים נוסף לעצם ענין התפלה.

« כמו כן צריך לחפש עיצות ולפעול בזה לעורר אצל התלמידים בכל המחלקות הענין דיראת שמים, פשוט לדבר בענינים דיר"ש ולימוד מאמרים המעוררים ביחוד בענין זה, אשר זה שייך בכל המחלקות וצריך לעסוק בזה, שיורגש אשר תלמיד ותלמידה של מוסדות שלנו יש בהם היר"ש יותר ממקום אחר, וצריך להשריש הענין של יר"ש בהתלמידים, ולימוד ההלכות מביא ליר"ש.

• "ב טבת תשד"מ

ענין כללי, הן בהנוגע לילדים ותלמידים צעירים, והן בהנוגע לתלמידי ישיבה גדולה וכן בהנוגע לבעלי בתים:

« האם משתדלים ועוסקים להדגיש המעלה של ענין התורה. חוץ מעצם לימוד התורה מצד החיוב שבזה והקבל"ע, צריך למצוא אופנים שיורגש "מעלת התורה". ושיהי' געשמאק בלימוד התורה, והכרת המעלה שבתורה, החביבות של תורה.

לדוגמא לאור הפסוקים שאומרים בהוצאת והכנסת ס"ת, הגבהה, פתיחת הארון וכו'. אשר השי"ת בעצמו משבח ומדבר בשבח התורה: עץ חיים היא, תומכ"ל מאושר, אורך ימים, דרכי דרכי נועם, נתיבותי' שלום, ועוד

ועוד בזה. ובפרט עפ"י המבואר בדא"ח עצם מעלת הסתכלות באותיות התורה, אשר פועלים בנפש. וכן המבואר בשיחות (לקו"ד - בר מצוה) בענין פתיחת הארון ועוד, אשר יכולים לפעול הרבה אז.

לעורר אודות כל זה ולהרחיב הביאור בענינים אלו להביא לידי הרגש של חביבות ויוקר עצם ענין התורה, אצל כל הגילים וכל הסוגים.

עם הילדים כדאי אשר בין שאר הענינים שלומדים אתם יהי גם לימוד ביאור תפלה, אשר אודות זה כבר דובר איזה פעמים, רק רוצה לציין אשר בין הענינים של ביאור תפלה כדאי לשים דגש בעניני חיבת ומעלת התורה בפסוקים הנ"ל ועוד.

« כשלומדים עם התלמידים חומש יש מקום בכל פעם לציין איזה ענין המבואר בשיחות יינה של תורה, על פסוק והדומה, ואז בעת קריאת התורה מוזכר התלמיד מה ששמע אודות ביאור פסוק זה ביחוד.

« בשיחת כ"ק אד"ש בעש"ק יו"ד טבת, הותחל בענין הכנה לשבת וזריזות וכו' לענין השבת.

וכדאי לעורר עוד הפעם, אשר יחנכו הילדים והילדות לעשות משהו לכבוד שבת, כמובא ברז"ל אודות תנאים ואומראים אשר היו עושים איזה ענין ופעולה מיוחדת לכבוד שבת, וצריך לחנך התלמידים לזה, וכאשר תלמיד או תלמידה ידעו אשר צריכים בעצמם לעשות משהו לכבוד שבת, ולעזור בההכנות לשבת בבית, אז יהי בזה גם ענין של כיבוד או"א, וכו'.

« על המחנכים לבדוק ולהתעניין מה עושים התלמידים בלילי ש"ק ובמוצש"ק, ולהשתדל שינצלו הזמן כראוי, ביחוד עכשיו בלילות הארוכים.

« לבדוק אם התלמידים עוברים הפרשה שמו"ת, ואולי שיעשו זה בביתם בלילי ש"ק.

« להזכיר עודה"פ אשר מכל שיחה מכ"ק אד"ש צריך להוציא נקודה ולהרחיב הביאור בזה להביא לפועל, והעיקר הוא ביינה של תורה, אשר שם תמצית ההוראות.

« לבדוק בענין קריאת שמע שעל המטה, בנוגע לילדים קטנים ביחוד.

« בהנוגע להסניפים וערי השדה,

לבדוק אם יש שם גמ"ח בכל סניף וסניף שלנו, וכן גם בערי השדה לעורר אודות זה, ואולי להתחיל בענין של גמ"ח, יעזרו גם מהמזכירות ביחוד

להתחיל בזה בכל מקום ומקום שיהי' שם גמ"ח. וכן העיירות אשר יש שם קשר עם "קונקורד" לסדר שם גמ"חים.
וכן בהסניפים וערי השדה לעורר אודות הנ"ל בחביבות התורה וכו'.

● יו"ד ניסן תשד"מ

מה נשמע בפעולות בענין טה"מ, כנראה אשר הקרח מתחיל לזוז, בהיום יום דיו"ד ניסן, מדבר אודות פעולה והתעסקות בענין טה"מ...
איך המצב בהישיבה גדולה. . איך מצב הכספי בהמוסד, והאם השתפר המצב...

« מה נעשה באוניווערסיטאות עם הסטודענטים, האם סודר בהנוגע לפסח שלא יאכלו חמץ בפסח, בנוסף למה שסידרום להסדר הרי צריך להבטיח עבורם אוכל לכל ימי החג גם לחול המועד שלא יאכלו חמץ, אשר זה דוקא כאשר יהי' להם אוכל כשר לפסח וכו'.

ובכלל האם פורסם אודות איסור אכילת חמץ גם בערב פסח מאחרי זמן איסור אכילה, לא רק בפסח, אשר יש בזה עם הארצות גדולה. וכן אודות מכירת חמץ וכו?

« האם ואיך הכינו את הילדים והתלמידים לקראת חג הפסח, וכן ימי הספירה.

« לפקח שיספרו ספירת העומר (ואולי לסדר שבהמוסד יספרו ביום עודה"פ בלי ברכה וזה יבטיח שיוכלו לספור בברכה בלילה).

« בפרקי אבות, מובא במשנה "מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם" וכדאי ביותר לעבור בכל מחלקות המוסד בכל מחלקה לפי ערכם, במשך ימי הספירה ולהסביר המ"ח דברים, ואולי גם אפשרי לסדר זה בכל יום להסביר פרט א' מהמ"ח דברים, במילא במשך כל ימי הספירה יסבירו בכל יום א' הענינים. ועי"ז יהי' גם רישומו ניכר אצל התלמידים והתלמידות.

« בענין המכוון בספירת העומר יש מאמר בספר המאמרים אידיש ד"ה "וספרתם" המסביר ענין הספירות בהנוגע לעבודת האדם בפועל, וכדאי להסביר הענינים של המאמר בכל מחלקה וכל סוג כל אחד ואחד לפי הגיל, ובפרט למבוגרים.

« בתקופה זו של ימי הקיץ אשר לומדים פרקי אבות,

1. הן ילדים והן בעה"ב, לימוד פ"א שלא יהי' בתור פזמון, אלא ללמוד ולהביא לפועל, שהוא הרי לימוד מילי דאבות ומדות חסידות שהוקבע ביחוד ללמוד בזמן זה,

2. במיוחד בענינים של מדות טובות, שהוא הזמן המיוחד להשתדל ולהדגיש בזה בימי הספירה, ובזמן לימוד פרקי אבות, ולהדגיש הענין של ג' דברים העולם עומד, וכן ג' דברים העולם קיים,

וצריך להרחיב הביאור והפעולה בעניני מדות טובות, במיוחד בענינים שבין אדם לחבירו, אשר זה נוגע הן לתלמידים ותלמידות והן למבוגרים, בין אנ"ש בהפנים וכן מחוץ לאנ"ש בכל מיני חוגים וסוגים, לפרסם ולפעול בזה.

אדמוה"ז הכניס בשו"ע ודוקא בחלק או"ח, ותומ"י אחרי התפלה סימן מיוחד (סימן קנ"ו) בענינים שבין אדם לחבירו, וצריך לעורר עד"ז אצל כולם הן תלמידים והן אחרים מכל הסוגים, כל אחד וכל סוג לפי ערכו, שיפור בענינים שבין אחד לחבירו.

"לא לרמאות" והדומה, אשר איסור אונאה הוא לאו דאורייתא, אך באונאת ממון יודעים שאסור לרמאות והדומה, אבל באונאת דברים לא שמים לב לזה: הגם אשר בתורה כתוב פעמיים לא תונו, א' להונאת ממון, וא' להונאת דברים, אבל לא שמים לב לזה, אשר לצער את הזולת אפי' רק בדברים הוא איסור ל"ת כמו אכילת חזיר והדומה, וזה דבר הרגיל בין אנשים, ונכשלים בזה בלי שימת לב לזה,

וגם בענינים שבין איש לאשתו, בהנוגע לעניני שלום בית אשר לפעמים מצערים א' את הב' בדברים לצער וכו' שזה איסור, לאו של לא תונו, ובפרט בין אנשים בכלל אשר מצוי הדבר ביותר ולא שמים לב לזה, וביחוד בין צעירים ותלמידים ותלמידות.

וצריך לעסוק בזה בכל הגילים ובכל הסוגים, ולהפיץ אודות האיסור בזה, הן בכתב והן בדיבור בע"פ באופנים שונים, באופן שיבוא לפועל בשיפור המצב בין אדם לחבירו.

(כאשר לפעמים צריך להוכיח את מישהו, הרי זה באופן של "זריקה" לרפואה אשר הגם שעצם הזריקה כואבת, אך הוא לתכלית של רפואה ולא סתם א שטאך טאן יענעם). והרי בענינים שבין אדם לחבירו גם יוה"פ אינו מכפר עד שירצה את חברו, שגם זה מדגיש גודל הענין וההכרח לפעול בזה.

« בהתעסקות בענין המבצעים, צריך לעסוק בענין אהבת ישראל, ומה שהוסיף כ"ק אד"ש בזה לא רק אהבת ישראל אלא עוד יותר "אחדות ישראל", אשר אהבת ישראל הוא שהשני הוא מציאות לעצמו, רק אוהבו עד להדרגה הכי נעלית של "כמוך" אך הוא מציאות נפרד, ואד"ש הוסיף בזה שצריך להיות אחדות ישראל היינו שהכל הוא אחד, ואין כאן ב' מציאות'ן נפרדים, ובזה צריך לעסוק,

וכן בפעולה בעצמו בענין אהבת ישראל ואחדות ישראל, ואפי' אם עדיין לא הגיע למדריגה זו של אחדות ישראל אך לכל הפחות שאיפה להגיע לזה צריכה להיות. להסביר אודות כל זה גם להעוסקים בהמבצעים, הן לעצמם והן להזולת.

« צריך לארגן פעולה בענין חיזוק ה"שבת". מיעוט חילול שבת, וחיזוק שמירת שבת.

לסדר ועד של כמה בעה"ב שיעסקו בזה, וירגישו שזה ענין שלהם, ויהי' להם שביעת רצון מהתעסקות בזה, כאחד העושה בתוך שלו. לעסוק עם אנשים למעט בחילול שבת,

יותר קל להתחיל עם אנשים שכבר "רעטאייערט" במילא אין לו הנסיון של פרנסה, רק מה שהורגל בזה מקודם, אך יותר קל לפעול עליו, וגם אפשר לדבר בהבתי כנסיות עד"ז, הרב לפעמים מפחד להזכיר אודות שמירת שבת כי יש לו בעה"ב או הפרעזידענט שעובד בשבת, וממנו הוא מפחד לדבר, אך הרי ישנם אלו שלא עובדים יותר.

בבתי כנסיות בעת הזכרת נשמות והדומה אולי אפשרי לנצל הזמן לעורר עד"ז, וכן הורים מודאגים ממצב יו"ח אשר מגיע לנישואי תערובת וכו', אשר יש מקום להסביר להם, שבאם היו הבנים והבנות רואות אצל ההורים חשיבות בעניני יהדות ואיזה מס"נ לזה כמו שמירת שבת אשר הגם שקשה להם מ"מ שומרים השבת, הי' זה פועל על הבן והבת ג"כ שהם יוותרו על מה שרוצים הם, משא"כ באם אצל ההורים רואים הם אשר לא מתחשבים בתומ"צ מה שנוגע להם, למה יתחשבו הבנים בענין שהם רוצים בו כמו נישואי תערובת וכו' אחרי שראו מההורים שלא מתחשבים בעניני יהדות ותומ"צ וכו'.

« וכן לסדר גם ועד של נשים לעסוק ולפעול ענין שמירת שבת בהבתים, אשר בבית תהי' אוריה של שבת, גם באם הבעל עדיין אינו יכול לעמוד בנסיון לשמור השבת, אבל בבית שתהי' אוריה של שבת בהדה"נ, וכן

קידוש וכו', ועי"ז לפחות יזכרו על ענין השבת, וזה יסייע לעוד הרבה ענינים, עד אשר במשך הזמן יהי גם שמירת שבת כהלכתה. החל מאירת שבת בבית ע"י הנשים, וכן מיעוט חילול שבת לא ללכת לקנות בשבת ועוד ועוד.

« לעורר על ענין "פרק א' שחרית ופרק א' ערבית", שהוא חובת גברא וכאו"א מחויב בזה, ולא להסתפק אשר אחדים יש להם שיעורים וקביעות, אלא הוא חובת גברא לכאו"א, מבוגרים וגם ילדים, ולעורר עד"ז בכל המחלקות, וגם מחוץ לליובאוויטש.

« לעורר בענין השאיפה לעלות לדרגות יותר עליונות, להשיג עוד שלימות ועוד מעלות, הן אצל תלמידים ותלמידות, והן אצל בעה"ב. רב צריך לדאוג לכל המעמבערס שלו, שיהי אצלהם עליות והוספות של מעלין בקודש, לעלות יותר ויותר, וכן מלמדים עבור התלמידים וכו' לעורר החובה לשאיפה לעלות ולהשתלם יותר בעניני תומ"צ ורוחניות וכו'.

« הנציגים שלנו בכל מקום ומקום הם האחראים עבור כל העיר והמדינה ששם נמצאים, ועל ידם צריכים לעבור כל ההוראות לכל תושבי העיר והמדינה כולה ועליהם האחריית על הנעשה בכל העיר והמדינה לעורר בכל הענינים הצריכים התעוררות לעלות בקודש, להשתפר, וכו' וכו'. בהנוגע לכל אחב"י הדריש שם.

● ה' מנחם־אב תשד"מ

כבר משך כמה ימים שרוצה להתקשר איתי טעליפנית,

לפני הקיץ עורר כבר כמה מוסדות אודות ענינים דלהלן:

« צריך לקבוע ועד (של כמה אנשים או אפילו רק יחיד) שתפקידו יהי לעיין ולבדוק כל עניני המוסדות איך הי' העבר ואיך הוא המצב ההוה, איך הוא גידול והתפתחות המוסדות, איזה ענינים צריכים שיפור ותיקון על להבא לתקנם בכדי שהמוסדות יוכלו לגדול ולהצליח יותר, בכל פרטיהם, וכן באיזה ענינים צריך להוסיף או אפשרי להוסיף למה שכבר ישנם.

כמו בעל עסק אשר עושה חשבון מהעסק במה היא ההצלחה ומה צריך לשפר וכו' כן צריך להיות גם במוסדות אשר צריך א' שענינו יהי' כמו רואה החשבון ובודק את הכל,

במשך השנה אשר אז טרודים בניהול המוסדות בעניני היום יומיים

יש ענינים אשר קשה לשנותם ולתקנם באמצע השנה, וכן גם מסיבת הטרדות קשה להתרכז על עשיית החשבון ועיון פרטי בהמצב, אך בזמן הקיץ שאז ישנו מעין הפסק מעבודה התדירה יותר מתאים לזה, לעיין בהמצב, וכן ענינים שצריכים הכנה ותיכנון וכו' אפשר לסדר הכל במשך הקיץ אשר אז בהתחלת זמן הלימודים החדש, יהיו הענינים מתוקנים או יוכלו לתקן הכל עם התחלת הזמן.

« מה נעשה בענין של "להרבות בתלמידים" בכל המחלקות?

« האם סידרו שיהיו איזה מלמדים ללמוד איזה שעות עם הילדים במשך הקיץ? ובפרט לפני הקעמפ ואחרי הקעמפ והדעיי קעמפס? והאם הילדים באים בפועל?

« ומה אודות ילדי אחב"י הנמצאים בהסקול'ס השונים, אולי במשך הקיץ אפשר למשכם אלינו, שיבואו לאיזה לימודים אצלנו, ולעסוק אתם. ואיך הוא המצב במקומות אחרים אצל החרדים)? צריך למסור עד"ז למי ששיך לעסוק בזה.

« איך הוא המצב בביהכ"נ דליובאוויטש, בעניני הביהכ"נ אשר כבר דובר עד"ז לפני איזה זמן, בענין התפלה, מהירות התפלה, תפלה בציבור, דיבורים בעת התפלה?

שמע ד"ש מהנעשה כאן אשר כפי ששמע הנה המצב צריך להיות יותר טוב מכפי שהוא בפועל, ויש לשפר בהרבה, לדוגמא: הנ"ל בעניני התפלה ותפלה בציבור, וכן מסתובבים בעת התפלה, במקום לעמוד במקום אחד ולהתפלל, זהירות בענייית אמן ואיש"ר, לא לעבור בפני המתפלל,

תמיד ה' בכל ביהכ"נ חסידי יחידים אשר מאריכים קצת לכה"פ בתפלה, או מתפללים במתינות יותר,

ביהכ"נ צריך להיות מקום ששם יתבטא יותר הענין דאהבת רעים, גמ"ח, לימוד התורה, קביעות עיתים ושיעורי תורה: צריך להיות הרגש של משפחה אחת, ע"י התועדויות, הן התועדויות של רבים יחד, וכן כמה יחידים אשר מתועדים יחד, כמו שהי' תמיד אצל חסידים אשר היו מתועדים ביניהם, לפעמים רק אחדים ביחד, ולפעמים יותר משתתפים,

האם כאשר באים בביהכ"נ ויש איזה רגעים פנויים לוקחים ספר לעיין בו? או אשר סתם מסתובבים, האם לומדים שו"ע סימן קנ"ה, באו"ח שהוא סדר ויסוד לכל היום, הרי תניא כאו"א לומד ותומ"י בהתחלת התניא מדבר כ"כ בחריפות אודות הענין של "ביטול תורה".

« בענין הוכחה יש להזהר בזה, לפעמים כאשר איש צדדי נמצא שם ורואה המעשה אומר שאין מה לשמוע והולך לו, כמו"כ לא יודעים איזה השפעה ישנה מזה על הזולת וכן הילד הרואה מה שנעשה,

בביהכ"נ אשר ענינו הוא "עיון תפלה" הרי ישנם כל הענינים אשר חושב אותם בהמשנה שאומרים בכל בוקר בהסדר של המשנה שאלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעוה"ב וכו' חושב כל מיני פעולות וענינים והנהגות הבאים לפני עיון תפלה,

לפעמים חושבים אשר כשם שמצוה לומר כו' כך מצוה שלא לומר כו' ולא אומרים, או מחליטים לא לומר, אך כשדנים בריצינות הראוי' אודות המצב רואים אשר במשך הזמן באו לאיזה הישג חלקי לכה"פ, במילא צריך עוד לפעול בזה ויצליחו אי"ה יותר.

● "ד אלול תשד"מ

« מה נשמע . . ומה נעשה בהמוסדות. האם הותחלו הלימודים? ואיך? והאם עם חיות חדש ויותר מרץ?

מה נשמע ומה נעשה אודות מה שדברנו לפני איזה שבועות, בתחלת הקיץ, אודות עשיית חשבון מהנעשה בכל המחלקות ומה צריך שיפור ותיקון וכו' ומה צריך להוסיף ולהגדיל, כפי שדברנו אז? (טעל. ה' מנ"א ש.ז.)

« איך ומה הוא המצב בעניני "תערומות" מענינים שונים ומאופנים שונים, ואופני הנהגות וכו' וכו'. ענין ה"תערומות" הוא דבר הרגיל בכל מקום ובכל ענין, כל אחד וכל דבר חסר שלימות, במילא נהי' מזה גם תערומות שונות, ויש ענינים אשר צריך לתקן, עדיין אינם בתכלית השלימות.

דבר עקרי: צריך לשמוע ולהסביר לאלו שיש להם תערומות שונות, להסבירם המצב ואשר חושבים ומתענינים אודות התערומות שלהם, ולפעמים התערומות הוא מהעדר הבנת המצב.

ולפעמים יש אשר גם הצעה הבאה מאחד אפ"י אם הוא קטן שבקטנים, יש מקום לשמוע הצעתו ולהתחשב בזה, כמבואר בדא"ח בענין "מיגו" אשר התנאים דנים אודות טענות אשה פשוטה (אשר שכלה באין ערוך אליהם), רק מכיון אשר זה ענין הנוגע לה יכולה להבין בזה ולבוא להמצאה אשר גדול שבגדולים יכול לבוא להמצאה כזו, במילא לפעמים

יש אשר ההצעה באה מאחד שהוא באין ערוך, אך מכיון אשר נוגע לו בא לענין והצעה כזו. אשר לכן אין לבטל זה סתם, רק לחשוב ולהתעניין בזה.

ועיקר בזה כנ"ל לשמוע ולהסביר להזולת, והרי זה אחד ממ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, שהוא "להעמידו על האמת והשלום", היינו אשר הגם שהוא בעצמו יודע שכפי שהוא עושה הוא נכון וכן צריך לעשות, מ"מ חובה עליו להסביר זה להזולת ולומר להזולת שכן הוא הנכון, ולהעמיד את הזולת על האמת והשלום, וזהו שלימות מהמ"ח דברים, ובאם חסר זה חסר בשלימות הענין.

לפעמים יש אשר מפני קוצר ההבנה חושבים אשר ענין פלוני הוא חסרון גדול ביותר, ובדעתו בונה בנין גדול של חסרון, ובאם לא יסבירו לו טעותו הרי הוא מסתובב וחושב אשר באמת כן הוא גודל החסרון, ועוד מביא רא' לעצמו אשר מכיון שלא ענו לו אחרת במילא הצדק אתו אשר החסרון הוא גדול ביותר, וכל זה הוא רק מפני שלא העמידוהו על האמת.

« לאידך, תמיד יש מקום להשתלמות יותר ולשלימות יותר, אשר צריך להיות מגמה ליותר שלימות וליותר השתלמות שהכל יה' בתכלית הטוב והשלימות, כמו באומנות בכלל, אשר ישנו אומן אבל אינו יודע המלאכה כ"כ טוב, יעשה הכלי או הבגד שתופר, אשר יה' כלי או בגד אבל עם הרבה חסרונות, אשר החסרונות נראים לעיני הרואה, הגם שהוא עסק במלאכתו באמונה ועשה הבגד, אבל הוא מלא חסרונות,

וישנו הבקי והמומחה אשר כשהוא יעשה בגד יה' לתכלית היופי וההידור, מפני שהוא מומחה לזה, והשתלם במלאכתו, וחושב תמיד איך ובמה יוכל לשפר יותר שיה' עוד יותר שלימות בכל הפרטים ויותר הידור.

ובפרט כאשר המדובר הוא בעניני חינוך, אשר בזה לפעמים יכול להיות אחד אשר עושה מלאכתו ושומר הזמן אך אינו מומחה לזה, אינו אומן במלאכת ההוראה והחינוך, וצריך להתלמד ולהשתדל להשיגה ולראות איך אחרים מלמדים ולהתעניין מה חסר ובמה יכול להשתפר. וזה שייך גם להאומן היותר טוב, מ"מ הרי יש עוד במה להשתדל ולהשתלם יותר ויותר.

וכן על דרך כמו רופאים אשר הגם שהוא רופא מומחה מ"מ מתכנסים מפעם לפעם לדון מה אפשר עוד להוסיף בעניני רפואה ולשפר יותר, עוד המצאות ועוד ענינים, וכל אחד חושב אודות המצאות, וגם חושש שלא יבוא אחר עם המצאות יותר ממנו, במילא רוצה לבוא בהצעות

והמצאות חדשות שלו,

כן צריך להיות בענין החינוך, אשר צריך לחפש תמיד אחרי עוד אופנים ועוד עיצות ותחבולות איך ובמה אפשר להשתלם יותר ומה אפשר לשפר יותר, וגם התכנסות מזמן לזמן לדון במה ואיך אפשר להוסיף ולשפר.

לפעמים יש אשר הדבר בכללות צריך תיקון, אך לא באופן כזה שהוא חושב אלא באופנים אחרים, ואפילו בענינים אשר ה' מצב ותקופה אשר התיקון ה' באופן כזה, הנה כאשר נשתנה המצב ונשתנו הענינים הנה גם התיקון והפעולה צריכה להיות באופן אחר ובאופן המתאים לפי המצב.

ועל דרך דוגמא באומנות, אשר בהתקופה והזמן שהיו עושים הכל ביד (עבודת יד), הגם שהעבודה היתה טובה ביותר ואומן בר פועל מומחה, הנה עכשיו כאשר אפשר לעשות זה במכונה ויה' יותר מהר וטוב, באם יבוא אחד ויאמר שהוא מומחה אבל דוקא לעבוד ביד לא במכונה לא יתאים להמקום ששם עובדים במכונות, וכן הוא גם בשאר ענינים. אשר גם באם ה' פעם מצב שהתיקון והפעולה צריכה להיות באופן פלוני, הנה כאשר נשתנה המצב והדומה צריכה להיות הפעולה באופן אחר.

« היוצא מכ"ז שצריך לעיין בהמצב של המוסדות, כמדובר מקודם עוד בקיץ.

כאשר המדובר הוא בהנוגע ללימוד התורה בכלל או לילדים ונוער במיוחד, ראשית ויסוד לזה הוא ההשקפה על כללות הענין מה הוא תורה ומה הוא ענין של ביטול תורה, ההבנה והאמונה וכו' אשר התורה היא כפי שאומרים בכל יום ויום "כי הם חיינו", ענין של חיות,

וע"ד דוגמא מאוכל גשמי אשר מחזק חיות הגוף, כשלא יאכל יום יחלש ומכ"ש יומיים ויותר מזה אינו יכול, לא יוכל להתקיים, אפי' יו"כ שמצוה לצום וחייב בזה, ישנו גיל מתי להתחיל בחינוך הקטנים לצום, ורק אז הוא רק לשעות ולא יותר, כי הוא דבר הכרחי לצורך קיום הגוף לאכול, ובאם אחד יאמר שהקטן והתינוק יצום כל היום הוא בגדר של רוצח, או אחד שאסור לו לצום, וכאשר יצום ביוהכ"פ הוא רוצח, וכן ועוד הרבה יותר מזה הוא בענין לימוד התורה בכלל ובפרט לילדים.

כשיראו ילד שלא אכל, ילד אבוד או טובע בנהר, כל אחד ישתדל להצילו, ובאם לא, הרי עובר על לא תעמוד על דם רעך,

כשרואים ילד שלא לומד תורה הרי חסר אצל הילד ה"חיינו" ומביא אותו למצב של רשעים בחייהם קרואים מתים, ואיך יכול לעמוד לנגד ולא

לעשות כלום בזה?

באם לא חושב אודות הילד שלא לומד זהו סימן אשר חסרה אצלו כל ההכרה והאמונה בהענין של "כי הם חיינו", ובפרט באם זהו תלמיד שלמד אצלו פעם, הרי ארז"ל כל המלמד את בן חבירו תורה כאילו "ילדו", הרי זהו ילד שלו ואיך יכול לשכוח עליו? התשכח אשה עולה? וכו'.

כל מלמד יודע אשר באם הילד לא אכל באותו יום לא יוכל ללמוד ולא יוכל להתרכז. הוא יודע אשר באם לא יתן להילד האוכל המתאים עבורו, גם אם ימלא כריסו אבל לא באוכל המתאים, לא יוכל להתרכז בלימודים, ולא יתפתחו כשרונותיו וחושיו וזהו דבר הפשוט שכל אחד מבין זה,

מלמד כשרואה אשר הילד לא עשה את עבודת בית צריך לבדוק אם אכל בביתו בערב, ואולי הסיבה שלא עשה עבודת הבית מפני שלא אכל ומזה הוא גם מעוצבן במשך שאר כל היום.

באם יתנו לילד "דאמי" למלאות פיו בזה ולהשתיקו, הגם שישתוק באותה שעה אבל מובן שאין זה משביע רעבונו, ועוד ועוד, וכן הוא ועוד הרבה יותר מזה בעניני חינוך, להשגיח עליו שלא ישתובב,

אבל מבלי לתת לו החינוך המתאים עבורו, ושיבין ויתקבל לפי הבנת הילד, הוא על דרך ששמים "דאמי" בפיו להשתיקו, אך לא ישתיק רעבונו ע"ז, ועוד יגרום יותר בעיות חינוכיות, ויעצבן אותו עוד יותר, אשר יתבטא אח"כ.

« כאשר ילד לא למד במשך כל היום, או כל השבוע או עוד יותר כל ימות הקיץ, הרי חסר אצל הילד ה"חיינו" ואיך יכולים הורים או מלמדים לשבת בחיבוק ידים ולא להתחשב בזה? הרי העדר שימת לב לזה היא הוראה אשר אצלהם חסר ההרגש של "כי הם חיינו" ?

ואיך יכול מלמד בעל אחריות לבוא באיחור להכתה? איפוא היא האחריות שלו? ואיפוא היא האחריות לביטול תורה וביטול הזמן של התלמידים של הכתה שלו? והרי זה בגדר של עושה מלאכת ה' ברמי' ? ואיפוא הוא היר"ש אשר זהו הלכה מפורשת בשו"ע?

וכן אותה דוגמא מאוכל, כשיתנו לילד לאכול בשר חי, או אוכל מקולקל, או אוכל שאינו יכול לאכול, הרי זה הזנחה ועוד יותר מזה,

וכמו בגשמיות כאשר הילד לא קבל האוכל המתאים עבורו, לא קבל אוכל טוב, או מלאו את כריסו ורעבונו באוכל בלתי מתאים ומקולקל,

הגם שמילאו אותו אך הוא לא יתפתח, לא יתפתחו חושיו, ולא יגדל גם בגופו ומכ"ש בחושיו וכשרונותיו, מפני העדר אכילה טובה, וגם זה יביא לבעיות בבריאות והדומה גם כשיגדל מפני שלא הי' לו יסוד טוב בבריאות גופו בגשמיות בעת קטנותו, ויסבול מזה גם כאשר יתבגר, מפני שלא קבל את המתאים בקטנותו,

כן ועוד הרבה יותר מזה הוא בחינוך, כאשר מלמד אינו מכין את השיעור כראוי, הרי זה כמו שנותנים לילד תבשיל שלא התבשל כראוי, ועוד יותר תבשיל מקולקל, אשר הילד יסבול מזה גם כשיגדיל, גידול כשרונות הילד והתפתחותם תלוי איך ובאיזה באופן המלמד מלמדו, איך מכין את השיעורים, ובעיקר איך המלמד לימדו ואיך הסבירו ואיזה יסוד נתן לו, אשר כל זה הוא בידו של המלמד,

כמו ע"י "אקונומי" באכילה, ימלאו רעבונו, אך יחסר התמצית כן הוא גם בחינוך והוראה, אשר "אקונומי" בהכנת השיעורים וההסברה וכו' יחסר התמצית!

כל מחנך צריך להיות "עושה מלאכת ה' באמונה" וזה צריך להיות לא בחיצונית אשר מלמד ושומר הזמן והדומה אך בפנימיות אינו נותן להתלמיד כמה שהתלמיד יכול לקבל, באם יתנו לו זה ע"י הכנת השיעורים המתאימה, וימסרו הלימודים בהסבר המתאים וכו', אשר באם זה חסר הרי גם באם שומר הזמן אך עושה מלאכת ה' ברמי' וגוזל מהתלמיד מה שיכול לקבל, ונהי' בעל מום גם על העתיד!

סדר הלימוד צריך להיות כפי שמובא בשם הצ"צ הלומד תורה לפרקים, היינו אשר מפרק כל דבר ל"פרקים" וחלקים ואז התורה משתמרת, אבל לכה"פ הכנת השיעורים וכו' מוכרחת להיות מקודם.

סדנא דארעא חד הוא, ענינים אלו ועוד הם במקומות שונים ובטח שייכים גם אצלכם:

על דרך כמו בעניני המדינות ישנם "שביתות", ויש ענינים אשר לפי החוק אסור לעשות שביתה, אז הפועלים שרוצים לעשות שביתה אך לא יכולים מאופן חוקי, באים לעבודה אבל עבודתם היא "איטית" (גא־סלאוו) ואי אפשר לומר להם כלום, היות ובאו לעבודה, אך מובן תוצאות של עבודה כזו, שלפעמים זה עוד יותר גרוע משביתה,

כן מעין זה ישנה המציאות הלזו אצל מלמדים, אשר באים להכתה אך הלימודים הם באופן של "איטיות" (גא־סלאוו), אשר עפ"י תורה הוא

מלאכת ה' ברמי' ומקלקל במאד את התלמידים, וכל הלימודים הם על דרך "שביתה" אך הרי גוזלים את הילדים בענין של אבידה שאינה חוזרת לעולם, ואיפוא היא היר"ש וכו'?

« העיצה לכל זה לעשות אסיפה ולדבר על עצם הענין, לדבר על הבעי' מבלי להאשים מישהוא רק עצם הבעי' של לימוד עם ילדים באופנים כאלו,

לפעמים אי אפשר לדבר כמו צו ופקודה והדומה, שאז לא יתקבל הענין, רק כמו ל"טכס" עצה על הבעי' הכאובה והסברת החיוב, שאז אולי בדרך ממילא תבוטל השלייה,

בני. נהי' התעוררות לענין זה ע"י הר' יקותיאל ראפ, אשר מסדר כינוס מחנכים מזמן לזמן, ומתדברים כל עניני חינוך ובעיות שונות, והי' כדאי ונכון לעשות אסיפות גם בשאר המקומות, להתדבר עם המחנכים בעניני חינוך.

« עוד בעי' חינוכית אשר היתה בא' המקומות ואולי זה נוגע אצלכם ג"כ,

לומדים את החומש עם הילד בלי הסבר אשר הילד אינו יודע כלל מה מדובר רק תרגום המילים, לומדים בג' שפות, והילד לא מבין מה מדובר, אינו מבין את האידיש, אינו מבין את תוכן הפסוקים, רק צריך לחזור על המילים בלי הבנה, ומובן שאין זה חינוכי, ומקלקל במאד,

הילד אינו מבין האידיש, ואינו מבין הלה"ק ואינו מבין כל הענין, הוא כמו שנותנים לו אוכל חי בלתי מבושל, אשר גם מעיו יתקלקלו ויחלה עי"ז.

צריך להתחיל הלימוד ענינים חדשים באנגלית, ואח"כ לחזור אתם החזרה באידיש, הגם אשר הילד עם כשרונות יותר טובים יסבול קצת עי"ז כי הוא כבר ידע את הענין מבלי לחזור, אבל אינו דומה הסבל שלו, להסבל של הילד שאינו מבין כלל.

הרי מדובר אודות אנשים יראי שמים, והאם לא יתחשבו בכל זה? האם לא יתחשבו בגודל האחריות שעליהם?, חסרה ההתבוננות בגודל האחריות המוטלת על המחנך והמלמד! הגם שהוא מאמין אבל אמונתו היא בדרך מקיף כמבואר בדא"ח הענין של "גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא" מאמין הנהו, אבל אינו חי בזה.

« צריך לעשות אסיפה עם המלמדים ולהתדבר יחד, ע"ד כמו רופאים מומחים הבאים יחד להתאסף ולטכס עיצות איך ובמה ובאיזה אופנים

אפשר לתקן לשפר ולהוסיף וכו', וכן יש לדבר עד"ז בהתועדות חסידי, לא להכאיב להזולת רק להתדבר, עד"ד כמו שאצל חסידים היו מדברים על נגעי הלב שלהם או על עצם הענין, והשומע כבר מבין המכוון.

וחזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם, כן כתב אדמו"ר נ"ע. כמו שרופא נתן תרופה והתחילו לקחת התרופה ולא רואים שזה עזר בפעם הראשון, לא יאמרו שהתרופה אינה עוזרת, רק צריך לקחת עוד ועוד, עד שיגמור כל ה"פרעסקריפשען" ולפעמים צריך לקחת עוד הפעם, אך התרופה התחילה תומ"י שלקח הכפית הראשונה, או הכדור הראשון, הגם שהי' צריך לקחת הרבה,

וכן הוא גם בזה צריך לדבר ולדבר, ולדבר עודה"פ וכל פעם זה עוזר חלקית, עד שיעזור להכל.

« כמו"כ ישנו הענין של "אבל אשמים אנחנו", אשר כאשר אומר אבל אשמים אנחנו, עד"ז השומע בא להרהור תשובה, כאשר שומע שהשני אומר אשר אשמים אנחנו, (לא אתם או הם).

צריך לחפש "מאי תקנת" ולחפש עצות. והבא לטהר (לטהר אחרים) מסייעים אותו, ואין להתייאש באם לא עזר בפעם הא' כי סו"ס זה יעזור, באם ידונו בכובד ראש איך הי' המצב בשנה הקודמת ואיך הי' המצב בשנה זו, יבואו להנחה אשר מקודם הי' יותר טוב. ויש מה לשפר ולתקן ולהוסיף.

« וענין החינוך תלוי הרבה במאד מה שהמחונך רואה הנהגת המחנך, המחנך הוא דוגמא חי' להמחונך, ממנו הוא לומד הנהגתו, המחנך והנהגתו פועלת הרבה על המחונך, מלמד אשר אינו מלמד בטוב, פועל הרבה על הילד.

גם ישנם תלמידים הפועלים הרבה על אחרים. כאשר המלמד במקום להיות ולהשגיח על הילדים נכנס לחדר המורים, במקום התעסקו באותו זמן עם הילדים, חסרה ההשפעה וכו'.

« כמו"כ גם ענין ה"תשובה" נהי' כבר ענין של מצות אנשים מלומדה. צריך לסדר עכשיו ביחוד ללמוד בכל המחלקות בענין "תשובה" ולדבר אודות ענין התשובה, לימוד הל' תשובה ברמב"ם, ועוד ולדבר על זה.

יש ענינים אשר צריך תשובה, עד לענינים של "יהרג ועל יעבור" ולא מתחשבים בזה. נכשלים בענינים של חיבוק ונישוק, ועוד ועוד, ענינים

שיש בזה האיסור של יהרג ואל יעבור,

איסור יחוד, אשר כשיהיו נזהרים באיסור יחוד, לא רק האיסור כשלעצמו, אשר הוא אסור. אלא היחוד הוא שורש לכל התאוות, עד לחיבוק ונישוק וכו'. משא"כ כשיזהר באיסור יחד במילא לא יפול בשאר הענינים.

אי אפשר לדבר אודות ענינים אלו באריכות, אך צריך למצוא אופנים שונים איך להבטיח זה (באווארענען).

« ויש להרחיב הדיבור בענייני זהירות במחדו'מ:

גם אם במעשה הוא נזהר, וזה רואה הזולת. ואפילו באם בדיבור הוא נזהר, הזולת שומע. אך איך הוא בענין המחשבה אשר הוא לעצמו, ועל משכבו בלילות חושב מה שחושב, מחשבה משוטטת תמיד, ובמה היא מחשבתו?

צריך להזהיר ולהיזהר, הדבר הראשון הוא שלא יהיה פנוי, ומחשבתו לא תהיה פנויה.

התלמידים נותנים להם חופשה לימי החג, עוזבים אותם לראש השנה או לימי החג, אבל האם מבטיחים אותם (מען באוורענט זיי) שיזהרו מראיה וכו'? כאשר המוח הוא ריק הוא חורבה אשר כל המזיקים מתאספים שם.

« כמו כן כל מחנך צריך לחשוב איך הוא הבית של התלמיד והמחונך, האם הבית מתאים לענין החינוך? שבבית לא תהיה אוריה זרה לענין החינוך שמקבל בהמוסד, וזה ענין של פעולה והתעסקות במבצעים של המלמד והמחנך, לראות אשר ביתו של המחונך יהיה כראוי, ואז החינוך יכול להתקבל ולהיות טוב, אחרת על אחריותו להחזיק הילד תחת רשותו ולהשגיח עליו כל 24 שעות היממה, אשר זהו חובתו ותעודתו של המלמד והמחנך, וגם זכותו.

« צריך ללמוד עם הילדים עניני נימוס:

לא לצער חס ושלום יהודי, האיסור של לא תונו, אונאת דברים, לצערו והדומה. לא לצער חברו, ומכל שכן הוריו, אשר בזה גם חיוב כיבוד אב ואם אשר צריך לחנכם בזה. כבוד הבריות וכו'.

« צריך לעורר ולהסביר להורים לא לדבר על המלמדים, גם אם ישנם איזה ענינים שאינם מבינים או לא לפי רוחם, ובפרט בפני הילד. כאשר ההורים שואלים שאלות על הנהגת המלמד בפני הילד, גם אם הם צודקים, הרי הראשון שיסבול מזה הוא הילד, אשר לא יוכל לקבל יותר מהמלמד,

והילד או התלמיד ישאר בעל מום על ידי זה שהורים דברו אודות המחנך בפני המחונך.

ולפעמים המחנך יוכל להסביר הנהגתו ולהצדיק, אך הילד אינו יודע מזה, ולכן ההיזק הוא באופן שלא יוכל לתקן באם ידברו על המחנך בפני המחונך. ויש להסביר זה להורים.

● ח' מר־חשוון תשמ"ה

בנידון מחלקת הסטודנטים:

« בהמשך לשיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א בהנוגע לענין לימוד התורה, צריך לעסוק בזה עם הסטודנטים לפעול אצלם העניין של לימוד התורה.

בזה גופא צריך לעורר אודות פ'א שחרית ופ'א ערבית: להסבירם אשר על דרך כמו באכילה גשמית, כל אדם צריך לאכול, וגם הטרוד ביותר אשר אין לו זמן לשבת לאכול סעודה, אך טועם משהו, כן צריך להיות בהנוגע ללימוד התורה אשר "הם חיינו", אשר גם הטרוד ביותר צריך לטעום משהו לכה'פ.

ובזה גופא כדאי ביותר אשר הלימוד יהיה בקיצור שולחן ערוך לכל הפחות סעיף אחד ליום, ושיהיה לו סימן (בוק מארק) עד היכן למד היום ומחר ימשיך בזה, אשר במשך הזמן ילמדו הדינים, וגם יהי עי"ז הענין של שונה הלכות וכו'.

וכדאי לסדר שיהיה להם הקיצור שולחן ערוך בשפה שלהם, במילא יוכלו ללמוד בנקל. וכן בערב שיהי' לו עין יעקב מתורגם להשפה שמבין, וילמוד בערב קטע מעין יעקב. במילא יהיה הענין של הלכה ואגדה בכל יום, אשר אודות אגדה, מבואר בתניא ועוד גודל הענין אשר מביא ליראת שמים וכו'.

« בהיות וסדנא דארעא חד הוא, ועוד מעט יתחיל כבר חופש החורף אשר נוסעים לביתם למשך איזה שבועות, צריך לסדר:

1. אשר בזמן החופש יהיה להם שיעורים.

2. לעוררם אשר בזמן בואם לביתם יעוררו בבית ויפעלו לשיפור מצב היהדות בבית, אשר בטח כבר ישנם כאלו שעל ידי ההתעסקות אתם במשך הזמן, פעלו עליהם הוספה בעיני יהדות יותר מהבית שמשם באו, במילא יוכלו עכשיו לפעול בבית באופן של והשיב לב אבות

על ידי בנים.

« מהם ישנם בטח גם כאלו שנהיו בע'ת ולא רוצים לאכול בבית מסיבת הכשרות, צריך למצוא אופנים ופעולה בזה להכשיר הבית וכו', כי הרי אין עניננו להפריד בין המשפחה, רק למשוך ולקרב גם את המשפחה.

« מהם הגרים בעיירות שונות, ובבואם הביתה להעיירות יש לעוררם וליעצם איך ובאיזה אופנים לנצל הזמן לחיזוק היהדות בהעיירות, ולהסבירם אשר יכולים להיות ממזכי הרבים, ועל ידי זה יהיה גם להם עצמם הרבה תועלת בנוסף לענין של מזכי הרבים.

גם, הרי כאשר יהיה טרוד להשפיע על אחרים, במילא לא יושפע עי'ז לענייני ההיפך מהסביבה וכו'.

« תמיד הרי ישנם סטודנטים חדשים שזה עתה באו לקולג', ומהם אשר בביתם ה' כשר, ועכשיו בבואם לקולג' נכנסים לנסיון מדי יום ביומו אודות כשרות האכילה וכו', ולא יודעים במה להזהר ואיך להיזהר ואיך להסתדר, במילא נכשלים בזה. אשר צריך שימת לב מיוחדת לזה.

עוד ענין אשר נוגע הן לסטודנטים והן למוסדות, ובכלל:

« ישנם כאלו שאין להם שם יהודי, וכדאי להסבירם אשר יהודי צריך להיות לו גם שם יהודי, ובאם אינו יכול לברר השם היהודי שניתן לו, ואינו יודע, צריך למצוא השם היהודי הקרוב לשמו אשר נקרא, ולומר לו שזה שמו, ולעשות מי שבירך בבית הכנסת ועל ידי זה יקבע שמו היהודי.

« גם לעורר אודות הענין של יום הולדת היהודי, אשר באם ידעו תאריך הלידה שלו, והשעה לערך אם היה ביום או בלילה, אפשרי לקבוע מתי הוא יום ההולדת.

ומציע לעשות כרטיסיות יפות ששם יהיה רשום שמם היהודי ויום הלידה שלהם לפי הלוח היהודי.

« לברר אם ידוע אודות שעטנז, ביחוד אשר כ"ק אדמו"ר שליט"א עורר על דרך זה באחרונה, ומהם אשר לא שמעו כלל אודות זה, והוא איסור השווה לכל אנשים ונשים, ועוברים על זה 24 שעות ביום, להסבירם אודות האיסור, וכן לברר ולומר להם המקום ששם יוכלו לבדוק השעטנז. ובאם צריך לסייע להם בסיוע כספי, צריך לסדר קופה מיוחדת לזה.

« בפעולה בקירוב ליהדות, אצלינו הסדר אשר מתחילים עם מצוה אחת מה שיותר קל, אך במשך הזמן צריך להוסיף עוד, ולא לעמוד במקום

אחד, ולכן צריך להוסיף עכשיו לאלו אשר כבר ראויים להוספה, להוסיף בנוסף לתפילין ענין "ציצית" שילבשו טלית קטן, ולא דוקא של צמר, אך העיקר שיהיה לכל אחד ואחד 2 ט"ק בכדי שיהיה לו תמיד גם כאשר רוחץ אחד, ויקיים גם מצות ציצית, וכן בכלל תמיד צריך להוסיף עוד. וכל זה שייך גם לילדים.

« כמו'כ כבר עוררו על זה, לברר אם היה להם פדיון הבן, אשר הוא דבר הקל ביותר לקיים, ויכולים לעשות זה עבור הרבה בכורים ביחד, וזה הן נוער והן מבוגרים ובעה'ב.

« ישנם כאלו הבאים ממקומות שונים, ולא היה להם ברית מילה כהלכה, אשר לפעמים על פי דין הם ערלים, הגם שזה כבר שאלה לרב, אך גם בזה צריך להשתדל.

« השלוחים שבהווה ובעתיד, להשתדל שבכל מקום יהיה מקוה, שהוא דבר הכרחי, ויתנו... אך מקוה מוכרח להיות.

● כ"ו אדר תשמ"ה

« בהיות ובשנה זו ישנו חול המועד ארוך, ובכלל חוה"מ פסח יש יותר זמן מחוה"מ סוכות, אין ההגבלה דסוכה, וכן הרבה יותר אנשים לא עובדים בחוה"מ פ, ובכן לנצל ימי חוה"מ:

1. בהנוגע לתלמידים: הגם שאין סדר לימודים בהמוסדות, אך צריך לנצל ימי חוה"מ שילמדו משהו, איזה שעה ויותר, וכן עוד יותר מזה צריך להשגיח שהזמן לא יהי לבטלה,

ובפרט להבטיח (באווארענען) שלא יהי להם קשרים עם הרחוב, אשר ישנם בעיות שונות בעניני ראי' שמיעה וכו' וכו', אורת הרחוב אשר צריך להבטיח במאד בזה, כי ההיזק בלתי משוער.

2. לנצל ימי חוה"מ אשר מהיונגע לייט יבקרו בערי השדה, לכה"פ המקומות הסמוכים לעיר, אשר יכולים לנסוע לשם בתור טיול גם עם ב"ב ולהפגש עם אחב"י מערי השדה, לדבר אתם לחזקם ולעוררם וכו', ויכולים למצוא אופנים שונים בזה.

« ביחוד באחרונה מדובר "בהמל"ח" על יסוד דברי כ"ק אד"ש בענין "השיב לב אבות על בנים" התעסקות וכו' בזה: לחנך הילדים מאיזה גיל שיהי' באופן אשר תהי' להם השפעה על הבית באופן בלתי ישר,

« אין זה רק ענין של מבצע, אלא הרי זה נוגע ביותר לעצם חינוכם של התלמידים שאוירת הבית תהי' בהתאם להחינוך, אשר לכן הוא חובה על המחנכים והמלמדים באווארענען אשר תלמידהם יהיו תחת השפעה טובה, ולא יהי' סתירה להחינוך מהבית, במילא צריך לחפש עצות ואופנים להשתדל לפעול אשר אוירת הבית תהי' יותר טובה ובהתאם להחינוך.

ועל זה צריך דיון מיוחד איך להביא הענין לפועל.

« איך הוא המצב בהביהכ"נ דליובאוויטש, האם השתפר המצב מאז שדובר עד"ז לפני משך זמן, בענין: תפלה במתינות, בקול, ובמקום אחד, לא להסתובב אנא ואבא, דיבור בעת התפלה, וכו' וכו', ובפרט חזרת הש"ץ וקה"ת,

צריך אשר ביהכ"נ דליובאוויטש יהי' "כמופת היתי לרבים וכו'" וצריך לסדר ועד מיוחד של כמה בעה"ב לפקח על עניני ביהכ"נ הנ"ל.

« בהנוגע לסטודענטים: להבטיח אשר אלו שנמצאים בקאלעדזעס שיהי' להם לא רק עניני הסדר, אלא גם אכילת מצה וכשר לפסח בכל חגה"פ, אשר ישנם שזוהרים בכשרות אבל נכשלים בפסח, מאין ברירה,

« וכן לסדר שיהי' להם סדר וכו',

« בהנוגע להילדים: בטח מעוררים אותם אודות ספירת העומר, ביחוד בזמן שנמצאים בביתם, שיספרו בכל יום, וכדאי לסדר שיספרו בכל בוקר בלי ברכה, במילא יובטח עי"ז שבאם שכחו בלילה, יוכלו לספור ביום המחרת. וכן להסבירם שיתפללו בציבור, בפרט בזמן שלא מתפללים בהמוסדות.

« בהנוגע לסיימי הרמב"ם, לא שמע בזה הוראה לכן אינו יכול לומר, אך בכללות צריך שלא יאבד ענין הסיום, שיהי' מודגש אשר למדו וגמרו ספר הרמב"ם, ועושים סיום לגמרא של תורה, והתעוררות ללימוד, אך אינו אומר הוראות בזה,

מה נעשה עם המקואות: קיימבריטש, עדווער,

בלוני'-מה היא הסיבה להפסול, ואולי אפשר לתקן זה בקטנות, ולזה נותן לי הרשות להחליט באם זה לא בהוצאות גדולות,

בשאר המקומות לזרז וכו', כפי שדובר כבר מקודם. בכללות נראית הזזה, אך לפועל המקוה חסרה עדיין, אין מים לטבול. ואולי אפשרי למשוך בזה את יאקובאוויטש.

« האם מסדרים "כינוסי תורה"? לעסוק בזה וכן עוד ענינים מעין זה, בזמן שתלמידי הישיבות נמצאים בבתיהם.

« על שאלתי בענין סיום גם בהשתתפות נשים אינו יכול לומר הוראה בזה, אך הפרינציפ ששמעו מכ"ק אד"ש, אשר:

בהנוגע לבתי חב"ד שונים אשר מסדרים "ערב חב"ד", ה' התנאי מכ"ק אד"ש בכל מקום ומקום להתחשב עם המצב של המקום ההוא, איך יביט על זה הרב האורטודוקסי, אשר משתדל ולוחם שתהי' בביהכ"נ שלו מחיצה, ובאם ליובאוויטש יעשו איזה ענין בלי מחיצה זה יכול להביא לידי קולא בעניני הביהכ"נ או חלישות אצל הרב האורטודוקסי, אשר הבעה"ב בין כך לוחמים אתו לנגד מחיצה, במילא צריך להזהר ולהבטיח שלא יהי' מזה שום קולא,

זה ה' כללות ה"שטעל" בענינים כגון אלו, אך בהנוגע אלינו אינו יכול לומר, כי לא שמע הוראה כנ"ל, ובאם ישנם אצלינו איזה ספיקות וכו', לכתוב ישר לכ"ק אד"ש או אליו והוא ימסור לכ"ק אד"ש.

« על מכתבי אליו בשאלה אודות האפליקיישען, הראה מכתבי לכ"ק אד"ש ואד"ש כתב על המכתב:

"להעביר להמזכירות",

וכתב לו צעטל מיוחד:

"הזהרתי המזכירות ריבוי פעמים שאין ענינם ואין להם סמכות כלל וכלל עפ"י שו"ע וכו' לפסוק דינים וישאלו לשאלה הנ"ל להרבנים וכו', כהנ"ל וכיו"ב"

« האם מען קען זיך ניט איינבעטן בא אייך טובה פרטית שהוא מבקש כל הזמן. ביקש כמה וכמה פעמים את... ואינו שומע כלום אודות בקשותיו, בנידון:

שליט, ומשפחתו, זעבא וב"ב. ילדי (ליווי) עמנואל: ישנם מקרוביו וידידו הגרים בלונדון, למסור להם ד"ש בשמו ולהודיעו מהנעשה בזה. זעבע ה' עומד לבוא ל-770 ולא בא, לכה'פ לדבר אתו בשמו של הרב חדקוב וכו', וכן עם השאר, ולהודיעו מהנעשה בזה.

● "א אלול תשמ"ה

« האם כבר הותחלו הלימודים? (מענה: בהישיבה גדולה וכן בהמכינה, ישיבה קטנה מר"ח אלול) איך הלימודים, (מענה טוב ביותר כולם שביעי רצון, במיוחד בהישיבה גדולה התלמידים שעברו לשם, 10 תלמידים, שביעי רצון ביותר, ולומדים בחיות וכו') ומה נתחדש? והאם ניתוספו עוד ענינים, ועוד תלמידים חדשים, ובשאר המחלקות?

« והרי אין ביהמ"ד בלא חידוש, כמה ילדים ניתוספו לשנה החדשה שלא היו אצלנו, לא רק שעברו ממחלקה למחלקה? האם שמעו השיחה אודות המקיים נפש אחת? ומה נעשה בזה?

רוצה להציע איזה ענינים, ומהם ענין חדש שלא דובר עדיין, ומשתדלים לסדר זה:

« ישנו סוג ילדים שאין להם חינוך יהודי, ובפרט אלו שגרים בערי השדה אשר אין שם מוסד ובי"ס יהודי, ואין קיבוץ גדול של אחב"י במילא אין להם גם ת"ת.

בהיות ובכל מקום, מכינים הילדים להבר מצוה, בתור הכשר והדומה, ובאם ה' מקום מרכזי עבור ילדים מגיל 12 שיבואו לשם למשך שנה בתור הכנה והכשר להבר מצוה, ובאופן מסודר שלא יפסידו כלום מהלימודי חול במשך השנה, ונוסף לזה יתנו להם הכשרה להבר מצוה וחינוך יהודי במשך השנה,

יש מקום אשר הרבה הורים היו שולחים ילדיהם למשך שנה אחת למוסד כזה, מעיירות שונות, ומאיזורים אשר אין להם שם שום חינוך יהודי, ובפרט כאשר ההורים ידעו אשר זהו ביחוד לגילאי 12, במילא שאר הילדים כולם הם באותו הגיל, ולסדרם בהלימודי חול כנ"ל שלא יפסידו אז, ע"י תעמולה בענין זה יכולים לסדר אשר התוצאות מזה יה' מוסד יפה ביותר, ביחוד לענין זה.

התוצאות ממוסד כזה אין לשער, כאשר הילדים יהיו במשך כל השנה באוירה של תורה ויהדות, ויראו חיים יהודים במשך השנה, בחזרם לבתיהם יכולה להיות השפעה מרובה וגדולה ביותר במקומות מגוריהם וכו', ומזה יכול להיות הרבה פעולות בכל הכיוונים בכל המדינה,

בדעתו להציע זה למדינות שונות, ומציע זה לנו אשר אנחנו כאן בלונדון נתעניין ברצינות בענין זה ולפעול בכיוון זה, ואולי גם לסדר דבר כזה בב' ערים או איזורים במדינה, ולא מופרך אשר ישנם איזורים בלונדון אשר

אפשרי לסדר דבר כזה. עם דארמעטארי מיוחדת עבורם.

בני. רוצה לסדר ענין כזה, אשר הלימודי חול ילמדו בהישיבה (באשען פארקוויי), ולקודש יהי' עבורם מחלקה ומוסד מיוחד שילמדו שם לפי ערכם.

ובכן מציע זה לנו אשר כל זמן שאחרים עדיין לא עשו מוסד כזה, שאנחנו נתעניין בזה ולהיות העומדים בראש בפעולה זו לפני שאחרים קופצים על זה, ובפרט אשר יש לנו מחלקה מיוחדת לערי השדה במילא ישנם כבר קשרים שונים אשר עי"ז נוכל להשיג תלמידים למוסד כזה, זה יכול לעשות כנ"ל רושם חזק ביותר הן לעצם הפעולה והן לעניני ליובאוויטש בכלל וכו',

ורוצה לשמוע מאתנו החלטתינו והנעשה בענין זה.

« ענין שנתחדש לעורר אודותו בזמן האחרון:

בכל מצוה ומצוה ישנו הסדר בתורה איך לקיים המצוה ולעשותה, כמו, הל' תפלין ישנם הפרטי דינים מעשיית התפלין, וכן דיני קיום המצוה איך לקיימה וכו', וכן בסוכה וכו' וכו' כל מצוה ומצוה, ישנם פרטי דיני המצוה בהנוגע לעשייתה וקיומה. וכן הרי גם בהנוגע לעניני תלמוד תורה, הרי ישנם הדינים והסדר איך ללמוד עם מבוגרים ואיך ללמוד עם ילדים, היינו אופן הלימודים ומה ללמוד, ועצם הלימוד, אשר לזה יש גם הלכה ברורה.

וכמו אשר שו"ב הסדר הוא לחזור כל ל' יום על הל' שחיטה, וכן כל רב ויודע ספר הרי הסדר הוא אשר בכל שנה ושנה ל' יום קודם החג צריך ללמוד עודה"פ הלכות החג, למרות שלמדם כבר ויודע אותם צריך לחזור עליהם. כן צריך להיות גם אצל מחנכים, אשר צריך ללמוד הלכות חינוך ולחזור עליהם מזמן לזמן, אך לפועל התרגלו אשר מדי שנה בשנה עושים תכנית לימודים או שישנו כבר התכנית מלפני שנים, וממשיכים בזה בלי התחשב עם התוצאות ואופני הלימודים.

ולדוגמא: אומרים בק"ש ושננתם לבניך אשר לבניך כאן-אלו התלמידים: ושננתם-רש"י מפרש שיהי' דברי תורה שנונים בפיך, שאם ישאלך אדם אל תגמגם, וכן בשו"ע אודות זה.

לומדים עם ילדים דינים שונים, עצם ענין דחיוב לימוד התורה, קידוש, טלית קטן, ועוד ועוד, אך צריך לחנכם איך צריך להיות קיום המצוה של ת"ת, שצ"ל ושננתם: שנונים, לא רק ללמוד אלא לזכור, ולחזור עליהם מזמן לזמן שיהי' אצלו ברור ההלכה, כשישאלוהו שלא יגמגם, וידע לענות

תומ"י. וכן כשיגדל ויצטרך לענות לאחיו הקטן ידע מה להשיב,

וכן גם המחנך בעצמו כשישאלוהו שידע להשיב, (לפעמים הילד אוכל איזה דייסא ושואל את המלמד איזה ברכה לעשות על זה, והמלמד בעצמו אינו יודע, ומובן הרושם על התלמיד.) צריך להיות ידיעה ביחוד בשו"ע או"ח, וכן שידע איך להתנהג בביהמ"ד וכן בלמדו בישיבה גדולה איך לנהוג בעצמו בעניני ת"ת וכו' וכן בהנוגע לאחרים.

ובכן מציע: להנהיג ולדייק בזה בכל המחלקות באופן של דוקא, אשר ההלכות שלומדים איתם יבחנו עליהם מזמן לזמן אותם ההלכות שלמדו, בכדי שיהי באופן "שלא יגמגם" ולסדר פרסים על הבחינות והדומה.

ולמסור אודות זה לכל המחלקות וגם במקומות אחרים.

« ענין הצניעות, ביחוד בזמנים ושנים אלו:

בכל דור ודור ישנה הע"ז של הדור, אשר צריך ביחוד להתגבר עלי'. בזמנינו בענין הצניעות הוא כמו מגיפה ר"ל, וצריך להתגבר בזה, צריך לעורר להתגבר בכלל ובפרט בענינים שהם מגרים היצר. לפעמים יש אשר היות ועבר ושנה "הותרה לו", אך הרי האיסור נשאר, וצריך עוד יותר חיזוק, והרי סדנא דארעא חד הוא, במילא בטח כן הוא אצלכם ג"כ ובשאר המקומות השונים.

לפעמים ישנם המתעכבים מלעורר ולדבר עד"ז בכדי שלא יחשבוהו "אלטמאדיש" שהוא א אפגעשטאנענער, וישנם כאלו אשר חוששים שלא יעורר מרה שחורה במילא לא מעוררים אודות זה, אך כנ"ל הרי האיסור הוא בכל תקפו, והמצב אינו משתפר, ואולי להיפך, באם לא מעוררים ומדברים עד"ז.

וישנם ענינים אשר קשה לדבר עם תלמידים, אך במדה מסויימת מוכרחים לדבר, וצריך על זה השגחה מיוחדת, וכן התחכמות איך לעורר ובמה וכו',

« ואצל יותר מבוגרים, תלמידי הישיבה גדולה, יש לעורר גם לענין איסור יחוד, אשר בזה עם הארצות גדולה, לפעמים מתבייש לעזוב הבית ועובר על איסור יחוד, לפעמים היצר אומר אשר אין צריך לדבר אודות זה, אך לפועל לא יודעים איסור יחוד ונכשלים בזה, ולפועל הרי הנסיון לא להכשל באיסור יחוד הרבה יותר קל מאשר אחרי שנכשלים באיסור יחוד שזה מביא לעוד ענינים,

וישנה גם עס־הארצות גדולה אפ'י בעניני חיבוק ונישוק, וכו', וגם בין תלמידי הישיבות, אשר צריך לעורר אודות זה בהתחכמות באופנים שונים.

« בענינים שבין אדם לחבירו, אשר צריך לשפר המצב, ויש הרבה בזה.

בענין הדיבורים, צריך שיפור ותיקון, בעניני "שקר" "לה"ר" והדומה, ולא לפחד שיאמרו אשר הוא "מוסר־ניק" וזה מתנגדישע ענינים, די ומספיק מה שאדמוה"ז מדבר אודות ענינים אלו בלקו"ת, וכן בהרבה מקומות בדא"ח מדובר עד"ז, ובפרט בענין הלאו "דלא תשנא וגו'".

אצל חסידים בפרט צריך להיות הענין של ואהבת לרעך כמוך, -אהבת ישראל שהוא יסוד החסידות. מדברים אודות מבצע אהבת ישראל שהוא לא רק לאלו אשר אינם יודעים א.ב. אלא גם בהנוגע לאנ"ש עצמם, בסביבת אנ"ש צריך לחזק הענין של אהבת ישראל, וביחוד בענינים שבין אדם לחבירו.

« כל שיראתו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת, היינו שישנם שינויים באופני היראה, וכאשר לומד מתוך יר"ש וכו' אז חכמתו מתקיימת, אשר צריך להיות ההקדמה של יר"ש.

וגם בזה הרי האויפטו של חסידות הוא, אשר גם בענינים של "רעדה" ישנו ה"גילוי" ענין השמחה גם בענין התשובה, ועוד יותר כאשר יודע ממעלת התשובה אשר תשובה מועילה על הכל, ועושה תשובה הרי זה לבד צריך להביא להשמחה היותר גדולה, אשר שב ורפא לו.

« ענין אשר דובר כבר כמה פעמים, אשר זה דבר שנחלש בדורינו. כל המושג של ענין ה"תשובה":

בשנים הקודמים, האוירה לפני ר"ה היתה אשר הנה בא יום הדין, יום הראש השנה בא, צריך להתכונן לר"ה. האלול הי' מורגש שזה אלול, אוירה של אלול, קול השופר דאלול עורר, הי' אויר של רצינות "ערענסקייט", גם אצל אנשים פשוטים, אנשים ונשים. יודע אשר בא ר"ה וצריך לעשות תשובה, לוחם עם עצמו, מתגבר ונופל, כל אחד לפי דרגתו, אך בכללות היתה אוירה של התכוננות, זה חושב יותר אודות תשובה וזה לוחם עם עצמו, ואפ'י זה אשר דוחה מיום ליום, אך בהגיע יותר קרוב לר"ה זו.

בהביהכ"נ, ליל ר"ה, התפלות ליל ר"ה, ובפרט כאשר התחילו "למנצח" לפני תקיעת שופר, גם כאלו שלא ידעו פירוש המלות היו פורצים בבכי. וכן בהמשך עשי"ת, ובפרט יוהכ"פ, בעת התחלת כל נדרי, אוירה קדושה

וטהורה, ועוד יותר בהגיע לנעילה אשר כל אחד ידע אשר עוד מעט וננעלים השערים, וצריך אריינכאפען, ואי אפשר לדחות התשובה יותר ומוכרח כבר לעשות תשובה, ובעת נעילה עושה התשובה הנכונה. ואז אח"כ גודל השמחה בה"מארש" שאחרי נעילה, השמחה היתה באמת. ועכשיו? הכל הוא בדרך מצות אנשים מלומדה, בלי שום חיות וכו', בלי הרגש...

הבא לטהר מסייעין אותו, הלשון הוא לא להטהר אלא לטהר, ומובא בהאגרות שהוא הבא לטהר אחרים אז מסייעין אותו סיוע מלמעלה גם לו לעצמו.

צריך לעסוק ולפעול בענין הטהרה: טהרת המחשבה, טהרת הדיבור ובפרט במעשה, ובכל המובנים. בכוח"ט וכו'.

● "ב מד'חשון תשמ"ו

« האם יש בלונדון "ביקור חולים"? אם ישנם אנשים מאנ"ש וכו' שמבקרים אותם...

« איך הוא מצב הכשרות בבתי חולים וכו'. והאם ידוע לכולם שאפשר להשיג מאכלי כשר. לפרסם אודות אפשרות להשיג מאכלי כשר בבתי חולים, וגם בחנם.

« במקומות שמבקרים לעורר אודות מאכלי כשר שישנם ביחוד לבתי חולים, כי אולי ישנם כאלו שלא יודעים מזה,

« בעת הביקורים, לעורר את אלו שהולכים לבקר אשר בנוסף לעצם הביקור להשאיר גם חומר קריאה שונה, לעורר עי"ז לעניני יהדות שונים. וכן להכנס בדיבורים אודות חינוך הילדים, ומצב המשפחה וכו'.

לנצל ההזדמנות להכנס לדיבורים ולעורר ענינים שונים לחיזוק היהדות. אשר ישנה אז הזדמנות להכנס לדיבורים בהנוגע לענינים שונים, ובדרך כלל החולה מוכשר יותר לקבל ולשמוע אז.

ישנם כאלו אשר ילדיהם הם בעיר או מדינה אחרת, וכדאי לתת להם הכתובת של בית חב"ד ממקום ההוא, וכן לברר מהם כתובת ילדיהם, ולמסרם לבתי חב"ד במקומות ששם גרים הם, ועי"ז לסדר קשר עם הילדים, ואולי למסור ד"ש לילדיהם מההורים אשר אנשי חב"ד ביקרום וכו'.

ושכל אחד המבקרים יהיו אצלו הכתובת של בתי חב"ד והשלוחים בעולם, ולנצל הזמנות זו.

וכן לרשום בס"ת וכו' וכו', ענינים שונים אשר יכולים להיות תוצאות מהביקורים. ותמיד להשאיר איזה חוברת מליובאוויטש אצל אלו שביקרו אותם. עי"ז גם ידעו הכתובת וכו' באם יהי' להם הזמנות והדומה לפנות לאיזה ענין וידעו אשר מחב"ד יכולים לעזור להם.

● י"ד טבת תשמ"ו

« מה נעשה בהענין המדובר לפני משך זמן לסדר פראגראם מיוחד עבור ילדים מערי השדה לשנת הבר מצוה, בתור להכינם לבר מצוה ועי"ז יהיו תחת פיקוח וכו' שלנו למשך שנה לערך, ונוכל לפעול הרבה על הילדים כשיהיו ברשותינו משך שנה!?

(על המענה אשר ישנם הרבה קושיים, מהורים ובעצם הסידור ומשתדלים (1) לוויקענדס, (2) לשלוח לכרמל, הוסב הדיבור בזה, ואח"כ הציעו:) לפחות לסדר את הוויקענדס עבור הילדים שבגיל 12 בתור הכנה לבר מצוה, באופן היותר מתאים ויותר מפורסם, ושיהיו הרבה משתתפים וכו'.
וכן לסדר עכשיו כבר תכנית לימי החופש מהבתי ספר אשר ישנם ימי חופשה כאלו כמה פעמים בשנה בנוסף לזמן הקיץ, ובזמן החופש לסדר עבור ילדים אלו תכנית ושיעורים מיוחדים בתור הכשר לבר מצוה, ופרסם בין ערי השדה ובטח יבואו ילדים לזה, ובזמן החופשה יכולים לפעול הרבה על הילדים ויהיו מזה תוצאות אח"כ.

וכן לסדר ענינים כאלו גם במאנשעסטר ובעוד איזה מקומות של אנ"ש שיבואו לשם מערי השדה שסביבם.

« לסדר "תפארת בחורים" עבור בחורים שלמדו במוסדות שונים ועכשיו הם עובדים, אך אחרי העבודה לסדר עבורם כמו שהי' בשנים ודורות הקודמים "תפארת בחורים" אשר באים לשיעורים וסדר מיוחד עבורם, מאלו אשר עדיין לא התחתנו, ואינם כבר בהמוסדות רק עובדים והדומה. ולא דוקא מאנ"ש אלא למשוך גם אחרים.

« מה נעשה בהישיבה גדולה, הלימודים, וכו', וכו'?

ומה נשמע ג"כ אודות ענין שכבר דובר עוד בשנים שלפני זה, אשר בנוסף לעצם הלימודים שלומדים לעיון ולגרסא בנגלה ודא"ח, יקדישו איזה זמן

גם ללימוד הענינים אשר כ"ק אדמו"ר זי"ע דרש ביותר שהתלמידים שלנו ילמדו וידעו גם ענינים אלו, שהם: נ"ך, דקדוק, כתיבה, דברי ימי ישראל, האם יודעים התלמידים שמות הנביאים? זמנם, מתי היו? מתי הי' נביא פלוני והדומה. להרגיל שילמדו לעצמם נ"ך, הרי לומדים היום יום, שם מובא אשר חסידים היו לומדים נ"ך בכל יום בעת כפילת הטו"ת, ועוד, ולכה"פ שילמדו הקאפיטלעך תהלים שבסדר התפלה, האם יודעים פירוש התפלה? הרי לומדים דא"ח ומבואר בדא"ח סדר התפלה פסו"דז ברכות ק"ש וכו', והרי לכל לראש צריך לדעת פירוש התפלה! התחלת התפלה היא משנת איזהו מקומן, האם יודעים פירוש המשנה? וכן בשאר חלקי התפלה, הפסוקים מהתנ"ך שידעו לכה"פ הפירוש הפשוט שמבואר ברש"י ומצודות,

ולמה לא לומדים לימודים אלו בהשיבות שלנו, הן היותר צעירים והן המבוגרים, שלא למדו זה עדיין או שכחו?! כשילמדו משלי ידעו מה כתוב שם איך שצריך להזהר בהליכה ברחוב, וכן עוד הרבה עניני זהירות והנהגות וכו' וכו'. ולמה ישנה הנחה כזו שלא לומדים ענינים אלו? האם ישבו ודנו על זה בכובד ראש ובאו לידי החלטה לא ללמוד?!!!

« בלימוד הרמב"ם: אשר בטח כולם לומדים לפי הסדר עכשיו, אך ברמב"ם ישנם הרבה הלכות אשר נגמרים גם בענין של הנהגה מוסרית וכו', בנוסף לעצם ההלכה, וכפי שכ"ק אד"ש ביאר כבר בשיחותיו איזה ענינים מהם.

אך הרי בזה ישנה גם הוראה מכ"ק אד"ש וכפי שהזכיר בהשיחות, אשר מביא ביאור איזה ענין לדוגמא, אך כן צריך להוציא מכל הלכה וענין של הרמב"ם, וביחוד כאשר הרמב"ם מסיים בענין מוסרי הגם שהוא ספר הלכות, צריך להוציא ההוראה מזה, ושלא יהי' כמו שאצל אלו שלא לומדים אגדתא או עוברים ע"ז במהירות ולא מתחשבים בזה כלל.

וכאשר לומדים הלכה ברמב"ם וישנה שם גם הוראה מוסרית, צריך לקבוע זמן הן בהישיבה גדולה והן בשאר המחלקות והמוסדות השונים, להרחיב הדיבור אודות ההוראה מוסרית של הרמב"ם שלמדו אז.

ולדוגמא: אתמול הי' השיעור ברמב"ם, ומדובר שם באריכות אודות האיסור של "גניבת דעת" ומביא כמה דוגמאות לזה, אשר ענין זה של גניבת דעת לדוגמא צריך להרחיב הדיבור בהשיעורים ובמסיבות והזדמנויות שונות בקשר להלימוד ברמב"ם אשר ישנם בזה הרבה ענינים והם נוגעים לפועל בחיי היום יומיים, ולפעמים ישנם ענינים כאלו אשר

מהעדר שימת לב עוברים אפי' לענינים כאלו שהם לפי ההלכה איסור דאורייתא, ובפרט איסורים דרבנן וסיגים, והכל קשור עם הענין של גניבת דעת. והם ענינים הנוגעים לפועל, ולעיתים קרובות ביותר.

וכמו בלאו דלא תגנוב, אשר כמרז"ל וכפי שהרמב"ם מביא להלכה, שאסור לקחת זה אפילו רק לרגע אחת ועל מנת להחזירו תומ"י, אך הרי באותה רגע כבר עובר הלאו דלא תגנוב, גם אם מחזיר זה חזרה תומ"י. וכן ישנם הרבה ענינים ברמב"ם אשר הם הוראות מוסריות, וצריך להרחיב הדיבור בזה.

וכמו"כ בלימוד המסכת שלומדים בהשיבה: הנה נוסף לעצם הלימוד והפלפול וכו' בהלימוד לעיון ולימוד ההלכה, ישנם גם ענינים הנוגעים לפועל בחיי היום יום, ובכל מקום צריך להוציא ההוראה לפועל, ולדבר על זה, הן בהכתות והן בהשיבות וכן בהשיבות גדולות עם התלמידים היותר מבוגרים. צריך שימת לב לענינים אלו.

« להתעניין בכל הנ"ל במה שאפשר לפעול. כמו"כ להודיע למקומות אחרים אודות הענינים הנ"ל.

● אדר א' תשמ"ו

« מה נשמע, ואיך הי' הווינטער קעמפ, האם הילדות היו שביעי רצון וכו' וכו' ?

« בענין מבצע תפלין: לכאו' נראית חלישות בההתעסקות במצבע זה, לגבי שהי מקודם,

כמו"כ אלו שפועלים עליהם והניחו תפלין, להתעניין שיהי" להם תפלין משלהם שיוכלו להמשיך להניחם, ולא רק כאשר באים אליהם,

כמו"כ בהנוגע לילדים שנהיים בר מצוה, האם בודקים התפלין שיהיו כשרות, ולא רק לסמוך על החנות שקנו שם התפלין, ביחוד התפלין הקטנים וכו'.

« מה נעשה בהנוגע לפעולה וכו' בענין "קדושת ביהכ"נ"?

התלמידים שידעו אודות קדושת ביהכ"נ ואופן ההנהגה שצריך להיות בביהכ"נ, הן כללות ענין הקדושה, וכללות ההנהגה, ובפרט בדיבורים ביחוד בעת התפילות. לדעת בכלל איך שצריך להיות בביהכ"נ ובפרט ביהכ"נ ד"לויבאוויטש" אשר בזה נוגע עוד הרבה יותר.

כ"ק אד"ש דיבר באחרונה אודות הענין של "קידוש השם" וגודל האחריות של ת"ח בהנוגע לזה, אשר אפ' בענין אשר סתם יהודי כשמתנהג כן אין זה חילול השם, משא"כ ת"ח מובא בהלכה אשר הוא צריך להזהר הרבה יותר, ואצלו ענין כזה אשר אצל סתם יהודי הוא הנהגה רגילה משא"כ אצל הת"ח יכול להיות ענין זה בגדר של חילול השם,

כן הוא גם בהנוגע לליובאוויטש וסתם-לא ליובאוויטש, אשר אופן ההנהגה בליובאוויטש נוגע ביותר, ונוגע לכל הפרעסטידז של ליובאוויטש, ופועל הרבה יותר, ע"ד ההבדל בין ת"ח ואינו ת"ח: כאשר יהודי בא לביהכ"נ דליובאוויטש ורוצה להתפלל שם, הנה כאשר בזמן התפלה וקרה"ת יהי שקט וכו' יושפע מזה, ויפעול עליו קירוב וכו' והרבה תוצאות טובות וכו' וכו' משא"כ להיפך ח"ו, יכול להיות נוגע לדורי דורות. ח"ו.

ולכן הן על היחיד והן על המנהיגים והעסקנים וכו' לדעת גודל האחריות שעליהם בענין זה. ובפרט בהנוגע לילדים, צריך לעורר את ההורים אשר בהנהגתם תלוי חינוך ילדיהם, הילדים לומדים הנהגתם מההורים, וגם הקטנים ביותר מתרשמים מאופן הנהגת ההורים, והמבוגרים!

כאשר הילד רואה שההורים מדברים בזמן התפלה וכו' וכו', במילא התוצאה מזה אשר הילד רץ ומסתובב בביהכ"נ ורק יבלבל, וגם כאשר יגדל יתנהג באופן אשר ראה איך שאביו נוהג וכו' וכו', אשר צריך להרחיב הדיבורים בזה. צריך לחנך את הילד בין שאר עניני חינוך, גם בהנוגע להנהגה של ה"מקדש מעט" שהוא בביהכ"נ, ולהרגיל הילד לזה.

ולכן על ההורים וכן גם המבוגרים בכלל החיוב הוא כפול,

1. בהנוגע לעצמם אשר חייבים הם בעצמם להתנהג בקדושת ביהכ"נ וכו' וכו',

2. אחריותם בהנוגע להילדים, אשר הילד לומד מהנהגתם, ואח"כ כאשר יאמר להילד לא לדבר בביהכ"נ, להתפלל וכו' שהילד לא יוכל לחשוב לעצמו מה הוא אומר לי ובעצמו אינו מתנהג כן, הילד יחשוב "קשוט עצמך" וכו', אפ' אם לא יאמר כן בפירוש אך במחשבתו יחשוב כן.

לפעמים יש אשר ההורים עצמם מבינים זה ומתנהגים בעצמם כשורה כפי המתאים, אך כאשר מביאים את הילדים לביהכ"נ צריכים להבטיח שהילדים לא יראו ממבוגרים אחרים, הנהגה היפך הרצוי, כי כנ"ל הנהגת כל מבוגר פועל על הילד.

המוסדות צריכים לחנך את הילדים להנהגה ראוי ומתאימה, וגם לדרוש מהרבנים והגבאים וכו' לפעול אשר הנהגה בביהכ"נ תהי' בהתאם כפי החינוך, ושלא יראו בפועל בביהכ"נ הנהגה הפכית מהחינוך,

דבר זה צריך לפעול על כל מבוגר שכל אחד יתאפק לכה"פ ויתנהג כפי המתאים בביהכ"נ, כי עליו לדעת אשר זהו ענין של "רציחה ממש" היות והנהגתו פועלת על הילדים, ודבר זה הוא אחריות ונוגע לכאו"א הגבאים הרבנים העסקנים וכל אשר יראת ה' בלבו, ואז גם כללות החינוך יהי' אחר, עם תועלת הנרצה וכו' וכו'.

עכשיו שהוא זמן אשר מחפשים עוד זכויות וכו' למהר ביאת המשיח, הוא הזמן אשר צריך לבער ענינים של היפך הזכות, ובפרט שהוא ענין של חינוך ותיקון גדול במקדש מעט, שאי אפשר לשער גודל הזכות שבזה.

והמדובר הוא בהנוגע לכל אירופא וכו', לסדר התעוררות בהנ"ל שיהי' תכנית לעבודה בפועל להביא לתיקון המצב בכל הנ"ל, ולהאריך בזה כפי הראוי והדרוש וכו'.

« איך הוא בהנוגע לקשעה"מ בהנוגע לילדים? אולי הי' כדאי לסדר "שאלון" עבור הילדים למלאות איך היא הנהגתם בש"ק ובכלל בהזמנים שלא נמצאים בהמוסד, הן בהנוגע לקשע"מ וכן עוד ענינים שונים, וההורים שיחתמו על השאלונים,

« ומה נשמע בהנוגע לשנים מקרא ואחד תרגום, העברת הפרשה עם הטעמים? והאם כל התלמידים יודעים את הטעמים הן בהנוגע למקרא והן בהנוגע להפטרות? וכן הוא גם בהנוגע להשיבה גדולה כנ"ל?

« בהנוגע לפעולות עם סטודענטים: ישנם הרבה פגישות אשר נערכות בערבים, אשר אז אי אפשר להניח אתם תפלין. אך הרי החיוב של ק"ש הוא ביום ובלילה, ולכן כדאי לעורר בלילה אודות ק"ש, וכן בכלל במבצע תפלין לעורר שיקראו ק"ש בלילה, ואצל הרבה אנשים חסרה כל הידיעה אודות חיוב ק"ש בכלל ובפרט גם בלילה, אשר הוא מ"ע בפ"ע.

« איך הוא המצב בהנוגע ל"שעטנז" לעורר אודות איסור שעטנז, ומקומות ששם אפשר לבדוק, ולפרסם אודות זה באופנים שונים בעיתונים וכו' וכו', וכן גם בהנוגע לערי השדה.

« מה נעשה בענין המקואות ?

« בהנוגע לפעולות במקומות שונים: להשיג קשר בכל ביהכ"נ בכל מקום

א' או יותר שנעמוד בקשרים אתו, ולעבוד על ידו באופן חשאי, אשר הוא יעורר אודות ענינים שונים, ויודיע לנו, שבאופן חשאי הוא יהי' העובד פעולות שונות שם, עבורינו, שאנחנו נעבוד על ידו.

« לפני שנים הי' מקבל ידיעה מאסיפה כללית של מחנכים מאירופא והדו"ח שהיינו שולחים לו, ...הי' נוסע לשם, וזה כבר יותר משנה שלא שמע כלום מהנ"ל?

« בנידון חיזוק הישנות:

1. דובר כבר הרבה פעמים אשר צריך לחזק ענין שמירת הזמן, הזמן הוא אבידה שאינה חוזרת. ישנה אימרה, "טיים איז לייף", הזמן הוא קצוב, כמבואר במאמר דיום ההילולא, עה"פ כימי שכיר ימיו, במילא צריך לנצל הזמן. וכן גם ישנה הגבלה כמה אותיות יוכל לצרף במשך הזמן, ותלוי במה מנצל זה.

2. ביחוד זהירות בענין המחשבה וגודל האחריות בענין המחשבה, בפרט אלו הלומדים דא"ח הרי יודעים גודל הענין של מחשבה, ומחשבה מועלת לטוב, וכן להיפך, ומבואר בדא"ח עד כמה צריכה להיות הזהירות בענין המחשבה, ולא תהי' מחשבה ריקה.

מחשבה משוטטת תמיד, אך ביכולת האדם להחליף המחשבה במחשבה טובה, ובזה הרבה מהוראות נשיאינו בענין זה להחליף המחשבה מענין לענין.

3. וכן בזהירות מהסתכלות בענינים שונים ובכלל הזהירות בראי' וכו', אשר ראי' מביא לידי מחשבה, וגם זה מתעורר במשך זמן אח"כ הענין שראה פעם, ולכן צריך זהירות יתירה בזה.

ולעורר אודות כ"ז גם בהשיבה גדולה, הגם שכבר דובר אודות זה מקודם,

4. כמו"כ האם ישנו פיקוח על הדארמאטארי בהשיבה גדולה?

וכן לעורר אודות שאר הענינים אשר דוברו כבר מזמן, וצריך לעורר אודותם מזמן לזמן.

« האם לוי שי' כבר התחיל לעבוד בעדזווער, ומה נשמע שם? למסור לו ד"ש ואשר מחכה לבשו"ט ממנו מהצלחה גדולה וכו'.

כשבאים למקום צריך להתחיל בפעולה תומ"י, אדמו"ר זי"ע כשהגיע לארה"ב, עגנה האני' אחרי שעה 6, ואז הי' חוק שאחרי שעה 6 לא נותנים

להכנס להאני". אח"כ ביום המחרת, הי' קבל"פ וכו' ובאו אנשים לראות את אדמו"ר זי"ע וכו' וכו', מ"מ כאשר הרב חדקוב נכנס אליו בשעה 12 או 2 כבר מצאו אז יושב במשרדו ועובד וכבר נתן הוראות וכו' וכו'.

היינו אשר תומ"י שבאים למקום צריך תומ"י להתחיל בפעולה וכו'.

• ב' אדר ב' תשמ"ו

להיותו טרוד ביותר ביחוד בזמן האחרון לכן כבר משך זמן שלא התקשר איתי וגם הפעם יקצר הגם שישנם הרבה ענינים לדבר, ויעורר רק לאיזה נקודות.

« איזה הכנות עושים עבור הסטודענטים שלא יאכלו חמץ בפסח, הן בפסח והן גם בערב פסח וכל ימי הפסח לא רק בהנוגע להסדרים, אלא פשוט במשך כל ימי החג וחווה"מ שיהי' להם מה לאכול באופן הכשר לפסח שלא יוכרחו לאכול חמץ ח"ו,

באם יצטרכו לנסוע לאיזה מקום להשיג מאכלי כשר לפסח, הרי בזה ישנו כבר נסיון, ואולי לא יסעו ולא יוכלו לעמוד בנסיון ויאכלו ח"ו חמץ.

והשנה הרי לכא' ימי החג קם באמצע זמן הלימודים, וצריך להתחיל לעסוק בזה בעוד מועד ולפרסם אודות זה, וכן לפרסם אודות איסור אכילת חמץ גם בערב פסח, לא רק בימי הפסח.

וכן הוא גם בהנוגע לבתי חולים, ובתי מרפא, לברר אם יש מאכלים כשר לפסח, ולפרסם אודות זה, שכל הרוצה לכה"פ שיוכל להשיג זה.

כמו"כ בהנוגע לבתי חולים מיוחדים לחולי עצבים (חולי הרוח) אשר ישנם אנשים החושבים שמכיון שהוא חולה, אין צריך לדאוג אודות אכילת כשר וכו', אשר זה טעות, ובפרט אשר הרבה מהם הם במצב אשר יודעים מהנעשה אתם,

ובזה גם יש מקום לעסוק ולפעול ולהסביר להממונים על הבתי חולים וכו', אשר עצם הדבר שאינם יכולים לאכול כשר הן בכל השנה ובפרט בימי הפסח שאין להם מאכלים כשרים לפסח, אשר הם (החולים) יודעים שזהו פסח, ומ"מ אין להם מצות ואוכל כשר לפסח, זה גופא משפיע לרעה ח"ו על מצב בריאותם ומצב העצבים שלהם, ויש להם עגמ"ל מזה.

« מתי יודפס הקאנקארד הבא? לכתוב ולעורר בהקאנקארד אודות פסח ואודות כל הנ"ל.

- « מה נעשה בהנוגע למבצע ת"ת שיעורים להסוג ד"רגלי" תפארת בחורים, לבחורים ואברכים עובדים, ואנשים כאלו שאינם יכולים לבוא לשיעורים?
- « (אחרי שאמרתי אודות השיעורים השונים לבע"ב ועלון השבועי אשר נשלח ע"י לעוונטאל חב"ד ריסערטש יוניט' ביקש לשלוח לו סעט מכל זה).
- « ישנם הרבה רופאים העובדים בבתי חולים, ואולי אפשרי לסדר שיעורים ביחוד לרופאים, וזה ימשוך סוג זה. (או שא' מאתנו יגיד שיעורים לפניהם, או מהם עצמם אולי אפשרי למצוא מי שיאמר שיעור עבורם בזמן הפנוי.)
- « מה נעשה אצל לוי שי' בעדזווער, איך הם הפעולות שם? ואיך מתפתח שם? וכן מה עושים שם בפעולות בהנוגע לפסח וכו' ?
- « להודיע דו"ח מנסיעת שמואל שי' לו להמיטינג של המורים בבראסעל"ס.
- « מה עושים בזה שדובר כבר הרבה פעמים, תעמולה ל"מיעוט חילול שבת" וכן תעמולה ל"חיזוק השבת" להכניס רוח של שבת לכה"פ בענינים שונים חלקית לע"ע, עד שבמשך הזמן יביא לשמירת השבת, ומתאים ביותר שהנשים יעסקו בזה עם הנשים אשר בבית תהי' אוריה של שבת, שבזה הנסיון אינו גדול כ"כ, וכן שלא יעשו "שאפינג בשבת וכו'. וכן גם האנשים לפעול על האנשים לכה"פ למעט בחילול שבת.
- לעורר אודות זה עודה"פ ועודה"פ, וכן גם להדפיס הכתבות בהקאנקארד להסביר אשר בהנוגע לשבת כל מלאכה ומלאכה הוא חילול נוסף, וכן לעורר ששבתים תהי' איזה אוריה של שבת שלא יושכח כל הענין של שבת. ח"ו.
- « למסור לשמואל לו ופייוויש וואגעל אודות המשפחות אשר מבקש להודיעו מהנעשה אתם, משפחת שליט, עמנואל ועוד, אשר נא ונא להודיעו.
- « עורר את הר"י קרינסקי לשלוח לנו איזה חומר, וכן מודעה אשר מדפיסים בנ"י. טיימס, אודות התעוררות לפורים, ומתאים לכל השנים ולכל המקומות, וכן בטח בכל מקום ישנם ענינים כאלו אשר כדאי לפרסם וכן גם לשלוח להעיררות וכו'.
- « מה חדשות? ובכלל מה נעשה?

● **י"ב מנחם־אב תשמ"ו**

« מה נעשה, בכלל, ובהשיבה גדולה, הת', הקעמפ'ס. וכו' וכו'. (אמרתי לו אודות הבחינות בע"פ מס' כתובות וכן בכלל מהנעשה וכו' ועורר):

בלימוד ישנו עצם הלימוד וההלכה שלומדים ובוחנים על זה, אך ישנו גם מה שצריך ללמוד מהלימוד ומה שצריך להוציא מזה, כפי הלשון וואס האט תורה דיר געלערנט, ועל זה לא שמים לב, וזהו ענין עקרי בלימוד, הן בלימוד מסכ' והן בלימוד הלכה יורה דעה או חו"מ וכו', אשר עצם ההלכה לומדים אך הנוסף להלכה שהוא ג"כ תורה, צריך לשים דגש גם על זה, וכן גם הענין של גדולה שימושה יותר מלימודה שהוא ענין עקרי בתורה,

ישנה עצם ההלכה, אך לדוגמא ישנו הענין של "לקבל את כל אדם בספנ". ענין השוחד יעור, לא רק בשוחד כספים, אלא כל עניני שוחד, וזה שייך הן לתלמידים, ורבנים, וכן גם בכלל מנהיגים ועסקנים ובעה"ב, כמו בענין "מדות טובות" אשר צריך להוציא מהתורה ומהלימודים, אשר זה שייך לכל, ובעניני הנהגה בזה לא עולה על הדעת לפעמים אפי' לשאול אם הנהגה זו היא כדבעי.

למדו מס' כתובות, שם ישנם הרבה ענינים אשר צריכים שימת לב ללמוד מזה בעניני הנהגה. העיקר שיהי' איכפת לו, עס זאל אַרען, אם מתנהג כראוי וכפי דרך התורה,

ובפרט בהנוגע לחסידות, אשר ישנה השאלה מה חסידות פעלה עלינו, באם חסר במדות טובות, וכן בענין מלבין פני חבירו ועוד ועוד, וגם בענינים היום יומיים, כמו מתי לענות אמן, מתי יוכל להפסיק בתפלה, לא לעבור לפני המתפלל ועוד ענינים בכגון זה.

« עיקר הטעליפון הוא היות וקבל מכתב מא.ד.ס. עם הדו"ח שעושים כאן שנת החינוך של יונייטעד סינאגאג, וראה שם שיש לנו חלק בזה.

למסור לא.ד.ס. ת"ח ששלח זה, אינו יכול לכתוב וגם אין לו מי שיכתוב, ויומשך הדבר משך זמן וכו', ולכן מבקש ע"י הטעליפון הגם שעולה כסף אך אופן אחר לא יבוא לפועל.

בענין שנת החינוך: צריך שיהי' לנו הרבה השפעה שם, ושיורגש נוכחות ליובאוויטש, ולנצל שם כל מיני הזדמנות, ובאופן מרכזי,

וכן לתקן שם מה שאפשרי, ובאם ליובאוויטש נמצאים שם, צריך שיהי'

קידוש השם וקידוש שם ליובאוויטש ולהכניס לשם יר"ש ועוד ועוד, (אמרתי לו אשר מסרנו לשם פאסטער"ס וסטענדס שלנו וכתוב עליהם (מליובאוויטש). ואמר שיהי" מודגש שזהו משלנו, וכן היות ויש שם פראגראם בכל חודש, צריך שבכל חודש יהי' איזה ענין שלנו בהדגשת ליובאוויטש.

« וכן לסדר מודעות והדומה בענין חינוך, ותפקיד ההורים בענין החינוך, אשר ההורים צריכים להיות דוגמא חי' להילדים. כאשר הילד רואה אשר אביו, למרות שהוא עסוק וטרוד, מ"מ מוצא איזה רגעים ללמוד, זה יעורר גם את הילד ללמוד, משא"כ באם אינו רואה אביו לומד, חושב אשר רק מפני שהוא צעיר צריך ללמוד במילא מחכה שיתבגר ולא יצטרך ללמוד, וגם בהיותו צעיר כבר אינו רוצה ללמוד,

הורים צריכים לדעת אשר הילדים לומדים הרבה מהם ומאופן הנהגתם, הילד רואה הנהגת ההורים, ואפי' בלי שום כוונת ההורים הילד לומד מהם, ועוד הרבה יותר ממה שמבוגרים חושבים, לומדים הילדים מהם! על הורים ומבוגרים לדעת, אשר כל הנהגה שלהם איזה שהיא יש לה השפעה גדולה על הילדים, הן האבות והן האמהות, וצריך להדגיש זה ביותר,

כל אחד רוצה בטובת הילד, אך לא שם על לב אשר הנהגתו הוא והיא משפיעה במאד על הילד לטוב ולהפכו, והילד לומד הרבה מאד מהם.

לדוגמא, לפעמים ההורים מסתכלים באיזה דבר בטעליוויזען, אך אינם רוצים שהילדים יסתכלו בטעליוויזען, ונותנים אמתלא והתנצלות להילד אשר רק בענין זה הסתכלו, אבל בכלל הם לנגד זה, ולא רוצים שהילד יסתכל, אבל הילד לעצמו חושב באם להם מותר ויש להם התנצלות, הוא ג"כ ימצא התנצלויות שונות, ויעשה גם הוא כפי שהוא רוצה. וממי למד זה הילד? מהוריו, הגם שהם לא רצו בזה.

ישנו הענין של "זכות אבות, אנשים מתיחסים שהי' להם אב או זקן חשוב ומשתמשים בזכות אבות, יש לו יחוס אבות וכו', וכמו שהוא רוצה זכות אבות עבורו, ורוצה טובת בניו, צריך לחשוב ולדאוג שגם לבנו יהי' זכות אבות, באם האב יהי' ורוצה כראוי, יהי' זכות אבות גם ליו"ח.

וצריך להדגיש במאד אשר הילדים לומדים מההורים ובפרט האמהות אשר בידן הוא החינוך ואצלהן צריך להיות הדגשה מיוחדת, היות והשפעתן בחינוך היא חזקה ביותר.

בהפרסומות השונות בקשר לשנת החינוך, להכניס בזה גם הענין של פרק אחד שחרית וכו', אלו אשר לא יכולים להשתתף בשיעורים שונים, שיהי' בביתו איזה ספר שיוכל לעיין וייען בו לכה"פ איזה רגעים ביום, ללמוד לפחות סעיף שו"ע ביום, או קטע עין יעקב, שהוא יהי' דוגמא לבנו אשר הוא לומד לפחות משהו בכל יום, שילמוד קטע עין יעקב באנגלית, או איזה פסקה אחרת, אך מוכרח ללמוד, ואז גם הילד ילמוד.

ובאם ידברו אודות זה באסיפות ויעשו עד"ז פרסומות ופאסטער"ס יהי' מזה גם הרבה תוצאות ותועלת מרובה,

ובכן בכל חודש, ישנם ענינים שונים ענינים מיוחדים לציין בכל חודש ולפרסם עד"ז, ולכן שליובאוויטש יקחו חלק בכל חודש ובפרסום ענין הקשור עם החודש והדומה.

למסור מכל זה לא.ד.ס.

« מה נעשה בענין השיעורים השונים לבעה"ב ומבוגרים, באיזורים שונים וכו'.

« מה נשמע אודות בערלין, דיבר עם גליק, האם גליק מסר לי? משאיר הענין להחלטתי.

« הנוסעים לחופשה למקומות שונים שיעסקו שם עם אחב"י וכו'.

« בכלל בענין של חופש, הרי אד"ש הדגיש גם באחרונה, אשר מתורה לא שייך חופש, לא שייך חופש מחיים. וכדאי להדגיש הענין.

« בענין הקעמפ'ס, לעורר המנהלים וכו' לעשות רשימה מהיתומים שם, ולהתעניין במצבם, עם יתומים צריכים לעסוק באופן אחר ממה שסתם ילדים, וצריך להדגיש זה, הן בהמוסד והן בהקעמפ'ס, ובהקעמפ'ס לעשות רשימה מהיתומים ואח"כ להחזיק קשר אתם להתעניין אח"כ אודותם וכו'.

« מה נעשה אצל לוי שי"?

« בענין הסטיישען, כדאי לעשות שם תמונות עם הילדים בהסטיישען וכו', וכן לפרסם אודות זה בכפר חב"ד, ואולי גם שלוחים אחרים ילמדו מזה ויעשו ג"כ מעין זה. כדאי לעשות תמונות עם הילדים ולשלוח להילדים התמונה ויהי' זה אצלהם חשוב וגם יביא לעוד קשרים וכו'.

« לעורר אודות הענינים שכבר דובר בשנים שעברו, ובפרט שמתחיל שנת לימודים חדש, ותלמידים חדשים, או מבוגרים, במילא צריך לחזור על

כל הענינים שדובר כבר ואין מקום לכפול תמיד כל דבר, אבל בהכתות והילדים וכו' הרי הכל הוא חדש, וכן התבגרו ושייך להם מה שלא הי' שייך מקודם, וכו'.

« כמו"כ לעורר עודה"פ מה שדובר כבר אודות ועד מיוחד לחיזוק השבת. וכן לכשרות, ולטה"מ, מקואות וכו' וכו'.

« צריך לדאוג לבריאות הגשמיות והרוחניות.

כשמדברים בענין החינוך, הרי גם בפרשה זו אומר אשר אנכי מצוך היום, וארז"ל שבכל יום יהיו בעיניך כחדשים או חדשים ממש, ולכאו' איך זה שייך שיהי' כחדשים, הרי למד כבר הענין מקודם, וכמדובר כבר הרבה אודות זה, אך איך מסבירים זה באופן פשוט המובן לכל?

ועלה בדעתו, אשר הענין הוא פשוט וגם נוגע לכאו"א, כי הרי כשיהודי לומד ומקיים המצוה כדבעי הרי הוא גודל מיום ליום, וגודל בכל יום במדריגה ובידיעה וכו', מבין יותר, מתעלה יותר, ומחדש חידושים וכו'.

וכמו בלימוד פסוק בחומש, אשר הבן חמש לומד אותו פסוק כמו הבן מאה, אך מובן אשר הבנת הפסוק אצל הבן מאה הוא באופן אחר לגמרי, כאילו הוא פסוק חדש ופסוק אחר ממה שהבינו כשהוא בן חמש, הוא בדרגה נעלית הרבה יותר והבנתו היא באין ערוך הרבה יותר,

וזוהי ההוראה של אנכי מצוך, היינו אשר אופן של קיום המצוה הוא שבכל יום ויום צריך האדם וואקסען, במילא באם למד אתמול כדבעי, והשיג מה שהשיג, הנה היום כאשר לומד אותו ענין עודה"פ רואה בו אור חדש שלא ראה אותו אתמול, ניתוסף לו ענין חדש ורואה בזה אור חדש שלא ראה אתמול,

וזוהי ההוראה "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים", היינו אשר הלימוד וקיום המצוות שלו צריך להיות בכל יום ויום שיגדל ער זאל וואקסען, במילא יהי' כחדשים שיתוסף בו חידוש בהבנה, ועד שיהי' לא רק כחדשים אלא חדשים ממש. באם ע"י קיום המצוה יזדכך יותר ער וועט זיך אויסאיידלען, במילא גם ההבנה תהי' יותר מזוככת, וכמ"ש נעשה מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, במילא הוא איש אחר, והבנה אחרת לגמרי.

וזוהו הציווי בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, אשר כשיודע שצריך להתחדש בכל יום, יהי' לו יותר שימת לב ויעסוק ויכין עצמו לזה אשר יהי' כן בפועל, שבכל יום ויום יתעלה למעלה ומדריגה יותר נעלית במילא בכל עניניו יהי' כחדשים, המחור יהי' יום חדש וענין ומצב חדש לגבי היום, עד

שיהי' לא רק כחדשים אלא חדש ממש באין ערוך לגבי יום הקודם, וזהו גם התפקיד של הרבנים והמשפיעים וכו' לחנך ולפעול אצל עצמו ואצל המחונך לעלות בכל יום ויום שיהי' יום חדש ומצב חדש עד לחדש ממש.

● ז' אלול תשמ"ו

« מה נשמע? והאם ניתוספו תלמידים בהתחלת שנת הלימודים עכשיו, וכן אם ניתוסף גם באיכות? הרי השנה היא שנת העיבור, וכדברי כ"ק אד"ש צריך להיות הוספה באור להאיר עוד יותר מהקודם.

« בכלל צריך להשתדל ולעסוק בזה שיורגש האויר דאלול ור"ה, הן מצד המורים והן מצד התלמידים, להיות מוסיף והולך ומתכוננים לר"ה.

בכלל בישיבות ישנו סדר אשר לומדים ענינים מיוחדים בימי אלול וזהו גם ענין השופר דאלול להזכיר אודות אלול ור"ה.

« האם שמעו כל הילדים שופר? ובכל ימי אלול? האם הילדים שאחרי גיל 9 אומרים בכל יום מימי אלול הג' קאפיטלעך? אשר גיל 9 היא תקופה חדשה בחיי הילד ומתאימה לזה, וגם אפי' היותר צעירים שיאמרו איזה פסוקים בתהלים להזכיר אודות אלול.

כמו"כ להסביר להילדים אשר אלול הוא חודש החשבון, ואולי ע"י הילדים זה יגיע גם להורים וכו'.

« ומה נעשה בהישיבה גדולה בקשר לעניני אלול? צריך להשתדל להחזיר עטרה ליושנה, כמבואר בשיחות כ"ק אדמו"ר זי"ע אשר באלול כבר הורגש האויר דאלול, וכפי שהזכיר כ"ק אד"ש כמה פעמים אודות זה, שדיבר איך ה' בליובאוויטש הגם שדיבר אודות זה לא בליובאוויטש, והרבה שנים אח"כ, וגם הוראה להדפיס השיחה ולפרסמה, שהמכוון הוא שיבוא לפועל.

לפני שנים בכל חודש אלול היתה מודעה ב'770 הוראת כ"ק אד"ש עבור התלמידים, ענינים מיוחדים ללמוד במשך חודש אלול ותשרי בעניני תשובה וכו', אשר ענין התשובה הוא לכל הענינים, ולכל יחיד ויחד בענינו, וגם כאשר לומדים מאמר או ספר צריך להוציא מזה הענינים הנוגעים להפרט, הן בענינים בין אדם למקום, ובמחדו"מ, אשר כבר דובר בזה הרבה שיסוד וענין עקרי אשר המוח יהי' תמיד עסוק וטרוד בענינים

של קדושה ודברי תורה וכו', ואז המחשבה היא אחרת במילא גם הדיבור והמעשה הם בטוב,

וכן גם בעניני מדות ובכלל בענינים בין אדם לחברו, וצריך שיהי' מי שחושב אודות כל זה להביא לפועל הן אצל התלמידים והן בכלל, ובהנוגע להתלמידים צריך לחשוב אודות כל תלמיד בפרטיות הדרוש לו בגו"ר.

« וכן גם בהנוגע לבעה"ב, האם לומדים עניני אלול? והאם ניתוספו ספסלים בביהמ"ד בהשיעורים ובפרט בש"ק לפני התפלה, ואולי ע"י התעוררות יבוא עוד משתתפים להשיעורים,

הרי הציור הי' אחר לגמרי באם כל מתפללי הביהכ"נ היו באים להשיעורים לכה"פ בש"ק בבוקר לפני התפלה, הרי הי' זה משפיע על הכל הן הכלל והן הפרט.

צריך שיתוספו הן יותר משתתפים בהשיעורים, והן יותר שיעורים. ובפרט אחרי שיחת כ"ק אד"ש מט"ו מנ"א בענין כל המוסף, זמן של הוספה בתורה וכו'. ולפחות שיהי' מורגש האויר דאלול.

אלול צריך להיות החשבון כמה ומה היו יכולים לעשות בה"מאקסימום" וכמה פעלו בזה. המשפיעים צריכים להתייעץ ביניהם איך להביא הענינים יותר לפועל, ותשועה ברוב יועץ.

« כמו"כ בהנוגע להתלמידים הנוסעים לכ"ק אד"ש לחודש תשרי, האם הכינו אותם להנסיעה לכ"ק אד"ש? נותנים להם צידה לדרך להנהגה שם? והאם יהי' להם סדר בלימוד בהיותם בנ"י? ומי ישגיח על התלמידים בכלל ועל הלימודים והנהגתם במשך חודש תשרי בהיותם בנ"י. איך שצריך להיות ההנהגה בחודש תשרי בכלל ובפרט אצל כ"ק אד"ש ובסמיכות אליו וכו'?

וכל זה שייך לכל המחלקות הן לתלמידי הישיבה גדולה, והן לשאר כל המחלקות לכל הנוסעים לכ"ק אד"ש, לסדר שיהי' כפי המתאים והראוי.

בכוח"ט וכו'.

מוסר כל זה להודיע עד"ז גם לשאר המקומות באירופה וכו' ולעשות התעוררות וכו' אודות כל הנ"ל.

מרכז ישיבה תומכי תמיכה תלמידי

Lubavitch Foundation

בית ליובאוויטש ראוניד

Leubavitch House, 107-113 Tottenham Court Road, London N1A 5SR Tel: 01-203 0022

כ"ד מנחם תשמ"ז

כבוד הרב"ה רבנו רבנו רבנו
מוהרמ"א זצ"ל

שלום וברכה!

עפ"י הצעה כת"ר שי' התבררנו לסדר בונינו אסיפת השאית - בלתי רשמית, להתדבר כענייני החינוך הטובים בעבודתנו במדינות: איטליא, אנגליא, מלוקא, צרפת, - בפרט באשר לח' הזמן שלפני הממלח' שנה הלימודים החולשה. בדעתנו להתאסף כאן בלונדון אי"ה ביום ג' נ"ז, א' צב"ד י"ח - אלול הבעל"ש.

ובקש את כת"ר שי' לבקש עבורינו ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א לה"ל, אישננה לכונן אל הבורה וכו' ואולי גם איות, הולאות בהנוגע דוח, *שאלה*

אנאל בן רישא איסקליו - צרפת
ברסון סענדל בן רבקה לאה גארעליק - איטליא
נחמן בן חי' בתי' סודאק - אנגליא
יהצרא לייב בן דרניסא וואסקין - מלוקא

בשם אגודת התלמידי בלונדון

בכל הכבוד הראוי וכו' וכו'

אשר

Birmingham • Brighton • Edware • Glasgow • Ilford • Leeds • Manchester
 DEPARTMENTS: Nurseries, Junior & Senior Schools, Youth Clubs & Groups, Adult Education, Women's League, University Council, Schools Council, Small Communities, Publications, Library, Charitable Research Unit.

Director: Rabbi N. Siodak • Director of Education: Rev. A. D. S. Giff • Director: Rabbi S. F. Vogel
 Strategy No. 222/81

● כ"ה מנחם-אב תשמ"ז

נקודות שונות בענייני חינוך אשר רצונו להעיר אודותם שלדעתו הם עניינים יסודיים, ושייכים לכל מקום, אקטועל.

« בענין חינוך צריך תמיד לחשוב להגיע אל השלימות, כל אחד בענינו, אך המטרה היא להשתלם יותר עד להשלימות האמיתית, ולא להסתפק במועט, אלא להגיע להמטרה היותר נעלית כל חד לפום שיעורא דילי, אבל לפי ענינו צריך להיות שלימות. האדם עץ השדה, כמו עץ חי גודל תמיד, כן האדם צריך לגדול תמיד.

ישנו הצד השווה שהוא אצל כאו"א מישראל, המהות של היהודי! מהותו של היהודי צריך להסביר להילד והמבוגר, שיוקלט אצלו ויונח אצלו מה הוא יהודי, ומה מהותו.

לזה אומר בתניא, אשר חיו של הצדיק (אשר עמך כולם צדיקים במובן זה) הוא אמונה אהבה ויראה, וזהו מהותו העצמי של היהודי, וזהו מציאותו, רק צריך למצוא האותיות המתאימות להסביר לכאו"א, ובזה הוא ענין החינוך שיכיר מהותו מה הוא, ולהעמיד החינוך באופן כזה וביסודות שישתדל תמיד להגיע אל המטרה שלו להתעלות בעניניו העצמיים ולגדול בזה.

תפקידו בעולם אשר עליו העולם עומד הם תורה עבודה וגמ"ח! העולם גדול, והעולם קטן יסודו הוא הג' עמודים שעליהם הוא עומד, ואת זה צריך להשריש בהמחונך ולמצוא דרכים ואופנים שיורגש אצלו אשר יסודו הוא ג' עמודים הנ"ל, להקנות אותם בעצמו ולהשרישם, וגם אז אחרי אשר כבר ישנם הג' עמודים הנ"ל, בא ענין הב" בהמשכה על ג' דברים העולם קיים, היינו קיומו אח"כ הוא ג"כ על הג' דברים, בכדי שיהי קיים, צריך הוא להג' דברים, שעליהם הוא עומד:

תורה: גם אחרי שלמד, צריך לנצל זה בחיו, וכאשר יודע שקיומו הוא על יסוד זה, אז לימודו הוא באופן אחר, יודע אשר הוא קיים עי"ז.

עבודה, תפלה: שיהי לזה קיום הוא כאשר ישנו ה"דע לפני מי אתה עומד", ויודע אשר מתפלל להשי"ת, וביכלתו וברצונו של השי"ת למלאות המבוקש של היהודי, אז תפלתו היא אחרת, יודע למי מתפלל ומה מתפלל וכו'.

גמ"ח: ישנו אשר עושה חסד, וגם בטבעו הוא איש החסד, אבל כ"ז הוא כאשר המקבל לא נגע בו, משא"כ באם המקבל וועט אים אנרירן נחלש כל ענין החסד, והנתינה שלו להמקבל. אבל באם יכיר אשר זהו ענין שלו, ונוגע לו לעצמו, בזה העולם שלו עומד, לא יוחלש ע"י הנהגת המקבל, ויהי ע"ד שהוא כאשר יש שלום שלו ביניהם,

וכל זה צריך להסביר, והגם אשר לא כולם שוים, אבל לאידך הענינים , שייכים לכולם, שיהי' אצל כאו"א העולם שלו עומד וקיים.

« להתעלות בלימודים, פשוט ללמוד יותר! וצריך מזמן לזמן לבדוק את התכנית לימודים, כי אולי גם אם מקודם התכנית הי' מספיק טוב, ולא הי' יכול לקבל יותר, אולי השתנה המצב ועכשיו יכול לקבל יותר, במילא לבדוק התכנית ולא לסמוך על זה שהורגל כבר בתכנית לימודים זה, וזה נוגע לכל מוסד וכל כתה וכתה לבדוק רמת הלימודים והתכנית, כי אולי יוכל לקבל יותר, וצריך להוסיף בזה.

« אופן הלימודים, ורמת הלימוד. לדון על מצב התלמיד, כי אחרי שהתרגל בלימודים לעיתים קרובות יכול לקבל ולתפוס הרבה יותר, וכאשר לא נותנים לו מה שיכול לקבל נשאר אצלו חלל.

וכמו"כ גם המחנך והמלמד, אחרי שהורגל בעבודתו יכול להשפיע ולתת להתלמיד הרבה יותר מהקודם, יכולה להיות יותר השפעה על התלמיד ולפעול עליו הרבה יותר, ובפרט אחרי שנות נסיון, במילא עליו לנצל זה. וצריך שימת לב מיוחדת מצד המחנך והמלמד לעיין ולדון, הן ביסודות החינוך של התלמיד והן בהשפעתו על התלמיד בכלל בנוסף לעצם הלימודים.

« מבין היסודות בעניני חינוך הם, אשר נוגע במאד עד כמה יש להמלמד והמחנך הסמכות "אוטוריטעט" בעיני התלמיד, כי באם חסרה ה"אוטוריטעט" אז חסר כל ענין ההשפעה, ולצורך ענין החינוך והשפעה מוכרח שלא יהי' שום ענין שלילי מצד התלמיד אל המלמד והמחנך, (כי הענין השלילי גם באיזה פרט פועל הרבה על התלמיד לשלול כל ענין ההשפעה).

ולאידך מצד המחנך והמלמד, מוכרח שלא יחסר בשום ענין של קירוב אל התלמיד, התלמיד צריך להרגיש קירוב והתענינות המחנך בו. וגם כאשר צריך להיות הענין של דוחה, צריך להיות באופן של רק "שמאל" דוחה, אבל "ימין מקרבת".

« נוסף ללימודים, צריך לשים דגש ל"מדות טובות" ו"נימוס"! ולהשתדל בכל אופני הדרכה בענין זה,

ולדוגמא, ישנם הלכות סעודה, אשר צריך ללמוד אותם, ונוסף לזה גם להשגיח על הסדר ועניני האכילה וכו' וכל הקשור בזה, שיהי' בדרך ארץ ונימוס וכו', אשר כל זה גם מוסיף בההשפעה הכללית על התלמיד.

« כבוד רבו, וכבוד ת"ח: לא שלהרב יהי' נוגע שיקבל כבוד ח"ו, ולא שיהי' איזה ענין של גאווה ח"ו, אבל מצד התלמיד צריך להיות הרגש של כבוד לרבו, ואז יוכל לקבל ההדרכה. וכן גם בענין כבוד ת"ח, כאשר התלמיד יודע שצריך לכבד ת"ח, אז מרגיש יותר מעלת התו' ויש לזה חשיבות יותר, ויתמסר לזה יותר.

וכן גם כיבוד או"א, אשר צריך לחזק זה מזמן לזמן, נוסף לעצם הענין של המצוה והחיוב דכיבוד או"א אשר זהו גם מצוה יסודית, זה מסייע הרבה בענין החינוך, כשהתלמיד מתחשב עם ההורים יעזור זה לחינוכו, וכן מצד ההורים יעריכו יותר את המוסד והמחנך, כשיראו אשר מחנך התלמיד לכיבוד או"א יסייעו יותר ויותר להמחנך, ויהי' קשר אחיד בהחינוך בין ההורים והמוסד והמחנך.

ובכלל כל מצוה מסייעת ועוזרת בהחינוך בכלל, דיוק במצות וכו' ובפרט מצות יסודיות בחינוך כנ"ל.

« התענינות עם תלמידים חלשים בכשרונות, לא להזניח אותם ולעסוק אם הבעלי כשרונות והטובים, רק לחשוב אודות כל תלמיד ותלמיד בפ"ע, ובפרט תלמידים חלשים, אשר מרגישים בעצמם נפילת רוח, צריך להרימם ולסייעם, וע"י הרמת רוחם יוכלו ללמוד יותר ויקבלו הרבה יותר. משא"כ באם מזניחים אותם, זה פועל עליהם עוד יותר חלישות ונחלשים יותר ומתקלקלים יותר,

ובכלל צריך לחשוב אודות כל תלמיד לנצל כשרונותיו, וגם תלמיד שאינו מסוגל ללמוד או להתרכז כ"כ בלימודים, צריך למצוא אופנים לנצל כשרונותיו לענינים אחרים שהוא מסוגל להם, וע"י ניצול כשרונותיו בשטחים אחרים זה גם יסייע לכללות ענין החינוך והלימוד, ולכן צריך לנצל כל חוש וכשרון.

ולדוגמא: ילד אשר בביתו עשה חדרו לבית חב"ד, ושם בחדרו יעשה איזה דבר יפה מעץ ארון או משהו אחרת ויהי' שבע רצון, מזה אשר הידר יותר את הבית חב"ד שלו, יביא זה ליותר יר"ש אצלו, ויותר חביבות בהמצוה וכו'. וגם אצל התלמידים אחרים יהי' הרגש של "אל תהי' בז לכל אדם", בראותו שכל תלמיד יש בו המעלה שבה הוא מצטיין, ומנצל בזה כשרונותיו.

ולכן מוכרח לפעול בהכיוון של ניצול כל כשרונות של כל תלמיד, ולפתח החוש והכשרון המיוחד שיש לו.

- « לייקר הזמן. ולנצל הזמן. לחנך לנצל ולייקר כל רגע, ולא לבטל הזמן. היום הוא מרגעים ומשעות, והשנה הוא מימים. כאשר מייקרים הרגעים, מייקרים השעות והימים ובמילא גם השנים, וצריך לחנך התלמידים לייקר הזמן ולנצל הזמן לענינים נחוצים.
- וכמו בלימוד, צריך לנצל הזמן של הלימוד שיהי עם תוכן מלא, לא רק דורכסטופען די צייט אלא למלאותו בכל מה שאפשר, יותר עמוק ויותר לימוד יותר עיוני, באם אפשרי. כן בכלל בענין הזמן צריך להשריש הרגש אצל התלמיד לייקר ולנצל הזמן. ולא ח"ו לאבד זמן.
- ובזה (כמו בשאר הענינים), עיקר הלימוד הוא מדוגמא ח' הן לחיוב והן להפכו, כאשר התלמיד רואה אצל המחנך והמלמד אשר אצלו הזמן הוא יקר ואינו מאבד זמן למה בכך, רואה אצל המלמד שמירת הזמן, יוקלט גם אצל התלמיד הענין של שמירת הזמן.
- ולאידך, באם רואה אשר המלמד אינו שומר זמני הלימוד והשיעורים, בא באיחור והדומה, פועל זה חלישות על התלמיד לענין שמירת הזמן, כשרואה אשר מחנכו אינו שומר הזמן, במילא חושב למה הוא כן צריך לשמור הזמן. ועוד יותר בזה, אשר העדר שמירת הזמן של המלמד והמחנך ביחוד בהנוגע להלימודים וכו', פועל חלישות בכל ענין המשמעת של התלמיד, בראותו אשר המלמד לא רק שאינו שומר הזמן אלא גם עובר על השו"ע בענין זה, כאשר התלמיד רואה אפי' בקיצור שו"ע עד כמה צריך מלמד לשמור זמני הלימוד ולנצלם, והוא ענין של מלאכת השם, ומ"מ אינו שומר הזמן, פועל לענין הפכי לגמרי אצל התלמיד להעדר משמעת וגם להעדר שמירת ענינים אחרים בשו"ע וכו',
- ולכן בנוסף לעצם החיוב בשו"ע על המחנך והמלמד לשמור הזמן, זהו ענין יסודי בכללות החינוך, ומוכרח הדבר.
- « ענין עיקרי בחינוך הוא גם הענין של מצות מעשייות, לדבר אודות זה, לחזק הענין של מצוות מעשייות, ויוקר המצוה, ולהשתדל יותר ויותר לעשות מצוות מעשייות.
- « החינוך בעניני מחד"ומ:
- במעשה: ברור שצריך להיות הזהירות בקיום המצוות, וח"ו ההיפך, ובזה עוד עוסקים, וצריך לעסוק עם התלמידים בזה.
- בדיבור, אשר הרי גם בזה צריך להיות ההתעסקות וכו', אבל חסרה

הזהירות בזה כדבעי, וצריך בזה לשים יותר דגש, כי יש בזה חלישות.

והיותר קשה הוא ענין המחשבה, אשר מחשבה משוטטת תמיד, ופועל תמיד. ולאידך, הזהירות בזה יותר קשה, וצריך יותר התעסקות בזה, כי תמיד חושב ולא רואים מהנעשה בזה, ולאידך המחשבה פועלת על התלמיד בכל עניניו ובכל הליכותיו והוא ענין נחוץ ביותר. הראי' פועלת הרבה על המחשבה, ולכן צריך לדייק בהזהירות בהראי', אשר אז המחשבה תהי' יותר טובה, וזה ענין הנחוץ במאד.

« ילדים יותר מבוגרים, צריך לראות שהתפלין יהיו כשרים, ויש לעורר על בדיקת התפלין, וגם שיהיו מהודרים, וכן גם בענין הציצית.

כמו"כ בהנוגע לסטודענטים, ישנם אשר עוררום וכבר מניחים תפלין, וצריך לעורר על ציצית, ולראות שיהי' להם לכה"פ 2 טו"ק שיוכלו להחליף ולכבס.

« עכשיו בהזמן לפני ר"ה, להדריך התלמידים ולהכינם לכל עניני ר"ה, להסביר ענין חודש תשרי, והכנות לתשרי, שלא יהי' הכל באופן של מצות אנשים מלומדה. להשתדל שיהי' לכה"פ חלקית כמו שהי' בשנים קדמוניות, ההרגש של אלול, ר"ה, עשי"ת הסדר של עריוה"פ, יוהכ"פ וכו', זמן של עבודה, התעסקות, רצינות, אוירה אחרת, ועכשיו? וצריך לעורר אודות כל זה.

כמו"כ אלו הנוסעים לכ"ק אד"ש לחודש תשרי, להכינם בהכנה הראוי' איך להתנהג בתשרי אצל כ"ק אד"ש, בכל הענינים הרוחניים, והכנות וכו', וכן גם בעניני נימוס והנהגה כללית, וכאשר התשרי יהי' כדבעי, כל השנה תהי' כדבעי.

« התעסקות בחיזוק היהדות: גם המחנכים והמלמדים, נוגע לא רק לעצם ענין של קיום הוראות כ"ק אד"ש דהתעסקות במבצעים וכו', אשר לזה יכול לחשוב שמכיון שענינו הוא ענין של חינוך, במילא אינו נוגע לו ההתעסקות בזה, עד שלפעמים חושב שאינו יכול לעסוק בזה, על המחנך לדעת אשר עצם ענין המצב של חיזוק היהדות ומצב היהדות בבית התלמיד ואצל התלמיד נוגע לעצם החינוך וענינו של המחנך, וכן למצב המשמעת בהכתה וכו' וכו'.

באם ישנה מזווה כשירה בבית ועל חדר התלמיד, נוגע זה לרוח התלמיד כל היום, באם התלמיד אוכל כשר וביתו כשר, רוח התלמיד היא אחרת לגמרי. ילד שנולד בטרה, עצם חינוכו הוא קל יותר ויותר מועיל וכו', כל

יסוד של התלמיד הוא טוב, בנוי על יסודות טובים ואז התלמיד מקבל באופן אחר לגמרי, וכל השפעת וחינוך המחנך יהי' יותר טוב ויותר קל, ויותר מועיל. וכמו שצריך בנין בגשמיות וחדר לימוד וכו' ואינו יכול לסמוך אשר יהי' אח"כ רק צריך להכינו, כן צריך להכין בנין הרוחני של התלמיד.

ונוסף לזה, הרי כל המלמד בן חברו תורה כאילו ילדו, במילא על המלמד לדעת איך הוא מצב ילדו בביתו, ולעזרו שיהי' כראוי, ומוכרח להיות מעוניין בזה, לא רק לעורר אחרים לעשות בזה אלא גם לעשות בעצמו בתור חלק מעבודתו בחינוך. וגם מההורים יהי' יותר קירוב הדעת להמחנך ויעזור בהרבה.

« מלמדים ומחנכים, צריכים ללמוד הל' ת"ת והלכות מלמדים, ולחזור עליהם מזמן לזמן, כמו ששו"ב צריך לחזור על הלכות שחיטה, כן ועוד הרבה יותר מזה כאשר מדובר אודות חינוך ילדי ישראל ועושה מלאכת ה', מוכרח לדעת גודל האחראיות שעליו עפ"י שו"ע, וידע אשר כל מעשיך בספר נכתבים וכו'.

« עם התחלת שנת הלימודים, להתחיל יום הראשון של הלימודים עם שטורעם, ועם פאראד, בכינוס כל התלמידים ודיבור לפנייהם דברי חיזוק וכו', ואוירה חגיגית, אשר זה ישאיר על התלמיד רושם. וכן בכל השנה מתחילים בכתה לימוד חדש, צריך להיות עם פאראד, כמו התחלת חומש, התחלת גמרא, התחלת פרק, לעשות לזה אוירה חגיגית, אשר מתחילים דבר חדש, וכן בסיום כמו בסיום פרק והדומה.

« בלימוד גמרא, ללמוד מקודם המשניות של כל הפרק שהתלמידים ידעו את המשנה, ואז לימוד הגמרא יהי' יותר טובה בראותם או להראותם הסבר הגמרא על המשנה, והסברות השונות בזה, רואה סדר ואופן של לימוד ודיוק בדברי המשנה וכו' יביא לגישה אחרת ללימוד.

« בשיחת ט"ו מנ"א עורר כ"ק אדמו"ר שליט"א להוסיף בלימוד התורה, מציע אשר בכל כחה בכל יום אחת ההפסקות ימשיכו בהלימוד לפני ההפסקה 5 רגעים ביחוד בתור הוספה בלימוד ולהסביר זה להתלמידים, ושיהי' דבר השווה לכל נפש ולכל כחה עד לר"ה.

ב"ם ר"ק אלול תשס"ז.

הצעות לשיפור תעמדת היינון במסדותינו באירופא ועוד.

א. לחוק הענין ר"בבאות השם" בנוסף לצבאות השם הכללי, שבכל מדינה והדומה, שבכל מוסד יהי" המסגרת הפנימי דצבאות השם, ולהדגיש ולמסור זה להילדים וגם לתלמידים יוהר מבורים שיהי" לא רק תיצוגיות הענין והענין הכללי במס התואר, שם כללי, אלא שהתמיד ירגיש הענין של צבא ה", צבא במובנו בתור היל, "א סאלדאט" עד לכאז"א מאחזו הקסנים והגרולים והמבורים, ההחרות עם עצמו, ועל"י מירגא לדרגא ובאופן של היל, סאלדאט. שיטתו הוא קבלת עול, ומשמעה למי שלפעלה ממנו, וכאז"א בענינו, "פאלען אן א פארזאס" לקבל הוראות והמקורות, ולהשריש הענין "אן א פארזאס" וכחלשון? א איד איד א קבלת" עול"ניק, א קבלת עול"ניק איז א איד. וזה שייך לכולם החל מקטני קטנים עד להגדולים, ובסדר ומשטר של מסמעה, ובמנו באבא יעקב שרי אלמים שרי פאזת וכו' ושר האבא כלל עד להפלק, כן צריך להלינת אצלינו. תלמיד למלמד ור"א, ר"י למנהל, מנהל למנהל כללי, עד לכשרד הראשי של המל"ח שהיו"ד חרא הרוח"א ש"י בהמסגרת כ"ק אדמו"ר שליט"א. וכן גם אצל אב"ש במל, והשלוהים ביחוד, השלוהים, האחרים, כשמיעים, רבנים, אשי משה שנתמנו ע"י כ"ק אד"ם, אבו"ח שנתמנו ע"י כ"ק אד"ש ועוד דובנאון שונות בזה, לנצל בזה המישור מהבארדיטשעווער בלקו"ד אה"ש תרצ"ד, דרגות שונות עצבא, וקבל"ע וביסודל מירגא לדרגא וכו', עד להפלק.

להעמיד הענין של שמכות, "אוסוריסעט" (אשר לדאבוננינו נחלש הענין לגמרי ובפרט ממה שהי" בני. במשך שנה זו אשר נתקלים בזה בהרבה דובמאות, תלמידים לא רוצים לקבל משפיע או מנהל, לדעתם אינו מתאים עבורם, אינו חסיד, ועוד ענינים שלא כדאי להעלות על הזכת, אפי' למסוע שיעור כרא"ח אינם מעונינים, ובפרט בענינים של הדרבה, ההלשק גדול ביותר, ולע"ע לא רואים איך יכולים לתקן המעוות בזה)

ב. תלמידים שנומעים להשיבות השונות בתור "שלוהים" לברוך מקודם אם מתאימים לזה, ושיהי" בזה הגבלה מי ראוי וכו' לתואר זה, ועל התלמיד לשאת האחריות של שליח, ולדעת התפקיד של שליח, כי הם דובמא לשאר התלמידים במקומות שבאים לשם, ונתקלנו עם בעיות שונות בזה, כסו"כ בעת שהלמיד בא בתור שליח לאיזה מקום עליו לדעת בהנהלת המקום שבא לשם הם והנהלה זכיליו להיות כפוף להנהלה זו שם נמצא, ולא לתקום שמשם נשלח או למקום אחר.

ג. התלמידים שיכתבו בכל חודש דו"ח מהנעשה ומה שפעלו עם תלמידי הכתה שלהם וישלחו הרו"ח לכ"ק אדמו"ר קליש"א והעתק מנה להנהלת המוסד, זה יקשר התלמד עם כ"ק אד"ם, ידע יותר התחייבות למסור דו"ח במילא יחד' יוהר הוצאות בהכחה, וכך ירגיש שייכותו לכ"ק אד"ם ואשר עובד לא רק עבור המוסד והסנהל אלא עבור כ"ק אד"ם. והעתק יומטר למנהל ראשי.

ד. כמ"כ תלמידים שיכתבו בכל ב-ג חודשים דו"ח מלימודם והתחזותם, לכ"ק אד"ש ע"י הרב שלו, ולמסור העותק להפגלה. אשר גם זה יביא לאיזה משטר, וכן קשר בין התלמיד וכ"ק אד"ש וידוע עליו למסור דו"ח מהנעשה אהו.

ה. וכן בכלל הענין דעשה לך רב אצל כאו"א ודו"ח וכו', ושיהי' באופן יותר פנימי,

ו. למסור עם התלמידים כנוסף להלימודים, הל' ח"ת, דיבור או"א, דרך ארץ ונימוס, כבוד יותר מכוונת סגנון, כבוד ח"ת, והדומה. דומין לזמן לזמור על זה.

ז. להכניס בתכנית הלימודים, סדר דלימוד עם התלמידים השיחות לצבאות השם ללמוד קטע בכל פעם עד שיוקלט מובנו עכ"פ אצל התלמיד ואח"כ עוד קטע, ובאופן זה לעבור על השיחות בסוף השנים לצבאות השם, ומה טוב בכל תקופה שיחה המתאימה לתקופה ההיא, להמכיר להתלמיד ההוראה מהשיחה, וזה שיין לכל חנילים, מקטנים ביותר וגם לאחרי בר מצוה וכו'. ושיהי' באופן אשר התלמיד יוכל להסגור התוכן וההוראה באותיות שלו,

ח. התלמידים השייכים לזה, שילמדו הלוקו"ש השבועי בכל שבוע, וכן השיחה היוצאת לאור מנחה, ולכ"פ לידע ההוכן וההוראה בזה.

ט. תלמידים שילמדו הל' ח"ת והל' מלמדים, ובכלל להשתדל להשתלם בעניינים אלו ולכה"פ בידועה העניינים המדובר אודות חינוך במקומות שונים, ובפרט בשיחות כ"ק אד"ש.

י. מלמדים במוסדות שלנו מוכרח יהיה שילמדו ח"ת, רכ"ט, השתתפות בהתעוררות כ"ק אד"ש, ובאם בלתי אפשרי-לכה"פ לדעת מתוכן ההמועדות וההוראות ולמסור החוכן להתלמידים השייכים לזה, ולמסור הלוקו"ש השבועי והשיחות המוגהות שיו"ל בכל שבוע, ולהסביר להתל' תמצית השיחות וההוראות בהנוגע לפועל.

יא. חינוך ביד"ש תלמידים ובכללן בין אנ"ש, השלושים, בתי הב"ד וכו'. לעשות אעטולה בין אמל' ובכלל על דבר הפרדה שחירת השו"ע וקיום מצויה מעשיות כפועל, וכן גם בחור חסידים-הידור בקיום הסעות, פשוט הידור כמעשה.

איהו דוגמאות בזה שבנייכים מיקון וכו' וזמן ק"ש (ומתלה). תפלה באיבור. דיבור בעת ההשלה.

דיקן באמירת אמן ואיז"ר. זהירות בראי' וכו' וכו'. רכילות. וכן לחזק מנחמי הב"ד, אשר גם בזה מורגשת הונחה. במקומות ועניינים שונים, הן בהנוגע לתלמידים ובפרט הצעירים, והן בכלל, ובהו בשיחת הוראות כ"ק אד"ש, לדוגמא ההוראה בהוספת בתורת ודקדק, בשה הילד פוסיף בתורה ובפרט בצדקה, האם פוסיף והאם מרגיש שמוסיף או חס שהוריו נותנים לו, ואינו מרגיש לעצמו שום הוספה בזה,

יב. התעוררות עם התלמידים, א) תלמידים לעצמם, אין מקום להתעורר בעצמם בלי משפיע, ב) התעוררות שיהיו עד לעשה מוגבלת בליילה בכדי לא לבסל הסדר של יום המחת, ושיהי' עם תוכן, לא סתם אכו"ש וכו'.

Handwritten note: אד"ש

3

ינן. לטער בהישיבות שלנו אשר התמונים לעניני המבצעים, או איזה מנויים אחרים, יהיו כאלו הנזכרים בקיום חסו"ע... (הגם שעצם התעסקות במבצעים יעסקו בזה כל התל", אבל התמונים שיהי" סכין תלמידים יותר דציגים, בכדי שידגש אצל התלמיד אשר המינוי הוא מסתו שצריך להיות מהאים לזה, לא רק מפני שיש לו חוש בעסקנות וסופלען וזוהרחה).

כי באם מאפשרים התמונות והדומה להליך-בייזערם וכו" והם נתיים באמצע מאכער"ס, זה עוסה הרושם אשר לא צריך להיות זהיר בשו"ע ולא ללמוד, רק באם יודע סופלען יותר-יהי" ראט, ויעמוד בראט.

ובזה גם לפנות ולעורר את הועד המסדר. בחצרות כ"ק אד"ט, אשר התלמידים העונדים להועד המסדר, שיהי" הבבלות מי כתאים לזה, ומי יכול להיות, ולא לאפשר לכל הרוצה או שיותר בעל כח ויותר חוצפה וכו" שהוא יהי" בין הסדרנים והעומדים בקירוב ע"י כ"ק אד"ט, כי הרושם שנהי" בזה אצל תלמידים אחרים ובפרט אנשים שבאים לבקר וכו" אשר זהו הציוור דליובאוויש, וזהו התמידות וזהו המקושר וכו" והוא העומר לפני המלך, בהנחבה של העדר הנימוס וחוסר דרך ארץ וחוסר אהבה ישראל, התחשבות עם הזולת, חוסר זהירות בשו"ע, רק בעלי אכרונץ והדומה, אשר לְקועל זה לכאור" מוזיק כהרבה לתלמידים יותר צעירים הרואים ענינים אלו. ומהרשמים מזה.

עד שלפעמים נהי" מצב אשר אינבלעך פירן אן ביס אלעט, והן כל התעלי דיעה וכו".

יד. בכלל לעורר גם אצל אנ"ם הענין של כהיבת רות" לכ"ק אד"ט, עם כחודש ע"י הרב והדומה, אן שיהי" קשו בין היחיד מאנ"ש עם כ"ק אד"ט.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א ביום ז' אלול תשמ"ז (על ההצעות בעניני חינוך וכו' מאסיפת אחדים מעסקני אנ"ש באירופה):

"מובן שההצעות בהנ"ל צ"ל גם בנוגע לשאר מוסדות חב"ד שבסוגם (מלבד ענינים התלויים במקום)

ליובאוויטש קיימת כמאתיים שנה - ובכו"כ ענינים הוקבעו ענינים כמסמרות (ובכו"כ מהם - ע"פ שו"ע)

ומהם - כל מוסד צריך להתנהל ע"י הנהלתו שעל אתר (בגור"ר) במעשה - ורק במקרים הכי בודדים - שייך גם למעבר לים.

ת' ישיבות - אחריותם אך ורק על ההנהלה (הרוחניות - על המשפיעים שי' וכו"ב)

משפיע(ה) ש"השפעתו" - הודעה ע'ד 770

שליח ששליחותו - רק " " "

מנהל שהנהלתו - רק " " "

עסקן שעסקנותו - רק " " "

כפשוט שמלכתחילה לא נכנסו לתפקידם.

להפנות ת' תו"ת (ובית רבקה וכו') שישלחו מדי חודש או חצי שנה וכיו"ב - דו"ח מעניניהם אלי, ה"ז: מבטל בפועל האחריות דהנהלה וכיו"ב (כנראה בפועל), היפך הוראות נשיאינו, אין אפשרות שאענה אפילו לחצים - ובמילא גורמת מביאות לשבה"כ - וק"ל.

ומסיימים בטוב.

● ז' אלול תשמ"ז

« צריך להחזיר העטרה ליושנה, לפני שנים כשהנהלת הישיבה היו נכנסים לכ"ק אד"ש בכל חודש, היו שמים על הקיר ב'770 הוראה איזה ענינים בדא"ח ללמוד ביחוד בזמן אלול ותשרי, בעניני תשובה וכו',

כמו: דרך חיים, שערי תשובה, מאמרי אלול ור"ה בלקו"ת, פוקח עורים אגרת התשובה ועוד. עניני עבודה וכו' בדא"ח המדברים בעניני תשובה ואלול וכו'. וצריך להחזיר זה עודה"פ אשר בימים אלו ילמדו בענינים הנ"ל.

« בענינים של הרגשים ישנם: שמחה, עצבות, ומרירות.

עצבות, צריך לדחות לגמרי. שמחה, צריך להיות, והוא יסוד בעבודת ה' עבדו את ה' בשמחה. מרירות, צריך להיות מזמן לזמן. מרירות אינה עצבות, ומרירות צריכה להיות והוא חלק בעבודת ה' ההכרחית, וצריך להיות ענין התשובה, אשר לזה צריך מרירות, ותיקון העבר וכו'.

« צריך ללמוד ענינים בע"פ כמבואר בלקו"ת ד"ה והדרת פני זקן ועוד.

« לייקר הזמן, לא רק לנצלו שלא ילך לאיבוד, אלא גם לנצלו לענינים המועילים ביותר,

מרכז ישיבת חסידים
Lubavitch Foundation

בית ליובאוויטש באנגליה
Lubavitch House, 137/139 Stamford Hill, London N16 5EP Tel: 01-800 0022

ה' אלול תש"ז

שלום וברכה!

אהרשה"ט כששט וכו'.

עפ"י הצעת הרב חזקוני שי' החקיימה אצלינו בלונדון אסיפה בלתי
רשמית. וברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א) מאהדים פעקני החינוך שלנו
במדינות אירופה לדון אודות מצב החינוך במוסדותינו ובמה אפשר לשפרו
בהתאם כמו שהינו ליובאוויטש צריך להיות וכמו שהי' בטנים קדמונים.

הרב חזקוני שי' נתן הוראות שונות לדון בהם איך להביאם לפועל
וכן שנוסיף עוד הצעות וכו' מטלנו, לפי הנראה לנו המצב וכמה שנוכל לשפר.
שלחנו הכל להרב חזקוני שי' והוא מסר כל זה לכ"ק אדמו"ר שליט"א,
וזמינו לקבל הענה המוסב"ט,

ובהיות וכ"ק אדמו"ר שליט"א קומב: "שההצעה ז"ל גם בגוגע לשאר
מוסדות חב"ד שכסודם",

לכן הננו שולחים במוסב"ט 1) ענה כ"ק אדמו"ר שליט"א הנ"ל,
2-3) הוראות הרב חזקוני שי' והצעותינו אשר ע"ז הי' הפענה, לנצל מה שיש
הנוגע להמוסד שחתה הנוחלתם,

ובא להודיעגי בכתב חוזר דעהכם אודות ההצעות והתאם לפועל,
ואוכל להודיע מכ"ז להרב חזקוני שי'.

בכות"ט ובס"ט בגו"ר והצלחה בעבודתינו
ונזכה אשר בקרבם משה יליכנו כ"ק אדמו"ר
שליט"א בהגאולה האמיתית והשלמה קוסמיות
משה נאו

יהיין סודאק

Birmingham • Brighton • Edware • Glasgow • Ilford • Leeds • Manchester

DEPARTMENTS: Nurses, Junior & Senior Schools, Yeshiva, Youth Clubs & Camps, Adult Education, Women's Groups, University Council, Schools Council, Small Communities, Publications, Library, Chabad Research Unit.

Principal Rabbi N. Sulek

Director of Education Rav. A. D. Sulfrin

Ordinary Rabbi S. F. Vogel

Charity No. 222638

« שמירת הזמן, נוגע לא רק לעצמו אלא גם לאחים, ולפעמים ע"י שהוא אינו שומר הזמן עושה בלבול אצל אחרים.

« שמירת הזמן מסייע גם לענין של "סדר", והוא יסוד בחסידות, וכמובא בהיום יום אשר כל הנשיאים היו מסודרים ביותר, ענין של "סדר" ומסודר, הוא ג"כ מיסודות החסידות והחסידים. סדר נוגע להשטעל של האדם. להיות מסודר בכל.

• ז' תשרי תשמ"ה

« הרב חדקוב שי' טלפן אלי ושאל האם שמענו התועדות כ"ק אד"ש דו" תשרי, אשר כ"ק אד"ש הדגיש עודה"פ בענין שנת הקהל, ולהביא הענין ד"הקהל" בפועל ממש. וצריך להיות במעשה בפועל, ובאופן שיגיע לאנשים נשים וטף, כפי שכ"ק אד"ש הזכיר אודות זה בהתועדות.

ובכן רוצה לעורר ולזרז למלאות רצון והוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א בהענין ד"הקהל":

« להודיע ולעורר את השלוחים ועסקני אנ"ש במדינה וכו' להביא הענין לפועל, אשר לכה"פ פעם אחת במשך השנה לעשות בכל עיר ועירה כינוסי הקהל. ובעיר יותר גדולה לעשות זה בכל איזור ואיזור, במקום מרכזי ונוטרלי, בלי פוליטיק, בביהכ"נ כשר או במקום אחר המתאים, ובמקומות אחרים אולי אפילו לעשות זה בחוץ (כמו שהי' בביהמ"ק בהעזרה).

כינוסים של אנשים נשים וטף, צעירים וזקנים, להסביר הענין דהקהל, באופן שיהי' מובן לכל, ותועלת לכולם, באוירה של שמחה, אך להסביר הענין באופן שיהי' לתוצאות כמ"ש ליראה את ה"א וכו' (כמו שנתבאר בהלקו"ש נצו"י שנה זו, ובמכתבי ושיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א), ולעורר גם הגעגועים לבנין ביהמ"ק שאז יהי' ה"הקהל" האמיתי.

לעשות זה ביום חול, ולהביא המון עם רב, וגם שיהי' אודות זה בהעיתונים, רדיו, טעליווישען, אשר גם אלו שלא באו ישמעו אודות זה, ותהי' גם פעולה נמשכת.

לעשות זה בהקדם, ובאם אפשרי בחוה"מ, ובאם מאיזה סיבה אי אפשר או אינו מתאים, לעשות זה בזמן אחר, העיקר שיהי' בפרסום ובאופן של קהל גדול. ובאוירה של התעוררות ליראה את ה"א וכו'. ושיפעול הענין

אגודת ישראל
בית ליובאוויטש
בני ברק

Lubavitch Foundation

בית ליובאוויטש בני ברק
London House, 16-17 E. End St. London N16 5EP, Tel 01-833 3322

עסקת סוף אילול תשפ"ו

בבית הר"ח זכור זכור זכור
במהרה"ם שי

ללגט וברכה!
בהמקף לשיחתנו הסבוע, התקיים אצלינו הסבוע בינוס מעסקי אנ"ש
סלגנין ויעי תודה, בהכניית לפעולות זכור, הכניסו התקיים בבירמלינגהאם לשפך יונ
שלט, בינ השאר זיכרתו גם אודות הצעות כח"ר בהננוע לפעולות חן בהתפרסות הינון
והר" בערלי הקרה זכור.

ההודאה כ"ק אדמו"ר שליט"א בהמסות של אימנו סאן, ואחר לזכור עס
בת"ר אודותיה, פוסג"ם העקת מכל מה שלחתי (כולל ככת ממונ) למאסרות חת"ר
זכור ברחמי, חבל,
כל זה נעלה לע"ע להמקומות והאיטיס דלהלן:

ארה"ק:
ירושלים, ישיבת תורת אמת הר"י יונעוויטש
בית חב"ד, ישיבת תת"ל, הר"ש כץ, והרמ"ם סוסערבאס,
בית רבקה - הר"ש תפר
רשת אהלי יוסף יאחק
לוד, הר"א וואלף, ישיבת תת"ל
נחלת הר אה"ד, ישיבת ז"ל הר" קוולונקר
הר" קאטלאן, והר" וויליאמסון פבור היטיכת
צפת, ישיבת אהי השייטס, הר"א סלמן
ראש"ב, ועד השלוותיס, הר" גרייזמאן.

ארה"ב:
הר"ר רמקלין, תת"ל, ועד הגסור וכו'
אהלי תורת; הר"ם מייטלבוים, הר"א פיקארסקי, הר" לוסטיג
ועד המהנכים, הר"י לאפ.
בית רבקה, הר" ניומאן, וסרת חנה גורעוויטש
יוטראיט, שד"ב שס טוב
סאריסטאן, הר"ם הערסאן
סאיאמי, הר"א קארף
סיאטל, שד"ב לעוויסין
פילאדעלפויא, הר"א שס טוב
קאלימארניא, הר"ם קונין
ועד השלוותיס, לאדקארן, י. ראסקין, י. סמוסקין
הר" ג"ב נארעליק
פעלברען, הר"י גראנער, סירני, הר"ם פעלרטאן
הר" צבי גרינבלאס, בונעס איירעס
הר" שתי אלמערין

איטאליא ז
אוסטראליע:
ארבענסיאט
הראזל
דרום אפריקא, יוהאנסבורג, הר"ם לופסקער
ווענקוועלא, קאראקוס, הר" פערסאן
פוקן, קאזאבלאנקה, הר"ל ראסקין
צרפת, פאריז, הר"ש אוימאר, הר"ת פעוונער, הר"ש"ם קאלמנסאן,
תת"ל, הר"י נעמאנאר,

קנאדע: מונטריאל, תת"ל-הר"ם גוראדי.
אנגליא, חולק לכל ראשי המחלקות והמוסדות, וכלונדרן - גם אסיפה עם המתנכים
וכן ריבור מרש עם כנו"א מהמלכדים, להביא לפועל, וגם תורגס לאנגליא,

Birmingham • Brighton • Edgware • Glasgow • Ilford • Leeds • Manchester

DEPARTMENTS Nurses, Junior & Senior Schools, Yeshiva, Youth Clubs & Camps, Adult Education, Widens Groups, University Council,
Schools Council, Social Communities, Publications, Library, Chabad Research Unit.

Principal Rabbi N. Sudak • Director of Education Rev. A. D. Saffin • Lecturer Rabbi S. E. Vogel
Copyright © 1988.

של יראת ה' וכו'.

« מדי דברו בענין ביהמ"ק רוצה לעורר בהנוגע להמקדש מעט שזהו ביהכ"נ וביהמ"ד.

אשר גם ענין זה צריך תיקון, ולהכ"פ לקיים מש"כ בקיצור שו"ע, בעניני והלכות ביהכ"נ, קדושת ביהכ"נ, וכו'. אשר לדאבונינו מוזנח הענין,

צריך להיות כמ"ש ואני ברוב חסדרך אבוא ביתך, ההרגש שביהכ"נ הוא המקדש מעט, ביתך בית ה' מקום השראת השכינה, וכו' וכו'. צריך להיות הדרת הכבוד לביהכ"נ, וכו' וכו'.

וצריך לחנך גם הילדים והטף אשר ביהכ"נ אינו מקום משחקים, שבאים לביהכ"נ ורצים ושבים וכו' (והרי הודפס גם בסידור תומ"י אחרי שמו"ע). ובפרט וק"ו בהנוגע להמבוגרים, אשר צריך זהירות וכבוד וכו' לביהכ"נ, שיהי' כמ"ש אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך, והאוריה של מקדש מעט וכו' וכו'.

וגם ישנו החיוב למחות בזה מי ששייך למחות, והעיקר בהנוגע להחינוך, שצריך לחנך גם בעניני הלכות ביהכ"נ וכו'.

• תשרי תשמ"ח

« מה נעשה בהמשך להאסיפה חינוכית שהתקיימה בלונדון בקיץ, האם עוסקים להביא לפועל ההצעות וההחלטות, ובפרט שהי' אישור ומענה מכ"ק אד"ש על כל הענין, ואד"ש הוסיף עוד לזה? ומכיון שכ"ק אד"ש כתב אשר זה שייך לכל מוסדות חב"ד שבסוגם, צריך לעורר אודות הענין בשאר המוסדות, ולהביא לפועל.

« בכל ענין הן בחינוך והן בפעילות, צריך להיות מטרה "טארגייד" לאן להגיע, ולעסוק להגיע אל המטרה ואז עושים לעצמם עוד מטרה להגיע לשם.

« בחינוך בהמוסדות שלנו, צריך להיות גם חינוך פנימי ולא רק ענין של לימוד והשגת ידיעות, אלא שיבוא לפועל בעניני מחשבה דיבור ומעשה, אשר במעשה הוא דבר הפשוט ומובן לכל שצריך להיות כפי התורה, וגם נזהרים בזה, אך בדיבור ובפרט במחשבה, צריך לדעת מה נעשה בזה, ולחנכם בזהירות המחשבה. וצריך לעורר אודות גודל האחריות ביחוד בעניני מחשבה, הן גודל המעלה במחשבה טובה ופעולה על האדם, והן

להיפך. במחשבה אין מציאות אשר אינו חושב כלל, כי מחשבה משוטטת תמיד, וגם אם נדמה לו שאינו חושב כלום, הרי לפועל הוא כן חושב, ועובר במחשבתו כל מיני מחשבות, ובאם אינו ממלא המחשבה בענינים טובים אז המחשבה משוטטת בענינים ריקים, ולפעמים עוד יותר גרוע מזה,

ובפרט להדגיש המבואר בדא"ח גודל הענין של מחשבת דא"ח וכו' ובכלל ענין המחשבה שפועל על האדם.

« לימוד פירוש המלות בתפלה, בכל שבוע קטע אחר מהתפלה, ואז יעזור להתרכזות בתפלה, בידעם לפחות פירוש המילות, וכן אפשרי לסדר שילמדו בתהלים הפרקים שאומרים בתפלה, ויהי' מזה תועלת כפולה, הן לימוד תנ"ך, והן ידיעת הפירוש לכה"פ דמזמורים אלו שאומרים בתפלה. וכן לימוד פרק איזהו מקומן, כמה מהת' יודעים פירוש הפרק אשר אומרים אותו בכל יום?

« צריך להשתדל בכל האופנים "להחזיר עטרה ליושנה" כמו שהי' בליובאוויטש ובישיבות שלנו מאז ומקדם. הציור של ליובאוויטש בכל המובנים, וכפי שכתב אד"ש בהמענה אשר "ליובאוויטש קיימת כמאתיים שנה", היינו שאין שום שינוים, וצריך לעסוק להחזיר העטרה ליושנה, שיהי' ניכר על תלמיד שלנו שהוא תלמיד ליובאוויטש גם בהלכו ברחוב ניכר עליו, ולהביא לפועל דברי כ"ק אד"ש בתשרי זה, בענינים של מחדו"מ, וכן במדות טובות, ולא להשלות את עצמו, ניט נארען זיך, וכל אחד יכול למצוא בעצמו מה שיש עוד לתקן, רק צריך טאן מיט זיך, כל אחד בענינו.

הגם שפעולה עם הזולת הכרחית היא, והתעסקות בכל עניני המבצעים וכו' הוא ענין המוכרח לכל אחד ואחד מאנ"ש והתלמידים וכו', אבל גם מוכרח התעסקות עם עצמו.

בקרבות צריך להיות ענין של "מלח" על כל קרבנך תקריב מלח, מלח הוא ענין של קיום וכו' וכו', אך קרבן ממלח אין, למרות כל המעלות שבמלח, מ"מ זה לבדו אינו קרבן. כן גם בזה פעילות הוא הכרחי, אך בפעילות לבד הוא על דרך המלח אשר זה לבד אינו קרבן, צריך להקריב את עצמו ואז ישנו המלח אשר נותן חיזוק בכל.

« וכן צריך להדגיש עוד ועוד גודל הזהירות בראי', אשר קל להכשל בזה. בהלכו ברחוב, אשר מלא עם פונוגראפי' והדומה, או טעליוויזיע בחלון

של חנות וכו', והראי' פועלת הרבה ונחקק במוחו גם אחרי שהלך משם, כמבואר בדא"ח גודל פעולת הראי'.

« משפיעים כדאי שידעו לעצמם שער הבחינה מחובת הלבבות, שער ב', לא בהנוגע ללימוד עם התלמידים, אך לעצמם כדאי שידעו הכתוב שם. ויהי' להם לתועלת.

« בעניני אמונה צריך לעסוק גם בזה בעניני חיזוק, ורעה אמונה, היינו שצריך לחזק את האמונה, הן בכלל, ובפרט אצל מחונכים מכל הסוגים, מזמן לזמן צריך לחזק עניני אמונה. ראי' ודוגמא לדבר, מ"נח", התורה מעידה שהוא צדיק וגם תמים, מ"מ אמרו עליו, מאמין ואינו מאמין, גם אחרי 120 שנות עבודה על התיבה, ועסק בזה 120 שנה, והסביר לכל ענין המבול, מ"מ עדיין יכול להיות אצלו ה"אינו מאמין", ולא ידך גם כשישנו ה"אינו מאמין" מ"מ הוא עדיין צדיק, ונשאר צדיק. היינו אשר אצל כאו"א באיזה מצב שהוא צריך להיות חיזוק האמונה.

« חוץ מלימוד עם התלמידים צריך להיות גם סדר קבוע לדבר עם התלמידים ולשוחח אתם, בתור "שיחה", א שמועס, עם כתה או עם קבוצה של כמה תלמידים, וכן גם עם קהל, לקחת נקודה מהמאמר או הענין בדא"ח שלמדו איך להביא זה לפועל בחיי היום יומיים, וכן גם מהשיעור תניא אשר לומדים בשיעורי חת"ת, אחרי הלימוד להוציא נקודה מהלימוד מה שנוגע לפועל, אשר בכל מאמר ובכל ענין שלומדים יכולים למצוא שם נקודה שנוגע לפועל, ולהרחיב הדיבור בזה, איך להביא זה לידי מעשה. ביחוד בהשיבה גדולה, אחרי לימוד מאמר גם ענין של השכלה יש שם ענינים של עבודה ופועל, באופן אשר אחרי הלימוד גייט מען אוועק מיט א נקודה לפועל, בנוסף לענין של ידיעות וענינים המבוארים שם, וזה יכולים לעשות בתור שיחה, א שמועס.

התעסקות עם התלמידים שיהי' בתור הכשר על העתיד, להכשירם שהם יוכלו להוציא נקודה מהלימוד להביא לפועל, כמו שרואים שכ"ק אד"ש מסביר כל פעם בשיעור הרמב"ם נקודה בהנוגע לתיקון המדות וכו',

וכן גם כאשר תלמידים חוזרים דא"ח בבתי כנסיות, שיהי' לא רק בתור חזרה על המאמר, אשר חוזר הענין, אלא גם להדגיש ולהוציא מזה הענין הנוגע לפועל, שהוא רק אחרי שלמד המאמר לעצמו ואחרי שידע המאמר, מתבונן בזה מה שנוגע לפועל בהנהגה וכו', וצריך ארויסבריינגען זה. וכן גם בכלל בנאומים בבתי כנסיות, צריך גם להדגיש הענין הנוגע

לפועל מהלימוד והענין שנאמו ודברו שם.

ואולי מלונדון יהי' דוגמא לשאר הישיבות שלנו בכל הנ"ל.

« גם בהנוגע לאנ"ש צריך תמיד להוציא נקודה מהלימוד מהמאמר או השיחה, ולהרחיב הביאור בהנוגע להפועל. וכן גם רבנים שלנו, לעורר "בתור הצעה" שמכל ענין להוציא הנקודה למעשה בפועל.

« אנ"ש המתפללים בבתי כנסיות אחרות, כדאי ביותר שיסדרו לעצמם יום בשבוע לקביעות ללימוד דא"ח בביהכ"נ ההיא, גם אפילו ללמוד לעצמם, אך בביהכ"נ, ואז בנתיים יתוספו בטח עוד אחדים אשר יצטרפו אליהם להלימוד.

בעניני תעמולה ופעילות:

« אדמו"ר זי"ע אמר פעם, בהנוגע לפעולה בעניני תעמולה, צריך לעמוד באמצע הרחוב, על הבית והדומה, ולהתחיל לנאום בעניני יהדות, וגם אם יהי' נדמה שאינו מהישוב וכו', אך בנתיים יתוספו אנשים לשמוע, און עס וועט ווערן א ריידעריי אודות זה שנואם באמצע הרחוב, והענין שמעורר וכו', וזה יביא לפעולה. וכן במקומות ריכוזי אנשים שונים, כמו סופער־מארקעט"ס והדומה, לסדר נאומים שם, ופעולה בעניני יהדות ותעמולה לזה.

« בבתים, לסדר "קאפי־מארנינג" והדומה, ביחוד לדבר בעניני יהדות, הקהל.

לסדר "הקהל" עם קבוצות שונות של סטודענטים, אשר שם בפרט כדאי לעמוד מחוץ להאוניווערסיטי במקום ריכוז ולהתחיל בנאום ואז יתאספו הרבה מסיבת סקרנות והדומה, אך בנתיים ישמעו ענינים, ויהי' זה ענין של הקהל, ותעמולה ליהדות.

« לדבר עם הרבנים לעוררם לפעולה בעניני הקהל, ותעמולה ליהדות.

« לסדר רשימה של ילדים שאינם מקבלים חינוך יהודי ולעורר את הקהל ואת הרבנים וכו'. ובכלל רשימה כזו כדאי שתהי' בכל מקום ומקום, אם אפילו לע"ע לא יכולים לפעול לתקן המצב, אך לכה"פ שתהי' רשימה מפורטת מכל איזור ואיזור מה נעשה שם, וע"י ידיעת המצב לפרטיו זה יעזור לעורר אחרים, ולפעול לתיקון המצב בעת האפשרי, ולפחות לראות יותר רצינות המצב, ולהראות לאחרים, ע"י רשימה מפורטת מכל איזור, ועיירה.

« לימי א' וזמנים שלא עובדים, לרכז מתנדבים שיסעו לעיירות שונות, ולאיזורים ללמוד שם עם ילדים, לפחות איזה זמן, ואולי ימצאו כאלו אשר יסכימו לאמץ (אדאפטירן) עיירה או איזור לפעולה שם, לבוא לרכז הילדים, וללמוד אתם משהו.

ילדי ישראל נקראים "צאן קדשים" טבע הצאן שקוראים מה! מה! הילד שואל מה, וצריך לענות לו.

« לסדר שיעורים בבתי כנסיות שונות פעם בשבוע, לאנשים לחוד ולנשים לחוד. ולעורר הרבנים והעסקנים לזה.

● טבת תשמ"ח

« מהו ההמשך של האסיפה שהתקיימה בלונדון, ומה הן התוצאות הן בלונדון בהנוגע לכל עניני ההחלטות שהיו שם, וכן בצרפת, וכן גם בשאר המקומות, להתקשר עם כל המקומות שכתבו אליהם, ולעוררם אודות ההצעות, והבאתם לפועל.

« במוסדות גם עם מתחילים לומדים הלכות ד' שומרים, חיובי השומר וכו' שומר חנם ג"כ יש לו האחריות על השמירה, ובאם ישנו איזה ענין של פשיעה חייב, וכו', ובפרט שומר שכר, שחייב עוד יותר.

כדאי לעורר המחנכים, לפחות בדיני שומר, כי הרי הם שומרים על התלמידים שההורים מסרו להם ילדיהם לפחות לשומר, בנוסף לגודל הענין והמעלה של חינוך ועבודת הקודש כמבואר גודל הענין בהל"ת"ת, והרי חוץ מכל זה, יש בזה גם לכה"פ גדר של שומר, המחנך שומר על התלמיד, ועליו לדעת מה נעשה עם התלמיד במשך הזמן שהוא תחת רשותו, איפוא הוא נמצא ומה עושה וכו', באם לא ה' לאיזה סדר על המשגיח וכו' לדעת מה עשה אז התלמיד ואיפוא ה', וכן בשאר כל היום, אשר על המחנך לדעת מה נעשה עם התלמידים.

« בעניני חינוך, צריך להיות גם חינוך והדרכה בעניני נימוס ודרך ארץ, וגם נימוס בעת האכילה וכו', והנהגה נימוסית והדומה, אשר יש בזה הרבה פרטים וצריך לדייק בזה, שזהו גם כן יסוד בחינוך,

וכמ"ש הרמב"ם החכם צריך להיות ניכר באכילתו בהילוכו וכו'. וצריך לעורר ולחנך בזה.

« בכל כחה ללמוד עם התלמידים הקאפיטל תהלים של גילם, וכן קאפ'

תהלים שבתפלה. ובכלל פירוש המילות.

« בהכתות וכו' לסדר שיהי' המשך מה שלומדים אתם גם בבית, ע"י שיחזור על איזה עניני דברי תורה שלמד בהמוסד יחזור עליהם בביתו, יאמרם לפני ההורים וכו' זה יביא תועלת מרובה הן להמוסד והן להתלמיד ולהורים. שיחזור איזה ענין מהפרשת השבוע שלמד, ואיזה הוראה שלמד מן השבוע, אשר בכל פרשה יש למצוא ענין הנוגע לפועל ולעורר התלמידים בזה, והם יחזרו על זה בביתם, ואז וועט זיין א לעבעדיקע תורה, לא רק ענין של לימוד אלא גם הוראה,

גם בלימוד פרשת השבוע צריך להוציא הוראה מזה, ובפרט מלימוד הגמרא ואגדות חז"ל וכו' המחנך יכול לעשות זה באופן של שיחה, מדבר ומשוחח עם התלמידים, ובנתיים גם מדגיש איזה ענינים אשר צריכים תיקון, ומדבר בזה באופן של דרך אגב, אך התלמיד אשר אליו זה נוגע כבר ירגיש המכוון בזה, אינו מדבר בתור תוכחה, רק הענין, וזה אשר אליו נוגע כבר יתפוס המכוון. אך המחנך צריך לדעת המצב ולכוון שיחתו ודיבוריו באופן כזה.

« בחינוך בכלל, צריך לחנך ולהכין התלמידים אשר מכל ענין של לימוד צריך ארויסנעמען משהו מזה בהנוגע אליו, מה שנוגע לעצמו. כאשר אד"ש אומר מאמר או שיחה הרי זה "תורה", ותורה היא הוראה, ויש בזה הוראה לכאן"א שאילו הגיעו הדברים, רק צריך למצוא ההוראה בזה, ועל זה צריך לחנך התלמידים, ראשית לדעת שיש בזה הוראה הנוגע אליו, והשנית איך למצוא ההוראה, ולזה נוגע עוד ענין של חינוך, שהוא טראכטען וועגן זיך, מה שנוגע לעצמו, ובמה לתקן עצמו. אשר בזה עוד ענין:

« אשר צריך לחנך התלמידים בעניני של חשבון הנפש לדעת מה נעשה אתו, כשהוא לעצמו, ישנו ענין של חשבון בכל יום, בערב לפני השינה, וישנו בסוף השבוע, בער"ח שהוא יוכ"פ קטן, וזמן כפרה, באלול, ער"ה וכו' וכו',

וכל זה צריך להיות בלי בליטות, יכולים לעורר אודות זה בעת הלימוד וצריך למצוא אופנים איך לעורר התלמידים לזה, יכולים לסדר זה בסוף השבוע, בעת שיחה עם תלמידים, או בער"ח שזהו זמן יותר מאתים לזה, וצריך למצוא אופנים איך לדבר ולעורר, שיהי' כמו "אינדזעקשען" (זריקה להבטיח שלא תכנס מחלה), נוסף להדיבורים להביא גם סיפור ואיזה ענין הנוגע לזה. וצריך ומוכרח טאן מיט זיך.

« בכלל בישיבות הי' ענין של חום "ווארעמקייט" לעניני יהדות, תומ"צ, התעוררות, חיות עם חום, ועכשיו החובה עלינו ועל התלמידים שלנו להכניס חום לא רק בישיבות שלנו אלא גם שמישיבות שלנו יושפעו גם אחרים.

« ענין עיקרי בכל זה הוא הרגשת האחריות של ענין החינוך, מה זה חינוך, וגודל האחריות אשר נמצא ברשות המחנך, וביכלתו לפעול הרבה בכיוון זה, רק צריך השימת לב המתאימה לזה, וכשיש שימת לב יכולים למצוא הרבה ענינים איך לעורר ובמה לעורר, בכל ענין וענין שלומדים, מעוררים דרך אגב אודות מדות טובות הנהגות ישרות וכו' והרבה ענינים שונים מעניני הלימוד עצמו, רק אם ישנה השימת לב של המחנך.

« בענין של פעולה עם עצמו, אדמו"ר זי"ע אמר פעם לעסקן א' בעל מרץ ועסק ופעל הרבה וגם הצליח, ואמר לו אדמו"ר זי"ע אשר צריך לעסוק עם עצמו כמו שעוסקים עם הזולת, (היינו אשר עם הזולת עסק הרבה, אך אמר לו אשר גם הוא בעצמו אינו פחות מהזולת), באים לביהכ"נ לחזור דא"ח, רוצים להפיץ המעיינות להזולת, לפעול על הזולת הנחת תפלין שמירת כשרות ועוד ועוד, ות"ל ב"ה גם פועלים הרבה, אך לפעמים צריך גם לחשוב אודות עצמו, מה פעל על עצמו, והרי הוא אינו יותר גרוע מהזולת, על הזולת פעל הרבה, ומה עם עצמו, וואס איז מיט זיך פארוואס זאל איך זיין ערגער פון יענעם.

« מה המצב ומה נעשה בהישיבה גדולה, (אמרתי שחזרו בע"פ 120 מאמרים לכבוד יו"ד שבט).

חזרה בע"פ הוא ענין נחוץ למאד, וכמבואר בדא"ח בארוכה החל מלקו"ת ד"ה והדרת פני זקן ועוד בהרבה מקומות בדא"ח, אך צריך גם דורכטאן, שלא ישאר רק כמו פוטריקאפי אשר נשאר הענין בזכרון, אבל כמו מכונה, אשר לא פגע ולא נגע בו בעצמו, וצריך לחנך בשימת לב של המאמר והענין שחזרו בע"פ איך שהענין נוגע לעצמו, הן בהנוגע לתלמידי הישיבה גדולה, והן גם לתלמידי ישיבה קטנה, ואפי' ילדי בר מצוה: חוזר המאמר אך הוא כמו דבר זר אצלו, וצריך שיהי' לו נוגע הענין ולהוציא מזה משהו בהנוגע לחיו הוא בעצמו, להביא לפועל, ולחיות עם זה.

באם יחנכו התלמידים באופן כזה ויבוא לפועל, זה יוסיף גם הרבה מרץ וחיות להמחנכים בראותם תוצאות ופירות מהחינוך, והעיקר בכל זה הוא השימת לב. כשיש שימת לב מוצאים בכל ענין וענין נקודה השייכת ונוגעת לפועל.

« דיוק וחינוך לדייק במנהגים: מובא הרבה אודות זה בהיום יום, בכלל הענין של מנהגי ישראל, אשר מנהג ישראל תורה היא, חלק מהתורה, והם גם ענין של "סיג" לתורה, סייגים וגדרים, ועל זה אמרו רז"ל אשר פורץ גדר ישכנו נחש, אשר לכאו" מה היא המדה כנגד מדה בזה הוא רק פרץ גדר, ולמה מגיע לו עונש כזה של "ישכנו נחש", הרי לא עשה כלום, רק עשה פירצה בהגדר, לא בהבית אלא הגדר של החצר והדומה, וא"כ מהו המדה כנגד מדה בזה?»,

אלא בזה מראים לו דוגמא ודיוק למה שהוא עשה ע"י פריצת הגדר, הוא חושב אשר רק עשה פירצה קטנה בהגדר, וגדר של החצר, ואומרים לו ישכנו נחש, הנחש אינו טורף ואינו דורס, אינו נושך חתיכת בשר, ואינו קורע אפילו העור, רק עוקץ (א שטאך) ולא בראש או שאר אברים הפנימים, אלא ברגל, ורק בעקב, אך הרעל נכנס להדם ונכנס להראש והורג כל הגוף, כן גם בזה שפורץ גדר עשה רק פירצה קטנה, אינו דין דאורייתא או דרבנן, הוא רק סיג ומנהג, וחושב לעצמו זה לא כ"כ נורא באם יחסיר זה, ואומרים לו שהוא דוגמת עקיצת הנחש, אשר בזה מרעיל כל הגוף עד למיתה ח"ו ר"ל. וכן הוא ברוחניות הענין של סיגים וגדרים וכו'. וזהירות גדולה שצריך להיות בזה.

בלימוד עם תלמידים אפשר לתת דוגמא לזה מפ' בשלח, אשר לא נחם אלקים דרך ארץ פלישתים כי קרוב הוא פן ינחם וגו' וישובו מצריימה, והרי גם אח"כ אמרו נתנה ראש ונשובה וא"כ מה הרויחו בזה, אלא זהו ענין של "סיג" באם הלכו דרך קצרה אז כאשר אומרים נתנה ראש ונשובה וחוזרים אז הם מיד במצרים, ואז לצאת ממצרים כבר קשה ביותר, משא"כ כאשר במרחק, אז אפ' כשחזרו למצרים היו כמה מסעות ובנתיים לחמו אתם בני לוי והחזירום, אך לא נכנסו למצרים, זהו ענין של "סיג" וגדר, שיקח יותר זמן באם רוצה לחזור ובנתיים אפשר להצילו, ולעכבו דורכפאלן.

וכן דוגמא לענין של בטחון ואמונה, רש"י אומר נשים צדקניות היו בטוחות שהקב"ה יעשה להן ניסים ולקחו אתם תופים ומחולות וכו', מראים להתל' עניני אמונה ובטחון וכו'.

« לסדר ולארגן מבצע לעניני קביעות עיתים לתורה,

בשנים קדמונים הי' ענין של "בלאט שיעור" לימוד בלאט גמרא בבתי מדרש, הי' לזה שם דבר, אשר הולך להבלאט, לומד הבלאט. וכן לימוד עין יעקב בין מנחה למעריב, שזה גם לכאלו שאין להם זמן, ואינו יכול

להשתתף באופן קבוע, אך כשיש קביעות לעין יעקב, מצטרף לזה מפעם לפעם, והרי רוב סודות התורה גנוזים בה, כמ"ש בתניא, וכן שומע איזה אגדה, הנהגה טובה והדומה, מתעורר בעצמו, מספר בביתו ועוד ועוד, כמבואר בהרבה מקומות גודל הענין, וצריך מבצע לעורר ולחדש ענינים אלו.

« מה נעשה בהנוגע לכל הנ"ל בערי השדה? אולי אפשרי לסדר שם איזה שיעורים באיזה ענין שהוא, ואולי יכולים למצוא בין הגרים שם, כאלו שכבר אינם עובדים "רעטאייער"ט" ולמד פעם בצעירותו, ויהי' מוכן ללמוד עם אחרים, חומש או עין יעקב או איזה ענין שיהי', ויהי' תועלת הן לו והן לאחרים, ובטח ישנם כאלו הגרים שם שיכולים לעוררם לזה, וצריך אולי לעשות תעמולה בזה ע"י ה"קאנקארד" והדומה,

העסקנים עם ערי השדה, לעוררם אודות כל הנ"ל, ובטח יהיו איזה תוצאות, באיזה ענין וסוג שהוא, כי לא ימלט שלא יהי' בשום מקום ואף אחד שאינו שייך כלל ללמוד עם אחרים, ובאם לא בלה"ק הרי יכולים לסדר באנגלית והדומה, ואיזה ענין שהוא. רק צריך תעמולה לזה, און אז מען וועט טאן וועט מען זיכער מצליח זיין.

● ט' שבט תשמ"ח

« בהיות ונשאר חדשיים לחג הפסח, (וגם בקשר עם יו"ד שבט, אשר רואים עד כמה אדמו"ר זי"ע דאג ביותר אודות מצות וכו' עבור אחב"י).

הזמן המתאים להתחיל לעורר וגם להתחיל בפעולות בקשר לסידורים שונים לחג הפסח, עבור כל סוגי אחב"י. ולעורר את הרבנים והעסקנים ולעשות טומל עד"ז.

« אוניווערסיטי:

בכלל יש קאנסול מיוחד העוסק אתם, או טשאפלינסי, וכן גם בלויבאוויטש ישנה מחלקה מיוחדת העוסקת עם הסטודאנטים, גם יש הלל פאנדיישען והדומה. הרבה מהנ"ל מסדרים רק סדר א' עבור הסטודענטים, והמהדרים מסדרים ב' סדרים, אך מה נעשה בהנוגע לאוכל במשך כל שאר ימי החג, עבור הסטודענטים הנמצאים בהקאלעדזעס ואוניווערסיטאות, אשר באם במשך השנה א' רוצה לשמור על הכשרות יכול עוד לקנות לעצמו איזה עניני אוכל, אך במשך חגה"פ האם יש להם מה ואיפוא לקנות אוכל כשר לפסח?, ובפרט בהעירות היותר קטנות

אשר גם אפילו לקנות אוכל כשר לפסח אין להשיג, ומה יעשה הסטודענט במשך כל ימי החג החל מערב חג הפסח, האם יהי' לו מה לאכול, וכן גם בהנוגע להסדרים, במקומות יותר מרכזיים ועיירות גדולות, ישנם אשר מסדרים עבור הסטודענטים אבל במקומות יותר קטנים, ועיירות יותר קטנות, מה נעשה שם?

וכן הרבה מהם לא יודעים אשר בערב פסח כבר אסור לאכול חמץ, אשר צריך לפרסם גם אודות זה.

ישנם הרבה אשר באים מבתיים, אשר בביתו כן שומרים על הפסח, באיזה מדה שהיא אך בבואו לחוץ לביתו באוניוועסיטי, אינו יכול לעמוד בנסיון במילא יאכל מה שימצא שם,

« ובכן צריך לעשות תעמולה גדולה בהנוגע לעניני הפסח, ולהתחיל מעכשיו ולא להשאיר זה לאחר זמן.

לברר בכל מקום כמה סטודענטים יהודים יש שם לברר אם יש מקום לקנות שם אוכל כשר לפסח, לפרסם בין הסטודענטים איסור אכילת חמץ, וגם בערב חגה"פ, ומקום ששם יוכלו להשיג אוכל כשר לפסח, למשך כל ימי הפסח, לסדר שיהי' מקום שיוכלו לקנות שם צרכי הפסח. לעורר גם את הטשאפלינסי בארד והדומה שיעסקו בזה, ובפרט עבור המקומות היותר קטנים.

« כמו"כ אלו שנוסעים הביתה לחגה"פ לברר מה נעשה אתם בהנוגע לצרכי החג, אם יש להם בבית כל הדרוש,

« כמו"כ כאלו אשר התקרבו יותר אלינו, לנצלם שהם יפעלו גם על אחרים, הן באוניווערסיטי והן בעירם וסביבתם.

« כמו"כ כדאי להתחיל כבר מעכשיו בתעמולה ע"י העיתונות ואופנים אחרים, בתור הכנות לחגה"פ.

« ערי השדה:

גם שם צריך להתחיל כבר לעורר אודות הכנות לצרכי הפסח, וכן פרסומים והכתבות "בהקאנקארד" ועוד אופנים שונים.

« בתי רפואה:

האם בכל מקום יש אוכל כשר בכלל, ובפרט בהנוגע לחגה"פ האם יוכלו להשיג אוכל כשר, כי הרי ישנם הרבה חולים שמותר להם לאכול גם

אוכל כשר ואין שום הכרח עבורם לאכול ענינים שאינם כשרים. וכן גם במיוחד בהנוגע לחה"פ אשר אינם פטורים מזה.

ביחוד נוגע גם לחולי רוח, אשר ישנם החושבים שמכיון שהוא חולה, לא מתחשבים אתם, וגם מזניחים אותם בעניני כשרות בכלל ובפרט בעניני הפסח, והרי גם הם חייבים בכל זה, ובפרט ישנם כאלו אשר יודעים שזה פסח, ועצם הדבר שאינם יכולים לאכול מצות ואוכל כשר לפסח, משפיע עליהם לרעה עוד יותר, על העצבים שלהם, אשר גם הרופאים יודו אודות זה, שהם צריכים הרגעה ולא להיפך.

« וכן גם מהו המצב בבתי אסורים בהנוגע לחגה"פ ביחוד.

אשר בכל זה צריך להתחיל בפעולה בעוד מועד.

● ער"ח אדר תשמ"ח

« מה הם סוג התלמידים שלומדים אצלינו, מאיזה בתים, חרדים או.
 « בנוסף לעצם ההתעסקות במבצעים ובהם גם מבצע מזווה, אשר אינו ענין זמני אלא תמיד צריך לעסוק בזה, רוצה לעורר בזה ענין בהנוגע לחינוך בענין מזווה:

ענין של מזווה בבית, אשר אשר זה נוגע לכל הבית וכן שמירת הבית. בחינוך כאשר מחנכים תלמיד לתומ"צ, הנה כשרואה המצוה צריך להוסיף לו חיות עי"ז, וכן בענין המזווה כאשר התלמיד רואה המזווה צריך לעוררו להזכר מה כתוב בהמזווה וענין המזווה,

המחנך שמעונין בתלמידו צריך להשתדל שבבית התלמיד תהי' מזווה כשירה, לכן צריך להסביר להתלמידים גם אודות כשרות המזוזות וכו' ולבדוק אם המזוזות כשירות, ובפרט בזמנינו אלו אשר ישנם הרבה מזוזות מודפסות.

אדמו"ר זי"ע אמר פעם בריגה אשר תפלין לא כשירות יותר גרוע מבאם לא ה' מניח כלל, כי חושב אשר יוצא בזה, משא"כ כשאינו מניח מרגיש אשר חסר לו משהו, וכן גם במזוזות, לבדוק כשרות המזוזות, כשרות התפלין וכו'. וכן לעורר העסקנים בהמבצעים לפעול גם בכיוון זה.

« בש"ק העבר דיבר כ"ק אד"ש אודות ציצית, ואולי יש מקום לעורר בהאוניווערסיטאות לכה"פ אצל יחידים אודות טלית קטן, ושיהי' להם לפחות 2 טלית קטן, שיוכל להחליף.

באם ימצאו בקאלעדז 10 סטודענטיט מסתובבים עם ציצית זה יעשה רושם חזק ביותר.

למסור אודות כל זה בשאר המקומות

« מה נעשה בהישיבה גדולה? מה נשמע אצל ...

● י"ט אדר תשמ"ח

« מה נעשה בהנוגע לסטודענטיים בקשר לחגה"פ, אכילת מצה ושאר כל צרכי החג,

« וכן גם מה הם ההכנות של התלמידים בהמוסדות בהנוגע לחגה"פ?

בהיות וחגה"פ הוא הכנה לקבלת התורה, שזהו גם ענין ספירת העומר, לכן מתאים וראוי שבהכתות ידברו בכל יום אודות ספירת העומר והכנה למ"ת, הסבר לענין ספיה"ע ישנו בס' המאמרים אידיש, מא' וספרתם, אשר אפשרי להסבירו לכל.

« ובהיות וספיה"ע מתחיל בהזמן שאינם בהמוסד, מתאים ביותר אשר עוד לפני ההפסק של חגה"פ ידברו עם התלמידים אודות ספיה"ע, עצם ענין ספיה"ע וכן ההכנה לחגה"ש,

« וכן צריך להכין התלמידים איך להתנהג בזמן החופשה, הנהגה בביהכ"נ ותפלה בציבור ושיעורים, וכן אולי אפשרי לסדר איזה שיעורים עבורם בביהכ"נ.

« בהמשנה חושב המ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, תורה צריך לקנות, וכמו כל קנין ישנו הדבר שעל ידו קונים, כן גם בתורה לקנות התורה ישנם המ"ח דברים, וצריך להסבירם בתור הכנה למ"ת, במשך ימי ספיה"ע בכדי שיהי' קנין תורה בהגיע לזמן מ"ת,

ובזה גם לא לבטל ח"ו מלימוד התורה, לא לבטל אף רגע, וכמודגש גודל הענין בתניא פ"א, וכן בתור הכנה למ"ת צריך להיות התדברות לשקידה בתורה, והימים שלומדים עדיין בהמוסדות, שהמורים ידברו עם התל" אודות כל זה.

« בענינים שכ"ק אד"ש מדבר בהתועדות, צריך לעבוד בזה דורכארבטן און דורכטאן הענינים שיהי' כא' העוסק בשלו. ווי א אייגענע זאך, שיוכלו להסביר לאחרים, וכן בכלל בלימוד הדא"ח צריך להיות באופן שיוכל

להסביר הענין לא רק לחזור עליו

« בישיבות ה' סדר אשר פעם בשבוע ה' תלמיד אומר פלפול בפני כל התלמידים, באם אינו ענין זה כדאי לסדרו.

« וכן בהמשך לענין של פלפול בלימוד, כדאי ביותר אשר מזמן לזמן ידברו התלמידים (ע"ד כמו שיעור) בענין של מדה טובה, לדבר ולהסביר המדה טובה ברבים עם מקורות וכו', ובכלל בענין מדות טובות, וכן בענינים שבין אדם לחבירו.

שיה' כמו שיעור בענין זה, שבענינים אלו ישנה עמ'הארצות גדולה ביותר, ולכן בהישיבה גדולה אולי אפשרי לסדר זה.

« כמו"כ בזמן החופש, לסדר מעין כינוסי תורה ולמשוך גם מישיבות אחרות שישתתפו בזה.

(על הערתי שהם עושים זה לעצמם, עורר אולי כדאי אשר מתלמידים שלנו ילכו לשם בעת שהם עושים הכינוסי תורה שלהם, והדומה)

למסור אודות כהנ"ל בשאר כל המקומות.

● כ"ז אדר תשמ"ח

« מה נעשה בעניני חגה"פ בשטורעם?

« ישנם יתומים, ביחוד אלו שאין להם אב, ונמצא עם אמו כל ימות השנה גם בשבתות וחגים, לדאוג אודותם שיהי להם "סדר" בליל הפסח, וכן לעורר אצל רבנים ועסקנים ואולי גם בעיתונות אשר אנשים ידאגו אודותם ולהזמין להסדרים.

« וכן גם אודות בתי אבות מושב זקנים, וכן העורים וכו' לדאוג אודות כל הסוגים אלו בהנוגע לסדרים לחגה"פ.

« וכן בהנוגע לבתי סוהר.

ולמסור אודות זה בכל המקומות.

● כ"ו תמוז תשמ"ח

« מה המצב בענין המקואות והדוח"ם אודות זה וכן תעמולה אודות טה"מ? הכתבות בעיתונים הוא דבר הטוב ביותר, מעורר, מביא לשימת לב אשר

הענין קיים, נחיצות הדבר אשר מדברים אודות זה וכו' וכו'.

« עכשיו בזמני החופש, מה יהי' בענין הלימודים עם הילדים, אלו שלא הולכים לדעי קעמפ'ס או קעמפ'ס וכן בהזמן שאין קעמפ'ס? ובכן בשאר הערים והמקומות שאין שם דעיי קעמפ'?

« לסדר בכל מקום ומקום "מחנה שעות" שיבואו לשעה או שעתיים ללימוד יחד עם משחקים ולתת להילדים מיני מתיקה והדומה, במשך שעה זו שילמדו משהו בע"פ, כאו "א לפי ערכו, ברה"נ, אשר יצר, ק"ש, ואלו השייכים לזה איזה פרקי אבות, וכן לדבר אתם אודות כיבוד או"א. הילד יבוא הביתה ויספר אשר דברו אודות כיבוד או"א ובפרט באם יעשה כן בפועל יעזור לאמו, יתנהג בדרך ארץ והדומה הרי עי"ז יהי' ה"והשיב לב אבות על ידי בנים.

מוכרחים לעשות בזה בכל המרץ, וכדברי כ"ק אד"ש באחרונה אודות כל ילד וילדה, הילדים הם בגדר של "ילד שנשבא בין העכו"ם, ומוכרח לפדותו, מוכרח לעורר אודות זה,

המצב הוא אשר ילדי ישראל עטופים ברעב רוחני, ואין שמים לב לזה, באם הי' מצב של רעבון כזה בגשמיות היו כולם מרעישים העולמות, ועוסקים בזה, וכאן הוא מצב של רעבון והתעלפות ברוחניות, ואין שמים לב, למה לא איכפת המצב? ובפרט עכשיו אחרי שכ"ק אד"ש כבר עורר אודות זה?

באם זה עולה כסף אין זה תירוץ, מוכרח להשתדל להשיג הכספים הדרושים לזה, אבל זה לא תירוץ לא לעשות, מוכרח לרכז ילדים בכל מקום ומקום וללמוד אתם משהו, וכן גם לעשות הסעות ממקומות שונים באם צריך זה, ואולי גם מהמל"ח יסייעו באיזה הוצאות כספיות לתכנית מיוחדת זה,

אך למה לא איכפת ויושבים בשקט, כולם אומרים וצועקים עד מתי? ובזה היא הצעקה עד מתי? יהיו שקטים וישבו במנוחה? ומה עושים למלאות הצעקה של עד מתי?

« כמו"כ בהקעמפ'ס והדעיי קעמפ'ס, לסדר תכנית מיוחדת בנוסף למשחקים שיהי' ענין של חינוך ורוחניות, הדרכה יר"ש וכו' וכו' כדברי כ"ק אד"ש לא רק על טהרת הכשרות אלא על "טהרת הקודש" שיהי' בזה קדושה, לימוד פרקי אבות בע"פ ועוד ועוד, כל סוג לפי ערכו,

« להדריך הילדים בלימוד וקיום, משנה א' דפרק א' על ג' דברים העולם

עומד, הילד בלימודו יכול להכריע כל העולם כולו לכף זכות, ומי יכול לקבל עליו האחריות לבטל קיום כל העולם, או לא להכריע העולם לכף זכות?

תורה: צריך ללמוד עם הילדים בכל יום, הילד צריך לדעת שלא יכול לעבור עליו יום בלי לימוד התורה, ומוכרח ללמוד בכל יום גם כשאין בית ספר. עבודה: שהילדים יתפללו בציבור בזמן החופש. גמ"ח: לעשות טובה לזולתו, לעזור לזולתו, בגשמיות או ברוחניות. וזה צריך להיות באופן של קיים, ללמוד וידעו איך לקיים ולקיים בפועל.

« לחנך הילדים, אשר כמו כאשר רוצה משהו מבקש זה ממי שיכול לקבל, ואז מקבל זה. כן הוא שהכל הוא בידי השי"ת, וכאשר רוצה משהו צריך לבקש את השי"ת, וכשיבקש באמת יקבל זה, רק עליו לבקש כל מה שהוא רוצה וצריך, והכל תלוי בהשי"ת השומע תפלת כל פה, במילא התפלה צריכה להיות באופן של "בקשת צרכיו". התרכזות בתפלה, כמו שמבקש ממישהו דבר הצריך שיבקש באמתית וברצינות הראוי'.

« והחינוך צריך להיות שהכל צריך להעשות באמת,

« כמו"כ גם בענין השלום צריך להיות דגש מיוחד בענין החינוך, אשר היסוד לכל דבר הוא שלום כמו ע"ד דוגמא, בענין של גמ"ח, נותן פרוטה לעני, נותן תרומה להצריך לזה, אך צריך להיות בעין יפה, ולהיפך באם נתן לו התרומה אך בה בשעה ביטלו, או עשה זה באופן שהמקבל ירגיש שהוא צריך אנקומען אליו, והדומה, הרי בזה מאבד כל המעלה של העזר והסיוע להב'.

« מה נעשה בענין ההמון עם, הפשוטים, הנקראים בשם "רגלי", לסדר שיעורים עבורם.

« לסדר בהבתי כנסיות שיעורי "עין יעקב" אשר המעלה בזה ששיך לכל, וגם אינו ענין של המשך, במילא מתי שבא יכול להשתתף, ולא צריך להתרכז לזה, וכן זה ענין המושך הלב, ורוב סודות התורה גנוזים בה וכו' וכו'. ולעורר אודות זה גם את הרבנים.

« מוכרח הדבר לעסוק יותר בהפצת החסידות, פשוט להפיץ לימוד החסידות יותר, אשר בענין של חסידות יכול להיות גם כזה שהוא מלא בידיעות של תורה, אבל בענין החסידות הוא "עני" וחסר אצלו כל הענין, הנשמה שידועת מזה צמאה היא לחסידות, הוא צמא ואינו יודע אפי' למה הוא צמא, ומוכרח לחפש כל מיני עיצות ואופנים איך להפיץ לימוד

החסידות בקרב אחב"י,

בהיות אדמו"ר זי"ע בנ"י. בשנת תר"ץ כתב אז בין השאר אשר כשא' מאנ"ש יושב בביהכ"נ ולומד דא"ח לומד שיעורי הדא"ח שלו אך בביהכ"נ נכנס עוד יהודי רואה אותו לומד משהו, מתעניין ויושב על ידו ויצטרף אליו,

וזה כבר ענין שאינו עולה כספים, ולא עם זמן מיוחד או מגיד שיעור רק שימת לב ובאותו זמן שהוא לומד ילמוד עוד יהודי.

מצב החינוך בהשיבה גדולה ובהמוסדות בכלל.

לסדר אסיפה מיוחדת לדון איך לשפר ולהיטיב מצב החינוך בהמוסדות, אסיפה מיוחדת רק לענין של הטבת החינוך בכל הפרטים, צריך להרעיש אודות המצב, אך בדרכי שלום, אבל צריך התוקף הדרוש,

לסדר דו"ח מהאסיפה וההצעות והחלטות ולשלוח העתק להרב חדקוב שי'.

הענין הכרחי ומוכרח לפעול בזה.

« דיבר ענינים שונים עם המבקרים אצלו מלונדון, ומהם ש. לו וי"מ הערץ האם מסרו מה שדובר אתם.

• ז' כסלו תשמ"ט

במענה על מכתבי הארוך מהקיץ (מנ"א) אשר מסיבות נתקבל רק תמול.

« בהמכתב עוררתי על הרבה ענינים אשר אמר שענינים אלו צריכים דיון, ויקח משך זמן וכו', אך ממהר להשיב על ענין אחד שלדעתו הוא ענין מהיר, ועומד על הפרק, ולכללות הערות בענין זה הוא מסכים, אך צריך לעסוק בפועל, והוא:

« בהנוגע לתלמידים אשר נמצאים בבניי הישיבה, אך אינם לומדים: (1) עוסקים בעניני פרנסה שונים, משך שעות ביום, (2) אין להם זיץ־פלייש, או כשרונות, במילא לא לומדים, מבליים זמן בבטלה במילא ישנם מזה תוצאות שונות בלתי רצויות.

החששות צודקות, אך בהנוגע להגישה לזה, בכלל השיטה היא שצריך לחשוב אודות כל יחיד ויחד לעצמו.

בהנוגע לנ"י. כפי שדברנו אודות זה עוד בתשרי, אשר ההנהלה אמרו

לו שיש תלמידים הרשומים בהשיבה אך אינם נחשבים לתלמידי הישיבה, הציע להם לסדר רשימה מפורטת אודות כל תלמיד לאיזה ענין הוא מסוגל יותר, ולסדרם באומנויות שונות (כמרז"ל מלמדו אומנות), שיוכלו להתפרנס מזה, ולא כפי שזה בהוה אשר מחפשים לופטיקע פרנסות, ולענין זה יהי' גם סיוע מהמל"ח, אך עדיין מחכה לקבל הרשימה מההנהלה.

ובהנוגע למקומות אחרים, בכלל תלמיד עד גיל 16-15 אי אפשר לקבוע אם שייך ללמוד או לא, כי אם אפילן אינו לומד לע"ע אולי כאשר יטעום טעם של לימוד גמרא ותוס' או לימוד הלכה יהי' לו חיות בזה, ולכן לפחות עד לגיל זה אי אפשר לקבוע, וצריך לחשוב ולחפש עיצות איך לעניין אותו, ובאיזה ענין, ואז אולי יתעוררו אצלו כשרונות ויתמסר ללמוד, וכן צריך לבדוק ולחפש הסיבות למה אינו מצליח עד עכשיו בלימודים, אשר אחרי חיפוש והתענינות ימצאו אופנים שונים איך לעסוק אתו.

אך תלמידים יותר מבוגרים, והתענינו בהסיבות למה אינם לומדים, אז צריך להתחיל לדאוג עבורו איך ובמה לסדרו. ועל זה האחריות של הנהלת המוסד לדאוג הן עבור התלמידים שעדיין נמצאים תחת רשות ההנהלה אך לא לומדים, או תלמידים שאינם נמצאים כבר בכותלי הישיבה אך למדו שם מקודם, גם אפ' אם כבר עזב את המוסד, ישנה אחריות על ההנהלה לדאוג אודותו, ולסדרו, ובזה לדאוג עבור כל יחיד ויחד, שלא יבטלו הזמן בבטלה סתם או בלופטיקע ענינים.

לסדר רשימה מפורטת מסוג תלמידים כאלו, ומה נעשה אתם עכשיו וכשרונותיהם והחוששים שלהם, ואז להתעניין ולסדרם באיזה ענין שיהי' או בפרנסה רוחניות או אפ' בפרנסה גשמית, אך אומנות והדומה. בנ"י. לדוגמא, יכולים לסדר פרנסה אפ"י מ"גארדענינג" וגם זה אומנות ופרנסה נק'.

אחרי שישנה רשימה מפורטת מהתלמידים הנ"ל וכשרונותיהם והדומה, צריך לסדר ועד של ג' אנשים, ואולי מבעלי עסק שיש להם קשרים עם עסקים שונים והדומה, ולסדר את התלמידים שיתלמדו ענינים שונים. באם זה הרבה יחידים שונים לענינים שונים צריך לסדר כל יחיד במקום המתאים עבורו שיתלמד שם, האומנות שהיא לפי חושיו, וגם לשלם שילמדוהו עד שיתלמד, ובאם זה כמה תלמידים לענין אחד יכולים וצריך לסדר עבורם כמו כתה לאותה אומנות, ולא דוקא לפתוח בית ספר מיוחד לאומנות, אשר בזה יהי' הרבה בעיות שונות, אלא לסדר אומנויות

שונות עבורם, במקומות שונות המתאימים, והועד ידאוג עבור זה.

כספים לענינים כאלו בטח לא יקשה להשיג מה שצריך, וגם לשלוח רשימה מכל זה להמל"ח, ובאם יצטרכו הלואה לזה בטח גם המל"ח יסייע בהלואה והדומה לסדרם בפרנסה, ואח"כ כאשר יתחילו להרויח ישלמו חזרה, עבור ההוצאות של הלימודים.

על בית ליובאוויטש בלונדון לדאוג אודות כללות הענין ולא רק בלונדון אלא עבור כל אנגלי ולסדר דבר כזה בהקדם, שלא יבטלו זמן.

« בשנים ודורות שעברו, ה' ר"י אשר ה' לו אפי' 50 תלמידים, וידע אשר הוא צריך לדאוג עבור תלמידיו, ולסדרם וכו', וכן ה' בפועל.

הר"י ידע אשר הישיבה אינה בשביל הר"י, שיהי' לו משרה ופרנסה, ושיהי' לו למי לומר שיעור ולבנות לו שם והדומה, אלא להיפך הר"י הוא בשביל התלמידים, הישיבה היא לטובת התלמידים, התלמידים צריכים לר"י, לישיבה וכו', אך העיקר והיסוד לכל הוא התלמידים, במילא צריך לחשוב טובת התלמידים וצרכיהם.

ולענין זה צריך לעמוד בתוקף עס זאל אריין אין קאפ אשר העיקר הוא טובת ותועלת התלמידים, וצריך להשתדל בכל האופנים להגיע למטרה זו.

« שאר הענינים עוד יעמוד בקשרים, אך מדי דברו רוצה לעורר על עוד איזה נקודות:

1. ענין היר"ש, אשר בזה מורגש חסרון,

2. יוקר הזמן.

3. דיבר פעם עם ר"י בשאלה מה נעשה בענין אמונה אצל התל", הר"י הרכין ראשו אשר יש מקום להוסיף בזה.

חסר חיות באמונה ובמילא זה גם מתבטא בכל הנהגתו. וגם בדברו עם אחר לקרבו לתומ"צ, זה מתבטא באופנים שונים. וצריך לעורר התל" אודות זה להתעניין לפעול גם בכיוון זה.

« תל' צעירים להזכיר אודות ברכה אחרונה, אשר יצר, ק"ש וכו', לסדר אולי גם שאלון אודות זה ולבדוק אצל ההורים, גם זה יביא ליותר יר"ש.

« מי מתעניין וחושב מה נעשה עם התלמידים בלילי ש"ק ומוצש"ק הארוכים? באם ישאלו המלמד מה נעשה עם תלמידיו במוצש"ק קאו בליל ש"ק מה יענה?

« וכן גם בהישיבה גדולה מה עושים התלמידים בכלל מחוץ לזמני סדרי הישיבה, ובפרט בלילי ש"ק ומוצש"ק?

● א' דחנוכה תשמ"ט

בקונפרענץ־קאל של השלוחים, למסור תוכן הענין דלהלן,

« בקשר לועד העולמי דמוסיפים רוצה להציע לעורר וגם לבקר:

לפעמים ולעיתים קרובות מסיבת הטרדות השונות לא מתעכבים ולא שמים לב, וגם לא רואים מה נעשה אצל עצמו, (עצמנו), וואס טוט זיך מיט זיך, באזיך און בא אונדז בכלל.

בכללות, בכל הענין של ליובאוויטש בכלל, בכמות יש ת"ל גידול, ניתוספו הרבה ענינים, הרבה מוסדות, והרבה פעולות וכו' ונראה ת"ל גידול בכמות, הגם שגם בזה יש עוד מקום להוסיף עוד ועוד, אך ת"ל בזה נראה גידול, עס זעט זיך דער וואוקס,

אך באיכות בעניני האיכות של ליובאוויטש, וואס ליובאוויטש איז און וואס ליובאוויטש דארף זיין און פארשטעלען דער וועלט, הנה בעניני האיכות ג"כ צריכים לגדל, והרי העיקר דליובאוויטש הוא האיכות, הפנים".

נכון אשר כאשר ישנם בעיות שונות בעולם היהדות צריך לעסוק גם בזה, ובפרט כשאין אחר שעוסק בזה עלינו לעשות ולעסוק גם בזה, אך הרי לא זהו העיקר שלנו, ומוכרח לעשות ולעסוק שיהי' גידול בהפנים, והאם כבר אין מה לעשות בזה, אשר זהו העיקר שלנו!?

מוכרח לעסוק שיהי' גידול בה"פנים", גידול ביר"ש, במדות טובות, וכו' וכו', והרי המטרה שלנו הוא חסידים וחסידות וספרי הרביים וכו'. והרי יש לנו הרבה מה לעשות, בהעצם והפנימי של ענין החסידים והחסידות, ותפלה במתינות וכו'.

הענין של "הצטיינות" בענין החסידות! חסיד, שיוכלו לראות מה זה חסיד, עס זאל זיך זעהען א לעבעדיקר חסיד, עס לעבט א חסיד און חסידות, והוא דבר הכרחי.

« עסקני חב"ד צריכים להיות דוגמא לזה, שיראו בפועל־הפנימי של חסיד,

ומוכרח שימת לב והתעסקות וכו' שיהי' גם "גידול פנימי".

« וכמו"כ בהנוגע להמוסדות, באם חסר במדות טובות, אם כן מה הוא כל ענין החסידות, כאשר העיקר חסר, יר"ש ומדות טובות וכו'.

« (חוץ מעצם הלימודים בהשיבות) אדמוה"ז כותב בתניא אודות לימוד עין יעקב, או בידיעה במדרש ועוד, וכן ידיעה בדברי ימי ישראל, וצריך שבהמוסדות יהיו גם מצטיינים במקצועות שונים, ובפרט כנ"ל בענין החסידות בענין פנימי, עס זאל זיין חסידים לעבן מיט חסידות ודרכי החסידים.

« עוד ענין. הרי לומדים עכשיו רמב"ם הל" סנהדרין, שם ברמב"ם הל" סנהדרין (פ"ב הל' ז) כותב אשר המינימום שכל רב צריך שיהי לו ה' דברים, וכן אפי' באם אין שם דיין ובני העיר החליטו למנות בעה"ב לעניני העיר, גם להם צריך להיות השבעה דברים, ומובא גם אפילו בקיצור שולחן ערוך (קפא סעיף יו"ד).

ובכן רוצה לעורר אשר כל אחד שיש לו התמנות בעניני הכלל, שלפחות ידע מהשבעה דברים הנ"ל ולפרסם זה בין העסקנים שלנו. וכל אחד צריך לדרוש זה מעצמו, והממונים שיעוררו אודות זה, עס זאל זיך מאנען גם ענינים אלו.

« (אמר שיש לו עוד איזה ענינים לעורר אך הוצרכנו להפסיק השיחה בפעם זה)

בקונפרענץ־קאל (מסר הרב חדקוב ע"י הר"י קרינסקי) דשלוחים:

« בענין מי הוא יהודי.

« בענין חת"ת אשר בטח כולם לומדים, מ"מ הי" רוצה לדעת אודות זה.

« וכן בלימוד רמב"ם ג' פרקים או לפחות פרק אחד,

« וכן היות והתועדות יט"כ בשנה זו הי' שונה משנים שעברו, האם לקחו חלק בחלוקת הש"ס.

הי' שאלון לכל ענינים שונים, אך רוצה לדעת אודות כ"ז בהקדם.

● יו"ד טבת תשמ"ט

« בנידון שכתבתי לו אודות... דיבר כבר עם ר"י..... לסדר הענין מה שצריך.

« מה נעשה בהמשך להמדובר אודות המצב הפנימי להחזיר עטרה ליושנה,

ושיהי' שיפור וגם גידול בהמצב הפנימי?

(אמרתי אשר דברנו עד"ז בהקאנפערענץ־קאל, והתדברנו להתאסף יחד ביחוד לענין זה בחצרות קדשינו בבואינו לכ"ב שבט) ואמר, היתכן לחכות עד לכ"ב שבט, וכן צריך להביא הענינים לפועל ולא רק בדיבור.

בשנים כתיקונם היו משפיעים וכו', אך עכשיו כאשר חסרים משפיעים, מוכיחים, מעוררים, והדומה, מוכרח אשר יהי' מישהו אשר לפחות איכפת לו "עס ארט אים" המצב ויעשה עד כמה שהוא יכול.

לומר אשר בכל מקום יהי' שינוי מהקצה אל הקצה לטוב, הוא קשה, אבל לפחות כנ"ל שיהי' כזה אשר עם ארט אים דער מצב ויעשה כפי שיכול, אויב נאר עס אינטרעסירט און פארארט דער מצב יעשה עד כמה שאיכפת לו, ויהי' שינוי. ועל כל אחד להרגיש אשר הוא הוא האיש אשר עליו לדאוג על המצב, ולא לחכות להתמנות אשר ימנהו על זה, וזה צריך להיות בכל מקום ומקום ובכל עיר ועיר.

הרי ארז"ל במקום שאין איש השתדל להיות איש, היינו אשר הגם שנכון "שאין איש", וגם הוא אינו "איש", המצב הוא בשערורי' וגם הוא בעצמו רואה אשר הוא שערורי' ו"אין איש", אומרים לו "השתדל להיות איש"! וזהו בהנוגע אליו בעצמו, אשר אליו להיחיד אומרים אשר הוא צריך להשתדל בזה שהוא יהי' האיש, אשר בזה הרי נתנה לו הבחירה, וכאשר הוא יחליט להיות ה"איש", אז במילא כבר ידאג לדבר ולהשפיע על אחרים, באם אינו "כשמואל", לפחות שהוא יהי' "כיפתח" בדורו...

ודוקא בלי התמנות גלוי', רק שידע אשר מהשמים מנוהו על זה, וידבר ויעורר א' ועוד א' ועוד ויהי' שינוי, הגם שיהיו גם ליצני הדור אשר יאמרו מה שיאמרו, עליו לדעת אשר זהו אחריותו, וזהו ענינו, ועליו לעשות בזה.

יותר טוב שיהיו בכל עיר ג' אנשים אשר איכפת להם המצב וידאגו מה צריך לשפר וכו', אבל לפחות שיהי' אחד, ויחשוב וידאג על הצירוף הפנימי וכו'. ואולי גם לפעמים להביא "פנים חדשות" לעורר אודות איזה ענינים הצריך שיפור, הנהגה בתפלה וכו' וכו', לנצל אופנים שונים לדבר ולעורר בענינים השונים מזמן לזמן.

« פעם בא א' ל'770 להתפלה בעת שכ"ק אד"ש הי', התרשם מהשקט וכו' ונהי' בע"ת ועכשיו הוא א חסידישער איד (בא אז מאוניווערסיטא). בזמן אדמו"ר זי"ע בא פעם רופא ל'770 בר"ה וראה שם יהודי בוכה עשה עליו רושם הפליא. ולאידך כשא' בא ורואה הנהגה הפכית, תומ"י זה מנתקו

מליובאוויטש, ולא רוצה לשלוח את בנו לליובאוויטש ומאבדים עי"ז עולם מלא ודורות וכו'.

צריך לעורר ולשפר הן בענינים בין אדם למקום והן בענינים בין אדם לחבירו, ומוכרח לעורר. בכל הדורות היו מצבים אשר ההנהגה לא היתה כדבעי, היו טענות מהנביאים "עד מתי תשפטו עול" ועוד ועוד, היינו שהיו חסרונות אך גם היו תמיד כאלו אשר עוררו על זה, במילא מוכרח לעורר, ומוכרח להתחיל בהפעולה בזה.

בכלל, הוכחה על העבר אינו ענין, משה רבינו הוכיח רק לפני מותו, וישנם הטעמים והסברים על זה. אבל באווארענען על להבא, מוכרח בהקדם היותר אפשרי. באווארענען (או לעכב) מלעבור דבר האסור, או באווארענען שלא יה' חסרון והעדר בהעשי', זהו דבר המוכרח. וזה רק כנ"ל כאשר ישנו האחד אשר איכפת לו, מדבר מעורר ועושה וישנם התוצאות.

וצריך לעשות באופנים כאלו, להשיג אימון וסימפאטיע מאחרים, כאשר יחשוב אודות הכלל והזולת כמו שחושב אודות בנו, לא בתור מוסר - זאגער, אלא כאב לבנו, ועליו להתערב בזה אריינמישען זיך.

משה רבינו, במצרים: היו הזקנים וכו', הוא ה' בבית פרעה, וירא כי אין איש, עסק עם המצרי, למחרת ראה ב' אנשים יהודים, התערב עודה"פ ואמר וכו', הגם שענו לו מה שענו, מ"מ ה' איכפת לו, והתערב. בא למדין, מקום זר, ראה נשים וכו' בקושיים, עזר להן, התערב. ראה שה תועה התערב ועזר. היינו שהי' איכפת לו ועשה כל זה בלי שום התמנות.

וכן צריך להיות אצלינו (בכל מקום ומקום) כאלו אשר איכפת להם וחושבים אודות המצב הפנימי.

« ה' רוצה להשיג 10 וואלינטירען בגיל 17 לערך ללמדם במשך שנה בעיות שונות במצב היהדות וכו' ולהכינם ולחנכם, ואח"כ זאלן זיי זיך נעמען צו דער ארבעט.

● ה"י שבט תשמ"ט

« לדון בענין החינוך בין שאר הענינים:

ליובאוויטש מיוסד על ענין החינוך, חינוך עצמו החינוך הזולת, חינוך מהרביים, חינוך מהמשפיעים, אשר יסוד בליובאוויטש הוא משפיעים.

בלימוד דא"ח העיקר הוא לחנך עצמו מלימוד החסידות, הכל מיוסד על חינוך.

« לעורר ולדון להביא ולחזק וכו' בענין של מדת האמת, ותמימות.

אדמוה"ז דרש מהחסידיים מדת האמת, אחרת היו עוד אלפי חסידים, אך דרש "אמת". הגם שישנם הרבה דרגות באמת אך מוכרח להיות האמת, וזהו יסוד בחסידות, נקודה עקרית: תמימות, תמים ואיש אמת, ומוכרח לפעול גם בכיוון זה.

« לעורר כמו שמובא בהשיחות "זכור ימות עולם", הזכרון כפי שראה בעצמו חסידים מהדור הקודם, או קרא בזכרונות ובשיחות ורשימות, היו ציורים של חסידים,

היו ישיבות וראשי ומנהלי ישיבות, אשר החזיקו הישיבות והתלמידים ובלי "דינער", בלי משרד, ובפרט משרד עם "מזכירה".

« איפוא הוא ה"יר"ש"? בשנים שעברו עבדו על "יר"ש, ה' אויר של "יר"ש, ועכשיו?

« שיהי' סדר לקרוא הרשימות ולדבר אודות זה, צריך להיות חלק בחיים וסדר החיים בתמימות וביר"ש.

« בשנים שעברו, כאשר למדו, כשרצו לבאר הענין של ע"ז כמו "לי יאורי ואני עשיתיני" היו צריכים לחפש דוגמא לזה, היום כל השטעל הוא במצב כזה של "ע"ז", כשיעיין הוא ממש ענין של ע"ז, בתכלית הישות, ואינו מוכן לקבל שום דבר מאחר, כל המציאות הוא רק הוא, כאילו אין עוד מלבדו, ובפרט לחשוב אשר ישנו עוד מישהו חוץ ממנו. ואולי עוד יותר הצדק עם השני.

« צריך להיות ציור של חסיד.

« מתבייש ביהדותו, רוצה להיות מודערני, שח"ו לא יאמרו עליו אשר הוא "אלדפעשען", רק מוכרח להיות מודערני המחזיק עם הזמן.

« מאחלים כשנולד ילד או בר מצוה וכו', כל אחד מאחל להשני שהילד יהי' חי"ל, אך האם חושבים מה זה חסיד, ומה עושים שיהי' כן לפועל, מה האב וכן המלמד והמאחל עושה שיהי' הילד והתלמיד חי"ל, הכל רק בדיבור.

« נכון אשר חסרים משפיעים, אך לפחות שיהי' כמ"ש "פתח בדורו כשמואל בדורו", כי אי אפשר לקבל הסיבה והתירוץ ושכן ישאר בפועל.

« מוכרח לעשות התעוררות לגידול החסידים והחסידות, הגידול פנימי, לא רק בהנוגע להפעולות עם העולם הרחב, אלא בהפנים, ובפרט בענין החינוך.

« בחינוך מוכרח לסדר אשר ילמדו גם דברי ימי ישראל, וכן דברי ימי החסידים שיהי' להם ידיעה בזה.

« המצב הוא, מצב של "קרירות", קרירות בהנוגע לחסידים וחסידות, קרירות בהנוגע לחינוך, הכל בקרירות, וחסרה כל החמימות החסידית די חסידישע ווארימקייט. גם בהשיבות בלימוד ובפרט ביר"ש חסרה כל החמימות, וכמ"ש בהיום יום אשר בין כפירה וקרירות ישנה רק מחיצה דקה, וד"ל.

« בשנים שעברו הי' הענין של "חניטה" למת אשר חונטים אותו ונראה כאילו אדם חי, היום המצב הוא אשר החיים הם ר"ל כאילו מחונטים, כמת הנראה לחי. כל ענין החיות והחום חסר.

« חסרה ה"שאיפה", צריך להיות שאיפה לדעת כל התורה כולה! כ"ק אד"ש הזכיר אודות זה בש"ק, לפועל אין שום שאיפה, המצב הוא כמו ציור של מת ר"ל בלי שום סימן של חיות.

« חסר הרבה בעניני "אמונה" וכן בעניני "יר"ש", ומוכרח לעסוק לחזק ענין האמונה. בשנים שעברו אצל חסידים הי' ענין האמונה יר"ש ואהבת ישראל ואחדות בין החסידים כמו ענין רגיל וטבעי, הי' זה כעין "אוטומאטי" אשר זהו חסיד, ועכשיו... חסר בכ"ז... בשנים האחרונות מזכיר כ"ק אד"ש הרבה אודות ה"מורה נבוכים" כי צריך עכשיו לחזק ענין האמונה.

דיבר עם א' מהר"י שלנו ושאלו מה נעשה בהשיבה וכו' בענין האמונה, ואחרי שחשב, הודה אשר חסר, חסר ה"דע מה שתשיב", כאשר שואלים אצל תלמיד בעניני אמונה, לפעמים מתחיל לפקפק, מנסה לענות אך בפנימיות ישנם אצלו ספיקות שונות, ישנו ה"גוי אשר בקרבך" הקרירות וחוסר האמונה, חוסר התוקף לענות להאפיקורס אשר בקרבך. ענין הע"ז הוא בכל מקום ובכל זמן באופן אחר, וכן גם בענין של כפירה ואפיקורסוס, הוא בכל זמן באופן אחר ושונה.

« צריך לחנך ביוקר הזמן.

« אד"ש הזכיר הרבה פעמים אודות שירי ערש, תורה איז די בעסטע סחורה, צריך לחנך בזה אריינקארבען אצל הילדים ונוער, ושאיפה לתורה.

« כמו"כ בהנוגע למחנכים ומלמדים, צריך לדבר איך צריך להיות מלמד, מה צריכה להיות שאיפת המלמד ומחנך, ומה ואיך ללמוד עם התלמידים, והרי זהו מחובת המלמד והמחנך, כמו שרופא הגוף צריך לתת הרפואה המתאימה והנכונה להחולה, כן הוא במלמד אשר הוא מחנך ורופא הנפש של התלמיד, צריך לתת לו הרפואה הרוחנית והחינוך המתאים עבורו, וכפי וכמה שהוא צריך, אחרת הוא מועל בעבודתו, כמו רופא שיתן רפואה לא מתאימה. עליו לחשוב תמיד אודות התלמיד כמה ללמדו ומה ללמדו כמה יכול וצריך התלמיד לקבל, וכו'. וכן צריך להיות הקישור בין המלמד והתלמיד, והרי ארז"ל (ובטח מאמינים בזה) המלמד בן חברו תורה כאילו ילדו, במילא הוא ילד שלו, והאם מקיימים זה?, לדעתו הפירוש הוא אשר כשמחליט להיות מלמד הוא כבר כאילו ילדו.

« ויסוד בכל זה צריך להיות שיהי' דוגמא חי'.

« כמו"כ בהנוגע להורים, אשר בכלל טבע ההורים שרוצים לתת ולהקנות הכל ליו"ח. ובאם באמת רוצה בטובת ילדיו, צריך לתת להם גם "שיינע עלטערן" אשר דבר זה אי אפשר לקנות בכסף, ושום אדם חוץ מההורים לא יכולים לתת זה לילדיהם, שיהי' להם "שיינע עלטערן" רק ההורים בעצמם, והוא דבר שהילד לא יוכל להשיג זה בשום אופן, לכן ההורים צריכים להיות כן. ולכן גם ההורים צריכים להיות דוגמא חי', ואז גם אצל הילד תהי' השאיפה להיות כאביו, ויהי' לו הכבוד והדרך ארץ לאביו.

ולאידך, באם הילד אינו רואה באביו שלומד וכו', חושב לעצמו למה הוא צריך ללמוד, האם מפני שהוא יותר צעיר? ועוד ועוד.

« בכל ענינים אלו מוכרח להיות הדיבור, אי אפשר לשנות כל המצב תומ", אך לפחות הדיבור בזה מוכרח להיות, וכאשר מען וועט ריידען וועט מען זיך סו"ס דערריידען, וצריך לדבר אודות כ"ז. הן אודות מלמדים וכו'. והן לדון ולדבר איך צוריק אויפלעבען דעם "חסיד", אויפלעבען צוריק דעם "מלמד", צריך לדבר ולהוריד האבק אשר נתאסף במשך הזמן, כאשר יורידו האבק וכו' יהיו תוצאות ממשיות.

« בקיצור, בדרך נקודה, צריך לעורר ולדבר אודות הר"ת א.י.ה. אמונה ואמת, יראה, אהבת השם, אהבת התורה, ואהבת ישראל.

« צריך להיות התעוררות ותנועה בענין של ת"ת, פשוט לימוד וידיעת התורה לכל הסוגים ולכל החוגים, נוער ומבוגר, ושאיפה לזה, כל חוג לפי ערכו.

- « לימוד עין יעקב בכל הבתי כנסיות, אשר סודות התורה גנוזים בה.
- « שישתדלו למלאות זמנם בתורה, וח"ו לבטל הזמן.
- « לימוד היום יום בכל יום ולקיים.
- « לעורר וגם להשפיע על זקני החסידים, לפעול.
- « כמו שו"ב צריך לדעת הלכות שחיטה ולעבור עליהם מפעם לפעם, כן מלמד מחנך וכו' ללמוד הלכות אלו השייכות להם, ובכלל עסקני ציבור וכו' לדעת השבעה דברים המוזכרים גם בקיצור שו"ע שעסקן וכו' צריך להיות לו זה, ובפנימיות בטח ישנם אך צריך לגלות זה שיה' גם בגילוי.
- « מחנכים-לדעת מה נעשה עם התלמידים 7 ימים בשבוע 24 שעות ביום. ובכלל שהתלמידים וכו' זאלן ניט גיין ליידיק, אשר זהו עכשיו מכת מדינה ומכה בעולם, ליידיק גיין, וצריך לשרש זה.
- « בחינוך-לחנך בכל המחלקות אשר מהלימוד צריך לקחת "בכך", הן בשאר כל הלימודים, ובפרט בדא"ח. כמבואר בחסידות, הבכך והבפועל מכל דבר, הוראה למעשה, וכן לחנכם גם בכתיבה, ואידיש, ונ"ך, ידיעה בנ"ך.
- « צריך להסביר לאברכי אנ"ש וכו' אשר מלמד הוא עוד הרבה יותר חשוב משליח, באם הוא מלמד כפי המכוון הוא בשליחות 24 שעות ביממה, וצריך להיות הגאון ליובאוויטש וגאון יעקב בזה. תמיד היו מחסידים גדולים מלמדים, שיה' מלמד ובזמנו הפנוי יעסוק גם בהמבצעים, במילא יה' לו כל השלימות מהכל, הרבה יותר מסתם שליח, (אשר חלק חשוב מזמנו הוא לרכז כסף להחזיק פעולות המבצעים, והמלמד במקום לרכז כסף לומד עם תל' ואח"כ עוסק בעצמו במבצעים, וגם ע"י תלמידיו עוסק במבצעים הוא כמו שליח ועושה עוד שלוחים לעסוק במבצעים-תלמידיו), ומה שמביטים על מלמדים בעין נמוך, זה ה' תמיד בכל הדורות ובכל הזמנים, וחסידים לא התפעלו מזה. התעסקות המלמד ואחריותו לכל ילד וילד, ולא רק מהתנה שלו.
- « לעורר אודות טעליוויזיע אשר מזיק במאד, ובפרט להנוער, הרא' נחקה, וכאשר הבן רואה אשר אביו מביט בטעליוויזיע, במילא לומד מאביו ומביט גם בענינים כאלו שהאב לא ה' מביט ואינו רוצה שיביט שם, וכו'.
- « צריך להיות זהירות במחשבה בכלל, וטעל. מזיק גם לזה במאד. ולמותר להאריך.
- « לסדר שיעורים שונים לפי החוגים, ולפי המקצועות, רופאים בבתי

רפואה בזמני הפסקה, עו"ד, והדומה, ישנם יוניאן"ס שונים, ולסדר אתם שיעורים, לסדר חברותות, וכן שיעורים מנוער עובד, נוער שהי' פעם בישיבות, נוער שונה, לפחות שיעור פעם בשבוע.

« שלוחים, לסדר גם ת"ת וחדרים ללמוד עם ילדים, המל"ח יעזרו גם בחלק להוצאות לייסד ת"ת וחדרים,

« לארגן חינוך עבור ילדים בעירות וערי השדה, וזהו גם חובת השליח, ובפרט החינוך בעירו ובסביבתו.

« למצוא עוד אנשים, שיעסקו בענין ה"שבת": מיעוט חילול שבת, לפחות שבבית תהי' אורית השבת, אפי" באם אינו יכול לעמוד בנסיון לא לעבוד בשבת, אבל לפחות לטובת הילדים שיהי' שבת בבית, ויציל גם מנשואי תערובת ועוד, ואולי גם מנשי חב"ד יעסקו בזה, להשיג עוד עסקנים ועסקניות לזה.

« מבלי התחשב עם דעפיציט המל"ח, יהי' גם סיוע מהמל"ח לענינים שונים.

● כ"ג אד"ר תשמ"ט

ענינים בתורה, עבודה, וגמ"ח. ילדים, נוער, ומבוגרים.

« ילדים צעירים, לדעת מה נעשה אתם ביום ובלילה. חינוך הוא ביום ובלילה, וכן חינוך בלימוד התורה צ"ל לחנכם ללמוד ביום ובלילה. בימים הארוכים אשר הלימודים בהמוסדות נגמרים בשעות היום, שילדים ידעו שצריך ללמוד ג"כ בלילה, ולפחות ילמדו משהו איזה פסוק וכו' בכדי לחנכם לתורה יומם ולילה.

« בענין לימוד התורה, הלשון וההדגשה הוא לא"פסיק פומי' מגירסא", הדיוק בהלשון "פומי" היינו שלימוד התורה צריך להיות גם בדיבור, דברי תורה, לאומרם בע"פ, כמבואר גם בקיצור שו"ע חיוב לימוד התורה ואיך הוא החיוב, וכשהוא בדיבור ישנה כבר גם המעשה שבזה, דעקימת שפתיו הוי מעשה.

« לחזק לימוד "היום יום" ולהביא הענינים המוזכרים שם לפועל. ושם גם מדבר אודות לימוד ודיעת ענינים בע"פ, שגם כשאינו בהישיבה יוכל לחזור עליהם.

« בהנוגע לישיבות קטנות ביחוד: כבר דובר אודות זה הרבה פעמים, ילדים

הלומדים גמרא ובפרט בהתחלה, שילמדו מקודם המשנה בפירושה וידעו המשנה בעל פה, אשר על משנה זו לומדים הגמרא, במילא כאשר אחרי איזה שבועות ולמדו כמה דפים ואח"כ מובא עוד קטע מהמשנה, יזכרו את המשנה וגם יבינו ויראו איך שהגמרא מבארת המשנה, ונוסף לזה שזה יביא ליותר הבנה ויותר התענינות בדברי הגמרא, יהי' גם תועלת שידעו במשך הזמן מספר משניות בע"פ. וזה יעזור להם גם בשאר המקומות שילמדו במשך השנים אח"כ.

בענין התפלה:

« עם הצעירים ביותר להבטיח שלפני השינה יאמרו קשעה"ט, כל אחד לפי דרגתו עד להקטנים ביותר יש הקיצור של קשעה"מ, אך להבטיח שיאמרו זה לפני השינה, והיותר מבוגרים קצת השייכים כבר גם לתפלת ערבית לראות שיתפללו ערבית, ולא תמיד אפשר לסמוך על ההורים שישגיחו על זה, לכן כדאי אשר מהמוסד ישגיחו גם על זה ויסדרו פרסים והדומה לילדים שיבואו עם חתימה מהורים שאמרו קשעה"מט או תפלת ערבית והדומה.

« בהכתות אשר מתאימות לזה ללמוד פירוש התפלה ולפחות פתקא אחת, וכמובא בהיום יום אשר הצ"צ הי' בוחן את נכדיו בפירוש המלות דתפלה. ובוה כדאי ללמוד מקודם התפלות מהתהלים, במילא ידעו הן פירוש המלות דחלק זה דתפלה, וגם פירוש מקאפיטלעך תהלים אלו

« תפלה בציבור, לעורר עד"ז אצל ילדים וגם מבוגרים.

« מאה ברכות בכל יום.

« בקו הגמ"ח: שכל ילד יתן לצדקה בכל יום, ובעש"ק לתת כפליים גם עבור יום הש"ק, ולהדגיש שיתנו לצדקה גם בהימים שנמצאים בבית, וכן בזמני החופשה.

בעניני פעולות.

« לסדר ועד מאנ"ש במיוחד לענין השבת, (ואולי מכאלו שאינם עסוקים בענינים אחרים, בכדי שיוכלו להתמסר במיוחד לענין זה) וכן גם מנשי חב"ד.

לעשות תעמולה במיוחד לשמירת השבת, אשר זוהי גם מיעוט חילול שבת, שלפחות בבית תהי' אורית השבת (גם באם לע"ע אינו עומד בניסון לא לעבוד בשבת), לא לעשות קניות בשבת, לא לעשן, לא לנסוע

במכונית וכו'. וכן בבית שתהי' הדלקת נש"ק בזמן הנכון, סעודת שבת, קשר משפחתי עם הילדים ועוד ועוד. ויכולים גם להדגיש אשר עי"ז יבטיחו מנשואי תערובות: כשהילדים יראו, אורת השבת בבית, ויהי' הרבה יותר קשר בין הילדים וההורים.

הצעתו גם אולי לסדר תופס (לעטערהעד) מיוחד לזה.

« ע"י נשי חב"ד לסדר ועד מיוחד לעידוד אלמנות ויתומים, להתעניין מה נעשה אצלם, וכן במקומות שצריך לעזור בחינוך הילדים כשהאם או האב בעבודה כל היום, והילד בעת שגומר הלימודים בהמוסד אין לו לאן ללכת והדומה, וכן אין לו עם מי לחזור הלימודים וכו', ויותר מבוגרים לחשוב ולהתעניין גם לעזור בשידוכים (להן וכן) לילדיהם, ועוד ענינים בזה.

« מה נעשה במושב זקנים? לסדר שם לימודים, ויש מקומות אשר נמצאים שם גם כאלו שלמדו בצעירותם, ואפשר אולי לסדר שהם ילמדו עם אחרים שלא יודעים כלום, ובכלל שם מקום המתאים לסדר שיעורים עבורם, אין להם במה לבלות זמנם, שם אין הבעי' של חוסר זמן.

וכן גם עם העיוורים, ואולי אפשרי למצוא בעלי עסק אשר ינדבו איזה שעות ביום ביחוד לזה.

« לסדר בבתי כנסיות שילמדו לפחות איזה רגעים הלכה בהל' שבת, וביחוד הלכות כאלו השייכים לפועל ושימשכו לב השומעים.

« לימוד עין יעקב, בכל ביהכ"נ.

למנות איש מיוחד ולשלם לו שיבוא בכל יום למקום אחר לעורר ע"ד לימוד עין יעקב, וכן גם בעירות אחרות, שיהי' איש שיעורר עד"ז.

ערי השדה:

« מה נעשה במצב החינוך, שבאם יש ת"ת בטח יש מקום גם להוסיף ובפרט במקום שאין שם ת"ת, לסדר אחד מיוחד לנסוע בכל יום לעיירה אחרת ללמוד שם עם הילדים, בכל יום במקום אחר, וכשיהי' שם בטח יהי' גם הזדמנות באותו יום לעסוק גם עם המבוגרים, ללמוד אתם ועוד, ואולי סו"ס ימצאו אחד מעיר ושנים ממשפחה אשר יסע ללמוד בישיבה, ואז כשיחזור מהישיבה יביא גם אורה אחרת להעיירה,

מטעם המל"ח יהי' גם סיוע כספי חלקי במיוחד לענין זה.

« ומה נעשה שם בהנוגע לכשרות, אשר גם זה צריך לסדר שיהי' שם מקום

לקנות אוכל כשר, וכן גם בהנוגע למילה שידעו איפוא יכולים להשיג מוהל באם צריך, ובאם אין כסף להורים לשלם שתהי' קופה מיוחדת לזה, וכן גם בהנוגע לפדיון הבן, וכן גם (להבדיל) באם צריך ר"ל ענין של "חברה קדישה" שידעו למי לפנות, לסדר כל הדרוש.

מכל הנ"ל לשלוח דו"ח חדשי ל"ועד העולמי דכל המוסיפים".

● כ"ג אדר ב', ה', וי"א ניסן תשמ"ט

ר"פ מהצעות שונות, ולמסור אודותם גם בשאר המקומות.

« להתקשר עם כל המקומות שנשלחו להם ההצעות הקודמות, ולבקש להודיע מה נעשה בזה, לשלוח לי או ישר להרב חזקוב שי'. ולא רק בתור דו"ח כללי, אלא מהנעשה בפו"מ והמשך הפעולות. שכ"ז הוא בהנוגע לועד המוסיפים העולמי. (זהו עפ"י הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א).

« מה נעשה אודות סידור שיעורי עין יעקב בבתי כנסיות? ואלי אפשרי לסדר איש מיוחד לבקר בהבתי כנסיות (ובאם צריך לשלם לו עבור זה) ולעורר ולסדר שם שיעורי עין יעקב, באם לא בכל יום, לפחות בש"ק ויום א' ואולי לזה אפשר להשיג א' שיעשה זה. וכן בהבתי כנסיות לפחות בש"ק ויום א' יש להם יותר זמן ויסקימו לאיזה קביעות אז, ולמצוא בכל ביהכ"נ א' שיאמר השיעור.

« כמו"כ בהנוגע לערי השדה, לשכור א' שיסע בכל יום לעיירה אחרת לסדר שם שיעורים עם נוער ומבוגרים, במילא במשך השבוע יבקר בהרבה מקומות בכל יום במקום אחר או בכמה מקומות בכל יום, ואולי גם אפשרי למצוא בערי השדה כאלו אשר יודעים משהו יותר ויוכלו ללמד לאחרים,

וכן אולי אפשרי למצוא מאנ"ש (בתשלום) שיסעו ביום א' (שלא עובדים אז) לעיירה לעסוק עם אחב"י שם, ולעורר וכו'.

« וכן גם בהנוגע למושב זקנים, לסדר א' שיבקר במושב זקנים שונים, ובטח גם שם יכולים למצוא אנשים כאלו אשר היו פעם יודעי ספר ויסקימו ללמוד עם אחרים, וגם אולי ישנם שם זקנות אשר שייכות לסדר שיעורים עם זקנות אחרות.

- « בהגיע עונת הקיץ, לסדר לימוד פרקי אבות בהבתי כנסיות.
ענין כללי הצריך תיקון, ושייך לקטנים ולגדולים, והוא:
- « הענין ד"מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה" לא לדחות שום ענין טוב לזמן אחר. וכשמזדמן איזה ענין לעשותו תומ"י, כי:
- « הרי לא יודע אם יוכל לעשותו אח"כ, ואולי יהיו לו מניעות שונות במילא אח"כ לא יוכל להביא זה לפועל.
- « באם יעשה זה עכשיו הרי יהי' אצלו הענין דמצוה גוררת מצוה, במילא זה גופא יעזור לו לעוד ענינים.
- « כמ"ש ברמב"ם אשר ע"י מצוה אחת מכריע עצמו וכל העולם לכף זכות וכו' ואפ' במחשבה אחת, במילא הוא ענין של הצלה ואיך יכולים לדחות לאחר זמן.
- « באם הוא ענין הקשור גם עם אחרים, הרי כשיעורר עוד יהודי לעשות דבר טוב, הרי יש בזה הן פעולתו והן גם פעולת הזולת, וגם עוד אחרים ילמדו ממנו במילא יש בזה גם ענין של רבים ובפרט באם הוא "משפיע" הרי הוא כבר מצווה בזה, והוא גם מצוה לאחרים לעשות, במילא גם הוא נתעלה עי"ז. ועוד ועוד בזה.
- « גם יש בזה מעלת הזריזות, אשר זריזות הוא יסוד והתחלת השו"ע, זריזות, הוא חיות ומהירות, וגם מביא לידי שמחה, ואז יש הרבה יותר הצלחה.
- ולכן צריך לעורר את כולם הן ילדים ותלמידים והן מבוגרים ובעה"ב, לא לדחות שום הזדמנות לזמן אחר ולעשות תומ"י, ולעשות הכל בזריזות. ויהי' הרבה תועלת והצלחה,
- וגם צריך להיות דוגמא חי' בזה, המשפיע, המלמד, או אפ' סוחר כשהוא בזריזות הוא דוגמא לאחרים, וממנו לומדים.
- בגשמיות משקיעים השקעות שונות בכדי לקבל אח"כ ריבית ורוחים, ומכ"ש ברוחניות שצריך להשקיע בהקדם, ואז יהי' הרבה תועלת אח"כ.
- « לעורר בענין תפלה בציבור, שהוא דבר ההכרחי, וגם אצל ילדים אשר כאלו שבזמן הלימודים מתפללים בהמוסדות, אך בזמני החופש שיתפללו בציבור, ובפרט בימים הארוכים אשר גומרים הלימודים יותר מוקדם, ואולי בימים אלו לא מתפללים בהמוסדות מנחה וערבית, שהילדים יתפללו בציבור, וההורים והמחנכים צריכים להיות דוגמא חי' בזה, וגם

בעה"ב-באם בימי עבודה אין באפשרותם מאיזה סיבה להתפלל בציבור, לפחות בזמן ובימים שאינם עובדים לדייק להתפלל בציבור, וכן לנצל בכלל ימי החופשה (שלא עובדים לעניני פרנסה לנצל הזמן) לענינים טובים.

« מה נעשה במבצע חינוך, להגיע לכל ילדי אהב"י, לא מספיק לחשוב כמה שכבר עשו בזה, אלא החשבון צריך להיות כמה עוד אפשר וצריך לעשות, אשר אז יראו אשר יש וצריך לעשות עוד הרבה, חוסר אנשים אין זה תירוץ מספיק, כי כאשר איכפת אז מוצאים אנשים, וימצאו אופנים שונים להכל, העיקר שיהי' איכפת ולא להסתפק במה שכבר נעשה.

« הענין ד"אהבת ישראל" צריך חיזוק, וצריך לחנך שיהי' אהבת ישראל בפועל ולא רק בדיבור, וצריך לעשות פעולות להביא בפועל ההרגש דאהבת ישראל, שלא יהי' רק בדיבור אודות זה, אלא בהרגש, וההרגש יבוא לפועל, לחקוק מאמר הלל, (כמבואר בדא"ח) "דעלך סני לחברך לא תעביד" שזהו ההנהגה בפועל איך להביא הענין דאהבת ישראל, וזהו הביאור איך אפשרי לקיים מצוה אשר תלוי בהרגש הלב, אשר לזה הוא המענה "דעלך סני לחברך לא תעביד" וזהו דבר האפשרי ושייך לכל אחד ואחד, והוא דבר השייך בכל ענין וענין בחיים, רק צריך להשריש זה אצל ילד ומבוגר, לחשוב תמיד ביסוד התורה "דעלך סני לחברך לא תעביד" שבכל ענין וענין הבא לידו יחשוב אודות זה, איך הי' רוצה שינהגו אתו, וכן צריך להתנהג עם הזולת, ומוכרח לחנך ילדים בזה, ואז לא יהיו שום בעיות שונות.

« בפ' קדושים מדובר אודות הרבה מדות טובות, וכדאי שמחנכים ומשפיעים וכו' ידגישו ענינים שונים המדובר שם.

וכמו בענין מדת האמת "כמ"ש מדבר שקר תרחק", אדמוה"ז דורש מדת האמת אחרת היו עוד אלפי חסידים, אך דרש "אמת", אבל לפחות שיהי' ה"מדבר שקר תרחק" להתרחק מהשקר, ובאם יהי' נזהר מהשקר יציל זה אותו מהרבה ענינים. יחשוב באם ישאלוהו על איזה ענין אם הוא עשה זה, לא יכול לומר שקר, במילא יתעכב מלעשותו ועוד הרבה בזה, עד שעיי"ז יבוא גם להרגש בענין של אמת.

« בהמוסדות לסדר שבכל כתיב יספרו ספירת העומר ביום בלי ברכה. להסביר בכלל בענין ספירת העומר.

וכן הענינים שדובר עם התלמידים בשנים שעברו הרי ניתוספו תלמידים

חדשים וכן תלמידים אלו גדלו בעוד שנה במילא השגתם היא יותר ויכולים לקבל יותר, במילא מזמן לזמן לחזור על עניני החינוך השונים הגם שדברו אודותם מקודם.

« מוכרח להרים מצב ורמת החינוך הפנימי...»

« בענין ועד למען השבת, מיעוט חילול שבת, שמירת שבת וכו'.

הרי שבת הוא ענין של פיקו"נ, שבת שקולה כע"ז, רק התרגלו לזה ע"י שהולכים ברחוב ורואים יהודי יושב בחנות וכדומה, ונהי' קרירות להציל אחב"י מחילול שבת, ומוכרח לעסוק בזה. כאשר רואים שריפה רצים להציל, וכאן רואים אחב"י מחללים שבת, מוכרח להצילם באופנים שונים, ללכת מהקל אל הכבד, אך מוכרחת הפעולה בזה. (דובר הרבה ובאריכות).

« בזמני החופש (ביחוד חופשת הקיץ) לסדר מסיבות של קבוצות בעה"ב (אשר בחופשה מעבודתם) בביהכ"נ, תפלה בזמן מיוחד, ושיעור איזה זמן אחרי התפלה ואולי גם איזה ארוחת בוקר אחרי התפלה ולימוד אח"כ איזה זמן, ואח"כ ילכו לבייתם ויסעו לאן שנוסעים עם הב"ב, אך בבוקר עד שב"ב יהיו מוכנים לצאת או לנסוע שהבעלים והורים יהיו בביהכ"נ לתפלה ושיעור וכו' איזה זמן.

« וכן גם בהנוגע להסוג של מלמדים ומורים, לנצל זמן החופש להשתלמות יותר במקצועם, יחד עם מנוחת הגוף, אך לנצל זה גם להשתלמות יותר, ולנצל הזמן.

« וכן גם בהנוגע להילדים, לנצל ימי החופש לדבר טוב, לחיזוק עניני יהדות וכו', ולא להתחשב עם ההוצאות הכרוכות בזה.

« לסדר ביחוד לזמן הקיץ תכנית יותר רחב לשיעורים שונים בעיר ובערי השדה, ושיהי' בפו"מ לא רק לכתוב דו"ח, אלא לפועל.

« ת"ת כנגד כולם, לא מורגש שיעוררו אודות ביטול תורה, ביטול הזמן מת"ת, מבואר בארוכה בהל' ת"ת ההלכה בזה, אך לא מדברים אודות זה מספיק, ולא מעוררים מספיק אודות ביטול הזמן וביטול ת"ת, ומוכרח לעשות תנועה של התעוררות לנצל הזמן לת"ת, ביחוד בזמני החופש, לנצל הזמן, ואשר המעט שלומד יהי' באופן של תורתו אומנתו, אשר בזמן זה שלומד יהי' מנותק מכל עניני העולם ויהי' בזמן זה שלומד פנוי מכל הטרדות,

« לעשות תנועה לעורר אודות זה, ואולי אפשרי למשוך לזה גם רבנים שונים שיעזרו בזה.

« בפ"א אומר כל המקיים את התו' מעוני סופו לקיימה מעושר וכל המבטל את התו' מעושר סופו לבטלה מעוני, אינו אומר "ת"ת" אלא תורה", היינו ישנו עני בדעת-עני בידיעת התורה, אך הוא איש אמת ויודע ע"ד קבל"ע, במילא כאשר אומר בכל יום ות"ת כנגד כולם יודע שצריך ללמוד, ולומד, והלימוד מביא לידי מעשה, וסו"ס יש לו סייעתא דשמיא ויהי' גם עשיר בתורה/יקיימה מעושר, ולאידך ישנו שהוא עשיר בדעת, אך אומר דיעה בלימוד, אומר דיעה איך להתנהג ומצד ידיעותיו מוצא קולות שונות, מבטל את התו' מעושר של ידיעות שלו, אפי' כאשר הוא לומד אך מבטל "התורה" (עושה מעשה זמרי ומבקש שכר כפנחס), וסו"ס מדה כנגד מדה יבטלה מעוני בדעת שישכח גם מה שלמד.

« הפעולות בהמבצעים של התלמידים בעש"ק אשר יוצאים לדבר עם אחב"י במשרדים ועוד אפי' תלמידים בגיל 15 ומעלה פועלים ת"ל גדולות ונצורות, והרבה תוצאות מרחיקות לכת שאין לשער.

« כמו שסודר ועד לפעול בענין השבת, כן כדאי לסדר ועד לגייס את כאו"א מאנ"ש שי' במה שיש לו האפשרות לעשות, וכמה זמן שיש לו לתת לפעולות ומבצעים ולעשות רשימה כמה זמן כל אחד יכול לנדב, לגייס כל אחד ואחד בלי להפחידו ולתת לו איזה מלאכה ציבורית, שיהי' לו מה לעשות ובמה לעסוק, ולסדר הרשימה מה עשו ומה סידרו ולהודיע כ"ז.

« וכן גם בהנוגע לנשי חב"ד ובנות חב"ד, לגייס תלמידות ונשים באופן שלא יבלבל להם להנהגת הבית, אך לעסוק איזה שעות בעניני פעולות שונות, כמו"כ הנשים גם בעת שעסוקות בביתם תזכור על חברותי' מלפנים אשר עכשיו מפוזרות במקומות שונים, תחשוב אודותן ותתקשר אתן טעליפונית ויעוררו אותם אודות פעולות שונות במקום המצאן, למצוא עבור זה איזה מנשי חב"ד שיש להן הרגש וחמימות לענין כזה ויוכלו לשתף את הרב חדקוב אשר יש לו הרבה תכניות והרבה עבודה ופעולות בזה.

« בעניני עש"ט, לעורר אודות ענין כיבוד או"א הן אצל התלמידים והן אצל מבוגרים אשר זהו חיוב לכל חיו, גם איש זקן ביותר אבל מ"מ עליו החיוב לכבד את אביו, ולעשות תנועה של התעוררות גם לענין זה אצל

הציבור הרחב, וזה יתקבל ויעשה רושם טוב, לעורר כמ"ש בשו"ע כיצד מכבדו וכו', מאכילו ועוד ועוד, ולפעול בתעמולה חזקה הן לילדים והן למבוגרים, וליבאוויטש יקחו את האינציאטיב בזה, בפרסום בעיתונות כתבות וכו' ויהי' גם הרבה תועלת ומצוה גוררת מצוה וכו'.

« עוד ענינים שצריך פעולה, עידוד יתומים ואלמנות, ולחשוב אודותם ואודות החסר להם, ואולי אפשרי לסדר ועד של 2 נשים לערך לעסוק עם אלמנות וכו' למצוא שידוכים עבורם ועוד.

« מצב הכשרות בהעיירות, לעורר ולעסוק בזה.

« להתעניין המצב אודות התלמידות בעבר העובדות במשרדים שונים?

« להתעניין במצב הכשרות וכו' באירלאנד, ומצב השחיטה שם, ואולי שוחט שיסע לאיזה ימים לשחוט שם, באם צריך סיוע־מחנה ישראל יסייע לזה.

« מועדון (קלאב) לנוער בתערובת מופרך לגמרי, גם אפי' לנוער כזה אשר באם לא יהי' תערובת לא יבואו, ונוסף להנוער עצמם, הרי גם המדריכים והמדריכות לעניני תערובות מופרך, (הי' אריכות גדולה אודות זה). וגם בהמוסדות לדייק בזה.

בנידון מורים לילדות, ומורות לילדים, שאינו מתאים והרבה בעיות.

« העסקנים שלנו, צריכים לעסוק גם עם עצמם, לא רק עם הזולת, וע"י התעסקות עם עצמו: א) מצבו הוא יהי' יותר נעלה, ב) בהפעולה עם הזולת יהי' הרבה יותר פעולה והרבה יותר תוצאות ובפנימיות יותר. ג) המצב בביתו יהי' יותר נעלה.

« בעניני חינוך לשתף גם ההורים, שיעזרו להילד בעבודת בית, וכן שהילד יראה בבית מדות טובות, ויראה בבית דוגמא חי' להחינוך שמקבל בהמוסד, לכן צריך לעסוק בזה גם עם ההורים שהם ישתפו פעולה בהחינוך ע"י הנהגתם הם בעצמם, האם תהי' עסוקה לעזור להילד בעבודת בית במקום דיבור עם חברותי' בענינים של.. הילד לומר הרבה מהוריו, וגם "ערלעכקייט" והדומה, לומד מהוריו.

« לעורר ילדים וגם מבוגרים בענין של "מעביר על מדותיו".

« אינו מתאים להביא ילדות לביהכ"נ בין הגברים, והרי גם ילדה קטנה הוא יותר גרוע מתמונה של אשה.

• ה' ניסן

« בהנוגע למצב החינוך בישיבות ומוסדות שלנו, להתדבר עם עוד כמה (בתור ועד חשאי) ממנהלים כלליים או מנהלים רוחיים לטדר קונפרענץ-קאל לדון אודות המצב ולהתדבר בהצעות שונות, ובאם רוצים לשלוח זה אח"כ אליו ויוסיף אולי עוד הצעות וכו', ולתכנן להכין תכנית לאסיפה מיוחדת לחינוך מעוד הרבה יותר משתתפים בנוסף לועד זה, לועד זה לצרף גם נציג מתת"ל מנ"י. וכן את הרי"ל שי' ראסקין, ואולי עוד מישהו,

אחרי שהועד הנ"ל יבוא בהצעות אז יוחלט אם ובאיזה אופן להביא לפועל ההצעות להמוסדות, אם באופן "אדמיניסטרטיבי" או באופן יותר גדול עם עוד מנהלים, ואולי באם יסודר בינינו ועד כזה ימנו גם מישהו מנ"י.

וצריך לסדר כל זה לפני סוף זמן הלימודים, באם אי אפשר לסדר אסיפה יותר גדולה, לפחות לסדר באיזה מקום שהוא אסיפה קטנה לפחות לפני י"ב תמוז הבעל"ט.

אך צריך לדון בבעיות חינוכיות שונות ומה להוסיף ומה לשפר, ואיך להביא לפועל.

כ"ו ניסן תשמ"ט

שלום וברכה!

« עפ"י בקשת הרב חדקוב שי' הנני שולח לכו"כ מהשלוחים שי' ר"פ מה שדיבר איתי הרב חדקוב שי' בזמן האחרון מהצעות שונות חינוכיות וכן הצעות בעניני פעולה שונים, וביקשני למסור אודות זה לעוד מקומות שונים.

« לפני כחודש כאשר הרב חדקוב מסר לכ"ק אדמו"ר שליט"א אודות מה שדיבר איתי והרשימה למי שלחתי זה (מחודש שבט אדר), ציין כ"ק אדמו"ר שליט"א אשר כדאי מזמן לזמן לבדוק מה נעשה בענין הפעולות בהצעות וכו' בכל המקומות ששלחתי (הלשון אינו בדיק אלא זהו התוכן),

« ובכן ביקשני לכתוב לכל המקומות עודה"פ ולבקש להודיעני מהנעשה בזה (בנידון ההצעות השונות), או לכתוב דו"ח ישר להרב חדקוב שי'.

« כמו"כ אבקש לאשר קבלת מכתבי זה וההצעות המוסג"פ, ולהודיעני אם גם להבא להמשיך לשלוח, או שאין מהצורך לשלוח להבא (מאיזה טעם שהוא).

בכט"ס ודידן נצח בפו"מ בכל הפרטים עד להנצחון האמיתי שכ"ק אד"ש נצח ויבנה מקדש במקומו ויקבץ נדחי ישראל ובקרוב ממש משיח נאו.

● ב' אייר תשמ"ט

« בענין ישיבות שלנו. ומוסדות חינוך....

« כבר דיברנו פעם להשיג סטאטיסטיק מרופאים חרדים אודות מצב העצבים אצל הנוער איך שה' לפני שנות ה'70 כשלא ה' עדיין כ"כ "פערמיסיוו-סאסייטי" בעניני המין, ואיך שהוא אח"כ כאשר נה' הכל מותר, תערובות שונות בהמין, ובפרט בריכות שח' בתערובות וכו', אשר זה משפיע על העצבים של הנוער וזה מזיק להם בהבריאות,

להשיג כתבות כאלו מרופאים, בכדי לרסן חלקית לכה"פ ההפקירות בענינים אלו. ביחוד בהגיע עכשיו לעונת הקיץ שהזמן גרמא לזה.

« כמו"כ כבר דובר כמה פעמים אודות עניני נימוס ודרך ארץ, וכיבוד הורים ומורים ועוד, אשר שורה בזה עמי הארצות גדולה ביותר, וגם במוסדות החרדים לא לומדים הלכות אלו, ולא שמים שימת לב לזה, והוא דבר הכרחי במאד ונוגע בכל החיים, בהרבה ענינים.

ב"חק לישראל" בהוצאות שונות מודפס שם "ארחות חיים" להרא"ש, וכן ערכי ישראל, הכותב שם הנהגות שונות איך לנהוג בכל יום, ויש שם הרבה הנהגות בעניני נימוס והנהגה בכלל.

ענינים אלו נוגעים במאד, וצריך לכלול זה בהחינוך ולהשריש בהילדים וישאר אצלם לכל חייהם, ולפעמים נדמה אשור זהו רק ענין חיצוני, אך החיצוני פועל על הפנימי ועל כל הנהגתו, פועל תכונת הנפש "עדינית" וזה נוגע במאד,

ולדוגמא, כותב שם "אל תהי צועק באימה" היינו סדר הנהגה בדיבור, לדבר איידל, בלי צעקה ועוד, וכן דיבור בדרך ארץ. באם תהי שימת לב לזה, כל ההנהגה תהי אחרת, וכן גם יפעול על הזולת וקידוש שם ליובאוויטש, הזולת יראה ויאמר "מה בין בני לבן..."

וכן גם נקיון, נקיון הגוף, ונקיון הבגדים והדומה, בשו"ע בתחלתו, התחלת

היום הוא בנקיון, והוא דבר הצריך תיקון, החינוך צריך להיות שיהי' א לעבדיקער שו"ע הן המחנך והן המחונך, התלמיד לומד ממחנכו, כאשר המלמד ידייק בזה ישאר הרושם אצל התלמיד ויפעול עליו למשך ימי חיו.

« עדינות בדיבור והנהגה והדומה.

אופן הדיבור הוא נוגע במאד, גם בענינים בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו, הבעיות בין איש לאשתו באים עפ"י רוב מחסרון ב"עדינות" במדות ודיבור, הצעקה מביאה להעדר השלום וכו', הצעקה פועלת גם על הילדים, ואפ"י על תינוקות הן בהנהגה והן אפ"י בהבריאות.

איש ואשתו צריכים לזכור תמיד לשון ומארז"ל אשר כאו"א מהם הוא "פלג גופא", כאשר כל אחד יזכור אשר השני הוא חלק מגופו פלג גופא, תהי' כל הגישה אחרת לגמרי, הבעל מביט על אשתו כאילו היא אשה אחרת לגמרי, ולא חלק או אבר ממנו, באם הי' זוכר ומאמין בדברי רז"ל שזהו "פלג גופא", אז אף פעם לא יעלה על הדעת אצל אדם הבריא בשכלו שכאשר איזה אבר כואב לו יחתוך את האבר או ינתקו ממנו, אלא ישתדל בכל מיני השתדלות לרפאותו, אבל לא ח"ו לנתקו,

במילא לא יהי' כל ענין הגיטין ומחשבות של "גט" ולהיפך, ישתדל לעשות הכל להבריא, היותה חלק ממנו, במילא הדיבור צריך להיות בנחת וכן כל ההנהגה, על עצמו אינו צועק רק כאשר חושב שזהו איש זר אז כועס וצועק, אבל כאשר יזכור שהוא חלק ממנו לא יצעק ולא יכעוס, (ואפ"י על זרים ג"כ צריך להיות הנהגה בנימוס כנ"ל).

וכן עוד דבר בזה, ארז"ל זכה נעשית לו עזר לא זכה "כנגדו", באם יאמין ויזכור מרז"ל זה במילא הרי הכל תלוי בו, כל הצרות שיש לו הוא מפני שהוא לא זכה, (הבעל לא צריך להיות בהמטבח, והאשה לא צריכה להיות בעסקיו).

ועוד דבר, ארז"ל כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו, כאשר יסורים באים על האדם מאיזה סיבות שהם, הנה כאשר הוא יהי' "מעביר על מדותיו" הרי תומ"י ריוח בזה שמלמעלה "יעבירו על כל פשעיו", במילא ע"י הנהגה שלו יוכל להרויח שימחלו לו כל פשעיו, רק צריך להרגיל עצמו להיות מעביר על מדותיו,

אשר כל זה בא ע"י השרשה הענין של נימוס ודרך ארץ, ודיבור רך בנימוס, וזה נוגע למחנכים, בהנוגע לעניני חינוך, וכן רבנים בענינם, וכן

שלוחים בענינם, וצריך למצוא האותיות לדבר אודות כל זה בכל מחלקה וכן בבתי כנסיות וכו', לפעול בענין של מעביר על מדותיו, בכל הסוגים.

(עורר את אגודת הרבנים בזה.....) ויהי' לרבנים פחות עבודה בהבאת שלום, ישנם רבנים הממהרים ומצטיינים בסידור גט, ולא מרגישים ורואים הרצינות בזה וכו'....

פעם נכנס א' לכ"ק אדמו"ר זי"ע אודות בעיות שונות שהי' לו, (תמיד היו פני קדשו בצהיבת הפנים) וכאשר הזכיר הנ"ל אודות "גט" תומ"י השתנו פני קדשו לגמרי (אצלו הי' במאד הענין של פושט צורה ולובש צורה כאילו הוא איש אחר לגמרי) ואמר: "גט" "מזבח בוכה" וזלגו עיניו הק' דמעות.

« צריך להרגיל הילדים במצות מעשיות: להדגיש הענין של קשעה"מט, ילדים עוד מקטנותם, כל אחד לפי גילו, ואולי גם לסדר שאלון בזה שההורים יחתמו, ולתת פרסים להקטנים.

« לדבר בהכתות בענין כיבוד או"א, והגם שדברו כבר מקודם הרי הילדים גדלו, וכן ניתוספו עוד ילדים, וגם בזה עס'הארצות גדולה, וכן גם ביחוד בנוגע למקורבים ובע"ת אשר היצה"ר מתחכם שמכיון שההורים אינם יר"ש אינו מכבדם, שהוא היפך הדין, כיבוד או"א היא מצוה וחיוב מהתורה ולא איכפת באיזה מקום היא המצוה, היינו איזה הורים הם, בין כך צריך לכבדם, הרי הם אביו ואמו ולא אחר, במילא עליו לקיים המצוה בהנוגע אליהם לכל פרטי" כי במקום אחר אינו יכול לקיים מצוה זו, ולאידך זהו החיוב עליו, וע"י כבוד הוריו אולי גם יקרבים עי"ז ליהדות, אבל איך שיהי', עליו הוא החיוב לכבדם בכל הפרטים.

« וכן גם ישנה עס'הארצות גדולה בהלכה דכיבוד רבו, אשר לא לומדים הלכות אלו, תורה היא וצריך ללמוד ולהביא לפועל בהנהגה יומית. וגם כאשר אחרים יראו הנהגות טובות יפעול זה עליהם קירוב הדעת וכו'. וביחוד עכשיו בעונת הקיץ, כאשר הילדים נמצאים משך זמן יחד עם ההורים צריך להדגיש זה ביותר, שיהי' יחס מיוחד להורים וכן למורים.

« בהנוגע לכבוד רבו: בשנים הראשונים בני. למדה כתה תלמידים בהחדר שעכשיו הוא המל"ח, וחדר אדמו"ר זי"ע הוא למעלה מחדר זה, הוא הי' אז אצל אדמו"ר זי"ע, ואדמו"ר זי"ע שמע איך שא' המחנכים קורא להב" בשמו (בלי שום תואר) בפני התל', אדמו"ר זי"ע עורר על זה ואמר תומ"י לתקן המצב שלא יעשו כן, (הגם שבינם לבין עצמם אצל חסידים מדברים

כן בלי תוארים, אבל בפני התלמידים צריכים זהירות בזה, ובפרט באם התלמידים רואים לפעמים יחס לא טוב בין א' להב' אשר זה עושה רושם מאד לא טוב על התלמיד).

פעם התנהג ילד שלא כהוגן, ובתור קנס עמד בפניה בחדר המורים, בעת ההפסקה היו המלמדים בחדר המורים, ודיברו ביניהם אודות תלמידים שונים גם לגנאי ולא הרגישו אשר בפניה עומד תלמיד, התלמיד ששמע מה שדברו ביניהם אודות תלמידים אחרים, סיפר זה להתלמידים שדברו אודותם בביטול, ואח"כ הגיעו הדברים גם להורים, ולפועל היו תוצאות מאד לא טובות,...

ובפרט באם תלמיד שומע איך שמחנך א' מדבר בביטול בהנוגע למלמד הב' וימסור זה גם לתלמידים אחרים, מובן ההירוס בחינוך שעי"ז. וגם להורים צריך להסביר ההיזק שגורמים ע"י דיבור בביטול של המחנך בפני הילדים בפרט, ואפילו שלא בפניהם.

לאיך טבעי הדבר אשר כאשר רואים הנהגה טובה מא' או מרבים, זה פועל קירוב הדעת ולומדים מזה, ופועל קירוב על אחרים.

« הלכות ביהכ"נ מוזנח ג"ב במאד. וצריך לחנכם גם ביראת הכבוד לביהכ"נ המקדש מעט, וישנם הלכות בזה: דרך ארץ ויראת הכבוד לביהכ"נ, ובפרט לא לרוץ והדומה, קדושת ביהכ"נ, וקדושת הספרים,

« ראו הרבה פעמים מכ"ק אד"ש, הגם אשר יוצא במהירות, אך כאשר בדרכו רואה ספר מונח לא כהוגן יתעכב ויעמוד וישים הספר כהוגן, או ספר א' על הב', ולמה לא לומדים מזה, עד שלפעמים רואים מהילדים וכו' הנהגה הפכית, קופצים על השולחנות ועל... מוכרח לחנך גם בזה.

● י"ג אייר תשמ"ט

« בהנוגע לל"ג בעומר, לנצל בהמסיבות השונות הן לנוער והן למבוגרים שיחות כ"ק אד"ש משנים שעברו, ולהדגיש ביחוד בענין אהבת ישראל, להתחיל עוד בימים לפני ל"ג בעומר.

« חג השבועות, צריך הכנה לזה, בנוסף להתעוררות ותעמולה אשר כל ילדי ישראל יהיו בחה"ש לביהכ"נ לעשרת הדברות, צריך גם בכלל הכנה, כמו שהי' בפעם הא' אשר "ויוצא את העם לקראת אלקים", כן כל רב, שליח, משפיע, מחנך, עסקן וכו' כל מי שיש לו השפעה על אחר צריך

לפעול בזה, להכין את אחב"י למ"ת, וזה יהי' גם ההכנה שלו הפרטית. הכנת בניו של מקום למ"ת.

ויכולים להסביר אשר כמו שתומ"י אחרי יצי"מ כבר יצאו מערות הארץ וראו כל הניסים לא ה' תומ"י מ"ת אלא אחרי 49 ימים ימי הכנה, ספ"י העומר שהוא בירור המדות להשריש מדות טובות עד לאחדות ישראל, וכן בירור המחדו"מ, להיות ראויים לקבלת התורה.

בהמוסדות ביחוד, בנוסף להנ"ל, להכין הת' ולהסבירם בכל יום מה היה בהיום שלאחריו, כמו לפני ר"ח סיון להסבירם אשר מחר ביום ר"ח באו מדבר סיני, ויוחן' אחדות ישראל, בר"ח להסביר אשר ביום המחר אמר להם: ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וכו', מעלת ישראל וכו' וכן בכל יום להסביר מה ה' ביום המחר, בכדי שיחיו בזה. וכן בענין הקדמת נעשה לנשמע קבל"ע וכו', להסביר כל זה, בהכתות וכן גם למבוגרים, (כמובא בשו"ע בהימים מר"ח סיון),

« בענין כיבוד או"א אשר דובר כבר אודות זה, עכשיו הזמן מסוגל בקשר לעשה"ד לעורר אודות זה, ולהסביר שאין זה רק עבור ילדים, אלא כל אחד מחויב בזה, ולהיפך כאשר הילד יראה ממנו עד כמה הוא מכבד את אביו, במילא גם ילדו יכבדו, ועד כמה שהוא ישתדל בזה מצדו זה יפעל על בניו וילדיו, במילא יהי' לו גם מתן שכרו בצדו, בנוסף לעצם החיוב דכיבוד או"א,

ולזה כדאי להוציא מהגמרא הרבה סיפורים בענין כיבוד או"א ודוגמאות שונות בש"ס (קידושין ועוד) עד היכן כיבוד או"א, וגם אפ"י להורים לא נורמאלים, ואפ"י דוגמאות מלא יהודים, הרבה סיפורים ודוגמאות לזה, להוציא משם ולהסביר הן לתל' והן למבוגרים. שיהי' מבצע בענין זה.

« לקחת הוראה מפרקי אבות בכלל, וכן בענין שכבר דובר בהנוגע לכבוד רבו, מורא רבך כמורא שמים, היינו שבאם רוצים לדעת איך הוא המצב שלו במורא שמים, רואים זה ממורא רבך, אשר חסר הרבה בענין זה, וכן גם במשנה זו עצמה, "כבוד תלמידך חביב עלך כשלך, אשר צריך שימת לב לזה, בפרט מחנכים, וכן גם הענין של כבוד חברך כמורא רבך. כל ההדגשות בענינים אלו צריכים חיזוק, ויהי' סיוע גדול בהכל.

« בענין השבת, שהוא ג"כ מעשה"ד, הזדמנות מיוחדת לפעול בזה, וגם אלו שהם לא עובדים בשבת, אבל צריך לעשותם "שומרי שבת".

« בענין "כשרות", לא מדברים מספיק, הגם שעושים הרבה בזה, אך עוד לא

מספיק, ואפילו כאשר כבר הצליחו לפעול ולהכשיר המטבח, יש הרבה פרטים אשר אנשים לא שמים לב לזה, בכלל ת"ל הצליחו השלוחים, ת"ל הצליחו הרבה במבצע כשרות בכלל, והצלחה באין ערוך, וצריך גם להוסיף ולהסביר עוד פרטים בזה, גם אחרי שהכשירו המטבח, וקונים בשר כשר אבל הרבה מהם לא יודעים (שבשר צריך גם להכשיר במקומות שלא בא בשר מוכשר, ועוד יותר) זהירות דבשר בחלב, הבשר כשר, וגם החלב כשר, אך הזהירות דבשר בחלב הרבה מהמון עם לא יודעים, וצריך גם להדגיש האיסור דבשר בחלב, ולא רק בכלים נפרדים, אלא לא לשתות חלב אחרי בשר, אשר ההמון עם לא יודעים מזה,

וכן מוכרח להדגיש ולפרסם אשר בזמננו עכשיו צריך גם "לחם" כשר, כי רוב מהלחם עכשיו הוא עם שומן חזיר ועוד, והרבה מאחב"י אשר כבר שומרים הכשרות אך נכשלים בהלחם בלי ידיעה שהלחם הוא עם חזיר ועוד ענינים לא כשרים, אשר כהיום מערבים הרבה דברים שונים בהלחם ואפ'י בהקמח, לא כמו שה' בשנים מלפנים אשר פת פלטר ה' מותר, משא"כ עכשיו, אשר בהוה קשה למצוא לחם כשר בהרבה מקומות, ולא יודעים מזה, ונכשלים במאכלות אסורות בלי ידיעה.

ההמון עם יודעים אודות שחיטה, אבל לא אודות שאר הענינים בכשרות. וביחוד עכשיו כשנוסעים למקומות הנופש, מה נעשה שם עם הללם, וכן גם חלב עכו"ם, צריך להסביר הזהירות בזה. אשר ענינים אלו פועלים על האמונה. וצריך להציל יהודים מלהכשל בענינים כאלו שלא יודעים להזהר מהם.

« בכלל כדאי לכל ענין לסדר "ועד" של ב'ג אנשים לעסוק בזה, המעלה של "ועד" הוא, כאשר יושבים לתכנן ולהתדבר אודות איזה ענין ישנו ה"אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו" במילא ויקשב ה" ישנו הסיוע מלמעלה ורואים זה במוחש, וכן בכלל כשישנו "ועד" יש לזה קיום ומציאות, אך אחד לא יודע כמה אנשים הם בהועד, אבל ישנו מציאות של ועד, במילא זה פועל הרבה.

« גם כדאי לסדר ועד לענין של "הבאת שלום" שיה' שלום אמיתי. אהרן הכהן, למרות שה' כ"כ עסוק בעבודת המשכן, מ"מ עסק בזה, והרי ארז"ל הוי מתלמידיו של אהרן וכו'.

• אלול ותשרי תש"נ

« כדאי ונחוץ במאד שבכל מוסד תהי' רשימה מכל התלמידים ותלמידות שלמדו בהמוסד או השתתפו בשיעורים שונים במשך השנים, לדעת מה נעשה אתם, ולפתח קשר, ולחזיק אתם איזה קשר שרק אפשרי, וזה יכול להיות גם לתועלת גדולה בהרבה ענינים שונים ובכיוונים שונים לסייע להמוסדות וחיזוק היהדות וכו'.

בפרט מיוסד על הוראת חז"ל כל המלמד בן חברו תורה כאילו ילדו, אשר בזה הוראה ברורה מרז"ל איך צריך להיות הקשר עם התלמיד גם אחרי שגמר לימודיו אצלו, כי הרי אמרו "כאילו ילדו" היינו כמו הקשר בין אב ובן גם אחרי שעזב את בית אביו, האב דואג לבנו לעניניו הגשמיים והרוחניים והסתדרותו וכו' כן צריך להיות בהנוגע לתלמידים שלמדו בהמוסדות, הן מצד המחנך והמלמד בעצמו, והן מצד המוסד וההנהלה בכללות.

(הוא (הרב חדקוב) בעצמו נוהג כן בהנוגע לתלמידיו שלמדו אצלו בריגא לפני המלחמה, חיקר איפוא הם ועמד בקשרים אתם, ואח"כ התפתח קשר גם עם הילדים וגם אפ' עם הנכדים של תלמידיו מאז, ומהנסיון ראה הרבה תוצאות ממשיות מזה בחיזוק היהדות וכו').

נוסף לזה, הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א באחרונה לסדר ספר מכל תלמידי מוסדות ליובאוויטש בעולם. (אשר הר"י גאנצבורג עוסק בזה).

« הוראות רבותינו "לעבען מיט דער צייט" עם פרשת השבוע", אצלינו עכשיו אשר ישנם השיעורי חת"ת וכ"ק אד"ש מדגיש כל פעם בכל הזדמנות וכו' אודות זה, לכן אצלינו צריך להיות לעבען עם השיעור חת"ת להוציא כל יום הוראה מזה ולהביא לפועל והמחנכים להביא זה להתלמידים כל אחד לפי סוג התלמידים שלו, שיהי' ענין "חי".

בשמח"ת אשר מתחיל ה"ויעקב הלך לדרכו" הוראה מיוחדת מהשיעור תניא בהנוגע לתפלה והנהגה בתפלה וכן הנהגה בביהכ"נ, ובהיות ושיעור זה הוא בזמן דויעקב הלך לדרכו, לכן זה מעורר עוד יותר לקחת מזה ההוראה להביא לפועל במשך כל השנה, וכן גם צריך להזכיר מה שכתוב בסידור תומ"י אחרי שמו"ע בנידון הנהגה בחזרת הש"ץ וילדים בביהכ"נ וכו'.

מורגש מצב של חוסר "הרגש" ולבביות "הארציגקייט", אשר בשנים שעברו הי' אצל חסידים, והי' יסוד בחסידות, אין הארצן און מיט דער

הארץ בכל דבר, ועכשיו הכל בדרך מצות אנשים מלומדה, בלא לב ולב, חסר ההרגש, ואולי הוא כמו לב האבן, קשיות הלב, כמו בענין של שמחה: לא רק לרקוד ברגליו, אלא שיהי' הרגש של שמחה ולא סתם כמו קפיצה, "טאָפֿן מיט די פֿיס" אשר שמחה הוא יסוד בחסידות, ויסוד בתומ"צ כמ"ש תחת אשר גו' בשמחה, אשר שמחה היא בלב, וענין זה חסר,

ומתבטא בהרבה ענינים ואופנים שונים, ובכל דבר, הן בעבודת ה' בין אדם לקונו, והן בין איש לחבירו, כמו בנתינת הצדקה אשר צ"ל לא רק הנתינה אלא גם אופן הנתינה בסבר פנים יפות, וכמרז"ל המפייסו וכו' שאז המקבל מרגיש אחרת לגמרי, בהרמת רוח וכו', וכפי שדיבר כ"ק אד"ש באחרונה בענין של משפיע ומקבל אשר באמת המקבל הוא משפיע והמשפיע הוא המקבל, וכל זה קשור עם הרגש בכלל "מיט געפיל" להרגיש הזולת, וביחוד בענין של "שמחה".

וכן בענין של כיבוד או"א אמרז"ל עד כמה כיבוד או"א תלוי בהרגש ה' וכו' וכו' וכו' ויש מאכילו... ויש מאכילו פסיונים וכו', אשר זהו באופן הנתינה אשר גם אם נותן לאביו דבר טוב ויקר, אך מכיון שאינו בסבר פנים יפות מאבד הכל, ולהיפך אפילו נותן דבר מועט (כי אינו יכול יותר) אך אופן הנתינה היא בספני" נוחל ב' עולמים.

וצריך לדבר ולעורר אודות זה הן בהנוגע להתלמידים לעורר אצלם הענין שול "הרגש" געפיל, שיהי' עם הלב, ולדבר אודות זה הרבה פעמים ויהיו תוצאות, וכן גם לעורר המבוגרים.

« כבר הוזכר מספר פעמים אשר התעסקות עם סטודענטים וסוג זה ישנה ת"ל והולכת וגודלת, ושמים זמן ומרץ בזה, אך לא נראית ההתעסקות הראוי" עם סתם "פשוטי עם" הסוג דשש מאות אלף "רגלי" שאינם עוסקים במושכלות, וצריך התעסקות אתם באופן יותר קל ויותר פשוט, וכן בלימוד אינם שייכים ללימוד גמרא והדומה, לימוד הלכה יומית בקיצור שו"ע וכן לימוד עין יעקב הוא מתאים עבורם, ובזה מורגש חוסר ההתעסקות, ובפרט לפי הדרוש.

כמו"כ צריכה להיות התעסקות עם "בני תורה" ורבנים וראשי ישיבות והדומה שאינם מנגדים, אך לא עוסקים אתם, צריך למצוא דרכים ואופנים שיביאו לקירוב הדעת אתם ולקרבתם לעניני דא"ח ורוח החסידות, ויהי' מזה תועלת גדולה בכל.

« צריך לעסוק הרבה לשפר יותר ויותר המצב בין אדם לחבירו: אצל

חסידים היתה תמיד האהבה והאחוה לא רק כולם כמשפחה אחת אלא כאחים ממש, תמיד ה' זה יסוד בחסידות, וה' מקובל כאילו הוא דבר טבעי אצל חסידים הידידות והאחוה וכו', ויש הרבה מה לשפר בזה, וצריך להיות הדיבור בענינים אלו הן בהכתות בכל המחלקות לסוגיהם וגילם, והן גם עם מבוגרים, ואולי גם חסרה הידיעה בזה, בשו"ע אדמוה"ז תומ"י אחרי סדר התפלה סי' קנה וסי' קנו, צריך ללמוד ולחזור על זה, וכן בכלל שיפור המדות ובפרט הזהירות "מדבר שקר תרחק" אשר צריך להשריש זה.

כ"ק אד"ש דורש לא רק אהבת ישראל אלא גם אחדות ישראל, וצריך לפעול בזה.

חובת אהבת ישראל הוא לכל יהודי, וגם אפילו באם הזולת פגע בו בכבודו או בממונו והדומה, וגם יכול לתבעו לד"ת וההוא יתחייב לשלם לו, מ"מ כ"ז אינו נוגע להחייב שישנו עליו לאהוב כל ישראל אפילו את זה שפגע בו, אין זה נוגע להמצוה שהוא מחוייב, החיוב שעליו נשאר כמו שהי' מקודם בלי התחשב איך הוא היחס של הזולת אליו, ולאידך באם הזולת הוא במצב ירוד כזה הרי החובה עוד יותר לרחם עליו להוציאו ממצב בלתי רצוי שנמצא ומתנהג בו. ואת זה הרבה שוכחים, וחושבים באם הזולת לא נהג אתו כראוי במילא הוא ג"כ יכול לנהוג כן, אשר זהו טעות גמור בדיעות בנ"א.

« צריך לעקור ולשרש לגמרי כל ענין המחלוקת, איזה מחלוקת שתהי' צריך לעקור,

שוכחים אשר מצד הבריאה הוא אשר "אין דיעותיהם שוות", ומצד האמת כל אחד צריך לומר דעתו כפי שהיא, במילא אינו שוה בדעתו עם דעת הזולת, אבל ח"ו שיהי' מזה מחלוקת, ואדרבה צריך לשמוע גם דעת חברו וגם אפילו דיעה הפכית לגמרי, ורק אז יכול להיות התוצאות אמיתיות, ורק אז יכולים להחליט כאשר ישנה ההתכללות מדיעות שונות, גוונים שונים, ומחליטים כדיעה אחת או בצירוף ב' הדיעות, אך זהו דוקא כאשר שומעים ומתחשבים גם עם הדיעה ההפכית, ולכן צריך לשים לב ורצינות הראוי' גם להדיעה ההפכית מדעתו, באם רוצה הענין שיהי' לאמיתתו, אבל ח"ו שיהי' מזה "מחלוקת", אשר את זה צריך לעקור ולשרש לגמרי.

וגם בחינוך אפילו ילדים קטנים צריך לחנך באופן כזה שלא רק שלא יהי' מחלקות אלא להיפך, ויהי' ה"גם כי יזקין לא יסור ממנה", בענינים בין אדם לחברו, להתחשב עם חברו, דעתו ורגשותיו,

ולדוגמא, כאשר ילד בא להמלמד בטענות לנגד חברו אשר הי' לו ריב אתו, או התקוטטו והדומה, המלמד צריך לשמוע בכל הרצינות טענות הילד (כי למרות שהוא אולי ענין של קטנות אצל המלמד אבל אצל הילד הוא דבר רציני שנגע בו, במילא צריך להראות להילד אשר הוא שומע כל זה בהרצינות הראוי'), וכאשר הילד רואה אשר המלמד שומע טענותיו בהרצינות הראוי' ומתחשב אתו, אז הילד נהי' מוכן לשמוע להוראות המלמד ואז יוכל המלמד להשכין השלום ביניהם, וגם להדריך הילד איך לעשות שלום, בהענין של הבאת שלום בין איש לרעהו, ע"ד עבודת אהרן, ולהדריכו בזה אשר גם כי יזקין יעסוק בהבאת שלום.

באם היו מחנכים בהמוסדות באופן של הבאת שלום ומדריכים אותם ברצינות הראוי', לא היו כ"כ מחלוקות בין המבוגרים (כפי שהמצב הוא בהוה). כמו רב מורה הוראה כשבאים אליו בשאלה בהלכה צריך לשמוע כל הפרטים ולעיין בזה, כן צריך להיות גם אצל מלמד בהנוגע לילדים וטענותיהם, וכן עי"ז יתחנך הילד ויראה אשר צריך לשמוע ברצינות דעת הב' ואז גם כשהילד יגדל ויהי "רב" יהי' לו חינוך זה ליסוד בחיו בעתיד, וגם להסביר להילד הענין דמצות אהבת ישראל, אשר בהנוגע להמצוה אינו נוגע אם הזולת פגע בו או לא, עליו לקיים המצוה.

« בהמוסדות לעורר עוד הפעם על העיניים שכבר דובר אודותם הרבה פעמים, ובכל שנה הרי הילדים גודלים במילא יש להם יותר הבנה במילא הדברים שלא היו לפי הבנתם בשנה שעברה ולא אמרו להם צריך לומר להם בשנה הבאה, וכן הרי גם ניתוספו ילדים, לכן כדאי ביותר שהמחנכים יעברו על ההצעות השונות שדובר במשך השנים, בכל שנה עבור הכתה שלו החדשה,

וכן מוכרח לסדר שלפחות פעם בשבוע ילמדו ביאור באיזה תפלה, או קאפיטל תהלים אשר אומרים גם בתפלה, והמלמדים יהי' להם רשימה וידעו מה למדו כבר ומה עוד צריך ללמוד אתם, במילא במשך הזמן ילמדו הרבה מהתפלה והתהלים, ולפעמים לפחות קטע אחד מהתפלה יאמר התלמיד בכוונת פירוש המילות וכו' ויתן לו חיות, וכן גם ללמוד בכל הכתות הקאפיטל תהלים לפי שנות תלמידי הכתה, אשר הילדים אומרים הקאפיטל שלהם וידעו פירושו, וכן גם הקאפיטל של כ"ק אד"ש.

« בהרבה קעמפ'ס סידרו אשר הילדים נתנו מתנה לכ"ק אד"ש סכום מסויים של משניות בע"פ שחזרו בהקעמפ'ס, אך כאשר נותנים מתנה צריך שיהי' קיום להמתנה ובפרט מתנה לכ"ק אד"ש, במילא כדאי לנצל

זה ביותר בהנוגע להתלמידים להסבירם שצריך לעשות קיום להתנה שנתנו ע"י שיחזרו בע"פ מזמן לזמן המשניות שחזרו כבר בתור מתנה לחזור ע"ז מזמן לזמן שיהי' לזה קיום, וגם להסבירם גודל המעלה של חזרת משניות בע"פ, ולסדר "סטאטיסטיק" מה למדו וכמה חזרו וכו'.

« בעניני יום הולדת, בהמוסדות כדאי שיהי' כרטיסיות מכל ילד יום הולדתו והשם בלה"ק וכו', ובכל שנה ליום ההולדת לשלוח להילד ולהורים כרטיס להזכירם אודות יום הולדת הילד, וכן גם בהכתה לעשות משהו ביחוד לציין יום הולדת התלמיד, דבר זה יביא להרבה תוצאות וגם לקירוב הדעת בין ההורים והמוסד אשר המוסד חושב אודות ילדיהם, וגם אפילו אלו שכבר עושים זה כדאי לזרז המזורזים, את המחנכים והמלמדים.

« מורגש מחסור ברבנים, ובהמוסדות צריך גם לחנך התלמידים (ביחוד בהשיבות) שיהיו רבנים ומשפיעים, רבנים אמיתיים אשר נהי' בעה"ב על העיר, ומהפך את כל העיר והקהלה, ולעורר שיקחו משרות להיות רבנים, ביחוד בעיירות, אשר אפשר לפעול הרבה, אך אין רבנים, (שליחות כן רוצים אך רבנות לא רוצים ולא מתכוננים להיות רב בעיר או בעיירה, אשר הוא דבר הכרחי לפי המצב ההווה, וכן בכלל שיהי' גם ציור של רבנים כמו שהיו בשנים שעברו) חסר הן רבנים והן מלמדים, אשר גם מלמד כדבעי יכול לעשות גדולות ונצורות, ולהשפיע על הורי תלמידיו וכו' וכו'.

« בהנוגע לעיירות וערי השדה: כדאי לעורר את אנ"ש שיקחו משרות או לפתוח עסק בערי השדה ובעיירות שונות, ועי"ז להפיח רוח חיים בהעיירה, נוסעים למרחקים למצוא יהודי וכאשר מוצאים יהודי ופועלים עליו נהיים שביעי רצון, ובאם יסדרו בעיירות הרי יוכלו לפעול הרבה באין ערוך.

ההתעסקות עם ההמון עם בכלל ובפרט בעיירות הוא ענין של הצלת נפשות ממש, ויכולים לפעול הרבה,

כמו"כ מה שדובר כבר הרבה פעמים אך לע"ע לא נראים הפעולות, והוא לסדר בעיירות קטנות שאין שם חינוך, לפחות שא"י יבקר ביום א' בכמה מקומות וביום ב' במקומות אחרים, וכן במשך השבוע יבקר במספר מקומות ללמוד עם הילדים לפחות פעם אחת בשבוע, ואולי אפשרי למצוא מאברכי אנ"ש שלפחות ביום א' שאינם עובדים לנסוע לערי השדה לאיזה שעות ללמוד שם עם הילדים.

למרות דוחק הכספי בהמל"ח, מ"מ לענין זה תהי גם השתתפות מהמל"ח.

כמו"כ כדאי להפיץ יותר את ה"קאנקארד" וכן גם בעוד מדינות שונות (קולומביא, שווייץ, ועוד).

« באוניווערסיטאות, להשתדל לסדר שם מנין למנחה, נוסף לעצם הענין של תפלה בציבור אולי יתרגלו עי"ז ללכת לביהכ"נ, וכן אולי איזה שיעור ועוד, וכן גם בטח כבר ישנם כאלו שאפשר לעוררם אודות מצות ציצית, ולתת להם בתחלה ב' טו"ק שיהי' להם להחליף, ואולי גם יהי' סיוע לזה באם צריך. וכן לסדר ק"ש במסיבות שם.

« לעורר בענינים שונים בהלכה למעשה, אשר עם הארצות גדולה בהרבה דברים.

« בכל מקום שיהי' ועד של ב' ג' אנשים לחיזוק השבת, מיעוט חילול שבת, והוספה בשמירת השבת, כפי שדובר כבר הרבה פעמים אודות זה.

« לעורר ואולי גם לסדר כתבות בהעיתונים בענין איסור שעטנז, המופץ עכשיו ביותר, וכן רבנים שידברו ויעוררו אודות זה.

« ע"י נשי חב"ד לעורר את האנשים שיבואו להשיעורים וזה נוגע לכללות כל הבית וחינוך הילדים, כשהילד יראה שהאב לומד ומשתתף בהשיעור ילמד לעצמו ק"ו.

● כ"א אדר תש"נ

« לורז המזורזים, להתחיל בהמבצעים והפעולות בקשר לחגה"פ כל הענינים הקשורים בזה בעוד זמן.

לסדר תכניות להכין הילדים לימי הפסח, וכן לנצל את ימי חול המועד, להכניס ולהסבירם ענין ספירת העומר, לא רק לא להפסיק בימי הספירה לחסר יום, (אשר לזה כדאי להרגילם שביום יספרו בלי ברכה במילא לא יהי' חשש של ברכה באם שכחו ביום הקודם) אלא גם להסבירם ענין ספירת העומר-בירור המדות כל סוג לפי ערכו, וכן ענין ההכנה למתן תורה וכו'.

« מצוה הבאה לידיך אל תחמיצנה, לנצל כל הזדמנות, להסביר ענינים כאלו, להסבירם מדוגמאות מהלימודים, כאשר אפשר לעשות דבר טוב לא לדחותו לאח"כ. דוגמא מפ' השבוע מהנשיאים, אשר רש"י כותב שמכיון שנתעצלו חסר אות יו"ד משמם בהתורה, היינו אשר הגם שכוונתם היתה רצוי', שיביאו ציבור מה שיביאו והם ישלימו מה שיחסר, היו נשיאי וזקני

ישראל, ומדור דיעה וכו' וכו' בכל המעלות והגילויים של מתן תורה וכו', וכוונתם היתה לטוב, אך מ"מ מכיון שבפועל הי' נראה בזה כעין "עצלות" דחו לאח"כ, הנה התורה החסירה בתורה אות משמם, שזהו הוראה לדורות, א) לא לדחות דבר טוב לאח"כ, ב) מכיון שיש לו איזה נגיעה בזה, הנה הגם אשר מוצא הצטדקות אשר עושה זה לטובה ומצוה, מ"מ יכול להיות שזה בא מעצלות ועצת היצר.

« מציע לעשות "סידרות" (סעריעס) לענינים שונים, בעניני הנהגה, מדות, והדומה, ולחלק לפרטים ולדבר אודות זה עם התלמידים במשך כמה ימים, בכל יום עוד פרט נוסף בענין זה, להסביר ולעורר, ובאופן כזה (שימושך כמה ימים הדיבור בדוגמאות שונות באותו ענין) יוקבע הדבר הרבה יותר.

כמו בענין הדיבור : 1) דיבור טוב, 2) דברים בטלים, 3) דיבור היפך הטוב. בדיבור טוב גופא, אופן הדיבור, באיזה אופן הוא מדבר, בעדינות (איידל) או להיפך. דוגמא לאופן הדיבור, הוא מש"כ "הקול קול יעקב" אשר מוכרח לומר שבעצם הקול הי' קולו של יעקב ועשיו שוים, כי באם הקול לא הי' שוה הי' יעקב צריך לחשוש שיצחק יכירו בהקול, אלא מוכרח לומר שהקול הי' שוה ולכן מתחלה לא הכירו, אך מכיון שיעקב דיבר בעדינות, עורר חשש ביצחק אשר לכא' אינו ברגיל שעשיו ידבר כן, לכן התחיל לחשוש ואמר גשה נא ואמושך, הגם שתוכן הדיבור של עשיו ליצחק לא הי' בזה רע, אלא רק סגנון הדיבור, אשר זה גם המענה מכיון שיעקב הי' מדבר בעדינות ועשיו להיפך, א"כ למה הי' ויאהב יצחק את עשיו, אלא יצחק תלה זה אשר אופן הדיבור שלו הוא ענין טבעי, בטבעו מדבר כן, לא מצד רוע לבבו.

וכן יש דיבור נאה, דיבור יפה, מעודד, מנחם, משמח, ויש באופן הפכי מצער, משקר, ועוד יותר גרוע מוציא שם רע, מנצל חוש הדיבור שזהו מתנה מהקב"ה למין המדבר לענינים הפכיים, וכמ"כ החיים והמות ביד הלשון,

ויש דיבור שמביא לקידוש השם, אשר הרואים ושומעים הדיבור מהללים ומשבחים המוסד בו נתחנך תלמיד כזה. ישנה הנהגה אשר העובר ורואה ההנהגה בעת המשחק והדומה ילדים מדברים בנימוס, בשפה יפה וקירוב הדעת, פועל על השומע, וכן להיפך.

להסביר כל זה להתל' עד אשר יהי' אצלם גועל נפש מלדבר שקרים לה"ר והדומה, ולאידיך לנצל הדיבור כמ"ש ודברת במ בד"ת.

זה שייך גם להורים, כי ע"י העדר הזהירות באופן הדיבורים של ההורים, הנה כאשר יש איזה סכסוך בין הילדים מדברים באופן וסוג הדיבור של ההורים, ולאידך ע"י הדיבור אודות כל זה עם התל' כשהדיבור של הילד יהי' "איידל" יפעל זה גם על ההורים. וכמובן אשר המחנכים צריכים להיות דוגמא חי' בכל זה.

וכן בענין דברים בטלים, אשר באם הדיבור לא בא לפועל הוא רק דב"ט. שמעו פעם שכ"ק אד"ש אמר לא' שמקוה שדיבורו לא יהי' דב"ט, הנ"ל השתומם איך זה שייך, והסביר לו כ"ק אד"ש אשר באם הדיבור לא יבוא בפועל אז הרי הדיבורים הוא רק דברים בטלים,

וכן גם בענין של שמיעה, עשי', מדות, אהבת ישראל, לעשות "סעריע" לכל ענין. לקחת נקודה כללית ולפרט לפרטים וכל יום פרט אחר.

כמו בענין אהבת ישראל, לפרט לפרטים: אהבת ישראל צריך להיות בלי הגבלה, אך איך אפשר שיהי' בלי גבול ולכל אחד, בזה המענה של הלל להגר, מה דעלך סני לחברך לא תעביד, אשר ענין זה הוא בלי הגבלה ולכל אחד מישראל, החיוב "ההן" בזה קשה שיהי' שוה לכל, אבל ה"לאו" לא תעביד, זה שייך ואפשרי.

וכן בעוד כו"כ ענינים לעשות "סידרות" (סיריעס). וכן גם בענין המנהגים, אשר כפי שמובא בהשיחות אודות מנהגי ישראל כל חג וחג היו לו מנהגי החג, אשר הכל יש לזה טעם והסבר, וכל פרט במנהגי ישראל יסודתם בהררי קודש,

כמו לדוגמא פשוטה, בענין ה"חלות" לימי החג, היו חלות שונות לכל חג סוג אחר, היו געפלאכטען באופנים שונים, מספר התלתלים, עגול או ארוך, או סולם, ועוד ועוד. ויכולים למצוא הרבה טעמים והסברים בס' טעמי המנהגים.

לסדר סידרה מיוחדת לענין המנהגים, ולהסבירם אשר זה יביא גם לחיות בבתי הילדים, הגם שהקיום צריך להיות מצד קבלת עול, אך ההסבר יתן ויוסיף חיות. וכן סידרה בכלל לעניני מחדו"מ לפרטיהם.

« מתחילים ללמוד פרקי אבות, לנצל זמן זה להסביר הענינים בהנוגע לפועל. ולהביא הלימוד לחיי היום יום בהנהגה, וכו'.

וגם על זה לעשות "סידרה", ג' דברים העולם עומד: סידרה על תורה, מה זה וכו', עבודה בפועל מה זה וכן גמ"ח בפרטיות, סידרה לכל ענין עם דוגמאות והסברים, להביא בפועל, בכל יום ענין והסבר אחר. וע"י ויגעת

יהי' אי"ה ה"ומצאת".

● זכרון דברים פּרטי

« עם בואי-לני. ביום י"ג תשרי תש"נ בבוקר לפני התפלה כשנתתי להרחמ"א שלום בהמל"ח התחיל תומ"י לדבר איתי אודות משרד השלוחים, אמר ששמע שהגעתי לני. ורוצה לדבר איתי תומ"י, בלילה שעברה הי' לו אסיפה עם הר"מ קאטלארסקי והר"י קרינסקי אודות זה הראו לו המכתב שקבלו מועד השלוחים שאני כתבתי או חתמתי עליו עם טענות שונות, רוצה לדעת מה אנו רוצים ממשרד השלוחים, ובכלל רוצה לדעת מה טיבו של עובר זה, ומי יהי' האחראי עליו והמפקח וכו' כל הפרטים ואיך ומה רוצים, ושנסדר הכל בכתב ולהתדבר גם עם הנ"ל ולתת בכתב מה אנו רוצים ומה הם רוצים, באם לא מסכימים להם לכתוב הטעם למה לא מסכימים למה שהם רוצים, ובאם הם לא מסכימים לנו לכתוב מה הם אומרים למה לא מסכימים לענין זה, ולתת לו הכל בכתב אחד ואז יחליט.

« ביום א' דחווה"מ לפני הכינוס קרא אותי ואמר אשר בהיות וכ"ק אד"ש מינה ועד עולמי לאגו"ח, וכנראה בהנהגת אד"ש ישנו שינוי אשר בשנים שעברו עסק בעצמו בכל דבר ודבר, ועכשיו כאילו מינה שרים שהם יפקחו על ענינים שונים ולנהל ולפקח ואד"ש כמעט ולא עונה, בכלל כל סדר ההנהגה הוא אחרת, ומסר הרבה לועד אגו"ח עולמי, לפני משך זמן צירפו להועד שכ"ק אד"ש בעצמו מינה בתחלה ואמר אח"כ להוסיף עוד חברים, צירפו אליהם את רייטשיק וקונין מקאליפובניא, והי' מדובר לצרף עוד משאר העולם אך היו סיבות שונות לעיכוב אז, ובהיות והסיבות בוטלו בקיץ, במילא באסיפת הועד הוחלט לצרף נציג מארה"ק ומאירופא, ובחרו בהר"א וואולף בתור חבד הועד מארה"ק, ובי בתור חברי הועד מאירופא,

מודיעני זה לפני הכינוס בכדי שכאשר אדבר בהכינוס אדבר ג"כ בתור חבר הועד העולמי,

ואמר היות והוא אינו חושב שידבר הפעם במילא מעוררני אולי אני בנאממי אומר גם איזה ענינים שהוא חשב לדבר, ואמר כמה נקודות לנאום ומהם שעד כמה שת"ל עושים ומצליחים אך הרי ישנו הסיפור של העו"ד רוזענבערג ואדמו"ר נ"ע שאמר לו החשבון בקשעה"מ צ"ל לא כמה יהודים כבר הציל ביום זה אלא כמה הי' עוד יכול להציל ולא הצילם,

וכן הוא גם בעבודתינו צריך להסתכל כמה עוד יכולים וצריך לעשות, גם אמר אשר עכשיו כל התיקים וכל הדוח"ם פתוחים לפני ושקרא און באקאנען זיך בהענינים, בתור חבר הועד העולמי.

המצב בכלל הוא כצאן בלא רועה, בלי אוטוריטעט, וצריך לפתח ולסדר אוטוריטעט. ההתמנות היא שחובת הועד היא להיות ער ולדעת מה נעשה בכל העולם, ומה הוא המצב, הועד אינו פותח מוסדות חדשים וענינים חדשים, אלא מפקח וצריך לדעת מה נעשה, ולראות שהכל יהי כראוי, ובכן מעכשיו שאכתוב מה שצריך וכפי שאבין וכו'?? ולעשות הנ"ל.

« בחוה"מ קרא אותי לבית הרפואה שה' אז שם, יחד עם הרי"ל ראסקין, עורר אודות כללות ענינים של פעולות והדומה, ואח"כ ביקשו לצאת ואמר לי מה עשיתי בענין משרד השלוחים,

« באסרו חג טלפן עודה"פ אודות ענינים שונים וגם אודות משרד השלוחים.

« אח"כ ביום נסיעתי טלפן עודה"פ מה נעשה בזה. עדיין לא קבל כלום ולא יודע מה רוצים.

« ביום ב' מ"ח טלפן משה קאטלארסקי מה נעשה בהמכתב מועד השלוחים אודות המשרד.

« ב"ג תשרי אחה"צ כאשר חדקוב קרא אותי ודיבר איתי בענינים שונים יותר משעה, הראה לי המכתב, העתק מכתב . . . אודות . . . , ואמר לי אשר לא קרא אפילו המכתב, והא דבר שעלי לסדר זה בכלל, היות וזה באנגליא במילא הוא תחת אחריותי, ובפרט עכשיו. במילא עלינו לסדר זה מלונדון, אך מוכרח לסדר השלום, ועלינו לסדר זה באיזה אופן שהוא, הוא אינו רוצה להתערב.

• חורף תש"ג

« בחינוך: כתיב בנים אתם לה"א, אחב"י נקראים בני מלכים, ומלכים. גוף הישראלי צריך להיות נקי ויפה, אסור לעשות שריטה בהגוף והדומה, וכן גם בהנוגע להלבושים מבואר בשו"ע אשר הבגדים צריכים להיות נקיים. יהודי צריך להיות דוגמא חי' מהשו"ע, א לעבעדיקער שו"ע, גם בהבגדים, ונקיות, כמו בצבא ומשטרה אשר הלבושים הם מיוחדים, ובפרט בעת

שעושים "פאראד" כן צריך להיות אצל היהודי בכלל גם בענין הלבושים ובפרט בזמנים מיוחדים כמו בעמדו בתפלה והדומה אשר משום כבוד מלכות וכו' צריך להיות לבושים מיוחדים, ובכלל צריכים להיות נקיים,

ע"י החינוך בהלבושים גשמיים שצריכים להיות נקיים והדומה, זה מביא גם ועוד יותר, להלבושי הנפש שהם מחדו"מ, שיהודי צריך להצטיין בלבושי הנפש שלו, אשר זהו הכבוד מלכות של ה' ויהודי עומד תמיד לפני המלך, והנה ה' נצב עליו ומביט עליו וכו', במילא צריך להצטיין בלבושו כי תמיד עומד לפני המלך, לכן המחשבה צריכה להיות טהורה ונקי, וכן גם הדיבור עם הזולת דיבור נקי ועדין, איידל גערעדט, ומה שמדבר, ומכ"ש במעשה אשר צריך להיות נקי, ובזה צריך לחנך התלמיד מנעוריו, וכל מי שיש לו התמנות ציבורית כמו רב, גבאי, מלמד וכו' צריך להיות דוגמא לזה,

« מה עושים הילדים בביהכ"נ בעת ההפסקות בין מנחה למעריב? והדומה בזמנים כאלו.

זהו דבר הצריך תיקון, וצריך לעורר בכל מקום אודות זה, החובה היא בעיקר על ההורים ועל המחנכים, אך הענין צריך להתקן, כאשר מישוהו נכנס לביהכ"נ צריך שיוכל להרגיש אשר נכנס לביהכ"נ חסידי, בתי כנסיות דאנ"ש צריכים להיות דוגמא לאחרים ולעורר גם אותם בענין זה ולתקן מה שצריך תיקון,

אדמוה"ז כותב אשר ישלח "מרגלי חרש" לבדוק ההנהגה בהבתי כנסיות, וענין זה "ההנהגה בביהכ"נ" שייך לכולנו גם כהיום. צריך שבכלל יהי ניכר בכל פרט אשר זהו ביהכ"נ חסידי ובפרט ביהכ"נ ליובאוויטש.

« דובר כבר הרבה פעמים אודות "יוקר הזמן" לחנך לייקר הזמן, הן תלמידים והן מבוגרים, כל רגע צריך להיות יקר, ולנצלו כראוי, הזמן הוא אבידה שאינה חוזרת, הזמן נברא לתכלית, לנצלו, וכאשר לא מנצלים הזמן שניתן הרי עי"ז מבטלים ח"ו כוונת בריאת רגע זו ושעה זו, שהיא אז ללא תועלת ואולי גם להיפך,

והגם שדובר כבר אודות כ"ז, אך כמ"ש בהשיחות, צריך ריידן און ריידען ביז מען וועט זיך דערריידען.

« בהמוסדות לימוד פירוש המילות דתפלה, לפחות תפלה אחת שידעו ויוכלו לכוון פירוש המילות, וכן גם ללמוד ברכי נפשי, אשר שם מבואר הרבה אודות התבוננות בגדולת ה' בהבריא, וע"י הלימוד יוחקק במוחם

הענין גדולת ה" (ויכולים לנצל לזה גם הספר חובת הלבבות בשער הבחינה אשר שם מבאר מעלות שונות בהבריהא).

« לעורר ולדבר אודות גודל המעלה והצורך להתפלל בציבור, וגם בזה צריך ללמוד מכ"ק אדמו"ר שליט"א אשר עד כמה יקר אצלו כל רגע ומ"מ מדייק להתפלל בציבור, וכו'.

ישנם מקומות שונים אשר אירגנו באיזורי עסקים תפלת מנחה בציבור באמצע היום בעת העסק, ואולי יכולים לסדר בעוד הרבה מקומות תפלת מנחה בציבור. גודל המעלה דתפלת מנחה ביחוד, כמרז"ל. וגם כאלו אשר מסיבת העסק והטרדות אינם יכולים להתפלל בציבור ואשר פטורים אז מתפלה בציבור, צריכים עוד זהירות יתירה ביותר לא להתרגל להתפלל ביחידות, שאז ההרגל נעשה טבע וגם בזמן שמחויב ויכול להתפלל בציבור, אינו חש לזה, כי הורגל לא להתפלל בציבור, ובפרט בהנוגע לילדיו אשר רואים אותו אינו מתפלל בציבור (והם לא יודעים אשר הוא פטור מזה מצד הדין) נהי" אצל הילדים חלישות לענין זה, אשר לכן צריך להקפיד על זה עוד יותר וצריכים תעמולה לענין של תפלה בציבור בכלל ובפרט תפלת המנחה, ובטח יכולים למצוא איזה יחידים שיעסקו גם בזה לארגן תפלת מנחה בציבור במקומות שונים, וכמו בכל דבר כן גם בזה אשר אנ"ש צריכים להיות הדוגמא לזה.

באוניווערסיטא וקאלעדזעט, ישנם כאלו אשר לתפלה בציבור בשחרית לא יכולים לעמוד בנסיון ולהשתתף, אבל למנחה אשר זה רק כמה רגעים אולי ישתתפו, ואולי כאשר אחרים יראו אשר ישנו מנין למנחה גם הם יצטרפו, ואפי' כאלו אשר בעצמם חסר להם בזה אבל כאשר יראו מחבריהם עומדים במקום אחד ומתפללים בטח גם הם יתעוררו.

« מה' מצעדי גבר כוננו, בכל מקום שיהודי בא יש לו השליחות למלאות שם, ובכל מקום צריך למצוא שם הפרנסה רוחנית, אשר בשביל זה בא לשם או נפגש עם פלוני וכו', הפרנסה רוחנית דאנ"ש הוא למלאות הוראות כ"ק אד"ש, ובכל מקום אפשר לנצל זה למבצעים ולמילוי הוראות באופנים שונים, וכל אחד יכול למצוא ענינים אשר הוא שייך לזה וענין זה הוא ביכלתו ואפשרותו,

כדאי ביותר אשר מכל מקום ומקום יהי' "ועד" מאחדים אשר תפקידם יהי' למצוא עבור כאו"א מאנ"ש דשם הפרנסה רוחנית שפלוני מתאים לעסוק בזה, ולעזור ולעורר לפעול בזה.

« במבצע תפלין וכן מבצע מזוזה, צריך גם לעורר אודות כשרות התפלין והמזוזות, וכן בהנוגע לתלמידים לבדוק הכשרות, וכן מתי נבדקו והדומה. לפרסם באופנים שונים אשר ישנם הרבה תפלין ומזוזות הנמכרים שהם פסולים מתחלתם, וכן לעורר כל הסניפים ובתי חב"ד להתעניין בהמצב של המזוזות בכלל וביחוד מחנכים לברר מצב המזוזות בבתי תלמידיהם, האם כשרות ומתי נבדקו.

« בנידון ערי השדה, לסדר עבור ילדים לפני הבר מצוה לבוא למשך שנה לעיר ולהיות בבית חסדי וללמוד באחד המוסדות במשך השנה בתור הכנה להבר מצוה, או לפחות איזה חדשים, או לפחות בקיץ, וכן שיהי' לעיתים תכופות בבתי אנ"ש וזה יעשה רושם, ויהי' מזה תוצאות, כמו"כ לסדר עבורם הבר מצוה בעיירות יותר גדולות באמצע השבוע וברוב פאר והדר, וזה יהי' קירוב גדול עבורם וישאר הרושם להבא הן אצל הילדים והן אצל ההורים.

« הן בחינוך והן בעסקנות צריך להיות בכל דבר שאיפה לאיזה מטרה להגיע, וכאשר ישנה מטרה ושאיפה להגיע לזה, אז סו"ס יצליחו ולפחות הרבה יותר מה ששיער מקודם,

כאשר עוסקים במבצעים, בקירוב לתומ"צ הגם אשר מתחילים במצוה אחת, אבל השאיפה צריכה להיות לכל התרי"ג מצות, רק מתחילים עם דבר שיותר אפשרי לפעול, ולא באים תומ"י בכל התרי"ג מצות, אך השאיפה צריכה להיות לפעול לקיום כל התרי"ג.

ובכלל אצל כל אחד צריך להיות שאיפה להגיע לתכלית הנרצה, למילוי רצון וכוונת כ"ק אדמו"ר שליט"א כמו שחסידיים צריכים להיות.

« בהתעסקות עם הזולת צריך תמיד לדעת אשר הגם שהוא משפיע הוא בשעת מעשה גם מקבל, ואין זה רק טובת הזולת אלא גם טובתו הוא. ואז גם ההשפעה היא ביותר הצלחה.

(אמר פעם פירוש מרז"ל רוב גנבי ישראל, היתכן? איך אפשר לומר שרוב גנבי הם ישראל, אלא בדרך הדרוש אפשר לומר אשר גם זה שהוא במצב ירוד של "גנבי" הנה גם בזה הרוב שבו הוא "ישראל" רק נכנס בו רוח שטות, אשר יצרו תקפו, במילא באם זה שמדבר אתו ירגיש אשר הרוב שבהזולת הוא הישראל שבו, יוכל גם לעורר זה בהזולת).

« בהפטורה של תענית ציבור אומרים הפסוק כאשר ירד הגשם והשלג וגו' כן יהי' דברי אשר.. לא ישוב ריקם וגו', דער ענין וועט זיך אפטאן ויהי'

כמ"ש כי בשמחה תצאו וגו'.

היינו שהדבר שצריך להיות יהי' בפועל, ולא ישוב ריקם, כי אם עשה אשר חפצתי, "די זאך וועט זיך אפטאן", ובהנוגע לעצם הענין אין בזה שום הגבלות, ואין שום דבר שיעכב על הפועל, רק שנתנה הבחירה ליהודי אם שהענין ייעשה על ידו או על ידי אחר, הבחירה היא בו רק אם שהוא יעשה הדבר, אבל הדבר לעצמו אין לאדם שום בחירה אם שיהי' הדבר או שלא יהי',

וכאשר ישנה גישה זו ויודע אשר דער ענין מוז זיך אפטאן, אז אין על זה התירוץ אשר אינו יכול וישנם מניעות ועיכובים והדומה, כי מכיון שהענין צריך להעשות במילא הענין ייעשה, ואת זה צריך תמיד לחשוב אם הוא כבר עשה כל אשר ביכלתו, או שהוא הוא המעכב, העיכוב הוא מצדו מטעם הבחירה שניתנה לו במילא מצד הבחירה חושב הוא אשר ישנה מניעה פלונית ופלונית, אך הרי הענין וועט זיך אפטאן, ואין בזה שום הגבלות, וכאשר יחשוב כן, יראה בעצמו אשר באמת יכול לעשות עוד, ויכול לעשות הדבר אשר נדמה לו שאין ביכלתו. וזה צריך תמיד לחשוב ולדון האם באמת עשה כבר כפי יכלתו.

« מה נעשה בהענינים שדובר כבר? שיעורי תורה, עין יעקב, מיעוט חילול שבת, חיזוק שמירת שבת, חיזוק הכשרות, נסיעות לערי השדה, ולמצוא א' שישע בכל יום למקום אחר,

« מחנך אמיתי יכול להשפיע הרבה על התלמיד בכל דבר שלומד, לקחת ענין והוראה בחיים מכל דבר, ואז יהי' זה עם חיות אצל התלמיד. לחיות בזה.

● שבט תש"נ

« מוכרח לחפש כל מיני עיצות ואופנים "להחזיר עטרה ליושנה" הציור וענין של ליובאוויטש וואס ליובאוויטש איז, שלא יושכח ח"ו ואדרבה להחזיר חזרה כל הענינים דליובאוויטש, ליובאוויטש בעצם. הציור של התועדויות חסידיית, עבודת התפלה, אריכות בתפלה, מחשבת דא"ח וכו' וכו'.

נכון אשר נמצאים עכשיו במצב של מלחמה, ובעת המלחמה אין זמן וטרודים בהענינים המוטלים לעשות אז, במילא ישנם הענינים של עסקנות בצרכי ציבור אשר דוחים ענינים אחרים של זמן ותקופה

דענינים כסדרם, אך צריך להבטיח "באווארענען" שלא יתרגלו למצב חירום זה שנמצאים בו, וישכחו לגמרי על מהות ענין וציור ליובאוויטש, ע"ד כמו רופא אשר לעניני פיקו"נ צריך לחלל הש"ק וחובה עליו לחלל הש"ק אז, אך צריך להבטיח ביותר שענין הש"ק לא יהי קל בעיניו ע"י שמחלל הש"ק בעת שצריך, וכן צריך להבטיח בהנוגע לילדיו וב"ב שרואים אותו מחלל הש"ק שלא יחשבו שתמיד יכולים לעשות כן, רק צריך להבטיח שהוא מטעם יוצא מהכלל, אך בעצם הש"ק צריך להיות בשמירתו בכל תוקפו וכו', כן הוא גם בעניני ליובאוויטש וציור ליובאוויטש, אשר צריך להבטיח "באווארענען" שידעו ולא יושכח ענין ליובאוויטש,

נכון שנמצאים במצב של שעת חירום, והכרח של עסקנות, אך לא לשכוח שזה רק מטעם המצב ההוא אשר המצב מכריח לעסוק בהעסקנות וכו', אך בה בשעה צריך לחפש עיצות לא להתרגל למצב זה, וצריך לחשוב תמיד לזכור איך באמת צריך להיות "הפנימי" של החסיד והתמים, ולחשוב על זה הן לעצמו איך באמת הי' צריך להיות, ומה הוא ענינו, וכן להביא הרוח הפנימי של חסיד בבית לב"ב וכן בהמוסדות להמחונכים, שיראו מזמן לזמן גם הציור פנימי איך באמת צריך להיות חסיד ואיך באמת צריך להיות תמים, כמו שצריך להיות הפנימיות שלנו, אשר זהו ענין ליובאוויטש, וצריך לדבר אודות זה הן לב"ב והן למחונכים, שיהי יותר פנימיות.

נכון שאין לבטל הענינים החיצונים, אשר גם זה צריך, אך מוכרח לא לשכוח על הפנימי ולחפש עיצות להביא לפועל, להכניס חיות חסידותי בכל, עס זאל זיך טאן מיט חיות, מיט א לעבעדיקייט, תפלה בחיות, עשיית טובה להזולת בחיות, וכו' ושיהי' יותר פנימיות בכל דבר, ובפרט תמימים ועסקנים ואלו העומדים בראש, שצריכים להיות דוגמא חי' לאחרים.

« מוכרח שיהי' המציאות והציור של מתפללים באריכות בהרגש חסידותי, התועדות חסידית מיט א ווארעמקייט, אהבה בין חסידים כמו משפחה אחת, כמבואר באריכות בהרבה מהשיחות, איך שאצל חסידים הי' תמיד ענין של אהבת רעים באופן יוצא מהכלל, הרגש הזולת, ועוד, וכן ניגון חסידי, אשר הניגון הוא קולמוס הלב, הניגון אומר, ניגון בלי מילים אך מלא הרגש, שזה הי' הניגונים החסידיים כמבואר במבוא לספר הניגונים ענינו ותוכנו של כל ניגון, הניגון דערנעמט, אם זה תנועה של התעוררות,

או תנועה של שמחה, או תנועה של הרגש וכו', אך הניגון אומר וגם מעורר השומע, שלדאבוננו גם זה כאילו נשכה, וגם בזה צריך להחזיר עטרה ליושנה, לנגן בהתועדויות וכו' ניגונים חסידיים עם תוכן,

« רצונו להציע, אשר כמו שהי' אצל אדמו"ר האמצעי הענין של"קאפעליע" קבוצה מיוחדת של מנגנים, הן בפה והן בכל"ז, כן לסדר בכל מקום קבוצה של מנגנים לנגן הניגונים החסידיים, ואולי לסדר זה בתור מוסד מיוחד "מוסד של מנגנים קאפעליע".

« כמו"כ בהיות והענין של התועדות חסידית חסר ביותר, וישנם הרבה מקומות שהסיבה לזה שאין "מתועד" אין אפארברענגער שיכול להתועד, במילא הי' מציע אשר במקומות שאין מי שיתועד, להזמין ממקום אחר איזה פעמים בשנה א' שיבוא ביחוד להתועד שם, להתועד הן עם בעה"ב והן עם תלמידים, שיהי' ענין של התועדות חסידית לא באופן של "נאום" אלא באופן של התועדות, אשר כמו שהי' בשנים שעברו, זה יביא להרבה תועלת והרבה תוצאות, וגם בהתועדות ינגנו ניגונים חסידיים ניגון אשר הניגון עצמו מדבר ואומר. וזה הרי אפשר לסדר בכל מקום, להזמין לשם א' שכן יכול להתועד, ויסע ממקום למקום להתועד שם. וכן גם כאשר האורחים באים לני. ישנם כאלו שיכולים להתועד, לכן כדאי לעורר שישדרו אשר האורחים הבאים יתועדו.

בארה"ק ישנו הארגון של "את"ה" הנוסעים לשיבות שונות, כדאי מבין התלמידים לעשות ג"כ "קאפעליע" וכאשר באים לשיבות אחרות ינגנו שם גם ניגונים חסידיים, אשר זה יכול לפעול הרבה, ואולי גם מהם (מחברת את"ה) לסדר מוסד חדש בתור "קאפעליע", ביחוד לניגונים חסידיים, ניגונים ישנים.

« הענין של "אמת" צריך חיזוק, הגם שלא תמיד צריך לומר את הכל, וישנם ענינים אשר צריך להעלים אותם, אך מוכרח שבשום אופן לא יהי' ענין של היפך האמת, וצריך לשים דגש חזק להיות אמיתי, א אמת"ער מענטש, וכן בחינוך, לחנך זיין א אמת"ער וח"ו לומר שקר, השקר צריך להיות מאוס לגמרי, ולהשריש מדת האמת, בחינוך בהמוסדות לעסוק בזה שיהי' גם "דובר אמת בלבבו", לחשוב אודות אמת ולדבר אמת, ושיהי' הענין של "ערלעכקייט" שכשאומר דבר יודעים אשר יש להאמין לו כי הוא א ערליכער מענטש, אורענטליך און ערליך, וכן במדות טובות בכלל להשריש ענין המדות טובות, שיהי' ידוע אשר בליובאוויטש איז מען ארענטליך און ערליך, וכן בבית שיהי' אויר של אמיתיות ונאמנות,

ורציניות.

« בהמוסדות לעסוק בחינוך בענין הג' אהבות: אהבת ה', אהבת התו', ואהבת ישראל, אשר הגם שלכאו' הוא דבר הפשוט, אך צריך לעסוק בזה ולא לקחת זה בפשיטות, צריך לדבר אודות זה.

בענין האהבה הרי לכאו' הוא מדה שבלב במילא איך יכול לפעול על עצמו, אך הרי לזה המענה הוא שכאשר אוהב את האב עושה טובה להבן, ובעשיית הטובה להבן בפועל מתבטאת אהבת האב, ומחזק האהבה להאב, וכן גם עי"ז להבן, כן הוא בענין אהבת ישראל כאשר עושה טובה ליהודי הרי זה מבטא אהבת השם, כאשר מביא עוד יהודי לדרך האמת לתומ"צ הרי בזה הוא הן אהבת השם והן אהבת ישראל, וצריך לעסוק ולדבר אודות זה גם בהמוסדות, ובפרט לשרש אחרי הענין ההפכי דאהבת ישראל, אשר צריך להיות מופרך לגמרי אצל חסידים בפרט, וכאשר עוסק עם הזולת או עושה טובה, צריך להיות בהרגש הזולת, ע"ד שבצדקה ישנו הענין של "המפייסו" כן בכל פעולה עם הזולת צריך שהמקבל ירגיש אשר חושבים אודותו, וטובתו.

כמו בעניני העולם ישנם השולחים מכתבים שונים אודות פרסומות והדומה, ונוסח המכתב הוא מכתב ידידותי בידידות וחמימות אשר זה פועל על קורא המכתב ומתעניין בתוכנו, כן והרבה יותר מזה הוא בפעולה על הזולת בכל עניני יהדות תלוי בהרבה אם מדבר ועושה זה בידידות ובסבר פנים יפות און מיט א ווארעמקייט, אשר אז זה פועל פעולתו, ובהרבה, משא"כ כאשר חסר הידידות ועושה זה אין א טרוקענעם אופן שאין זה פועל ואדרבה, וכן הוא גם בחינוך וכן בכל דבר צריך להיות עם רגש של חמימות וידידות ואז מביא גם האחדות והשלום וכו'.

« בהיות וכ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר אודות מוסדות חדשים, הוחלט מטעם המל"ח לפתוח ג' מוסדות חדשים וכן לעורר אודות זה בכל מקום איפוא שרק יכולים לפעול בזה, בתור סניפי המל"ח, והם:

1. "בני משה" לחזק הענין של "רבנים" היות וכהיום ישנו חוסר ברבנים ובפרט רבנים עם שימוש שיהי' כמו שרב צריך להיות, מנהיג הקהלה, מנהיג רוחני, אשר ישנם הרבה קהלות שהיו לוקחים רבנים להנהיגם ויכולים להנהיגם כראוי, אך אין רבנים, במילא מהמל"ח יסייעו לכאלו שיש להם סמיכה ומוכנים לעסוק ב"שימוש" ולקחת משרה של רבנות בפועל. להעמיד רבנים.

2. "שלום אהרן" לסדר "ועדים" בכל מקום לפחות ועד של ביג אנשים שיעסקו לבטל ענין של מחלוקות ולהשכיח ענין השלום, שיהי על סדר היום שלהם לחשוב ולעסוק בזה, וכן לתת הסברים לענין השלום, הן בשלום בין אדם לחבירו, להשכיח השלום ביניהם, כאשר שומעים באיזה ענין של מחלוקת להשתדל בזה, וכן בהבאת שלום בין איש לאשתו, הן שיהי ידוע אשר כשישנה איזה בעי' יכולים לפנות אליהם, וכן כאשר ישמעו מאיזה ענין של פירוד ומחלוקת ישתדלו לעסוק בזה להשכיח השלום, וכן גם בין ארגונים שונים.

"אחות מרים" אשר זה בעיקר נוגע לנשי חב"ד, שבין הפעולות שלהן תהי' מחלקת מיוחדת וג"כ בתור סניף מהמל"ח לעסוק לעזור לענין הילודה, לעזור בבית להאם כאשר הולכת להוליד, וכן לעזור אח"כ בבית עם הילדים, וכן לעזור בחינוך הילדים, וגם למצוא סיוע כספי במקום שצריך אשר אפשרי להשיג סיוע כספי ממוסדות ואירגונים שונים, וצריך לעזור למשפחות בזה, וכן גם לעזור להן לגדל הילדים, וכו' כל מיני שטחי עבודה בכיוון זה,

נשי חב"ד בני. קבלו ההצעה ופתחו מחלקה לזה, וגם במקומות אשר כבר עוסקים בענין זה להגדיל ולהרחיב הפעולה יותר בשטח זה. ולהודיע אודות זה להרב חדקוב שי' ובאם יהי' צריך איזה סיוע כספי אולי מהמל"ח יעזרו גם בזה.

לסדר כל הנ"ל בכל מקום ע"י אנשים שהם נוחים לבריות, ואינם מעורבים בפוליטיקה.

« השעה דורשת ללחום לנגד הענין של מחלוקת: בחינוך לחנך בענין השלום, לדבר עם הילדים בענין של שלום, שיעשו רשימה כמה פעמים בתפלה מזכירים בענין השלום, בכל דבר מבקשים "שלום" התחלת התפלה "אהבת ישראל", ברכנו אבינו כולנו כאחד, שים שלום, ועוד ועוד, גם צריך להסביר אשר אפי' אם לראובן ישנה טענה על שמעון שעשה לו איזה עול ויכול לתובעו לדין, מ"מ אין זה ממעט ומוריד ממנו החיוב דאהבת ישראל לשמעון, ואדרבה באם הוא יודע אשר שמעון חטא באיזה ענין בין אדם לחבירו או בין אדם למקום צריך לעזור ולתקן את שמעון שישבו מחטאו, ובאם בהשגח"פ עשה העול לנגדו הרי זה הוראה אשר הוא צריך לעזור לשמעון לתקנו בזה, וכן צריך להאמין מש"כ 'ה' אמר לו קלל" היינו כמ"ש בתניא שעל הניזק נגזר מלמעלה שצריך להנזק, במילא הרי עצם ההיזק וכו' בין כך הי' מקבל כי הרי נגזר זה עליו מלמעלה, רק

אשר זה עבר ע"י שמעון, ואולי שמעון עשה זה בשגגה או באופן אחר, במילא אולי שמעון לא מרגיש ברוע מעשיו ומכיון אשר ראובן רואה בזה גודל הרעה שעשה שמעון, הוא ענין של השגח"פ אשר ראובן צריך לעזור לשמעון להתתקן ולעשות תשובה על זה, במילא באם ראובן יגש לשמעון בגישה כזו ובאופן של ידידותי תושלם ע"יז הכוונה מלמעלה במה ששמעון עשה לראובן.

וכן במיוחד בענין של שלום בית בין איש לאשתו: צריך להסביר יותר אשר כל אחד הרי נקרא "פלג גופא" היינו שהוא רק חצי, ושלמותו הוא ע"י המחצה הב' רק שנולדו בגופים מחולקים, למשך זמן היו בהתחלקות לב' גופים נפרדים ולא ידעו א' מהב' אבל נולדו לתכלית אחד רק שמשך זמן היו מחולקים במקומות שונים וגם אפילו במדינות נפרדות עד שהגיע הזמן שיתאחדו, אך אחרי שהתאחדו צריכים לדעת שכל אחד הוא רק "פלג" ושלמותו הוא ע"י הפלג הב' וכאשר חסר באיזה ענין בפלג א' הרי החסרון הוא גם בהפלג הב', לכן כל אחד צריך להשתדל להשלים השלימות של הב' והוא טובתו ג"כ, לא רק של הב' להיותם שניהם יחד גוף אחד, ודבר זה צריך להסביר לזוגות בהרחבת הביאור במילא יהי שלום בית, והרי זה מהדברים שאומרים בכל יום "אלו דברים שאין להם שיעור" הבאת שלום וכו' ועי"ז הוא שלימות כל הגוף, וצריך להרחיב הדיבורים בזה.

« כבר הוזכר איזה פעמים אשר צריך לחפש עצות איך למשוך את הקהלה וקהל אנ"ש ביחוד לפעולות, וצריך לסדר "גיוס" לזה, לגייס את כל מי שיש לו איזה שעה פנוי, ולזה צריך לסדר ועד של ב"ג אנשים שיחשבו מה יכולים לעשות ומה צריכים לעשות, וכאשר לא' ישנה איזה שעה פנוי אפי' שעה בשבוע או בחודש יפנה להועד והועד כבר ידע למה הוא מסוגל ואיזה פעולה ואיזה ענין הוא יכול לעשות, וכן שהועד יתקשר עם כאו"א מאנ"ש ש' ולעשות רשימה מתי וכמה זמן יוכל להקדיש לפעולה ויהי' להם רשימה של גיוס מתי יכולים לגייס את פלוני ולאיזה ענין, ויהי' מזה הרבה תועלת הן להפרט והן להכלל כולו, ובפרט לאלו אשר הם יהיו מסדרי הגיוס.

« בהמוסדות ישנם ילדים מפגרים, האם עושים משהו בזה? והאם מתיעצים עם מומחים ביחוד לזה?, לפעמים ישנו ילד אשר באיזה ענין הוא מפגר אבל בעצם הוא ילד טוב עם חושים וכשרונות רק צריך עזר לאיזה ענין, וכאשר יעזרו לו אז הרבה פעמים יוכל להתפתח ויהי' תלמיד

טוב, רק חסר איזה פרט אשר צריך עזרה, וצריך לזה שימת לב מיוחדת בהמוסדות, לחשוב אודות פרטי התלמיד ומה שמעיק לו, ומה מעכב התפתחותו, ולנצל לזה אנשים מומחים במסגרת זו.

« בכלל וביחוד בחינוך צריכה להיות השאיפה לעלות מדרגא לדרגא הן המחנך לעצמו והן לחנך את המחונך שתהי' בו שאיפה לעלות.

האדם עץ השדה, נמשל לעץ, כמו שאצל עץ רואים אשר א) גודל בכל תקופות השנה, ב) עולה מדרגא לדרגא, ג) נראית בו הגידול ע"י הסיכובים שישנם בהעץ אשר עי"ז יכולים לדעת כמה שנים הוא העץ, כן צריך להיות בהאדם עלי' מדרגא לדרגא ושאיפה לעלות, שאיפה להשתלם, שאיפה להיות יותר טוב ויותר מושלם, ולצמוח תמיד מדרגא לדרגא,

« מחנך ומלמד לא להסתפק במה שהשיג אצל התלמיד והידיעה שהתלמיד רכש הגם שהמצב הוא טוב ורכש ידיעות וכו', אך צריך לעלות תמיד יותר ולא להסתפק במה שהי' תמול, הזמן משתנה והילד גודל, במילא מה שהי' טוב ומספיק עבור התלמיד ביום הקודם, הנה ביום שלאחריו צריך לעלות יותר, ולא לעמוד באותה דרגא.

« על כל ילד צריך להביט עליו כמו על גדול בישראל, והוא בידי המחנך, משה רבינו הי' ילד עברי, כאשר ניצול הי' "ילד" ולבסוף נהי' משה רבינו. כאשר ילד לא הי' בהכתה על המחנך לדעת מה נעשה עם הילד, לברר ולהודע איפוא הי' הילד או התלמיד, ולדעת מה נעשה אתו אז, לא להסתפק בזה אשר ישנם ההורים או אחרים שיחשבו אודותו אלא גם המלמד או המחנך עליו לדעת ולהתעניין בפרטיות, אשר באמת זה שייך לכל יהודי ובפרט לאלו שהם בעה"ב על חינוך.

וכן לא להסתפק במספר התלמידים שישנם כבר אלא צריך להוסיף עוד ועוד תלמידים, העמידו תלמידים הרבה, אשר בזה אין ההגבלה כמה אלא הרבה וכמה שיש צריך להיות עוד יותר הרבה. גם לא להסתפק מה שלמדו כבר בשנה העברה עם התלמידים, כי הרי התלמיד גודל ויכול להשיג יותר, וכן הרי בהכתה ניתוספו תלמידים חדשים שלא שמעו זה מקודם.

« בחינוך צריך לחנך אשר המחשבה תהי' עסוקה, במילא לא יכנסו במוחו דברים זרים, וגם בזה צריכה להיות השאיפה של המחנך לחנך את המחונך באופן שינצל ממחשבות למלאות וענינים זרים, אשר ממחשבה קשה לברוח רק כאשר ישנו במוחו ענין אחר למלאות בו המחשבה, אשר בענין

המחשבה בכלל הרי קשה להיות בעה"ב על המח' כי משוטטת תמיד, רק יוכל להחליפה למחשבה אחרת. אך בדיבור אשר יכול להיות בעה"ב על הדיבור צריך לחנכו לרסן הדיבור, ולפעמים מתחיל סתם מדיבור אודות מישהו לאו דוקא ענין לא טוב, רק סתם "ריידען" אך התוצאה יכולה להיות מזה "באריידען",

ומחנך צריך למצוא כל פעם אופנים שונים איך להסביר להמחונך להיות הבעה"ב על הדיבורים, ויכולים להדגיש בזה הענין שאומרים בכל יום בהששת זכירות, ומהם זכור אשר עשה למרים, אשר מרים הרי לא רצתה לדבר ח"ו לנגד משה, ואדרבה מסרה נפשה על משה וגם עצם הדיבור ה' לטובת "בית משה", והיא מרים הנביאהעם כל הגדלות שלה, אשר גם לאחרי המעשה הלזו כל ישראל חיכו עלי' כי היא נשארה בגדלותה ובכל המדות טובות שה' לה וכל הענינים שהיו בזכותה, אך מ"מ כאשר ה' ענין של דיבור ה' מזה התוצאה אשר אומרים בכל יום "זכור". ומכ"ש דיבורים כאלו לא כמו דיבורה של מרים, אשר כאשר מדברים אודות מישהו יכולים לבוא גם ל"באריידען" עד ללה"ר מוציא שם רע והדומה ח"ו,

ואת זה יכולים וצריכים להסביר הן בהכתות לאיזה תלמיד שיהי' קטן או גדול וגם אפי' לאברכים ככולל וכו' ובעה"ב, וע"י ההסבר בזה יהיו הרבה תוצאות טובות. וצריך שימת לב,

פעם באמצע המאמר בתוך הענינים העמוקים של המאמר אשר אז, כאשר רבי אומר מאמר, הוא רוח הקודש דיבר בו עם כל הענינים הקשורים בזה ומ"מ אמר באמצע המאמר "בייסן די נעגל שבת טאר מען ניט", היינו שראה או הרגיש אשר בשעת מעשה צריך להציל מישהו מדבר האסור אמר זה למרות היותו אז בהמדריגות הנעלות ביותר, אשר גם מזה רואים עד כמה צריך לחשוב אודות הזולת לעזור לו והדומה.

« בתורה וכן בחינוך יש הענין של להתדמות לדרכיו, וגם בזה צריך לנצל כל מיני הזדמנות למחונכים לדבר ולעורר אודות זה, לדוגמא בשמו"ע שאומרים בכל יום:

אתה גבור־ בזה להתדמות לדרכיו איזה גבור הכובש את יצרו. סומך נופלים־ לתמוך הנופל ברוחניות. רופא חולים־ לרפאות המחלה והחולים ברוחניות. מתיר אסורים־ יש שהוא אסיר במקום זר ואין לו הבעלות על עצמו כמו אסיר, נמצא בשבילי במקום זר ברוחניות וצריך להצילו מהשבילי. מקיים אמונתו־ ענין האמונה וכו'. מחיל מתים־ רשעים בחייהם קרואים

מתים, תומ"צ הוא כי הם חיינו, ובלי תומ"צ הוא כמת ר"ל ולא המתים יהללו י"ה, ולכן החיוב הוא להחיות המתים, ובזה הוא ע"י ברחמים רבים, כאשר ירחם עליו ויעורר אצלו הרחמים רבים עליו יוכל להחיותו. אתה קדוש להכניס קדושה בכל דבר. וכן שאר הברכות, השבנו ענין התשובה. המרבה לסלוח כן צריך להיות אצלו להרבות לסלוח להזולת. השיבה שופטיך רבנים. רצה ענין אהבת ישראל. וכו' עד להסיום המברך את עמו ישראל בשלום אהבת ישראל ואחדות ישראל.

« כבר עורר איזה פעמים לסדר בהאוניווערסיטאות וקאלעדזעס הענין של תפלת מנחה בציבור, אשר לא לוקח כל כך זמן ולפעמים ישנם גם חיובים ביניהם, ויתרגלו לפחות לתפלה אחת בציבור וזה יעזור לעוד הרבה ענינים, ומה נעשה בזה? ואולי אצלינו חסר הגאון יעקב בזה, אולי אצלינו חסרה התקיפות וההרגש לגודל הענין ולכן לא פועלים על אחרים.

« להשיג סטאטיסטיק מרופאים ופידגוגים אודות רוע ההשפעה על העצבים אצל הנוער ע"י הנהגה חפשית בלי ריסון התאות, ועניני תערובות, אשר הביאו לבעיות שונות בסאקאלידזי והנוער צריך תרופות לעצבים, כמה ניתוספו באחוזים בשנים האחרונות, אלו שצריכים "וואליום" והדומה לזה בין הנוער.

« בהמוסדות לימוד תנ"ך ולפחות בכל שבוע ללמוד הפטורה בנוסף להפרשה, ולימוד הוראה מזה, וכן ללמוד לפחות הקאפיטל של שנות התלמידים בהכתה וכן הקאפיטל של כ"ק אדמו"ר שליט"א, וכן התהלים שבסדר התפלה,

« כ"ק אד"ש דיבר בהתועדות אודות הענין שאני נבראתי לשמש את קוני, אשר לפעמים יכול להיות שעושה ענינים טובים, לא רק שלדעתו הוא דבר טוב אלא באמת הוא דבר טוב, אך צריך לחשוב תמיד האם בזה מקיים את ה"לשמש את קוני" רצון קונו, או אולי יש בזה רק ה"לשמשני" אבל לא לשמש את קוני, אשר התכלית הוא שיה' לשמש את קוני. רצון העליון בכל דבר וענין.

● אייר תנע"א

« בכל מקום ומקום לסדר רשימה מהתלמידים שלמדו בהמוסדות שלנו במשך השנים, (אשר בטח ישנם הרבה מהם) ולפתח אתם קשר, על ידי מכתב אישי לכל אחד לברר שלומו ומה נעשה אתו, ואולי צריך איזה

סיוע והדומה, באופן אישי (ומבלי לבקש ממנו תומ"י סיוע להמוסד אשר גם זה יבוא במשך הזמן), מכתבים כאלו שישלחו לכל התל" ממשך כל השנים, איזה סוג שיהי, אפילו כאלו שלא התנהגו כראוי בזמן לימודם בהמוסד, אך הרי התבגרו במשך הזמן ובטח גם היו שינויים בסדר חייהם, וגם בכלל צריך לקרבם, וכן מחובת המחנך לתלמידו, "בניך אלו התלמידים" צריך לדעת מה נעשה אתם.

« הכרחי לחנך ולתת איזה ענין ביהדות לכל ילדי אחב"י בכל מקום שהם, לסדר רשימה מעיירות ומושבות שיש שם אחב"י אשר אין שם שליח, ולחפש (אשר בטח בכל מקום יכולים למצוא א' לפחות) שילמד הילדים לפחות תורה צוה ומודה אני והדומה, המטרה והשאיפה צריכה להיות שלא ישאר אף ילד א' בלי שום חינוך.

« לברר מה נעשה בכל מקום ובפרט בעיירות בענין ברית מילה, ולעשות תעמולה בענין זה שיהי' כפי דין התורה, (כי ישנם מקומות עכשיו שעושים ר"ל חיתוך הערלה ביום הב' או הג' אחרי הלידה, וזה נעשה ע"י רופא גוי, וחסר כל ענין ה"ברית מילה").

« ארז"ל במשנה: על ג' דברים העולם עומד על התו' עבודה, גמ"ח. ובסיום הפרק: על ג' דברים העולם קיים על הדין ועל האמת ועל השלום: היינו שאין זה ענינים חדשים, או 6 ענינים, אלא זה אותם הענינים שהעולם עומד עליהם, אך בכדי שיהי' "קיום" לעמידת העולם, צריך להיות הג' דברים שפועלים הקיום של הג' דברים שעליהם העולם עומד, תורה: לא להסתפק במה שלמד, אלא צריך להיות גם "דין" לדעת הפס"ד להביא ההלכה לפועל. עבודה: תפלה, -צריך להיות "באמת" שיודע לפני מי הוא עומד, מדבר שקר תרחק, ובפרט בתפלה, לשקר לה' ועוד ועוד בזה, לחפש ושיהי' הכל ב"אמת"

גמ"ח: "שלום" כאשר יודע שהכוונה היא שיהי' השלום, אז הגמ"ח הוא בטוב ובקירוב הדעת מיט א ווארימקייט, ואז אין מקום לפירוד ומחלוקות, כאשר יודע שכל הקיום הוא על ידי השלום.

ומוכרח לחזק ענין השלום ולעורר אודות זה בכל מקום ומקום, ולשרש ולעקור כל ענין המחלוקת. כשידין את עצמו אם רצונו מה שרוצה הוא האמת לאמתו בלי התערבות ענינים של עצמו וישותו, אז יהי' גם השלום, ויהי' קיום העולם.

• טבת תשנ"ב

« כל דבר וענין אשר כ"ק אדמ"ר שליט"א מדבר בעת ההתועדות צריך להביא הסבר זה לידי פועל. כי אין זה רק עוד ענין בתורה ועוד לימוד ועוד הסבר והדומה. אלא הוא דבר הנוגע עכשיו לפועל ולכן מדבר כ"ק אדש אודות זה. ועלינו חסידים בכלל ושלוחים בפרט, ללמוד דברי כ"ק אד"ש ולחשוב תמיד איך להביא זה לידי פועל הן בהנוגע לעצמו והן בהנוגע להעולם בכלל.

« בענין חינוך ילדי ישראל אשר עורר גם בעת כינוס השלוחים העולמי: חובה עלינו לדאוג לחינוך כל ילדי ישראל שלא ישאר ילד בלי חינוך, לפחות משהו. אבל מוכרח להגיע צוקומען לכל ילד וילדה שיהי' להם איזה חינוך שהו. וגם זה הוא ענין של השלוחים.

« להתענין המצב אצל הרבנים מסדרי קידושין. האם בודקים לא רק את הזוג שמסדרים להם קידושין אם הם רוקים אלא גם אם אין חשש של איסור לבוא בקהל מטעם ההורים, אשר ישנם ענינים שונים לבדוק ולחקור שלא יהי' מכשול וד"ל.

« להשתדל לסדר לימוד עין יעקב בבתי כנסיות. שהוא ענין מושך הלב ולא צריך ריבוי התרכזות והמשך. יכול להצטרף להלימוד מתי שיבוא ובאיזה ענין שהוא ורוב סודות התורה גנוזים בה וכו'.

« לעורר התלמידים ובכלל, ליקר הזמן. הרי הזמן הוא נברא וכל נברא יש לו המטרה והתכלית שנברא בשבילו והמטרה היא בכל רגע ורגע. ולכן צריך לנצל כל רגע ורגע למילוי התכלית והמטרה שבשבילו נברא.

« גדול השלום וצריך לעסוק בהבאת שלום בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו כפי שאומרים זה בכל יום בהתחלת היום. וכן גם במוסדות וארגונים. והרי זה אחד הענינים להביא משיח.

« בג' האהבות ישראל אוריתא וקוב"ה. במה מתבטא אהבת ישראל? כאשר מתענין בטובת זולתו ומביט עליו בטוב עין ליעץ לו מהשהו לטובתו, ובכלל לחפש ולהתענין בטובתו. וכן אהבת השם ע"י קיום הציווי ומרגיש עצמו מאושר ע"י הציוויים כמ"ש בתניא והמקיימן באמת הוא האוהב את ה'. וכן הוא באהבת התורה, לנצל הזמן ללימוד התורה שבזה מתבטא אהבת התורה שלו.

« כבר הוזכר כמה פעמים בחינוך הילדים לחנכם שילמדו הברכות בע"פ שהוא דבר המצוי בכל יום ויום וביחוד ברכת אשר יצר. בכלל חסר הרבה

מאוד בחינוך לריכוז המחשבה אשר המחשבה משוטטת תמיד. וצריך לרכז המחשבה ולזה צריך לחנך שיוכלו להתרכז ובפרט בתפלה בפירוש המלות.

מכתבי כ"ק אדמו"ר זי"ע בנוגע ההריון והלידה של אם הכלה, ועוד כמה מכתבים

בערנשטיין'ס דולום

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON Lubavitch 770 Eastern Parkway Brooklyn 13, N. Y. HYacinth 3-9250	מנחם מענדל שניאורסאהן ליובאוויטש 770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ. י.

**ב"ה, י"ט' מנ"א תשכ"ם
ברוקלין**

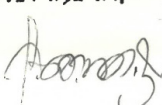
מרת איידליא הי'

ברכה ושלום!

במענה על חודעה אודות מצבה,

השי"ת ימלא ימי הריונה כשורה
ובנקל ותלד זחורק בעהה ובזמנה כשורה
ובקל.

הק"נ שבמכ' יקרא בעה רצון על
הציון הק.

 בברכה

בערנשטיין דולוט RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON Lubavitch 770 Eastern Parkway Brooklyn 13, N. Y. HYacinth 3-9250	מונחם מענדל שניאורסאהן ליובאוויטש 770 איסטערן פארקווי ברוקלין, נ. י.

ב"ה, יב' שבט ה"ש"ל
ברוקלין

הה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ הרק
מוה' נח שי' נח שי'

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אשר נולדה להם
בה למזל טוב ונקרא שמה בישראל שטערנא
שרה הי' .

הנה יה"ר מהשי"ה שיגולה ביחד
עם זוג' הי' לתורה ולחופה ולמעשים
טובים מתוך הרחבה.

יודע מכ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע,
אשר מנהגנו הוא לאמר גם בלידה בה לתורה
ולחופה ולמעשים טובים, ע"פ מרז"ל לברכה
יז' א' נשים במאי זכין באקרוי' כו' באתנו וי'
כו' זנטרין כו' .

בברכה מזל טוב

ברוספת כ"ק: הרב

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYcaith 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, מחרת ימי הגאולה,
יב-ג תמוז, ה'תשכ"ט.
ברוקלין, נ.י.

הו"ח א"א נ"ג עוסק בצ"צ כו'
הרב נח שי'

שלום וברכה!
מאשר הנני קבלת מכ' מז' תמוז והקודמו והמצו"ב ברוח ה'תש"ט
ובבואנו מימי גאולה כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, אשר היא גם
גאולת כאו"א מאהנו, בחוככי כלל ישראל,

הנה - כל גאולה עניינה וחוכנה שבאה היא אחרת מאשר וגלות. עוד
יתרה מזה - באה מתוך מאסר וגלות וכלשון חז"ל בזה ובכיוצא בזה: מתוך
אפילה אורה. ואחז"ל כל מה דעמיד רחמנא לטב עביד. ועוד בה שלישית' והיא
העולה על כולנה -שהחשך עצמו נהפך לאור ובסגנון חז"ל: גם זו לטובה.
ופירשו רבותינו נשיאינו אשר כך הוא סדר ההנהגה חסד דין רחמים,
ולזאת אחר ענין ומאורע של דין מתעוררת מדת הרחמים שהיא גדולה ממדת
החסד שבחלה כנודע שהיא מדתו של יעקב נחלה בלי מצרים.

והיי יצונו אשר מתוך הרחבה בגשם וברוח גם יחד יתבונן כאו"א איך
אשר כל נברא מוגבל הוא ונשמחו, אשר היא חלק אלוהי ממעל ממש, נמצאת
במאסר גוף שר ורם ובכחי' גלות בו וכו', אשר לכן ישים כל מגפתו והצפון
להוציאה ולהעלותה מגלות זה - ע"י תשובה ומע"ט,

ואשר ישמע ליצרו כלל ואדרבא ירגיזו יצ"ט על יציה"ר ויכוף אח יצרו
ועד יגיע לעבודת הוי' ולאהבתו בכל לבבך בשני יצריך.

וכך אתכפיא סט"א ואתהפכת חשוכא לנהורא - מסמך גאולה לגאולה, גאולת
נפש לגאולת הכלל,

שקבלים את הגאולה הכללית האמתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, אשר אז
לילה כיום יאיר והוי' יהי' לך לאור עולם.

ברכת ה' ושלום

היא גם ישראל; וכלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתבו לחגיגת י"ב תמוז הראשונה
(נדפס בסמ"מ תש"ח ע" 263): לא אותי בלבד גאל הקב"ה בי"ב תמוז, כי אם גם
את כל מלכודת הורחנת הקי', שומרי מצוה, וגם את אשר בשם ישראל יכונה. מתוך
אפילה אורה: מדרש תהלים כב, ז. יל"ש עקב רמז התנב. יל"ש יומי' רמז שיא.
ואחז"ל ענין: ברכות ט, ב. טושו"ע או"ח סו"ס רל. לטב עביד. זו לטובה:
החילוק נח' בארוכה במ"א (לקו"ש כרך ב" ע" 393 ואילך). שהחשך עצמו נהפך
לאור: מ"ד הצחות אולי אפ"ל שלכן ברשימות הצ"ל לתהלים (יהל אור) כז, א
בהביאו מרז"ל מתוך אפילה אורה - לא ציינו למדרש תהלים (שמעם נקטק ליל"ש)
וגם לא ליל"ש הקודמו (פ' עקב), כ"א לירמי' - דכולי חורבנא (ב"ב יד, ב)
ולכן נקרא שמו ירמי' (קה"ר בתחלתו) ויהי' ירמי' ירום י' (יל"ש ירמי' רמד
רנז) ולמעליה. ובסגנון - לטובה: תענייה כא, א. ופירשו רבותינו נשיאינו:
אדה"ז (ס' המצות להצ"א קיד, ב), אדהאמ"צ (ס' מאה שערים יד, ב) ואדמו"ר
הצ"צ (שם יח, ב. רשימותיו לתהלים ע" צד). - ויש להעיר ממדרש תהלים (שם)
בהמשך להנ"ל: מתוך צרה רוחה ועת צרה היא ליעקב ומטנה יושע. ויידועה תורת
הבעש"ט ע"ז שהצרת עצמה נעשה צהר' (ד"ה הוי' כי גדול. ס' המאמרים אידית).
רמזים. מדתו של יעקב: רחמים דא יעקב (ז"ח חוקת נ, ד). וראה בר"ר (פע"ה, ח)
רמזן שבאבות. יעקב. מצרים: שבח קיח, טע"א. חלק. ממש: תניא רמ"ב. ולהעיר
מהגהות הצ"צ (בס' קיצורים והערות (עב-עג)): ממעל ע"ק כו'. נמצאת. יצרו:
ראה תניא פל"א סכ"ט. ירגיזו יצ"ט: ברכות ה, רע"א. ולהעיר ממאמר אדה"ז
בזה (לקו"ד ח"ג ע' תקכד). בכל. יצרינו: ברכות נד, א. נח' לקי"ח חוקת נח, ד.
וכן יצרינו: תהלים השלימות בזה ראה ירוש' סוף ברכות: אברהם אינינו כו'.
וכן אתכפיא. הכלל: תניא פל"ו. אגה"ק ס"ד. לילה כיום יאיר: תהלים קלט, יב.
והוי'. עולם: ישעי' ס, יט. וראה יל"ש תצוה רמד שעה. תניא פל"ו. השימות
הצ"צ לישעי' שם משל"ה מס' פסחים (מצה עשירה ד"ב. קנז, א) ועוד. ובשלה"ה
שם: יתרון האור מתוך החושך כו' וענין עוה"ז עשית החשובה מכה הגליות
כו' ואת"כ משיח כו' תכלית בראשית ברא ויאמר אלקים יהי אור.

מאשר הנני קבלת מכ' מז' תמוז והקודמו והמצו"ב ות"ח על הבשו"ט ב"מבצע תפילין".

ברכת הצלחה ח"ק

CLASS OF SERVICE This is a fast message unless its deferred character is indicated by the proper symbol.	WESTERN UNION TELEGRAM	SYMBOLS <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td>DL = Day Letter</td></tr> <tr><td>NL = Night Letter</td></tr> <tr><td>LT = International Letter Telegram</td></tr> </table>	DL = Day Letter	NL = Night Letter	LT = International Letter Telegram
DL = Day Letter					
NL = Night Letter					
LT = International Letter Telegram					
The filing time shown in the date line on domestic telegrams is LOCAL TIME at point of origin. Time of receipt is LOCAL TIME at point of destination.					
947A CDT JUN 26 69 MAO 49 PCO 44 CT P NB00 4 ET NL PD TDN BROOKLYN NY JUN 25 RABBI BERNSTEIN ANASH 406 NORTH 8 AVE EAST DULUTH MINN HISVADUYOIS PEILOIS ULEHAMSHICHON BECHOL HASHONO UBEBIRCHAS SHABATO TOVO VECHAG HAGEULO MENACHEM SCHNERSON.					

התועודיות פעילות, ולהמשיך בכל השנה ובברכת שבתא טבא וחג הגאולה.
(חתימה)

RABBI J. SCHNEERSOHN OF LUBAWITZ 770 EASTERN PARKWAY BROOKLYN 13, N. Y. SLOCUM 6-2919	יוסף יצחק שניאורסאהן ליובאוויטש
ב"ה י"ג סיון תש"ס. ברוקלין.	
אל הנכבד אי"א מוה"ר ירחמיאל שי'	
שלום וברכה! במענה על כתבו. הוא וזוגתו חת' צריכים לעשות כהוראת הדאקטאר והשי"ח יחזק את בריאותם וישמח את לבכם בזרעא חייא וקיימא ויצליה בעבודתו להעמיד תלמידים יראי אלקים ויתן להם פרנסה טובה בהרחבה.	
המברכם ב"ה יצחק שניאורסאהן	

TEL. PRESIDENT 4. { 0907
1814
2-1-2000

CABLE ADDRESS: HAMELACH, NEW YORK

כ"ה

מרכז לעניני חנוך

MERKOS L'YHOSHEI CHINUCH INC.

CENTRAL OFFICE
778 EASTERN PARKWAY - BROOKLYN 13, N. Y.

זושאן זיב
כסלו, התשי"א.

הו"ח אי"א וכו'
מו"ה ירחמיאל שי

שלום וברכה:

הפ"נ שלו נחקבל, ואקראהו בל"נ על ציון
כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, ביום י"ט כסלו, ה'תש"א.

וצדיקא דאתפטר, דאשתכח בהאי עלמא יחיר
מבחינה, בטח יתן ברכתו וחשי"ח ימלא ברכתו
בגשמי יוח וברוחניות.

ודלח אלאה זושאן ת' את הולדות הרופא.
בברכה שיבשר בשורות טובות ויוסיף
אומץ בתורה ומצות

דלח יש לו דלח
שיעורים בתורה,
ונ' אהודיע'נך צרה.

מנחם שניאורסאהן

ימלא ברכתו בגשמיות וברוחניות.	מוצש"ק טו"ב
ובטח ממלאה זוגתו ת' את הוראות הרופא.	כסלו, התשי"א.
בברכה שיבשר בשורות טובות ויוסיף אומץ בתורה ומצות	הו"ח אי"א וכו' מו"ה ירחמיאל שי
בטח יש לו בכל יום שיעורים בתורה, ונא להודיעני מזה.	שלום וברכה:
חי"ק	הפ"נ שלו נתקבל, ואקראהו בל"נ על ציון
מנחם שניאורסאהן	כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, ביום י"ט כסלו, הבע"ל.
	וצדיקא דאתפטר, דאשתכח בהאי עלמא יתיר מבחינה, בטח יתן ברכתו וחשי"ת

